
PANGEA
KİTAPLIĞI
MEHMET
BERK
YALTIRIK
YEDİKULELİ
MANSUR
ithaki
4. BASKI

Mehmet Berk Yaltırık

19 Temmuz 1987'de doğdu. 2010'da Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih bölümünden mezun oldu. Aynı üniversitede, Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne bağlı Tarih Anabilim Dalı'nda Genel Türk Tarihi alanında, "Moğolların Deşt-i Kıpçak Seferleri" teziyle yüksek lisansını tamamladı. Çeşitli internet sitesi ve fanzinlerde, araştırma yazıları ve hikâyeleri yayınlandı. İthaki Yayınlarından çıkan "Yedikuleli Mansur" ve "Istrancalı Abdülharis Paşa" romanlarını yazdı. "Anadolu Korku Öyküleri"nin 2'inci ve 3'üncü ciltlerinde (Bilgi Yayınları), "Gio Ödülleri 2013 Seçilmiş Öyküler" (İthaki Yayınları), "Güçoburlar" (Doğan Kitap), "Aşkın Karanlık Yüzü" (İthaki Yayınları), "Karanlık Yılbaşı Öyküleri" (Bilgi Yayınları), "İstanbul 2099" (Doğan Kitap), adlı çalışmalarda yer aldı. Seçkin Sarpkaya ile birlikte "Türk Kültüründe Vampirler-Oburlar, Yalmavuzlar ve Diğerleri"ni (Karakum Yayınları) yazdı. Devrim Kunter'in "Seyfettin Efendi" çizgi romanlarının bazı ciltlerinde danışmanlık yaptı. "Son Gulyabani'nin Yeri" adlı bloğunda öykülerini paylaşmaya devam ediyor.

Yedikuleli Mansur
Mehmet Berk Yaltırık

İthaki Yayınları - 1545
Pangea Kitaplığı - 4

Yayına Hazırlayan: *Yankı Enki - Burak Albayrak*
Kapak Tasarımı: *Hamdi Akçay*
Sayfa Düzeni: *B. Elif Balkın*
Kapak İllüstrasyonu: *Ebrahel Lurci*
4. Baskı, Temmuz 2020, İstanbul

ISBN: 978-605-7762-10-8

Sertifika No: 46603

© Mehmet Berk Yaltırık, 2017
© İthaki, 2019

Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

İthaki™ Penguen Kitap-Kaset Bas. Yay. Paz. Tic. A.Ş.'nin tescilli markasıdır.
Caferağa Mah. Neşe Sok. 1907 Apt. No: 31 Moda, Kadıköy-İstanbul
Tel: (0216) 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34
editor@ithaki.com.tr – www.ithaki.com.tr – www.ilknokta.com

Kapak, İç Baskı: Deniz Ofset Matbaacılık
Maltepe Mah. Hastane Yolu Sok. No: 1/6, Zeytinburnu-İstanbul
Tel: (0212) 613 30 06 Faks: (0212) 613 51 97
Sertifika No: 40200

PANGEA KİTAPLIĞI

MEHMET BERK YALTIRIK

YEDİKULELİ MANSUR

ithaki

Cihan "Patrona" Cebeci'ye ithafen...

"Nitekim 1524'te ayaklanan Yeniçeriler İstanbul'un altını üstüne getirirken, inatla kentteki Musevilerin varlığını yağmalıyorlardı... Ancak tavizler bununla bitmiyor, yeniçerilerin başıbozuk zanaatlarına girmelerine izin veriliyordu. Böylece yeniçerilere, çarşı/pazar piyasası resmen açılıyor, askerlik ikinci plana düşüyordu... Yeniçerilerin esnaflıkla uğraşmaya başlamaları onları dünyevî yaşama çekiyor, savaşkanlığın yerini ise çifte ahlaklı; dışa karşı dindar, içerde sefih bir yaşam biçimi alıyordu."

Murat Çulcu, "Marjinal Tarih Tezleri"

"Bu insanlar bakımından en önemli araç, silahtı. Kabile içinde yer alan her birey silahlanmış bulunuyordu. Zira bunlar hem ailelerini hem de kabilelerini savunmakla yükümlüydüler. Bu onların şerefi ve onuru sayılıyordu. Bunların arasındaki yegâne 'akit/sözleşme' türü; 'şeref sözü verilmesi/yemin edilmesi' idi. Buna Besa deniyordu. Besa, bir Arnavut'un şerefi, onuru, saygıdeğerliği ve hatta yaşama nedeni sayılıyordu. 7'den 70'e bütün Arnavutlar, Besa'yı tüm değerlerin üzerinde tutuyor, geleneğe aykırı olarak bozulan Besa'nın bedeli genellikle 'kan dökülerek' ödetiliyordu. Besa'yı bozan bir Arnavut şerefsizlikle suçlanıyor, dışlanıyor, köyü terk etmeye zorlanıyordu."

Murat Çulcu, "Düşmüş Ocağa Yanıyor"

"...Hüsrev Ağa'nın mahremî (özel) ulakbaşısı, gözünü mızraktan sakınmaz, merhamet, aman bilmez bir Tatar'dı; Tatarların kini de meşhurdur."

Reşad Ekrem Koçu, "Erkek Kızlar"

"Mezarlıklarda yeniçeri kabirlerinin taşları kırılmış, Tırnova'dan da böyle cadı vakası haberi getirilmiştir. Abdi Alemdar ile Ali Alemdar'ın hayatlarında yaptıkları kötülükler ne kadar büyük olursa olsun İstanbul'da Burunsuz Mustafa'ların, Mehmed Kaptan'ların, Küpeli Kız Ahmed, Hançeri Güzel Mustafa, Dinikuru Laz Ali ve Kayıkçı Gâvur Ali gibi şehir eşkıyasının melaneti yanında hiç kalırdı, cadıların Tırnova'da değil, asıl İstanbul'da çıkması gerekirdi."

Reşad Ekrem Koçu, "Yeniçeriler"

"Fakat XVI. yüzyılın ortalarına gelindiği zaman, Devletin bünyesinde hissolunmaya başlayan sarsıntı, Ocağın geleneğini yıkacak sosyal âmilleri hazırlamış bulunuyordu."

Mustafa Akdağ, "Yeniçeri Ocak Nizamının Bozuluşu"

"Zorba: Kuvvetle, cebr ile oynayıcı yahut kuvvet sahibi cebbar; kavgacı, yaramaz, âsi yerinde kullanılır bir tâbirdir. Farsça 'zorbaz'dan gelir."

Mehmet Zeki Pakalın,
Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü

ÖNSÖZ YERİNE...

"Yedikuleli Mansur", ilk ortaya çıktığında bir öyküydü. Kayıp Dünya'da 28 Eylül 2011'de yayınlanan "Kanlı Pençe"* adlı öykünün devamıydı. Aralık 2011'de senelerden beridir bünyesinde bulunduğum Trakya Üniversitesi'nin tiyatro topluluklarından "Yaşam Sahnesi"nde son tirat çalışması için hazırladığım bir kurgu metin vardı. İhtiyar bir kahvecinin ağzından (romandaki meydancı Arap Aziz), hikâyenin kahramanlarından Kara Şaban'ı anlatıyordum. Bu metni devam hikâyesi olarak yazmayı düşünürken, aynı ay içerisinde biriken notlara binaen roman taslağı haline getirdim. Araya giren tez çalışması, makale ve hikâye araştırmaları, yazı işleri derken bitirebilmek ancak mümkün olabildi.

Roman sadece bu hikâyenin uzatılmış hali olmadı. Kaynak hikâyesindeki fantastik-korku unsurlarını korumakla birlikte bambaşka bir mahiyete büründü, kurgu anlamında kabadayılara, mafyaya kaydı. Eskiden sadece ilgi duyduğum kabadayılar ve mafya ile okumalarım akademik araştırmaya dönüştü. O dönemde Osmanlı toplumu arasında dais, dayı, kabadayı, zorba, zorbas, eşbeh gibi mefhumların ve kendilerini raconla ifade eden kişilerin varlığı meçhuldü. Nitekim Kanuni döneminde zorba tipi haricinde kabadayıların var olup olmadığı, nasıl bir isimle anıldıkları, İstanbul'un sokaklarındaki yerel otoritelerin ortaya çıkı-

* XXX sayfada *Kanlı Pençe* öyküsüne ulaşabilirsiniz.

şı vb. hususlar da meçhuldür. Bu nedenle roman büyük oranda kurguya dayanmaktadır.

Zaten tarihi gerçekliğe dayanarak, 1559'da geçen belgesel tadında "kabadayıları" konu alan bir roman elbette yazamazdım. Her şeyden önce belgelere göre İstanbul yerine taşrayı seçmem lazım gelirdi (en azından 1580'lerdeki sipahi zorbalarının zuhuruna kadar). Aynı şekilde ortaya çıkacak hikâye de kurgudan uzak, birtakım sivrilmiş, asi-sergerdenin soygunlarını yahut isyanlarını anlatan özgün olmayacak bir hikâye olurdu. 1500'lere gelindiğinde belgelerde zorba tanımlaması ve dayı kelimeleri geçmektedir, ancak yeniçerilerin, kapıkullarının arasındaki mafyalaşan unsurların ortaya çıkması 1600'lerden önce pek görülmemektedir ki 1600'ler bile erken bir tarihtir. Aslen 1700'lere, Patrona Halil İsyanı sonrasına ve III. Selim dönemine bakılmalıdır.

Bu nedenle romana uygun olarak İstanbul'un Osmanlı hâkimiyetine geçişinden yüz yıl sonrası için yazılmış bir kurguda, kabadayılığın ilk örneklerinin görüldüğü varsayılmış, bu varsayım hayal ürünü dayı veya kabadayı tipleri olarak zuhur etmiştir. Metinde bilerek kurgusal bir kabadayılık ve mafyaya dönüşme hikâyesi anlattım. "Kabadayılar" klişe bir konu olsa da kökleri ve oluşumu kurgu olarak pek deşelenmemiş bir konuydu. Haliyle benim bu alandaki araştırmalarım ister istemez bu romanının yazılışını ve hikâyenin gidişatını etkiledi. Örneğin sosyoloji alanında yazılmış, "Hemşerilik İlişkilerinin Organize Suç Örgütleri Üzerindeki Etkileri" adında bir tez çalışmasını* okuduğumda, çalışmanın "Ekler" kısmındaki görüşme kayıtları (sayfa 133-153 arası), romanı yazarken tabiri caiz ise ilham kaynağım oldu.

Okumaya başlamadan önce romanla alakalı bazı hatırlatmalar ve açıklamalarda bulunmak yerinde olacaktır. Romanda geçen olaylar, kişiler ve mekânlar tamamen hayal ürünü olup, bazı ger-

* Yavuz Kahya tarafından 2006 yılında Ankara'da hazırlanmış, basılmamış yüksek lisans tezi. (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Bilim Dalı)

çek olay, şahıs ve mekânların bahsi geçse de tamamen kurgudur. Bölüm aralarında ve bölümlerde adı geçen fahriye, destan, defter ve kitap künyeleri, içerikleri tarafımdan uydurulmuştur gerçekte mevcut değildir. Kurgu icabı araya eski usul kelime serpiştirmemin nedeni o dönemi çağrıştırmak içindir, dönem dilini pek yansıtmamaktadır. Aynı şekilde yöresel ağızlar ve deyişler de bu amaçla dahil edilmiş, geleneksel ortaoyunu ve Karagöz-Hacivat'taki tiplemelerin aksanlarından esinlenerek yazılmıştır, birebir o dönemi yansıttığı söylenemez. Romanda geçen kabadayılık alt-kültürü ile alakalı bazı bilgiler kurgu icabı, güya ilk kez Kara Şaban tarafından uygulanmışçasına anlatılmaktadır. Balta asma, bıçak altından geçirme vb. uygulamalar bilinmekteyse de bunların çıkışı romana göre kurgulanmıştır. Romanda bazı Balkan türkülerinin isimleri geçse de bunlar çoğunlukla anonim, o döneme uzanıp uzanmadığı meçhul türkülerdir. Ancak Osmanlı'da geçen bir romanda, Balkan kültürü vurgusu kaçınılmaz olacağından, ayrıca okura o dönemi ve kültürü hissettirebilmek açısından eklenmiştir. Son olarak, her şeyden önce bu fantastik bir romandır...

Maceraya başlamadan önce teşekkür etmek istediğim birkaç kişiden de bahsetmek isterim. Beni her çalışmamda destekleyen ailemin fertlerine, roman yazma konusunda her daim destekleyen ve teşvik eden ustalarımdan Galip Dursun'a, romanın çıkış kaynağı olan "Kanlı Pençe" adlı öyküyü Kayıp Dünya sitesinde yayınlayan Altuğ Gürkaynak'a, bu ilk roman denememin ilk okumasını üstlenen fahri editörüm Harun Çimen'e, bir deyişi dağarcığıma armağan eden Feridun Demir'e, romanı da ismine ithaf ettiğim hayalleri ve mizahıyla her daim ilham veren arkadaşım Cihan Cebeci'ye, Edirne'den dostlarıma teşekkür ederim.

Mehmet Berk YALTIRIK

YEDİKULELİ MANSUR

(13 Zilhicce 966 – 16 Eylül 1559 Perşembe)
(Şehzade Bayezid'in, Şehzade Selim'in
ordusuna Konya önlerinde yenildiği sene)
(Kostantiniyye –Devlet-i Âl-i Osman)

1

Ases Ahmed'in Akıbeti

"...Keza Sultan Süleyman Han saltanatı esnasında, dayı taifesinin yahut yeniçeri zorbalarının zuhurundan evvel, Kara Şaban nam bir kabadayı türemiş idi. Yeniçerilerden neşet eden ilk ocak kabadayılarından olduğu rivayet edilir. Bununla beraber aynı devirdeki bir başka Ocak'tan gelme kabadayı olan Ases Ahmed'in ismi de mezkûr hususla alakalı olarak eserlerde ve rivayetlerde zikredilir."

Filibeli Nâbi, *Külhanbeyleri ve Kabadayılar Lügati*, 1927

Kostantiniyye yahut İstanbul ahalisinin hiçbirinin gecesi, ötekininkine benzemezdi. Meyhanelerden, rıhtım izbelerinden ayrılmaz ayyaşlar için gece yeni başlamaktaydı. Hovardalar için yar koynuna girme vaktiydi, sır gibi örterdi sokakların karanlığı binbir çeşit günahı, arzuyu. Ricalden kimseleri uyku tutmazdı arkasından dönen dolapları düşünmekten. Kırk tilki dolaşırken kafasında tez vakitte sabah ezanını duyardı böylesi.

Memalik-i Osmanîye'nin şehirlerinde, asayişten sorumlu bir nice asesten biri olan Ases Ahmed'in geceleri ise şehrin sokaklarında geçerdi. Şehrin en namlı asesi o olagelmişti zira kendisi-

nin acayip bir uyku düzeni vardı. Ahmed, gündüz vakti ölü gibi uyur geceleri ise gündüzmüş gibi uyanık olurdu. Devşirilmeden evvel Eyalet-i Rumeli'nin İskenderiye sancağına bağlı bir dağ köyünde yaşayan ailesi, kan davası nedeniyle içeriye ışık girmez bir mağaraya sığınmak zorunda kaldığı zaman dünyaya gelmişti. Gün ışığını belli zamanlarda görebildiğinden tuhaf bir alışkanlık geliştirmişti ki gündüz ölü gibi uyurken geceleri ayakta olurdu. Devşirildikten sonra bile bu huyu değişmediğinden Türk'e verilmiş olduğu senelerde de lakabı Ases'ti. Acemi Oğlanı Ocağı'nda ne kadar dayağa, hakarete maruz kalsa da bu huyunu değiştiremeyince, bekçiliğe olan eğilimi göz önünde bulundurularak ocağın kapısına bekçi yapılmıştı. Kapıya çıkıp yeniçeri olduktan sonra da Ağa Bölükleri'nin 19. Bekçi Orta'sına verilmiş, ardından gece gezme huyu nedeniyle işini layıkıyla yapar diye 28. Orta'nın çorbacısı olan Asesbaşı'nın emrinde vazife gören aseslere katılmıştı. Kostantiniyye'deki beş yüz nefer asesten biri de oydu.

Ellili yaşlarına yeni geçmiş, uyku bozukluğundan ötürü zayıf gibi görünse de sağlam yapılı, gözleri uyuduğu zamanların haricinde fal taşı gibi açık gezer, yastık bıyıklı bir garip er kişiydi. Vazife gereği taşıdığı asasından, ne olur ne olmaz diyerek bekçi ortalarından tedarik edip belinde taşıdığı sopasından, kapıya çıktığı zamandan kalma hançerinden, üsküfünden ve esvaplarından başka sahip olduğu hiçbir şey yoktu. Uyku vakitlerinin başında ve sonunda yediği yemekten gayrısı olmazdı. Bu yüzden Ramazan'da sahur haricinde yahut şenlikler dışında başkalarıyla aynı sofrada pek görülmezdi. Ekseriya gece vakti gezdiğinden ayakta kalabilen pek yoldaşı olmadığından, diğer gece asesleri dışında bir ahbabı yoktu. Onlarla da pek muhabbeti yoktu ki dünyadaki yegâne eğlencesi gece vakti şehrin sokaklarında dolaşıp ay ışığının farklı bir hale büründürdüğü binbir harikayı seyretmekti.

Şehirde uğru, harami kovalamakta üstüne olmadığından nam salmıştı Ases Ahmed. Uykuya düşmanlığının yanında hırsıza

uğursuza da aman vermemesiyle ünlüydü. O şehrin en bileği bükülmez kişisiydi. Yakaladığı hırsız uğursuz taifesinin analarından emdikleri sütü burnundan getiren şöhret sahibi bir asesti.

Henüz gençlik dönemlerinde hırsızın birini suçüstü yakalamış, ancak hırsızın arkadaşlarından fena kötek yemişti. Ele güne karşı rezil olduğundan bir hayli sıkkınken bir gün Tersane tarafında rastladığı garip görünüşlü bir ihtiyarın, bir grup Frenk tayfayla kavga ettiğini görmüştü. Çekik gözlü, Tatar tipli ihtiyar elindeki asayla tayfaların arasından hızla hareket ederek her birini garip bir şekilde dövüp alt etmiş, bunu gören Ases Ahmed ihtiyarın ayaklarına kapanarak ona bu kavga adabını kendine de öğretmesini istemişti. Uygur ellerinden gelme tüccar ağzıyla Türkî lisanda konuşan ihtiyar, kendisinin bir müddet gönüllü hizmetçiliğini yapması halinde ona bu sanatı öğretebileceğini söylemişti.

İhtiyarı, sahibini tanıdığı bir hana bırakıp el pençe divan asesbaşının huzuruna çıkan Ases Ahmed, durumu arz edip kendisine bir müddet izin verilmesini söylediğinde, intizamından ve yaptığı işe bağlılığından haberdar asesbaşı, bir sene zarfında ulufesinden gelecek parayı kendisine vermesi şartıyla ona sadece bir senelik izin vermişti.

İhtiyarı bıraktığı handa tekrar bulan Ases Ahmed onun şartlarını kabul ettiğini söyleyince Galata Kulesi'nin dibindeki kapıdan çıkarak ta Sarıyar'a kadar gitmişler, beraberlerinde ip, kâfi miktarda çivi, balta, çekiç gibi sair alet edevat da götürmüşlerdi. İhtiyar onu tek başına çalıştırarak mütevazı bir kulübe yaptırdıktan sonra her gün çeşitli ağır işlere koşturmuş, karın tokluğuna rıhtımlarda hamallık yaptırmıştı.

Yaşlı adam bu çalışma esnasında kendisinin Tatar olmadığını, bir müddet Çin Maçin taraflarında bulunduğundan Türkî lisanı Uygurlardan öğrendiğini anlatmıştı. "Nihon" isimli bir ada ülkesinden gelen bir cengâver olduğunu ancak bilinen savaş usulle-

rinden daha farklı bir sanata hâkim olduğunu söylemişti. İş bu sanat, bilinen manada bir savaşçı yetiştirmese de bulunduğu vaziyet ve imkânlar dahilinde kişiyi her türlü düşmana karşı mücadelede, sessizlik ve sinsilikle birlikte alt etmeyi öğretmekteydi. Sanatı ortaya çıkaranlar, Nihon nam memlekette sıradan, kılıç taşıyan sipahi neviden savaşçılarken çeşitli nedenlerle efendilerini terk edip gizli bir hayat seçmek zorunda kalmış, kara urbalara bürünmüş insanlardı. Suikast yahut muhafızlık gayesiyle kiralandıklarını söyleyen ihtiyar, kendisini tepelesin diye bir başka "siyah urbalının" kiralandığını öğrendiğinden beridir diyar diyar gezerek saklanmaktaydı. Töresi gereğince ömrünün son dönemine yakın inzivaya çekilip ölümü bekleyecekti. Kendi ülkesinde bu zaman gelmeden evvel sanatını yetiştirmek üzere bir çocuk seçerek onu yetiştirdiklerini ama buna fırsatı kalmadığı için kendi sanatını kabataslak da olsa Ases Ahmed'e öğretebileceğini söylemişti.

Ne var ki ihtiyarın beklemediği şekilde Ases Ahmed'in sanatı öğrenme hususunda muazzam bir eğilimi vardı. Sürekli gece gezdiğinden, "Aman gürültü çıkarıp sağı solu rahatsız etmeyeyim!" diye diye sessiz hareket etmeyi bilmesi, gece gezdiği için gözlerinin karanlıkta daha iyi görmesi hatta kapalı gözüyle etrafındaki hareketleri adeta duyabilmesi, yeniçerilik esnasında aldıkları matrak talimin vücudunu kavi hale getirmiş olması gibi nedenlerden ötürü Ases Ahmed kısa sürede sanatı kapmıştı.

Sopayla nasıl dövüşüleceğini, eşyaların düşmanına nasıl fırlatılacağını, kılık değiştirmeyi, gizlenmeyi, sessiz saldırmayı, düşmanı tespit ve takip etmeyi, silahlarla yapılan dövüşleri ve çıplak elle yapılan silahsız dövüşleri öğrenen Ases Ahmed bir senenin sonunda usta kadar olmasa da Kostantiniyye'nin azgınlarına yetecek kadar dayak atmayı öğrenmişti. Ustanın hak vaki olup vefat etmesinin ardından, gömme usulünü bilmediğinden onu alelacele olduğu gibi kulübenin yanına gömüp tekrar asesliğe geri dönmüştü.

Kendisi gibi birkaç asese daha saldırma cüretinde bulunan ve bulundukları mahale adeta yuvalanan meşum harami taifesini öğrendiği sanatla tespit ettikten sonra bir gece vakti iş üzerinde her birini yakalayıp bertaraf etmişti. Ardından yakalayıp zindana tıktığı yahut hakladığı hırsız uğursuz takımından kimselerin sayısı yüzle ifade edilmeye başlayınca Memalik-i Osmanîye'de haklı bir şöhrete kavuşmuştu.

Şehrin en yenilmez kişisi olmasına rağmen ne sanatını başkasına öğretmeye yanaşmış ne de bunu menfaatine kullanıp şehrin azılı şerirlerini sindirir bir zorba olmuştu. Hırsız uğursuz taifesini kovalamak dışında pek meşgalesi yoktu ki işte öyle böyle ellili yaşlarına kadar gelmişti.

Sanatını öğrendiğinden beridir kolay kolay hiçbir şeyden korkmuyordu. Yaşadığı dönem içerisinde bazı tuhaf vakalar, kanlı cinayet hadiseleri yaşanmıştı ancak bunlar hep "orada olmadığı için gerçekleşebilmiş" münferit hadiselerdi. Ases Ahmed, gece vakti İstanbul'unun efendisi sayardı kendini hatta daha da ileri gider mülkün padişahının geceleri kendisi olduğunu düşünürdü. Yalnız son zamanlarda kendi saltanatının da gündüz vaktinin padişahı misali sona yaklaştığı kanaatindeydi. Kulağına çalınan bazı söylentiler, ömrü hayatı boyunca işitmediği dehşetengiz mevzulardan bahsediyordu. Ases Ahmed son birkaç gündür ilk defa sadık yâri geceden korkar olmuştu.

O tarihlerde cihanda krallar ve sultanlar, beyler ve mirzalar, senyörler ve şövalyeler birbirlerine düşmüşken, şehirler arasında gidip gelen bezirgânlar ve mal alır satar tüccarlar kendi ekmeklerinin derdindeyken, Kostantiniyye sokaklarında bunların haberleri yerini Balkan köylülerinin acayip söylencelerini aratmaz lakırdılara bırakmıştı.

Sağda solda acayip mahlûkların görüldüğü söyleniyordu. Birtakım kanlı cinayet vakaları da bunlara bağlanıyordu. Arada bir Ases Ahmed dahil cümle aseslere geceleri dolaşan ve fısıldaşan

gölgelerden, sürüne sürüne gezen mahlûklardan, soba başında anlatılır hikâyelerden çıkma umacılardan, bunların görülmelerinden bahseden ihbarlar gelmekteydi. Diğer asesler bu karanlık işleri çevirenleri yakalasa yakalasa Ases Ahmed'in yakalayabileceğini iddia ediyorlardı. Birkaç vaka kendi bölgesi haricinde gerçekleştiği için son zamanlarda Suriçi tarafında daha sık gezer olmuştu. Ancak kim oldukları meçhul korkulu hasımlarını yakalamak için pek de istekli değildi...

Yürüye yürüye hangi yollardan gölgelerden geçti bilinmez, Horhor'a kadar gelmişti. Ne bir çığlık sesi işitmiş ne bir gölge görmüştü. Galata'nın aksine bu taraflarda ne sokaklarda gezen bir ayyaş ne de kavgaya bahane arayan bir kopuk gezerdi. Zaten en çok tuhafına giden de kendi halinde yaşayan Suriçi insanlarına böyle habis varlıkların musallat olmasıydı. Birkaç Rum'dan insanların günahları arttığı için eciş bücüş mahlûkların ortalıkta dolaştığını işitmişti. Sebebi günahkârlar olsa bu canavarların esas Galata'da dolanmaları gerekmez miydi?

Bulunduğu sokağın toprak yolunda birtakım ayak sesleri işitince, seslere kulak kabartarak evlerden birinin gölgeleri arasına sindi. Üç asesin hızlı adımlarla yürüyerek kendi aralarında fısır fısır konuştuğunu, bir yandan da telaşla sağa sola bakındıklarını gördü. Aseslerden birinin, "İşin yoksa Ases Ahmed'i bul şimdi!" diye söylenmesi üzerine gölgelerden çıkarak aseslerin üzerine yürüdü. Asesler hem kendilerine göre daha gedikli olduğundan hem de belli bir namı olduğundan Ases Ahmed'e hortlak görmüş gibi baktılar. İçlerinden birisi:

"Ahmed Ağa! Seni Allah gönderdi!"

"Hayrola?"

"Ağam şu Rum harabelerinin olduğu yerde yalnız yaşar bir dul hatun var. Kol gezerken bizi çevirdi, evine gulyabani dadandığını söyledi!"

"Şaklabanlık mı edersiniz bre! Ne gulyabanisi?"

"Şehirdeki hadiseler malumundur ağam, ne şaklabanlığı? Yine bir masumenin kanına girecekler zannederiz!"

"Ey o zaman burada işiniz ne? O civarda kol gezseydiniz ya?"

"Ağam biz senin de bu şerir mahlûkları aradığını biliriz. Hırsız, uğursuz yakalamada Kostantiniyye senin üzerine ases görmemiştir. Sen olmadan o civarda dolaşmaya çekindik."

"Tüh sizin kalıbınıza! Cemil cümle Kostantiniyye ahalisi, muhafazasını size emanet ediyor, üç nefer adamsınız neyden korkarsınız? Neyse. Görelim bakalım neymiş şu gulyabani. Düşün önüme de şu bahsettiğiniz hatun kişiye götürün beni."

Asesler ellerinde asaları olduğu halde, bulundukları sokaktan çıkıp Saraçhane'nin bulunduğu mıntıkanın içlerine doğru uzanan büyük cadde üzerinden eski harabelerin göründüğü ağaçlık alana doğru seğirttiler. Bozdoğan Kemeri, uzaktan uzağa ay ışığı altında periler padişahından kalma kasır yıkıntıları misali tüm haşmetiyle dikilmekteydi. Türlü ağaçtan müteşekkil korunun bir ucunda duran, karşısında ahşap evlerin sıralandığı, ta Rumlar zamanından kalma, taştan ve iki katlı bir binaya yürüyorlardı. Bir dönemler Bizans zenginlerinin haneleri olan böyle binalar, yıllar geçtikçe gayrimüslimlerin yaşadıkları semtlerin haricinde pek görülmez olmuşken, mahalle aralarında tek tük misallerini görebilmek mümkündü.

Asesler binaya yaklaştıkça, kapının önünde dikilmekte olan birini gördüler. Sırtındaki yeşil feracesine sıkı sıkıya sarınmış, yüzündeki tül peçeyle kim olduğu anlaşılmaz bir kadın, sanki köşe başından dönüp gelecek birini bekler gibi kapı önünde meraklı bakışlarla asesleri seyretmekteydi. Asesler kapıya yaklaşınca, kadının korkulu halini yakından gördüler. Kadın titreyen sesiyle ağlayıp, dövünerek:

"Ah beylerim paşalarım! Ocağınıza düştüm, medet! Bu zavallı biçare ne yapsın nerelere gitsin?"

Asesler, sesinden çıkarabildikleri kadarıyla kadının yaşının

pek de geçkin olmadığını tahmin ediyorlardı. Kadının ah-ü vah etmesiyle tüm sokak çınlıyordu ama bir kimse de çıkıp ne oluyor diye bakmıyordu. Kostantiniyye'nin gecelerinde acayip mahlûkların dolandığı söylentileri çıktı çıkalı ahalinin pencere ardından merakla sağı solu temaşa etme huyu da körelmişti. Ases Ahmed kadını teskin etmek için ama biraz da ortalığı velveleye verdiğinden kızdı:

"Artık yetişir! Bu ne gulguledir? Bu ne şenliktir? Kadınlar hamamına çevirdin sokağı hanım, ümmet-i Muhammed uykudadır, ne diye bağırırsın?"

"Ben ne bedbaht, ne kem talihliymişim! Ömrüne doyamadan kapı gibi kocamı toprağa verdim, bu da yetmezmiş gibi ecinnilerin tasallutuna uğradım! Birkaç gecedir ağaçların içinden çıkar gelir habis mahlûk! Boyu na bu ev kadar var. Kocaman gözleriyle, yerleri süpürür sakallarıyla, eli kolu uzun bir acayibe! Her gece gelir, ezan vaktine kadar dolanır, arada gelir elini kolunu uzatır pencerelerden içeri! Ne yaparım? Nasıl dayanırım buna?"

"Tamam hatun tamam! Her gece görünüyorsa bu gece gelmesini bekler, görünür görünmez ensesine yapışırım! Sen beni evin ağaçlığı gören bir odasına saklayasın, ben de gulyabani dediğin gelir gelmez haddini bildiririm!"

"Allah razı olsun beyim! Allah ne muradın varsa versin! Allah tuttuğunu altın etsin!"

"Cami önüne çevirdin ortalığı yahu! Fazla ses etme artık. Şu gulyabaniyi bir görelim bakalım! Size gelince..." dedi aseslere dönerek. Asesler korkulu gözlerle Ahmed'e bakmaktaydılar. Ases Ahmed, onların bu halini görünce birden gürledi:

"Hele bak şunlara! Sizi kapıya çıkarmışlar, nefer eylemişler, ahalinin malını ırzını emanet etmişler. Bir korkudan altınıza etmediğiniz kalmış bre! Bu civarda kol gezesiniz, gulyabani mi her ne zıkkımsa ben tepesine çökende yakın bulunun! Dul kadının evine girdi gece vakti diye laf söz olur şimdi!"

Ases Ahmed kadınla birlikte eve girer girmez kapıyı örtmelerini beklemeden, asesler evin önünden ayrıldı. Korkudan kol gezmeyi, asesliği falan bir köşeye bırakarak sokaktan uzaklaşıp koruyu gören bir yerde dikilmeye başladılar. Bir müddet sonra uzaktan uzağa duyulan köpek ulumalarını uğursuzluk alameti sayarak ağızlarında türlü dua, en yakın yeniçeri kolluğunun olduğu yere doğru koşturdular.

Ases Ahmed'i evin üst katına çıkaran kadın, onu tek bir kandille aydınlanmakta olan, muhtemelen korkulu gecelerini geçirdiği odalardan birine aldı. Odanın penceresinin ağaçlığa baktığını tahmin eden Ahmed, bu kısmın perdelerini aralayıp, artık pek kalmamış eski usul kepenkleri açarak pencerenin dibine sindi. Pencerede camların olmaması dikkatini çekmişti. Kadının söylediğine göre bu taraftaki tüm camları gulyabani evvelsi gece kırmıştı. Kadının başka bir odaya geçmesinden sonra yalnız kaldığı odada garip düşüncelere daldı.

Kostantiniyye sokaklarında hakikaten bir gariplik olmasındı? Yok, yok ne garipliği olacaktı? Muhtemelen hırsız uğursuz takımının tertip ettiği bir maskaralıktan başka bir şey değildi. Sessiz sedasız soygun yapmak yerine insanları korkutmaları, ortalığı velveleye vermeleri, masumları, masumeleri öldürüp arkalarında iz bırakmadan ortadan kaybolmaları tuhafına gitse de böyle düşünmekteydi.

Kadının "Geldi! Geldi!" çığlıklarını duyar duymaz düşünmeyi bırakıp pencereden dışarıya baktığında ilk başta hiçbir şey göremedi. Ay ışığının etrafı aydınlatmasına rağmen kara suretli ağaçlar dışında hiçbir şey görünmüyordu. Karanlıkta daha iyi görebilmesine rağmen ağaçlardan başka hiçbir şey seçilmiyordu. Derken bir ağacın "gereğinden fazla" hareketli olduğunu fark edip daha dikkatli baktı. Ağaçların arasında sallana sallana eve doğru gelen bir karaltı vardı.

Işık, görmesine engel olduğundan pencereden ayrılıp kandi-

li söndürmek için kalktı. Kandili söndürmesinin ardından oda karanlığa gömülüp pencereden gelen ay ışığından başka ışık kalmayınca çömelerek pencere önüne seğirtip ağaçların olduğu yere tekrar baktı. O anda gözleri ağaçların arasında hareket eden şeyi ayan beyan seçmeye başladı.

Her adımında sallanan, saçı sakalı rüzgârla uçuşan, ay ışığı altında kocaman parlak gözleri siyah taşlar gibi parlayan, upuzun kollarını öne doğru uzatmış bir halde yürüyen bir dehşetli heyulaydı. Senelerden beridir ilk kez titremekte olan ayaklarına küfrederek olduğu yerden doğruldu. Korkudan neredeyse yüreği ağzına gelecekti ki bir anda aklında bir şimşek çaktı. "Yahu bu panayırlarda, şenliklerde uzun sırıkların üstünde yürüyen hokkabazların yaptıkları numaralardan biri olmasın? Öyle ya gecenin köründe kim bilir neden zavallı kadıncağızı korkutmak için pekâlâ hokkabazlık kullanılabilir. Yalnız hangi sersem hırsız böylesine debdebeli bir numaraya ihtiyaç duyar aklım almıyor. Madrabazları yakalamadan da zor anlarız vesselam..."

Sallana sallana evin dibine dek gelen heyula, kollarını yan odanın penceresinden içeri uzatarak içerideki eşyaları kırıp dökmeye başlamıştı. Kadının çığlıkları yeri göğü tutuyordu. Ases Ahmed, yan odaya geçtiğinde pencereyi kapatan tahta kepenkleri kırarak kollarını içeriye uzatmış heyulanın koca kafasını apaçık gördü. Madrabazlık olduğuna dair kalıbını basabileceğinden hiç çekinmeden besmele çekerek pencereden dışarıya kafanın üstüne atlayıverdi. Biliyordu ki kafayı tutar tutmaz altındaki hokkabaz bu ağırlığı taşıyamayarak muvazenesini kaybedip yere yıkılacaktı. Lakin kafaya çarpar çarpmaz madrabazın yıkılmadığını gören Ases Ahmed'in bu fikri yavaş yavaş değişti. Pencereye geri sıçrayıp gördüğü şeye tekrar yakından baktı. Kuyu dibi karanlık gözler, biçimsiz ve sırıtkan ağzında eğri büğrü sararmış dişler, yerleri süpüren bir sakal ve onun kadar uzun tel tel kalmış saçlar, hamile kadın görse çocu-

ğunu düşürtebilecek denli ürkünç bir surat... Çürümüş nefesini asesin suratına üfleyen canlı bir umacı...

Ases Ahmed kafasına atlayıp yıkmaya çalıştığı gulyabaninin en az kendisi kadar gerçek olduğunu anlayınca korkudan sıtmaya tutulmuş gibi titremeye başladı. Galiba hafiften altına da kaçırmıştı. Göğsünde hissettiği ağrı nedeniyle muvazenesini yitirerek odanın içerisine yıkıldı. Canını teslim etmeden önce gördüğü son şey, gulyabaninin ay ışığı altındaki korkunç sureti ve pencereden uzattığı siyah tırnaklı elleriyle kendisini ayağından tutup pencereye doğru çekiştirmesi oldu.

Kostantiniyye'de sabah ezanlarının okunmasını müteakiben, Ases Ahmed'in cinayetinin haberi, mahalle dedikoduları ve fısıltılarıyla birlikte sağda solda işitilmeye başlamıştı. Cesedinin bulunduğu yere en başta intikal eden asesler, evin sahibi olduğunu bildikleri dul kadınla aynı odada bulmuşlardı Ases Ahmed'i. O gece onu orada tek başına bırakıp ortalıktan kaybolan asesler, bunu derin bir utançla gizleyerek sanki kol gezerlerken tesadüfen çığlık sesleri üzerine oraya geldiklerini söylemişler, bu şekilde diğer aseslere, Bekçi Orta'sına ve Ağa Kapısı'na haber yollamışlardı. Mesleklerinin ustasını korkakça ölüme terk ettikleri duyulsa birini bile aseslikte tutmazlardı.

Ases Ahmed gibi "yaşayan" bir efsanenin öldürülmesine Kostantiniyye üzerinde herhangi bir kimse ihtimal veremediğinden, Horhor'a doğru koşturmakta olan asesler ve asesbaşı, ta Balat'tan bir Yahudi hekim çağırtmışlardı. Cesedin belden aşağısı parçalanmıştı. Sanki vahşi bir hayvan tarafından kemirilmiş gibi kemiklerinden sarkan kanlı et parçalarını tetkik eden hekim, sekte-i kalpten öldüğünü ancak sonradan belden aşağısının bu hale getirildiğini söyledi. O zaman kanun gerçekten Ases Ahmed'in öldürüldüğüne inandı.

Yanında dul bir kadının ölüsünün de bulunması nedeniyle Ases Ahmed'in eve alınmış bir zampara olma ihtimali, dedikodu

ve gıybet ehli arasında konuşulmuşsa da şehrin kahramanlık hikâyelerine konu olmuş böylesine bir efsanenin günahına girmekten çekinmişler, sözü çok uzatmadan mevzuyu değiştirmişlerdi.

Şehirde gaile çıkmasın diye hüküm sahiplerinin uygun görmesiyle alelacele sabah namazını müteakiben Ases Ahmed'in cenaze namazını Orta Camii'nde kıldılar. Cenaze namazına, asesbaşı dahil Kostantiniyye'nin geri kalan dört yüz doksan dokuz nefer cümle asesi, Ases Ahmed ile aynı dönemlerde yetişip tanış bulunduğu bir düzine mütekaid yeniçeri, yine Ahmed ile aynı dönemden birkaç gedikli yeniçeri zabiti, hasbelkader esnaftan ve şehir ahalisinden tanıyanlar, kahramanlık hikâyeleriyle büyümüş birkaç delikanlı ve halktan kuru kalabalık sayılabilecek bir kısım insan iştirak etti. Ancak cenaze alelacele kaldırılacağından, hayattayken onun önünde el pençe divan bekler zorbaların ve dayıların hiçbirisi gelemedi. Haberin ilk yayıldığı bölgedekiler, namazında niyazında olup sabah namazına kalkmış az sayıdaki zorba duyarak gelmişti cenazeye. Halihazırda o civarda erken kalkmış esnaf ve çıraklardan işitenler, alelacele kaldırılacağı söylenen cenazeye katılmak için denk geldiklerini de yanlarına katarak aseslerin arasına karışmışlardı. Ahmed'i tanıyan eski yeniçerilerden o civarda oturanlar da bağrışma ve çağrışmalardan haberdar olarak onların ardına takılıp gelmişlerdi. Alelacele kaldırılmasına rağmen daha en baştan görkemli bir kalabalık toplanmıştı.

Cenaze namazının kılınmasının ardından, yirmi yedi asesin cenazenin kaldırılmasını beklemeyerek orayı terk etmesi ilkin hayretle karşılandı. Cemaatten biri çıkıp vakti zamanında asesler arasında Gega Arnavutlarından devşirilenlerle Toska Arnavutlarından devşirilenler arasında çıkan bir münakaşadan bahsedince meseleyi anladılar. Münakaşa kavgaya dönüşünce, Ahmed'in hemşerileri saydığı Gegaların tarafını tutup Toskaları pataklaması üzerine böyle bir anlaşmazlık husule gelmiş, bu kinlerine binaen Toskalardan devşirilme yirmi yedi ases namazını kılma-

larına rağmen cenazenin kaldırılmasına katılmamışlardı. Olayı dinleyenler devşirmelerin arasına artık yeni yeni hemşericilik temayüllerinin girdiğini aşağı yukarı tahmin etmişlerdi.

Kalan dört yüz yetmiş iki asesin omuzlarında taşınan cenazenin, aseslere mahsus mezarlığa defnedilmesinden sonra alay dağıldı. Her birinin kalbinde bir acı vardı büyüklerini kaybetmekten ileri gelen, ancak yüzlerinin sararıp solmasının hakiki nedeni korkuydu.

O dönemlerde, sokaklara topuk vuran benâm yiğitlere kabadayıdan ziyade doğrudan yiğit yahut pehlivan diyorlar, dayı kelimesini ise genellikle yeniçeri zabitlerine ve amirlerine hitaben bir lakap olarak kullanıyorlardı. Rum ahalinin "dayis" dediği bu zabitlere Müslüman ahalinin kabadayı demesi yeni yeniydi. Yeniçeriler şehrin asayişini temin ettiklerinden bunların zabitlerine koruyup kollayan anlamında halk arasında "Dayı" deniliyor, yiğit kimselere "Falanca dayı adamdır..." deniyor yahut "eşbeh" diye zikrediliyorlardı. Bundan başka Müslüman ahali Farsça, bilek veya kuvvet gösterisi yapanlar için kullanılan "zorbaz" kelimesinden bozma "zorba"yı kullanıyor, Rum ahali arasında da bu "zorbas" şeklinde telaffuz ediliyordu. Daha çok şerir taifesi için kullanılıyordu. Yeniçeri zorbalarının isyanlara karışmalarından, ocak içinde neredeyse kendi hükümetlerini tesis etmelerinden evvel zorba kelimesi, bileğini kullanan kişileri işaret etmekteydi. Nitekim o dönem eşkıyalıkla ilgi bir hadiseyi yazarken bunlardan zorba olarak bahsediyor, yaptıkları şekaveti de zorbalık olarak nitelendiriyorlardı.

Feth-i Mübin'den takribi yüz küsur sene sonrasında Kostantiniyye'de mahalle kültürü ve sokak adabı yeni yeni yerleşmeye başlamıştı. Bu nedenle şehirde nam sahibi sayılı yiğit ve zorbaz bulunuyor, bazı bölgeler de netameli ve belalı sayılıyordu.

Her bir semtin benâm baş zorbazı vardı. Dersaadet'in yani Suriçi'nin iç bölgelerinde müteveffa Ases Ahmed, Aksaray'da

Fırıncı Ismail, Karagümrüğü taraflarında Bayramlulu Kara Emre namıyla maruf Ali Ahmed, Eski Sulukule'de Kör Abu, Tophane taraflarında Çamur, Kasımpaşa Tersanesi taraflarında Laz Ali Reis, Galata Limanı'nın iskelelerinde Korsan Giovanni, Üsküdar'da Arabacı Süleyman, Galata'da Kara Şaban ile Gaddar Siyavuş, Balat taraflarında Deli Haim, Kumkapı'da Çağanoz Kevork, Samatya'da Kapı Onnik, Fener'de Dalyancı Stavro, Kostantiniyye'nin o dönemdeki bilek ve nam sahipleriydiler. Ases Ahmed'in ölümüyle birlikte şehirde bu şekilde on üç benâm kabadayı kalmıştı. Bunların yanında yöresinde gezinir zorbaz ve hayta taifesinden sayısı beş yüzü geçmez yiğit, hamam külhanlarından sokak kuytularına eğleşir külhanbeyi ve sokak iti taifesinden de sekiz yüz kadar kopuk mevcuttu.

Ases Ahmed'in bileğinin yenilmezliğine nazaran belli başlı semtler haricinde onun ayak bastığı yerler olan Suriçi ondan sorulurdu. Ancak o hiçbir zaman bunlar gibi işi haytalığa vurmamış, koruma kollama adında etrafına adam toplayıp namını daha da büyütme yoluna sapmamıştı. Buna rağmen şehirde nefes alıp veren herkes ve bilhassa zindana tıkılmış bulunan hırsız uğursuz taifesi Ases Ahmed ile bilek yönünden kapışılmayacağını iyi bilirdi. Bu yüzden Suriçi emin sayıldığından kendisi daha ziyade Galata taraflarında kol gezerdi ki bu uğursuz taifesine göz açtırmazdı. Ancak ölümüne yakın acayip söylentiler türediğinden Suriçi'nde gezer olmuştu.

İşte şimdi aseslerin yüzünde görülen bu korkunun nedeni, bu bilek sahibi yiğidin, Kostantiniyye'nin gecelerini mesken tutmuş melun mahlûkların kurbanları arasına girmesiydi. Ases Ahmed bile onlarla başa çıkamadıysa geceleri kol gezen asesler, kendilerini onlara emanet eden ahali ne yapacaktı? Ases Ahmed'in defnedilmesinin ardından cemaat dağılırken her birinin kafasında bu soru vardı ve her biri yaklaşmakta olan geceyi şimdiden korkuyla beklemeye başlamıştı.

Ases Ahmed, hakkında hikâyeler anlatılıp çeşitli söylentiler uydurulan birisi olduğu için o dönemde bilek ve yürek namına birtakım işlere merak salmış yeniyetme gençlik arasında da efsaneydi. Büyüklerinin arasında olduğu gibi kendi aralarında da onun kavgalarının, şerirlerle kapışmalarının hikâyelerini anlatırlar, bir gün onun gibi nam ve bilek sahibi bir yiğit olmaya can atarlardı. Adeta pirleri saydıkları Ases Ahmed'in cenazesinde bu nedenle birkaç tüysüz delikanlı da bulunmaktaydı.

İşte bu gençlerden biri, ağabeyiyle birlikte çok küçük yaşlarda Kırım'dan kaçıp Kostantiniyye'ye yerleşmiş Tatar Mansur'du. Onun kafasında dönüp duran mesele, korku içindeki aseslerden farklıydı. Mansur ile ağabeyi Veli, Kırım'dan bir aile husumeti nedeniyle kaçıp İstanbul'a geldiklerinde, surların ötesindeki ormanlara, karyelere dek gidip kuş vurarak geçinen iki kardeşti. Babalarından öğrendikleri iki şey yay çekmek ve kasaplıktı. Ok ve yay kullanma hassaları sayesinde avlanmakla geçinip giderlerken, Veli sonradan kuş vurup satmakla ömür geçmez diye güç bela kendini esnaf şeyhlerinden birine kabul ettirip Yedikule salhanelerinde çalışmaya başlayınca, Mansur da avcılığı bırakıp onun yanında çalışmaya başlamıştı.

Mansur, arkadaşları arasında "Yedikuleli Tatar Mansur" namıyla anılır, on sekizinde ya var ya yok tüvana şahbaz bir yiğitti. Ta ufaklıklarından beridir kahramanlık destanları, meliklerin ve sultanların cenklerinin hikâyeleri, yiğitlik menkıbeleriyle büyüyen arkadaşlarıyla birlikte, Ases Ahmed'e o da hayrandı, ustası sayardı. Ömrü hayatını esnaflıkla geçirirdi geçirmesine ya, onun gönlünde yatan sokakta yürümeye başladığında iti uğursuzu kaçıran, cumbalardaki çeşme başlarındaki bir nice dilberi bakışlarıyla helak eden, her adım atışında Zaloğlu Rüstem gibi yeri görü titreten bir babayiğit, bir dayı olmaktı. Birkaç önemsiz kavgaya karışıp her nasılsa yaka sıyırmışlığı da vardı.

İşte bu yüzden Mansur aseslere mahsus kabristandan ayrılır-

ken kafasındaki mevzu, Kostantiniyye'yi bekleyen dehşet değildi. Meydanı kimin dolduracağı meselesini bile düşünmüyordu. Düşündüğü tek şey İstanbul'u bu habis mahlûklardan çekip kurtarabilecek yiğidin kim olacağıydı. Her babayiğit kendi mahallesinin, semtinin derdine düşmüşken, cümle Kostantiniyye için bıçak vuracak, bilek kuvvetini ortaya koyacak belki tek yiğit olan Ases Ahmed'in ölümüyle bu ağır vazifeyi kim sırtlayacaktı? İstanbul'un benâm dayıları, yiğitleri, zorbaları kendi mahallelerine kapanmışken, kim sokakları arşınlayıp bu korkulu meseleyi halledecekti? Şehrin cümle cadı karılarını, büyücülerini bile eli kolu bağlı bırakan bu ecinni taifesini, hangi yiğit destanlardaki gibi alt edecekti?

Delikanlı dönemlerinde olduğundan hengâmeden ve netameli işlerden geri durmayan, sokakta topuklarını doru atlar gibi vura vura yürüyen bu gençler her ne kadar haklarında hikâyeler anlatılan bilek ve yürek sahibi kişilere özenseler de bileklerinin veya cüsselerinin bu habis mahlûklara yetemeyeceğinin farkındaydılar. Hele Mansur, tek başına böyle bir işe kalkışsa haybeye harcanıp gideceğinin farkındaydı. Ancak böyle fırsat da her zaman ele geçmezdi. Nitekim olur ya bu acayip meseleyi kökünden halledecek babayiğidin yanında bileğini konuşturursa onun namının yürümesi kaçınılmazdı. İşte o zaman Tatar Mansur'un adı sağda solda korkulu besmelelerle başlayan hikâyelerle birlikte anılırdı.

Talih bu ya, tam mezarlığın çıkışında kafa kafaya vermiş iki mütekaid yeniçerinin konuşmalarına kulak misafiri oldu:

"Meydan şimdi yine Kara Şaban'a kaldı!"

"Olur mu yahu? Meydan zaten hep onun değil miydi? Şehrin ilk dayı dediği de odur, ilk bênam yiğidi de odur. Bütün hayta, zorba taifesine yol yordam öğreten, yetiştiren o değil midir?"

"Öyle ama Ases Ahmed rahmetlik zuhur edende pek ses etmemişti."

"Tabi ses etmez. Bu ikisi ta Gegalık'tan beridir hemşehri sayılır, birbirlerini koruyup kollarlar. Gerçi Şaban Ağa uzun süredir pek ortalıkta görünmüyordu ama şimdi yine iner meydana. Şehri ecinni taifesine bırakmaz!"

"Ondan şüphem yok. On yedi sene evvelinde şehirde olanları hatırlarsın. Üç yoldaşımızı şehit etmişti yine böyle canavar taifesinden mahlûklar. Kara Şaban, padişahımız efendimiz ve fedaileriyle birlikte gümüşten cebeleri, pusatları kuşanıp kâffesini şehirden kovalamıştı."

"Hatırlamam mı baba erenler, hâlâ gözümün önündedir o muhteşem cenk. Gerçi yaşı geçkindir ama kafasına esip sokaklara bir inerse nara sille dağıtır bunları yine."

Tatar Mansur, mütekaid yeniçerilere yanaşıp sesini gür göstermeye çalışarak "Selamünaleyküm," deyince, gayriihtiyari ona dönüp "Aleykümselam," dediler. Tatar Mansur sordu:

"Dayılar, demin sözlerinize kulak misafiri oldum istemeden. Bu Kara Şaban dediğiniz babayiğidi ben nerede bulurum?"

"Ne yapacaksın Kara Şaban'ı? Ağa demeden bey demeden adını andığını görse kulaklarından duvara çiviler maazallah!"

"Pek muhterem ağalarım, benim Kara Şaban Ağa'yı görmem iktiza eder. Nerede bulabileceğimi söylerseniz çok makbule geçer."

"Biz ne bilelim onun yerini yurdunu? Galata tarafında oturur hâlâ herhalde. Birkaç sene evvel Galata yangınında evi yandı diye işittik."

"Bilen birileri var mıdır peki?"

"Buuu... Tophane tarafında bizim yoldaşlardan Zincir Süleyman bir kahvehane açmıştır. Galata'nın bütün zorba, dayı taifesini tanır. Bilirse o bilir. Yalnız o taraflara gidecek olursan akşamdan evvel dönmeye bak. İti uğursuzu çoktur. Dört kaş oğlan bile olsan fazla eğleşmek pek hayırlı sayılmaz o civarda."

"Eyvallah dayılar, sağolasınız."

Tatar Mansur zulasından hususi yapım hançerini almak ardından da Tophane'nin yolunu tutmak üzere evvela Yedikule tarafına doğru koşturdu. Onun arkasından bakakalan mütekaid yeniçerilerden biri ötekine dönerek sohbeti sürdürdü:

"Gayrı yoldaşların ticaretle uğraşmasına göz yumarlar ya. Yakında herhalde ipini koparan yeniçeri neferi kahvehane açacak şehirde baba erenler..."

"Bırak şimdi kahvehaneyi falan geceyi nasıl çıkaracağız onu düşün?"

"Sana ne bre geceden gündüzden, ases misin muvakkit misin?"

"Kapına ecinniler dayandığında görürüm seni! Koca Ases Ahmed'i bile hakladılarsa biz ne yapalım?"

"Camii avlusunda kalalım. Neticede kutsiyeti var, emin yer diyeceğim ama önümüz kış, ecinniden yakamızı kurtaralım derken mermerde yatmaktan zatürreden tahtalıköyü boylamak var!"

Oturdukları yerden kalkıp mezarlıktan dağılmakta olan aseslerin ardına takılan mütekaid yeniçeriler, onları geride bıraktıkları anda dönüp aseslerin yüzlerine baktıklarında garibanların istikballeri için endişelenmekten, yas tutup mazilerine ağlayamadıklarını fark etmişlerdi.

2

Kostantiniyye Sokaklarında Gezinen Acayip Mahlûklar

"O tarihlerde Dersaadet'te tabiatüstü mahlûkların görüldüğü ve acayip hadiselerin yaşandığı vakidir. Muasır ve muahhar eserlerde şahitleriyle beraber bir nice hadise zikredilir. Devrin Müslüman ve gayrimüslim ahalisi üzerinde bu hadiseler kıyamet alameti tedaisi uyandırmıştır."

Süleyman Vasfi, *Acayibe-i Kostantiniyye, Cadıyân, Tılsımât ve Sair Garaibe, 1895*

Kostantiniyye'de son birkaç haftadır tüyler ürpertici hadiseler cereyan etmekteydi. Sebebini kimsenin bilemediği, anlayamadığı mevzular dönüyor, ahaliden devlet ricaline hiç kimse olan bitene akıl sır erdiremiyordu. Geceleri sokaklarda dolaşan, evlere musallat olan varlıklardan bahsediliyordu, camlara vuruluyor, kapılar zorlanıyordu. Sağda solda insan kemikleri, göz bebeklerine dek parçalanmış çocuk cesetleri bulunmaya başlanıp, sofalardan dükkân önlerine dolaşan fısıltılar ayan beyan şehirde kol gezen canavarlardan bahsettiğinden beridir huzur kalmamıştı. Sanki birileri bu zamana kadar sessiz sakin olan bu şehrin sokaklarına gelip esatiri mahlûkları, ninelerin masallarından çıkma umacıları salmıştı. Kostantiniyye'nin geceleri kanlı ve esrarlı hadiselere gebeydi.

Geceleri asesler haricinde kimse sokağa çıkamaz olmuştu ki onlar da kalabalık geziyor, tuhaf bir hareketlilik gördüklerinde yahut en ufak bir ses işittiklerinde oradan hızla uzaklaşıyorlardı. Aseslerin korkulu hallerini gören ahali, ev halklarından nöbetleşe seçtiği kişileri silahla pusatla kapı ardında yatırır olmuştu. Ricalden kimseler de kapu halklarına sağdan soldan topladıkları serdengeçtilerle fedaileri doldurmuşlardı. Paşaların silah taşır benâm fedaileri, başka zaman olsa yevmiyelerinden, yiyip içtiklerinden kesilir diye sayılarının artmasına karşı çıkarlardı. Ancak sokaklarda sürüne sürüne dolaşan mahlûkların söylentileri arkalarında kanlı cesetler bırakmaya başlayınca, "Ne kadar kalabalık olursak o kadar iyidir," diyerek yevmiyelerinin azalmasına ses etmemişlerdi. Yeniçeriler dahi odalarında pür silah yatar olmuş, palankalarla metrislere has şâhi topları kapıların girişine koyup, cephanesiyle birlikte başlarına birkaç nöbetçi bırakır olmuşlardı.

Şehrin tılsım ve sihirde mahir, bir nice büyücüsü, sihirbazı, hokkabazı ve dahi cadı karıları bile bu habis mahlûklara karşı kâr etmemişti. Rivayetler ilk yayıldığında bu sanat ve ilim sahibi kimselerin her biri "Bir vefk yazsam kâffesi harap olur!" yahut "Bir tılsım üfürsem kendilerini Kaf dağının yücelerinde bulurlar!" diyerek çırakları ve kendilerine has eşyalarıyla sokaklarda ecinni avına çıkmışlardı. Ancak bir-iki cadı karıyla birkaç sihirbaz ecinniler elinde can verince, bu köy pehlivanı gibi ortalıkta gerinerek dolaşan tılsımcıların, üfürükçülerin her biri, "Şehirde bir tılsım mı bozuldu?" yahut "Gâvurun evliyasından birine mi ilişildi?" diye Rum papazlarına dek danışmışlar ancak onlar da şehrin bilinen tarihinde böyle bir olayın pek zuhur etmediğini söyleyince, "Olacakla öleceğe tılsım, sihir kâr etmez imiş..." diyerek ortalıktan kaybolmuşlardı.

Anane gereği bu türden hadiseler cereyan edince kadılar sokağa çıkmayı, gece dolaşmayı yasak ederdi ancak sokaklarda

kanlı hadiseler yaşandığından ahali yasak konulmasını beklemeden kendi kendine bir yasak çıkararak evlerinden, inlerinden dışarıya uğramaz olmuşlardı. Gün batmasına yakın, Eflak ve Boğdan vilayetlerinin dağ köylüleri misali evlerine koşturup tövbe billah dışarıya çıkmadıkları gibi, dışarıdan da kimseyi içeriye almıyorlardı. Hatta bu iş o raddeye varmıştı ki Silivrikapı tarafında sokakta yatıp kalkar delinin birini, büründüğü posttan ötürü acayip bir mahlûk zannederek sopalarla taşlarla döve döve öldürmüşlerdi. Ahali arasında şehirden çıkarak taşraya yerleşmeye niyetlenenler de vardı ki birkaç ailenin şehirden çıkıp Rumeli tarafına savuştukları, hatta bir kısmının Üsküdar tarafına yerleştikleri söylenmekteydi.

Ulema evine kapanmış günün gecesini dua ile geçirmekteydi, ümera ve rical-i devlet ise taşradaki onca gaile yetmezmiş gibi şehirde zuhur eden bu hadiseleri görmezlikten gelmekteydi. Anadolu'da suhteler eşkıyalığa ve cinayete karışırken, başıboş kalan Anadolu sipahileri şehzadeleri isyana teşvik dahil kırk türlü fesada karışmışken, hiç başka mühim şey yokmuş gibi Rumeli'nin cadıcıları gibi hortlak mı kovalayacaklardı?

Bu hadiselere dair ahali arasında türlü çeşit rivayet vardı. Müslüman ahaliye göre Kıyamet zamanı yaklaşmaktaydı ki bazı goygoycu softa takımı, kendi hesaplarınca Hicret'in bininci senesine yaklaştıklarından ahir zamanın son demlerini yaşadıklarını söylemekteydi. Hristiyanlar ise Canavar'ın Yılı olarak 1666'ya itikat ettiklerinden mevzunun bu denli erken vuku bulmasından ötürü şüphelilerdi. Şimdiden şehrin her mezhepten Hristiyanları arasında "Asıl Canavar'ın Yılı 1566" şeklinde bir görüş peyda olmuştu. İspanya göçmeni Yahudilerin Kabala'dan anlar üstatları da işin içinden çıkamamıştı. Yahudi cemaatinin haham taifesi de meydanı boş bulup kendilerince çıkarımlar yürütmüştü ancak evlerini müdafaa etme derdine düşmüş insancıklar hiçbirisine kulak asmamıştı.

Lakin şehir ahalisinin aklını kurcalayan asıl mesele başkaydı. Canavarlar neden ekseriyetle halkı işine gücüne bakar namuslu insanlar olan Suriçi bölgelerinde dolanıyordu da, her türlü erbab-ı fuhş ve işretin kol gezdiği Galata tarafında görünmüyorlardı? Günahtan günaha koşanların, haydutluktan çekinmez rıhtım ve gemi tayfasının, işsiz güçsüz takımının gezinip durduğu Galata'da tek bir vukuat olmadığı halde, reaya ve zımmiden her biri işinde gücünde insanların bulunduğu Suriçi'nde ölü sayısı dedikodulara binaen yüz yirmiye yaklaşmıştı.

Suriçi ahalisi bu işe akıl sır erdiremezken Galata ahalisi, canavarların kendi semtlerine ilişmemesini o mahalde bıçkın ve zorbalarının fazla olmasına bağlıyorlardı. Onlara göre Galata'nın çamurlu sokaklarına yolunu şaşırıp düşecek bir habis mahlûk, zaten kör karanlıkta ya bıçaklanır ya da korsanların, tayfaların tecavüzüne uğrardı. Bunun dışında kimi işret ve sefa ehli de tek düze bir yaşam sürdüklerinden doğru dürüst hayatlarının tadını çıkaramadıkları için Suriçi ahalisinin zaten çoktan ölmüş olduğunu söylüyordu. "Hayatını yaşayamayan birisi ölse ne yaşasa ne?" diye mevzuyu geçiştiriyorlar, ecinnilerin kendilerini ıska geçmesini fırsat biliyorlardı.

İşte Tatar Mansur, bunların konuşulduğu şehrin sokaklarını hızlı hızlı adımlıyordu. Artık "yola dökülme" niyetini, yanından ayrılıp kendi yağında kavrulmak istediğini söylemek için ağabeyi Veli'nin yanına gidiyordu. Yedikule Salhanesine yaklaştığını burnuna gelen kesif et ve yıkanmış kan kokusundan anladığından adımlarını sıklaştırıp, birkaç tanıdık görmesine rağmen üstünkörü bir baş selamı verdikten sonra mezbahaya girip ağabeyini sordurdu. Salhanede, değme salhaneciden daha hızlı ve daha maharetli et keser diye belli bir namı olan Veli'yi o civarda tanımayan olmadığından ağabeyini eliyle koymuş gibi buldu.

Veli, kardeşini görür görmez bunca zamandır ortalıkta görünmeyince yine bir haytalığa karıştığını düşünerek sesini yükselt-

meden ancak ateş saçan gözlerle azarladığı sıra, kardeşi merhum Ases Ahmed'in cenazesine gittiğini söyleyince yumuşar gibi oldu. Ellerindeki kanı üzerindeki kasap önlüğüne sildi, ardından son senelerde sıkça yaptığı gibi yine öğüt vermeye başladı:

"Ekmek aslanın ağzında Mansur... Aklını başına devşir, işine sahip çık, ekmeğini eline al. Yaşın çoktan geldi de geçiyor. Ben bugün varım, yarın yokum. Haytalıkla ömür geçmez. Kırım'dan bu yana nasıl geldik, nasıl tutunduk, sen de biliyorsun..."

"Ağabey benim de niyetim budur. Kendi yağımda kavrulur giderim ben, senden öğreneceğimi öğrendim. Senin hep dediğin gibi ekmeğimi elime almaya karar verdim. Destur almaya geldim."

"Neye destur istersin? Gül gibi mesleğin hazır, Anadolu'dan bu yana gelen kaç amele var biliyor musun bu işi yapmak isteyen? Yağlı kapıyı bulmuşsun sırtını çevirirsin. Hem ne yapacakmışsın bakayım?"

"Burada da karnım ekmek, sırtım yatak görüyor ağabey ama ben artık yola girmek isterim. Bileğimin hakkıyla kazanmak isterim. Genciz, gücümüz kuvvetimiz yerinde..."

"Ne yapacaksın? Bilek gücü demek nasıl lakırdı? Eşkıyalık mı yapacaksın? Bilsem seni Kırım'da bırakırdım, çıkardın Yayla Dağları'nda yol keserdin!"

"Zorbanın ekmeği bileğinin hakkı! Ben hamam oğlanları gibi ne yol keseceğim ne de garibanın ekmeğine göz dikeceğim! Garibanın ekmeğine el uzatanlara çökeceğim! Galata yolları beni bekler..."

"Laflara bak hele! Burası Kostantiniyye! Adamı rahat bırakırlar mı sanıyorsun? Leşini ertesi gün hendeklerden birinde bulurlar, üstüne sevaptır diye iki kürek toprak atıp giderler. Ölüp gittiğinle kalırsın! Garibanın ekmeğine çökenlermiş... Mülkün padişahı mı sanırsın kendini?"

"Şeer tüşüne mınavı akay! Kırım'dan kelgenliimizden beri ya-

ban dep bakalar. Ama men saabi bolanda, akça saçılgan faaişediy ayaklarımga kapana! Sen dahı ahali de köresiniz!"*

"Madem böle aytaysın col sengin. Ket boynnın ölçüsüni al hem kel! Ama burnnın sürtgenlikte sakın kapımga tüşmeysin! Mında Galata! Cıqıl qözımnın öninden!"**

Veli'nin kardeşine bu denli ters çıkmasının, karşı olmasına rağmen gidişine engel olmamasının kendince bir hesabı vardı. Veli'ye göre kardeşi haytalık yolunun zararını görmedikçe ağabeyinin öğütlerini anlamayacaktı. Karanlığa düşmeden ışığın kadrini bilemeyecekti. Kardeşini göz göre göre Galata keşmekeşine göndermesinden herhangi bir çekince de duymuyordu. Müteveffa babaları Özi Nogaylarından olup, kendilerine avcılık zanaatı kadar kılıç kullanmayı, sille yumruk sallamayı da öğretmişti. Kardeşinin zoru görünce tıpış tıpış geri döneceğini biliyordu. O yüzden Mansur salhaneden çıkıp giderken önüne geçip engel olmamıştı. Olmazdı ya, ok çeker avul basar dedeleri gibi galebe çalar, üstün gelirse bir şekilde kendini kurtarır, kendi yolunu çizerdi, bunu da biliyordu. Ancak yine umuyordu ki şehrin gecelerine korku salan heyulaları gördükten sonra o korkuyla gerisingeri salhaneye gelecekti. En olmadı kendi gider tutar kolundan getirirdi, ayak sürüyecek değil ya? Varsın oğlanın gözü korksundu biraz...

Mansur, ağabeyiyle birlikte bazı salhanecilerin ve amelelerin de kaldığı salhanecilere has bekâr odalarının olduğu kısma giderek üzerindeki elbiselerin yerine döşeğinin dibindeki bohçasında sakladığı, yevmiyelerinden arttırdığıyla aldığı "itlik kıyafetini" giymişti. Altında siyah çakşır, belinde kuşak, üzerindeki bir cins

---

* Qırımtatarca: "Bunu şehir düşünsün ağabey. Kırım'dan geldiğimizden beri yabancı diye bakarlar. Ama ben sahibi olduğumda akçe saçılmış fahişe gibi ayaklarıma kapanacak! Sen de ahali de göreceksiniz!"

** Qırımtatarca: "Madem böyle söylüyorsun yol senin. Boyunun ölçüsünü al da gel! Ama burnun sürttüğünde sakın kapıma düşmeyesin! Galata orada! Yıkıl gözümün önünden!"

yakası bağrı açık mintan, göğsünde parlayan demirden işlemeli muska, mintanın üzerinde işlemeli yelek, kolunda oradaki tabakhanenin deri ustalarından birine yaptırdığı, üzerlerinde demir işlemeler bulunan pazıbentler ile tam bir "başı cavlak ayağı çıplak" kılığına büründü. Mezkûr taife gibi ayaklarına hiçbir şey giymemişti. Başındaki keçe takkeyi çıkarıp memleketinden gelme Tatar kalpağını giydikten sonra, yattığı duvar dibindeki bir tahta parçasının altında gizlediği bıçağını ve bir miktar kuruş bulunan kesesini alarak salhaneyi bir daha dönmemecesine terk etti.

O dönemler namlı bir ustaya yaptırılan bıçaklar daha makbul sayılıyordu ancak sokak kopukları ve haytalar arasında kendilerinden bir alamet taşıyan bıçaklar daha ziyade tercih ediliyordu. Mansur da birkaç yıl evvel, salhanenin sağlam bıçaklarından birinin sapı kırıldı diye atılmasını fırsat bilip zulasına saklamıştı. Civardaki kasaplardan birine getirilen sığırın kafa kemiğinden boynuzlarla birlikte o civardaki bir bıçak ustasına götürmüş, usta sade işçiliğin ücretini almıştı. Karşılığında bıçağı daha da keskinleştirip saldırma biçimine getirmiş, boynuzdan da kabzasını yapmış, bazı meşin artıklarından da mütevazı bir bıçak kını yapmıştı.

Bıçağın bir yüzüne taşıyanın adını, öbür yüzüne dua yahut şiir yazmak iktiza ederken yatağan türünden sahici bıçak olmadığından geleneğe aykırı düşmemek için sadece delikanlının seçtiği kısa bir söz yazmıştı. Bir yüzünde "Amel-i Ragıp Usta", öbür yüzünde ise "Mansur" yazılıydı. Şimdiye kadar bıçağın iki yaralama ve beş tehdit olmak üzere yekûn yedi vukuatı olmuştu. Mansur üç defa Suriçi'nin öbür mahallelerinden gelip Yedikule sokaklarına topuk vurmaya cüret eden hovardalık meraklısı akranlarına şöyle bir göstermişti. İki defa da külhanda yatıp kalkar taifesinden bir kopuk ile arkadaşlarını korkutmuştu. Sonuncusunda bıçağını kullanmak zorunda kalıp bir külhaniyi yaralayınca bir süreliğine salhaneden çıkmamış, yaraladığı külhani de şikâyet etmeye cesa-

ret edemeyince mesele kapanmıştı. Sonuncu yaralama vakası ise kendince o zamana kadarki en "harbici" icraatıydı.

Bir önceki ayda, arkadaşlarıyla o zaman değin kulaktan işitip uzaktan "şöyle bir" seyrettikleri Galata semtine gitmeye karar vermişlerdi. Hovardalığa ve bilek yoluna meylettiklerinden en az bir kere de olsa oranın yollarına topuk vurmak için, biraz da uzaktan uzağa işittikleri aşüfteleri ve nigârları görmek için, ömürlerinde ilk kez "şeytana uymak" üzere aralarında kendi arttırdıklarıyla akçe denkleştirmeye başlamışlardı. Bu gizli niyetlerini herkesten bilhassa ailelerinden saklı tutmuşlardı ki duysalar öyle bir yere gitmelerine zinhar destur vermezlerdi. Zira o dönemlerde Galata'ya günah ve sefahat semti olarak bakıldığından şehir ahalisi arasında oraya ayak basanın bir daha iflah olmayacağı, ayyaş olup, işrete alışıp günahtan günaha koşacağı yönünde bir kabul söz konusuydu. O yüzden Galata'ya bir kere ayak bastıkları duyulsa en iyi ihtimalle evlerine dönünce dayak yerler, en kötü ihtimalle evden atılırlar, "ehl-i işret" denilerek mimlenirlerdi. Daha da fenası en ufak bir dalgınlıkları görüldüğünde "Aşüftenin birine kara sevdayla tutulmuş" denilerek şehrin okur üfler muskacı cinci taifesinin eşiğini aşındırtırlardı.

İşte bu yüzden Galata'ya gidişlerini gizli tutmuşlar, bir gün denk getirdikleri bir boş anda kirişi kırıp soluğu Haliç'in kayıkhanelerinden birinde almışlardı. Kendilerini karşıya geçiren kayıkçının "şöyle ölürsünüz", "böyle kim vurduya gidersiniz", "kötü yola düşersiniz", "tepenize üşüşürler, hayatınız mahvolur" yollu öğütlerine kulak asmadan, kuleleri, gâvur binaları ve tüm haşmetiyle şehrin tepesinde akbaba gibi dikilmekte olan Galata Kulesi'yle meşhur Galata'ya ayak basmışlardı. Kulaklarının aşina olduğu kadarıyla tanıdıkları Galata'da öyle uzun boylu durmayacaklardı. Hem gecikmeden mahallelerine dönmek hem de her türlü fenalığı yapabilecek haydut tiynetli adamların eline düşmemek adına ne yapacakları hususunda önceden kavilleşmişlerdi.

Önce, namını pek sık işittikleri afyonlu şaraptan tadacaklardı. Ardından geceleri düşledikleri, güzelliklerine ve işvelerine destanlar yazılan aşüfteleri görecekler, sonra tekrar Suriçi'ne döneceklerdi.

Galata'yı pek de öyle masalsı bir yer olarak düşünmemişlerdi ancak düşünebileceklerinden daha ürkütücü olduğunu görmüşlerdi. Burada sıkça sultanın silahlı kulları gezinip, en ufak bir suçta kimseye aman vermezden içeri tıkarlardı ki Galata'nın eşkıyası ve zorbası yaman olurdu. Gençler korkmalarına rağmen bunu belli etmemeye çalışarak, her biri bir diğerinden cesaret alarak Galata'nın kambur sokaklarına doğru uzanmışlardı. Ters ters bakan köşe başını tutmuş gaddar ruhlu adamlar, aylarca denizde kalmaktan kız yahut oğlan kısmetine düşecek kasık mancası arayan karanlık bakışlı tayfalar, kendilerinden yaşça küçük olmalarına rağmen feleğin çemberinden dokuz kere geçmiş bitirim veletler, hamamlarının civarında gezinip insanlara tuhaf bir hınçla bakan külhanbeyleri, başı kabak yalın ayak meyhane önlerinde ve sokaklarda yere serilmiş yatan sarhoşlar, nara atanlar, kol gezen kul taifesi görmediklerine emin olunca harabe bir duvar dibinde bıçaklarını çekerek kapışan bıçkınlar, izbe evlerde bir cins duhanı çubuklarından ciğerlerine çekip hülyalar âlemine dönmemecesine yürüyen baygın gözlü ve aklı uçmuş keşler, her birisinin evvelden görmediği, görmelerine imkân olmayan şeylerdi. Ailelerinin Galata'yı neden hayırla yâd etmediklerini o an anlamışlardı. O karanlığı gören biri şayet alışırsa ışıkta duramazdı, ışıkta dursa o karanlığı hatırlar, tövbe billah karanlıkta uyuyamazdı. Eğri büğrü yokuşlarını çıkarken artık Galata'ya karşı tereddütle bakmaya başlamışlardı.

Bu nedenle Galata sokaklarında çok oyalanmayıp bir seyyar meyhaneye denk geldiler ki bunlar mekân olmayıp, gedikli ve koltuk meyhaneleri haricinde sırtlarındaki paltoların altına gizledikleri kırbalarda şarap taşıyan adamlardı. Delikanlılar adama

afyonlu şarap olup olmadığını sorunca, adam sırtındaki ikinci bir kırbayı göstermiş, dolduracak kapları olup olmadığını sormuştu. Mansur etrafına bakınmış, biraz ilerideki bir koltuk meyhanesi önünde elinde testi ile yatan sızmış bir sarhoşun yanı başındaki testiyi kapıp getirmişti. Gençler afyonlu şarabı tedarik ettikten sonra bir kilise duvarının dibinde hızlı hızlı içmişlerdi. Mideleri alışık olmadığından, afyonun etkisiyle de kafaları dünyaya acayip bir pencereden bakmaya başladığından seyrettikleri hülyalı manzaraya bakmaya korkup fazla içememişlerdi. Ancak Mansur "Etmen şarap Tatar'a sevap" kavlince şarabın yarısından fazlasını tek başına içmişti. Midesi hafiften bulanmaya başlamış ancak ekşimsi tadı hoşuna gitmişti. Normalde şarabı yapan kişi afyon miktarını kararında tutmuştu, kafa bulandıracak seviyede değildi ancak Mansur'un tükettiği miktar fazla olunca arkadaşlarının bakmaya korktuğu o pencereden görünen hülyalı dünyaya kafa üzeri atlamaktan çekinmemişti. Yürüyüşü aynıydı ancak gözleri ve ruhu başka âlemlerde, arkadaşlarının arasında aşüfteleri görmek üzere Tatavla'nın yolunu tutmuştu.

Tatavla'da belki de cihanın en namlı aşüfteleri bulunurdu. Her kavimden, her soydan kâh nigâr kâh mahbup bir nice fuhuş ehli olurdu ki işveler, manalı göz süzmeler ile oradan geçenlerin gönüllerini çeler, çoğu zaman ceplerindeki hangi deniz yağmasından kalma bilinmez kuruşları da nazlanmalarıyla, tatlı tatlı konuşmalarıyla cebellezi ederlerdi. O yüzden "Galata'nın esvaplı şeytanı eşkıyasından yaman olur!" derlerdi! Bunlar eşkıyanın kadife sesli, ipek dokunuşlu olanlarıydı. İçlerinde çirkinler ve yaşı geçkince olanlar varsa da kâh süslü halleriyle kâh değme kadının bilemeyeceği duruş ve göz süzmelerle gelenin geçenin akıllarını almakta zorlanmazlardı. Bir kere onların koynuna girip çıkmış birisi hayatta o ânı unutmaz, ömür boyu hatırlar, ilk seferde geri dönüp o kokuyu yeniden soluyup o günaha yeniden ortak olmak isterdi. Fuhuş o vakitler yasak olmasına yasaktı ancak yakalanan

bir fahişe sürgün edilip evi satılsa da kimse o adı çıkmış muhitten ev almıyordu. Bu mimlenmiş evleri yine o civardaki bir başka fuhuş ehli satın alıyordu ve bu fuhuş çarkı yine ortaya çıkana dek bu böyle sürüp gidiyordu. 1565 senesinde Galata Kadısı'na hüküm verilene dek bunlar sıkı takibata uğramayacaklardı.

İşinde gücünde insanların yaşadığı, netameli olaylara karışmayan Rum ahalinin bulunduğu asıl Tatavla'da pek bir şey göremişlerdi. Oradaki halkın mahallelerinde istemediği ve ancak semte adını veren ahırların olduğu yere yerleşmelerine müsaade ettikleri fuhuş ehlinin yerlerinin bulunduğu kısımdan geçerken ise daha önce eşi benzerine rastlamadıkları işveli bakışlarla kendilerini süzen, iki katlı ahşap binaların pencerelerinden göğüslerini gösteren feleğin çemberinden geçme kadınları görmüşlerdi. Zaten afyonlu şarap ile silikleşen akıllarının son parçası da öylece uçup gitmişti.

1542 senesinde müteveffa Kaptan-ı derya Hayreddin Paşa'nın Sakız Adası'ndan ve Akdeniz'den getirdiği gemi yapımında mahir Rumların iskân edilmesi amacıyla buralar imara açılmıştı. Az bir kısmı meyhane işletir, ancak mühim bir kısmı Kasımpaşa Tersanesi'nde çalışırdı. Bu nedenle buranın Rum ahalisine "Tersaneliler" denirdi, hayat kavgasına düştüklerinden netameli işlere iyi gözle bakmazlardı. Bunların bileğine güçlü olan birkaç tanesi ise haydutluk yoluna bulaşmayarak Kasımpaşa Tersanesi'nin zorbası Laz Ali Reis'in has adamları arasına girmiş kimselerdi. Ancak 1555'te vuku bulan Galata Yangınında birçok ahşap yapı zarar gördüğünden o taraftan gelen aşüfteler ve oğlanlar Tatavla'ya yerleşmek istemişler, işinde gücünde ahali düzenleri bozulur diye onları Tatavla'nın en kör tarafındaki, tavlaların ve ahırların bulunduğu yandaki evlere yerleştirip orasıyla mahalleleri arasında adeta gözle görülmez bir duvar çekmişlerdi. Aslında Galata'nın öte yanında, Cenevizlilerin yokuşa inşa ettiği taş merdivenlerden ötürü "Yüksek Kaldırım"denilen mahalde de hem meyhaneler hem de fuhuş-

haneler vardı. Ancak Mansur ve arkadaşları, ta Bizans'tan beridir gemicilere uğrak bu muhitin müdavimleri yedi deniz kaçkını eli kanlı gözü kara korsan ve deniz kurdu taifesi olduğu için o tarafa gitmeye çekinmişlerdi. İşte bu nedenle bunları daha önce işittiklerinden Tatavla tarafına gitmişlerdi. Ama buranın güzelleri de yaman çıkmış, afyonlu kafalarıyla birbirlerinden ayrı düşerek her biri ayrı bir güzelin seyrine dalmıştı.

İşte afyonlu şarabın tesiriyle arkadaşlarından ayrı düşen Mansur, sallana sallana sokaklarda yürürken evlerden gelen kokularla ve üzerindeki işveli bakışlarla bir hoş olmuşken, bir köşe başında kolundan yakalanıp ahırın birine çekilmişti. Kör sarhoşlukta gulamparenin birinin ketenperesine geldiğini zannedip tam zulasındaki bıçağını çekecekken kolunu tutanın, kardan beyaz ve çiçekler kadar narin bir el olduğunu gördü. Gayriihtiyari kendisini ahıra çekeni merak ederek yüzüne bakınca o andan itibaren vücudundan evvel ruhunun tüyleri diken diken olmuş, kalbi hızlı hızlı atmaya başlamıştı. Karşısında taş çatlasa kendisinden dörtbeş yaş büyük bir afet vardı!

Ama ne afetti! Omuzlarına dökülen, rengini kuzgunun kanadından alma siyah saçları, insana ferahlık veren gök gözleri ve nar şerbetine bırakılmış kar topağı misali gümüş beyaz teninde dikkati celbeden kan kızılı gamzeleriyle, değme civanı çıldırtacak denli güzeldi. İşveli bakışlarla Mansur'u süzüp, şehvet okşar bir konuşmayla kendisini beğenip beğenmediğini sorduğunda, gariban Mansur bulanık aklından mütevellit söyleye söyleye akçesinin olmadığını söyleyebilmişti. Afet şehvetli bir gülümsemeyle, "Kim sorar malını mülkünü? Sana gönlümün kapılarını açtım civanım!" deyince Mansur ilkin afyonlu şarap yüzünden hayal gördüğü zannına kapıldı. Ancak aşüfte kan kızılı dudaklarını Mansur'un dudaklarına yapıştırıp ruhu ve kalbini yeryüzünden kanatlandırınca gerçek olduğunu anladı. Afyonun tesiriyle bambaşka bir gerçekliğe balıklama daldığının da farkın-

daydı. Aşüftenin kendine has kokusu iliklerine işlemiş, hafızasına mıh gibi çakılmıştı. Mansur aşüftenin gerdanını öpmeye başladığında ahırın dışından bazı bağrışmalar duyunca kendine gelmişti. Sarhoş olmasına rağmen arkadaşlarının sesini tanıyacak ve tehlikede olduklarını anlayacak kadar ayıktı. Tehlikeyi sezince içindeki bitirim hortlayıvermişti! Bozkır damarı depreşmişti ki hasmını tepelemeden rahata ermezdi. Düşman kellesini mızrağa takmadan yârinin otağına ayak basmaz süvarilerin neslinden değil miydi ya? Aşüfteye arkadaşlarının müşkülünü halledip hemen döneceğini söylemişti. Hiç racon* yahut besa** öğretilmediği halde en civcivli durumda bile dostlarına el uzatarak aslında bir anlamda dayılığını kanıtlamıştı ancak bu icraata şahit olarak Galata ahalisi namına ahırdaki atlar ve kuzgunî saçlı aşüfte dışında kimsecikler yoktu.

Aşüftenin dudaklarına son bir buse kondurup yüreğini orada bırakıp ahırdan yan yan çıkarak seslerin olduğu yere doğru seğirtmişti. Bir çıkmazda arkadaşlarının üç tane korsandan bozma denizci tarafından kıstırıldığını görmüştü. Arkadaşları diklenseler de eşkıyadan hallice bu haydutlara karşı ne yapabilirlerdi ki? O anda kanındaki afyonlu şarabın ve yar koynundan çıkmanın verdiği civanlığın tesiriyle, korsanlara seslenerek savuşup gitmelerini haykırmıştı. Korsanlardan biri, onun görünüşünü hafife alarak üzerine yürüyünce kızılca kıyamet kopmuştu. Mansur'un, salhanede çocukluğundan beridir hayvan kesimlerinde sığırlara, koçlara güç yetire yetire yaşıtlarına göre kuvvetli bir hale gelmiş olmasını haliyle bilemeyeceğinden saldırmaktan çekinmemişti.

Mansur'un kafasındaki sarhoşluk hali, yerini cenge hazır bir

Daha ziyade 1800'lerde kullanıldığı bilinmekle birlikte kurgu icabı eklenmiştir. İtalyancadan geldiğinden Galata ahalisinin aşina olabileceği şeklinde düşünüldü.

Arnavutça "söz". Aynı zamanda Arnavutların geleneksel yasası olan "Leke Dukagjin Kanunu"nda geçen ve "şeref sözü" olarak nitelendirilen bir kavramdır. Bu anlamda kurgu icabı burada da bilek sahibi kimselerin adaba uygun hareketlerini betimlemesi için kullanılmıştır.

yiğidin hasmını parçalama gayesine bırakmıştı. Elini kolunu sallayarak gelen korsanın hayalarına aniden tekme atıp adam iki büklüm kıvrandığı sıra suratına sert bir tokat indirip yere yuvarlamıştı. Korsanlardan biri Mansur'un kolay lokma olmayacağını anlayınca kuşağının arkasından bıçağını çekip Mansur'a doğrultmuştu. Mansur'un salhanede ağabeyinden öğrendiği bıçak kullanmaya dair hususiyetler zihninde dönüp dururken korsan Mansur'a doğru bir hamle yapmış ancak Mansur bileğini hızla yakalayarak adam kendini müdafaa edemeden sol bacağına bıçağını saplamış, çığlık atan korsanı yere yuvarlamıştı. Korsanlar yaralı arkadaşlarını alıp uzaklaşırken, Mansur arkalarından sokağı inleten bir nara patlatmış, bitirimlik yolunda hızlı yükselişini kendince tamamlamıştı. Mansur'un arkadaşları, tayfalar limandan ahbaplarını toplar gelir ya da Galata hâkimlerinin adamlarına yakalanırlar diye bıçağını saklatıp onu kollarından sürükleyerek önce Tatavla'dan ardından Galata'dan kaçıp gitmişlerdi.

Mansur ısrarla ahıra dönmek, aşüftenin adını öğrenmek istediyse de izin vermemişlerdi. Nara atmasının ardından bazı insanlar kendilerine, "Çöplüğümüzde öten eceli gelmiş horoz kimdir?" dercesine baktıklarından bir an önce oradan uzaklaşmanın akıl kârı olduğunu anlamışlardı. O günün ardından her biri Galata'ya dönmeye tövbe etmişti ancak Mansur büyülenmişti. Rüyalarına giren tozlu yolları, ahırdaki gök gözlü aşüfteyi düşünüyordu ve olay esnasındaki bitirimlik hissini yeniden yaşıyordu. Nasıl da narayla kovalamıştı korsanları? Bilek ve nam sahibi biri olarak yaşamak varken, sıradan bir esnaf olup cihandan usulca silinip gitmek yakışık alır mıydı?

İşte Yedikuleli Tatar Mansur, Galata'ya bu hislerle gidiyordu. Galata'nın kulelerini ve binalarını uzaktan görünce gözleri yeniden parıldamaya başlamıştı. Bu kez bir bitirim adayı olarak dönüyordu Galata'ya ve müstakbel ustası, adını hikâyelerde duyduğu Kara Şaban'ı bulmaya gidiyordu.

3

Dayılarla Zorbalar Kafa Kafaya Vermiş

"Kostantiniyye'de külhanbeyleri her dönemde mevcut ise de kabadayıların ne vakit zuhur ettikleri meçhuldür. Mamafih Kara Davud nam kabadayının ilk el verdiği şahıs ve ilk yeniçeri zorbalarından olan Kara Şaban'ın ardından şehrin muhtelif semtlerinde bilek gücüne ve muhitine dayanarak zuhur eden dayıların ve zorbaların mevcudiyetini tespit edebilmişizdir."

Ahmet Nabi Say,
Kabadayılar Üzerine Bazı Mülahazalar, 1939

Ases Ahmed'in ölümü sadece şehrin yerüstü âlemini değil, yeraltı âlemini de karıştırmıştı. Şehrin kopuklarından bilek sahibi yiğitlerine dek bu âleme ucundan kıyısından bulaşmış her fert, Ases Ahmed'in akıbetini kulaktan kulağa yayılan türlü çeşit söylentilere katık ederek işitmişti. Galata'nın türedi zorbalarından Gaddar Siyavuş'un diğer zorbalara gönderdiği "Bir araya gelmemiz iktiza eder!" haberiyle hatırı sayılı miktarda bilek ve nam sahibi, yeni türedi zorbalar, beraberlerinde kopukları ve yaverleriyle, Gaddar Siyavuş'un onları çağırdığı buluşma yeri olan Horhor civarındaki eski kilise harabesine doğru yollanmışlardı. Onlar yollarda kollarını sallayarak yürürken, şehrin güngörmüş

ihtiyarları arkalarından gizliden gizliye bir şaşkınlıkla bakmaktalardı. Padişahın küffara sefer etmezden evvel çeri toplaması gibi zorbaların ve dayıların da böyle bir araya gelmelerini hiçbiri hayra yormuyordu. Eski kulağı kesiklerden olanları hususiyetle, "Bunlar kıyamet kopsa tövbe billah böyle cem etmezler! Vardır altında bir puştluk!" diye tekrar tekrar söyleniyorlardı.

Yaşı yeten ihtiyarlar, Sultan Süleyman Han saltanatının nerelerden gelip nereye gittiğine az çok şahitlik ettiklerinden, Kostantiniyye'de kısa sürede bu kadar çok zorbanın türemesine, bileği yetenin şehri adeta semt semt bölüşmesine akıl sır erdiremiyorlardı. Sahi ne olmuştu da Kara Şaban'ın ardından sayısız zorba türedi olmuş, şehirde söz sahibi olmuştu? Oysa ki birkaç sene öncesine kadar şehri semt semt pay etmek şöyle dursun, sipahi dayılarıyla yeniçeri dayıları dururken sokaklarda böylesine horozlanarak yürümeleri mümkün müydü?

Feth-i Mübin'in üzerinden geçen yüz küsur senede elbette hem mahalle kültürü gelişmiş hem de belirli bir anlayış ve adab ortaya çıkmıştı ancak şehirdeki nam sahibi yiğitlerin bu denli palazlanması Sultan Süleyman Han döneminin sonlarına doğru nükseden çeşitli iç sıkıntılardan kaynaklanmaktaydı. Taşrada baş gösteren eşkıyalık hadiseleri şehirlere dek sıçrarken, payitahtın da böyle alengirli işlerden uzak kalması aslında hiç de acayip değildi...

Tımarlı sipahilerin nizamı bozulup, ocaklılarının sayısı arttırılıp kapıkulu ocaklarına İslam ahaliden de kişilerin alınmasıyla ocaklar adeta kaynar cadı kazanına dönmüştü. Taşrada kapıkuluya kaydolup "yasakçı" adı altında tımarlara çöken ve topraksız kalıp eşkıyalara dönüşen eski tımarlı sipahilerle çatışan unsurlar da başka başka sıkıntıların kaynağını oluşturmaktalardı. Bunun şehirdeki yansıması ise insanların hemşericilik temayüllerinin artması, yeniçerilerin dahi kendi aralarında geldikleri yerlere göre hizipleşmeleri şeklinde vuku bulmuştu çünkü ocak içerisin-

deki devşirmeler bile yeni gelen İslam ahalinin memleketlerine göre birbirlerine yanaşmasından çekinip kendi aralarında hizipleşmeye başlamışlardı. Bu hizipler haliyle kendilerine en fazla güç ve çıkar sağlayacak olanın yanında olurken, mahallelerde de bileği ve cesareti ötekileri geride bırakan, sesi daha fazla çıkan kimseler kendi muhitlerinin koruyucusu konumuna yükselmişlerdi. Şehzade olaylarıyla sarsılan otorite, devlet makamlarında görülen birtakım rüşvet hadiseleri ister istemez böyle bir neticeye yol açmıştı.*

Böylece Kostantiniyye'nin İslam mülküne girmesinden itibaren nereden bakılsa yüz senede içerisinde yerleşenlerle, kalanlarla, gidenlerle oluşmaya başlayan mahalle kültürü ve sokak adabı daha ziyade görünür olmuş, mahallelerin alamet-i farikaları olan namları ve şanları kanlı canlı surete bürünüp insanlar arasında dolaşır olmuşlardı. Mahallelerin koruyucusu namıyla türeyen, "mahallenin namusu"nun sorulduğu bu insanların belli başlı bölgelerde ortaya çıkmaları yeni sayılırdı. On küsur yıl öncesine kadar hiçbirinin esamesi okunmazken, on yıl içerisinde otorite mevzularından dolayı tıpkı kahvehaneler ve bitirimhaneler gibi, bitirimler ve zorbalar da türer olmuşlardı. Dışarıdakilere, ötekilere karşı sırt sırta veren, birbirine cephe alan yerlilerin, yeni gelmişlerin ve yerleşenlerin dayanağı haline gelmişlerdi etraflarındaki külhani ve kopuk taifesiyle birlikte. Ancak henüz bir-iki tanesi hariç hiçbirisi esaslı avanta koparma, saman altından karanlık işler yürütme aşamasına geçememişti. Mahallelerinden topladıkları koruma haraçlarıyla ve dükkânlarıyla geçinen yol yordam bilir insanlardı. Her birisi farklı köklerden, farklı geçmişlerden gelseler de yolları bir zamanlar Kara Şaban'ın hayatından geçmiş, yolu yordamı ondan öğrenmiş, en azından içlerinden yarısı Karagümrüğü taraflarına onunla gidip gelmişlerdi. En ufak kavgalarında kulaklarını çeken Kara Şaban olmuş, vicdanların-

* Taşradaki gelişmeler haricindeki bilgi kurgusaldır.

dan gayrı yalnız ona hesap vermişlerdi. Ancak gerek Şaban'ın emekliliği ve yaşının etkisiyle pek faal olamaması, gerek Galata Yangınının ardından kendi bölgesinin dışına pek çıkmaması, üstüne de şehzade olaylarının ve göçlerin getirdiği karışık durum eklenince her birisi kendi çöplüğünün horozu olmuşlardı. Ases Ahmed ve Kara Şaban haricinde kimseden çekinmezler ancak kendi bölgelerinden gerisine de pek karışmazlardı. O dönemin "âlem" dedikleri besa, racon yahut yeraltı dünyası bu vaziyetteydi.

Ases Ahmed'in ölümü hadisesi işte bu "âlemin" ortasına top güllesi gibi düşmüştü. Kafalarında tilkiler dolaşmış, fısıltılar artmış, Ases Ahmed ölmüşken kocamış ancak halen sağ Kara Şaban yaşarken, "âlemin" dengesini kimin sağlayacağına dair her birisinin kafasında bir nice mesele dönmeye başlamıştı. İşte o esnada Gaddar Siyavuş'un çağrısıyla, Tophane Rıhtımı'nın haracını yer Çamur, Karagümrüğü taraflarından Bayramlulu Kara Emre namıyla maruf Ali Ahmed ve Kara Şaban haricinde sekiz dayı ve zorba, kilisenin dışında da adamlarından bazıları olduğu halde kilise harabesinin içinde toplanmışlardı. İçlerinden onların takımından olmayıp yalnızca Bayramlulu Kara Emre'nin "Ne var ne yok git bir görün..." diye gönderdiği, amca çocuklarından olan ve onun gibi tekke çevresinden yetişme Divane Murad tek başına gelmişti ki belindeki derviş teberini cengâverler gibi kullanmaktan çekinmeyen bir çevreden geldiğinden yanında adam getirmeye gerek duymamıştı. Ondan itibaren diğer zorbalarla dayılar da çepeçevre sıralanmışlardı.

Aksaray muhitinin namlı kavgacısı, Aksaraylılar arasında el üstünde tutulan Fırıncı İsmail ile Eski Sulukule'nin Roman ahalisinin arkasında toplandığı gözü kara olmasıyla tanınan Kör Abu bir yandalardı. Aralarında birkaç fırın soyma hadisesinden ötürü vuku bulan bir anlaşmazlık sulhla noktalandığından beridir yedikleri içtikleri ayrı gitmiyordu.

Kasımpaşa Tersanesi'ndeki işçilerden kalafatçılara, tekneci-

lerden esnafa herkesi tanıyan, yanında Çepni, Laz, Gürcü uşaklarından sayısız adamı bulunan, Fatih Han zamanında İslam'a ihtida eden dedesinin ardından İstanbul'a yerleşen Laz Ali Reis ile Galata Limanı korsanlarının başı ve rıhtımlarının azılı silahşoru, Cenevizli Tekgöz Korsan Giovanni bir başka tarafta bekliyorlardı. Liman bölgesine sahip çıktıklarından birbirlerinden hazzetmeseler de çıkarları kesişedurduğundan birbirlerinden pek de uzak düşmezlerdi.

Üsküdar'da son bir-iki senedir ismi duyulan, etrafındaki arabacılarla kağnıcıları emri altına toplamasıyla semtte söz sahibi olan ve Üsküdarlıların kendisine itimat ettiği Arabacı Süleyman da Divane Murad'ın yakınlarındaydı. Mütedeyyin birisi olup, kendini tekke efradına yakın gördüğünden, pek muhabbeti olmasa da namını duyduğundan ona yakın durmayı tercih etmişti.

Diğer yanda da şehrin gayrimüslim ahalisinden gelme zorbalar toplanmıştı. Bunların bir kısmı kendi aralarında kavgalılardı ancak Suriçi bölgesi içinde mühim bir denge görevi ifa ettiklerinden yeri geldiğinde can ciğer kuzu sarması olurlardı. Balat'taki Yahudi cemaatlerinin içinden bileğinin hakkıyla sivrilmiş Deli Haim ile Fener tarafındaki balıkçıların ve dalyancıların hamisi, şişman cüssesiyle içlerinde sadece o hasır tabureye oturmuş bulunan Dalyancı Stavro bir yandaydı. Kumkapı Ermeni cemaatinin en namı, şanı duyulmuş bilek sahibi kişisi Çağanoz Kevork ile Samatya Ermeni cemaatinden olduğu kadar iri kıyım görüntüsüyle de tanınan Kapı Onnik ise öbür yandaydı.

Görüşme işinden duydukları gizli korku yüzünden pek ses etmeden bir araya gelmişlerdi. Yeniçeri kökenli zorbalardan olup, daha yeniçerilik zamanlarında Kara Şaban ile ters düşme pahasına birtakım karanlık işlere girip çıkan, acımasız icraatlarıyla en şerir kopuklara bile yaka silktiren Gaddar Siyavuş'un çağrısına uymaları biraz da bu korku halindendi.

Sultan Süleyman, 1525'te Yahudi sarraf ve tefecilerin senetleri-

ni yeniçerilerin tahsil edebilmeleri ve karşılığında bu tahsilatı yapan yeniçerilerin maaşını tefecilerin işletebileceği iznini verince bu tahsilatın aslan payını Kara Şaban kendine ayırmıştı. Yeniçeriler içinde o ve adamları haricinde yıllar boyunca kimse tahsilatçılık işine girememiş, en son buna Sırplardan devşirilme Gaddar Siyavuş kalkışıp başarılı da olunca Kara Şaban tarafından ceza kesilmişti. Ancak yine de bağlantılarını kurcalamayı sürdürmüş, Kara Şaban ile zıtlaşmasına rağmen burnunun dibinde Galata'ya ortak çıkmıştı. Bu yüzden öteki zorbalar ve dayılar, Şaban'dan çekindikleri kadar zalimliği ve densizliğiyle bildiklerinden kendilerine tebelleş olmasın diye Siyavuş'tan da çekinirlerdi. Zaten bu yüzden çağrısı üzerine toplanmışlardı. Şaban'a haber bile gönderilmediğini bildiklerinden aralarında görmediklerine şaşırmamışlardı. Kara Emre'nin ise tekkeden gelme beli teberli derviş taifesinden olduğundan ve Karagümrüğü'ndeki efsanevi Kara Davut'un doğrudan mirasçılarından biri olduğundan Siyavuş'u kaile almaması normaldi. Ancak yüzünü hiç görmedikleri, uzaktan uzağa Tophane'yi mekân bellediği bilinen Çamur'un gelmeyişine hiçbir anlam verememişlerdi ki bundan ötürü ya çok daha şerir olup Siyavuş'u dikkate almadığına yahut çağrılmaya gerek duyulmayacak kadar önemsiz biri olduğuna hükmetmişlerdi.

Kendilerine haberi ileten ve Gaddar Siyavuş'un sağ kolu olarak bilinen Sarı Azeb içeri girdiğinde gayriihtiyari ondan yana döndüler. Sarı Azeb'in "Siyavuş Ağa geliyor!" deyişi harap kilisenin duvarlarında yankılanırken, Gaddar Siyavuş delici bakışlarını zorbaların üzerinde gezdirerek kiliseden içeriye girdi. Heybetli adımlarla yürüyerek zorbaların önünde dikilip "Selamünaleyküm ağalar!" diye gürledikten sonra, her bir zorba kendi meşrebince selamına karşılık verdi.

Gaddar Siyavuş sanki önemli bir şey söyleyecekmiş gibi bir tavır takındıysa da deli deliyi gözünden tanır dercesine asıl maksadının bu olmadığı tüm zorbalara ayandı:

"Sevdiğimiz, hürmet ettiğimiz ağabeyimiz, büyüğümüz Ases Ahmed Ağa'nın vefatı hepimizin yüreğini yakmıştır. Yiğit adamdı rahmetli, kimse bir yanlışını görmemiştir. Allah rahmet eylesin."

Divane Murad, pervasızca sözünü kesti: "Bizi buraya ruhuna fatiha okuyalım diye mi çağırdın?"

Gaddar Siyavuş, içten içe bir anda onun üzerine atılıp elleriyle parçalamak istediyse de kendini tutmuştu. Sözünü kesebilecek birisinin gırtlağını kesmekte tereddüt etmezdi. Ancak karşısındaki kişinin arkasında Karagümrüğü olduğundan atılır atılmaz namlı ve kanlı bir duvara toslayacağını iyi biliyordu. Umurunda değilmiş gibi yapıp sordu:

"Diyeceğim başka meseledir elbette kardeş. Ancak ben senin yerine amcaoğlunu beklerdim. Kara Emre niye teşrif etmemiştir?"

Divane Murad dikine gitmeye kararlıydı. Amca çocuklarıyla birlikte Bayramlu'da* bir tekkeye kapulandıktan sonra ayaklarının tozuyla İstanbul'a yerleşmiş Fatsa'nın Çepni taifesine mensuplardı. Kısa sürede Karagümrüğü'nün medrese ve tekkeleri çevresinde kendi düzenlerini kurmuşlardı. Buranın ahalisi Kara Davut'tan beri bir geleneğe sahip olduğundan ötekilere göre daha tehlikeli addedilirlerdi. Üstelik "Kara Derviş" anlamına gelen "Kara Emre" lakaplı Ali Ahmed ailecek tekinsiz addedilirdi. Beli teberli derviş taifesinden olup cenk zamanları Ordu-yu Hümayun'un ardına takılıp küffar üzerine de giderlerdi.

Divane, gözlerini Gaddar'ın gözlerine dikerek sertçe karşılık verdi: "Sen kimsin ki Kara Emre ağamız ayağına gelsin? Biz ağamızla biriz. Ha bana demişsin ha ona."

Gaddar Siyavuş, zorbaların iğneleyici bakışlarına rağmen istifini bozmadı:

"Sağlığından yana bir sıkıntı mı vardır diye merak ettik. Ma-

* Ordu'nun eski adı.

dem seni göndermiştir, başımla beraber. Asıl meseleye gelirsek. Malumunuzdur şehirde artık bir muvazene kalmamıştır. Geceleri adam gırtlaklanıyor, ev basılıyor. Ahalinin perişan olduğu yetmezmiş gibi Ases Ahmed de katledildi. Şimdi bu şehre bir büyük gerek. Hepimizin sayacağı, sözüne uyacağı bir babayiğit. Kara Davut'ların Ases Ahmed'lerin raconunu devam ettirecek bir dayı..."

Fırıncı İsmail: "Şimdi sen durduk yere suya taş atarsın, su bulanır. Kimse kimsenin bölgesine el uzatmazken, sana ne oldu da birden şehrin derdine düştün kardeş?"

Gaddar: "İsmail Ağa, sen de iyi bilirsin. Ases Ahmed artık yok. Raconu taşıyacak adam kalmadı. Sizlerin de desteğiyle bir büyük seçip, temsilen ona biat etmemiz iktiza eder."

Divane Murad, kinayeli bir şekilde: "Yahu Kara Şaban Ağa öldü mü ki sen şehrin derdine düştün? Raconu taşırsa o taşır. Sana ne oluyor?"

Gaddar dişlerini bir anlığına sıktıktan sonra derin bir nefes aldı. "Kardeşlerim, ağalar! Kara Şaban artık kocamıştır. Sokağa inemez olmuştur. Haber salmaya tenezzül bile etmedim."

Divane: "İyi halt ettin! Kulağına gitsin de sen o zaman gör. Kafana göre iş çevirmemeyi öğretir muhakkak."

Gaddar: "Bana inanmıyorsanız gidin şimdi Galata'ya gözlerinizle görün! Bütün gün kulenin tepesinde âlem yapar, içip içip sızar. Bir ayağı çukurda, eski günlerindeki hali artık meddah kıssası oldu. Şimdi şehri çekip çevirecek yeni bir babayiğit lazımdır!"

Kapı Onnik müstehzi bir ifadeyle: "Siyavuş! Ka sen ne dediğin bilirsin? Kim meydana atıldı sen dikilirsin! Kimse kimsenin tavuğa kış demoor, kimse kimseye ses etmoor. Raconu taşıyan belli sen niye ortaya çıkoorsun zo?"

Gaddar: "Onnik Ağa ben kötü bir şey mi söylerim? Kul taifesi yoldan bugün çıkmasa yarın çıkar. Taşra haydut kaynıyor, bağda adam öldürenin, dağa oğlan çekenin haddi hesabı yok. Yarın bir gün bir türedi çıkıp tekerinize çomak soksa kim dur diyecek?"

Divane Murad diklendi: "Gaddar! Lafı eveleyip geveleme. Adam gibi söyle: 'Ases ağa öldü, Şaban Ağa da yarın bir gün göçüp gider bu çöplük de bana kalır!' de! 'Ben talibim!' de!"

Gaddar: "Kızma Murad Ağa. Yalan mı derim? Ben Kara Şaban'a rağmen borç tahsil etmiş adamım. Ocak içinde de sözüm geçer. Yarın bir gün bir zibidi çıkıp yolunuza taş koysa, aileleriniz var, hısımlarınız var, siz nasıl başa çıkarsınız? Benim kaybedecek bir şeyim yok şükür, onların kafasını koparmak bana düşmez mi?"

Divane bu sefer iyiden iyiye karşısına dikildi Gaddar'ın: "Sen Acemoğlanları Kapısı'ndan yeni geçerken biz Karagümrüğü'ne destursuz adam sokmuyorduk. Sen ne ara bu ağızları konuşur oldun? Biz Karagümrüğü'nden dışarıya uzanmayız, ama biri kalkıp elini uzatırsa kafasını kendimiz keseriz!" Sözlerini bitirdikten sonra diğer zorbalara döndü: "Kara Davut'un raconunu, sözünü taşıyan Kara Şaban'dır. Biz onu tanırız. Bunun aklına uyarsanız, Kara Şaban Ağa canınıza okur ağalar, benden hatırlatması," dedikten sonra kurumlana kurumlana kiliseyi terk etti.

Gaddar Siyavuş hınçla ardından baktıktan sonra zorbalara döndü:

"Bunların kafası işlemez! Kara Davut'muş, Kara Şaban'mış ölü adamlar bunlar. Ölünün kendine hayrı yok diriye ne hayrı gelecek? Şehirde kan gövdeyi götürüyor, hani nerede Kara Şaban?"

Öteki dayılar, zorbalar arasında hem yaşça en az Kara Şaban kadar olduğundan hem de akıl yönünden hürmet ettiklerinden Dalyancı Stavro, ağır ağır konuşmaya başladı. Rakı sofrasını kurduğu vakit değme adamın ağzından laf almasını bildiği gibi kavgalarda da isminin işitilmişliği vaki olan birisiydi. Bir meyhaneci misali ustaca konuşup, usturuplu laf söylediğinden zorbalar arasında itimat görürdü, onun aklının kesmediği işe iyi gözle bakmazlardı.

"Vre Siyavus iyi dersin, hos dersin. Amma bizi de anlayasin.

Kara Saban Aga halen bastadir! O basta iken biz seni nasil basa gesirelim? Hem Samur bile yoktur, böyle bu kadar kisi ayaküstü konusulazak meseledir?"

Gaddar: "Çamur'u çağırdık ama o da gelmedi, rahatsızım diye haber yolladı. Yüzünü gören sesini duyan yok zaten, varlığı yokluğu bir. Biz şimdi kendi meselemize bakalım! Şehrin çivisi çıkmıştır. Ben, kendi mekânıma kapanıp kalmayı kendime yediremem! Bana destek olun, ben de bize karşı olan her başı ezeyim!"

Dalyancı: "Sen kendi basinin saresine bak, biz bize karsi olanin hakkından gelmesini biliriz. Anzak yine de sana bu kadar dayinin saygi duymasini isterisen evvela Karagümrüğü'nü ve Kara Davut'un emanetini tasiyan Kara Saban Aga'yi yanina çekmen lazim. Sen bugün Divane Murad'a lafını dinletemezsen ötekilere nasil bas olazaksin?"

Gaddar Siyavuş onlara sakin bir şekilde bakıp "Eyvallah. Müsait bir zamanda tekrar görüşürüz o halde..." dedikten sonra arkasını dönüp kiliseyi terk etti. Zorbalar, Gaddar Siyavuş'un ardından baktıktan sonra Dalyancı'ya döndüler. Deli Haim, müstehzi bir ifadeyle söylendi:

"Bu Gaddar aklini kaçirmiş! Sanirsin benim değil de onun nami deli! Söyle bakalim Dalyanci ne yapacağiz?"

Dalyancı gevrek gevrek güldükten sonra: "Madem bir bok yemeye kalkti, onu siz değil, Gaddar düsünsün artik vre. Adam Karagümrüğü'nü arkasina almadan, Kara Davut'un emanetine sahip olmadan, hele ki Kara Saban'ı tepelemeden kimse biat miat etmez, edemez. Saban toprağa girende zaten meydana ya bu sıkazak ya Kara Emre'nin akrabalari! Kim kimi götürür ise ona biat ederiz, yine isimiz görülür. Simdilik pek ses etmeyelim!"

Kör Abu lafını ortaya salladı: "Abe bu Gaddar'la Kara Şaban'ın kapışmasına mı bırakacağız? Biz gücümüzü evvelden meydana koymazsak kim biat eder bize?"

Tekgöz Giovanni, Galata Cenevizlilerine has konuşmasıyla: "Abu Aga doğru söyler. Biz en baştan kimden yana olduğumuzu gösterdik ama bu kararda da gücümüzü göstermeliyiz. İşi birinden birinin kazanmasına mı bağlayacağız?"

Deli damarı tutan ve orada doğup büyümesine rağmen akrabalarının yanında kalmaktan mütevellit kendine has aksanıyla Laz Ali de atıldı: "Tabi! Ne oturacağuk ha böyle? Kamamuzi ortaya koyalum, 'Biz buna biat ettuk!' diyelum! Öteçi de ses çıkarmasun!"

Dalyancı, müstehzi bir ifadeyle: "Agalar, iyi dersiniz güzel dersiniz de dediklerinize kendiniz inanirsiniz? Biri Kara Saban diğeri Gaddar, hangi birine dokunazaksiniz? Gaddar'da pustluğun bini bir para, soluk sozuğa musallat olmaktan sekinmez vre! Saban desen adamin nami belli sani belli. Ha deyinze neyi kabul ettirezeksin, adam üs kere padisahimizle görüsme serefine nail olmuş, sehrin basindadir senelerdir."

Kapı Onnik: "Hadi Şaban'a ilişemooruz, o vakit Gaddar'ı hallederiz. Ortalığı karıştıracak ise defterini düreriz, ka ne yaşatırız?"

Çağanoz Kevork, Kumkapılılarla Samatyalılar arasındaki eski bir kavgadan ötürü Onnik ile pek anlaşamadığı halde onu tasdikliyordu: "Ka doğru der Kapı! Gaddar kopuksa biz de bugüne bugün dayı, zorba olmoor muyuz?"

Deli Haim: "O iş o kadar kolay sanirsin? Bir kerem tüm sarraf taifesi arkasindadir. Ondan iyi senet, borç tahsil edebilecek yeniçeri olmadığından mesleğinden ayrilsa da onu terk etmezler. Onu kaybetmemek için bizi alaşağı etmek adina ne yerekirse yaparlar! Sarraflar arkasindadir!"

Dalyancı Stavro onları teskin etti: "Agalar, bosuna telasa kapilirsiniz! Biz niye elimizi atese sokalim vre? Bırakalim ne halleri varsa gorsünler. Kim ayakta kalirsa ona biat ederiz, kimseden ses sıkmazsa bildiğimiz gibi yolumuza devam ederiz. Nam mı

kuvvetlidir yoksam sermaye mi görezeyiz. Ona göre safimizi belirleyeceğiz. Amma basimizda durduğu müddetçe, namin tasiyizisi olduğundan Kara Saban'dan gayri kimseye biat etmeyezeğiz. Endaksi? Lakin asil mesele Haim Efendi'dedir. Müzadelenin seyrini o iyi bilir!"

Deli Haim anlamamış gibi yüzüne baktı Stavro'nun. "Aga bizi senin gibi dededen atadan Kostantiniyyeli sandin? Bu islerin yoluni yordamini senin kadar ne bilelim? Tafsilatı ile sor ne soracak isen?"

Deli Haim'in hakkı vardı. Stavro atadan dededen Kostantiniyyeli olduğu kadar, onun zorbalık, dayılık yolundaki geçmişi efsanevi Kara Davut'tan bile eskiydi. Stavro, Fenerli Tanais'in en küçük oğluydu ki babasının döneminde bu tür zorbalık işleri olmamasına rağmen bileğine güçlü bir adamdı. Panayırlarda bilek güreştirmesiyle tanınırdı. Ancak onun da dedesi olan Adalı Dimitri tam tersine Stavro misali esaslı bir zorbaydı. Bizans saltanatı zamanında şehrin o dönemdeki netameli mahallelerinde nam yapmış Dimitri, fetihten sonra asayişi bozmamak adına Fener'e yerleşip balıkçılığa başlamıştı. Damar damarı çeker derler, Stavro da balıkçılık ve meyhanecilik yapmasının yanında ailesinin bilek kabiliyetini devam ettirmişti ki şehrin ilk zorba kanunlarını babasından ve amcalarından öğrenmişti. Bu yüzden kendi semti haricinde esamesi okunmasa da yol yordam bilmesinden ötürü, "dayı taifesinin defter-i kebir"i derlerdi zira zorbaların aralarındaki husumetten onların kurdukları muvazenelere dek her bir mevzuyu iyi bilirdi.

Stavro bir şeyi ima eder gibi: "Kara Saban'i ve Gaddar'i bir tutan sey nedir? Sarraflarin senet ve borz meselesi yani sermayelerinin kuvveti. Devlet bunlarin borzlarini tahsil edebilme isini kimlere verdi? Yeniserilere! Simdi sen ben kalkip kanun harizi islere girsek devlet bizi aninda tepeler to katalaves? Ama yeniserilere serbest! Biz bisaklarimizi nereye gizleyezeğimizi bilemeyiz,

onlar kusaklarina takip gezerler. Para ve mal isleri Yahudi sarraflarin elinde, onlarin sermayeleri neredeyse hazineler değerinde. Dolayisiyle hem yeniserilerin hem onlarin desteğini alan haliyle sokaklara da hükmeder. Yoksam Kara Davud'un emaneti sadece göstermeliktir. Emaneti sen, ben de tasiriz ama sokaklari yöneten, tüm zorbalara bas olan yine Yeniseri Ozağı ve Yahudi sarraflarin desteklediği kimsedir! Bu hususiyetleri tasiyanlar da belli! Yahudi Sarraflari de en iyi sen tanirsin Haim!"

Deli Haim: "Orasi öyle! Benim bir ayağim Galata'da, siz yönlünüzi ferah tutun! Ama bana kalirsa seçseler seçseler Gaddar'i seçerler. E malum isini yorür adamlarin!"

Stavro: "Gördünüz iste yapazağimiz fazla bir is yok. Bekleyezeğiz... Kim ayakta kalir ise ona biat ederiz? Endaksi?"

Zorbalar ve dayılar, Stavro'nun kallavi sözlerine tav olup "Tamam öyle olur", "O halde ortalıktan çekilelim" gibisinden kafalarını sallayınca hep birden toparlanıp kiliseden çıktılar, biraz uzakta bekleyen adamları, ağalarını görür görmez hürmetle yanlarına yaklaşıp arkalarına takılarak kiliseden uzaklaştılar.

Onlarının gidişinin ardından, kilisenin dibindeki sarmaşıklı bir duvar dibinden yerden bitme gibi fırlayan Gaddar Siyavuş ile Sarı Azeb giden zorbaların ardından baktılar. Siyavuş'un ağzından galiz küfürler savruluyordu. Sarı Azeb'e döndü:

"Somun pehlivanları! Sokak kopukları! Bir Kara Davut türbesi yüzü gördüler, iki Kara Şaban'la içki sofrasına oturdular diye başımıza emanetçi kesildiler!"

Sarı Azeb: "Ağam, bunlar ödlektir ama bir araya geldiler mi sıkıntı çıkarırlar. Hele arkasında toplandıkları Kara Emre ile Kara Şaban ise."

Gaddar: "Bunları bizim arkamıza çekmek şart. Onun da yolu belli. Karagümrüğü ile Şaban'ı tek başımıza tepeleyemeyiz. Birini haklasak öteki ile hasım oluruz. O yüzden ikisini birbirine düşürmemiz iktiza eder."

Sarı: "Bunlar birbirine nasıl düşsün ağam?"

Gaddar: "Eğer birinden biri harcanırsa, ötekinin Kara Davut'un emanetine itimadı kalmaz. Divane'nin sesi fazla çıkmıştır. Takip edin Divane'yi Sarı. Punduna getirince de işini bitirirsiniz."

Sarı: "Biz işini bitirince, bizle hasım olmayacaklar mı?"

Gaddar: "Kim vurduya gidecek. Ancak öyle bir yerde kim vurduya gidecek ki 'Kara Şaban'a racon diye güvendik, amcaoğlumuzu korumaktan aciz!' diyecek arkasından Kara Emre. Şaban ya pusup oturacak, ya üzerlerine gidecek. Her halükârda ben bu şehre çökeceğim! Sen git takip ettir bunu! Bir boşluğuna getirip haklayın!"

Sarı Azeb çekinerek sordu: "Ağam gündüz gözüyle adam mı öldüreceğiz? Hem deliye nasıl güç getirelim?"

Gaddar Siyavuş, pis bir sırıtışla: "Gece vakti öldürmek de iş değil ama o zaman bizden şüphelenirler. Bu şimdi konuşulanları ötmek için amcaoğlunun yanına gidiyordur. Bir şekilde halledin. Cesedini de kayıkla Galata Meydanı'na taşıyıp bıraktıktan sonra da bağrışıp orada öldürülmüş gibi gösterin!"

Sarı: "Emrin olur ağam!"

Sarı Azeb arkasına dönüp elini havaya kaldırınca, kilisenin öbür köşesinden tipinde halavetten eser kalmamış haydut kılıklı beş adam peyda oldu. Adamlar Sarı Azeb'in ardına takılıp uzaklaştılar. Gaddar Siyavuş da kilisenin içinden geçip öbür kapısından çıkıp ne olur ne olmaz diye orada beklettiği on iki adamını da peşine takarak Galata'nın yolunu tuttu.

1553 yangınının ardından Yeniçeri ağasının arka çıkmasıyla Şaban'a ve kendisine kalması için Galata surlarının ufak burçları tahsis edilmişti ki kaldıkları yerle aralarında iki-üç burç ve birkaç duvar kadar bir mesafe vardı. Hem yine Şaban'ın dibine gidecek olduğundan hem de Divane Murad'ın diklenmesine fena halde kafası bozulduğundan hıncını çıkarmaya yer arıyordu. Nitekim sonunda bulmuştu da: "Neredeydi şu borçlu herif?"

Kanuni'nin destur vermesinin ardından, kısa sürede Yahudi bezirgân ve sarraflar ile yeniçeriler arasında adeta doğal bir bağ oluşmuştu; senet ve borçların tahsil edilmesine dayanan, karşılığında da yeniçerilerin maaşlarını işletilebileceği bir bağ. Bunun ekmeğini senelerce Kara Şaban yemişse de Şaban Ağa'ya rağmen işin seyri değişmişti. Son zamanlarda hem daha iş bitirici ve genç olması hem de gaddarlığı nedeniyle kimselerde para bırakmadığından Galata Yahudilerinin, kapısını en sık aşındırdığı kişi Gaddar Siyavuş'tu.

Gaddar Siyavuş, lakabını haybeye almamıştı. Daha Yeniçeri Ocağı'nda birtakım kirli mevzulara girip çıkmışlığı bir yana, hasım saydıklarına yaptıklarıyla ismini duyurmuştu. Senetlerini tahsil ettiği tefecileri arkasına topladığından ve işini gizliden gördüğünden, kadıların ve Galata hâkimlerinin takiplerinden kaçabildiğinden pervasızlığı daha da artmıştı. Soğukkanlı ve acımasız bir adam olduğundan yaptıkları âlemde korkulu hikâyelerle birlikte anılırdı. Borç tahsili esnasında gözdağı vermek için adam boğazladığı hatta çoluk çocuk demeden kanlarına girdiği, canının çektiği kadını sürüp çekerek kendine ve adamlarına peşkeş çektirdiği, cinayetlerinin asıl sayısını kimsenin bilmediği gibisinden söylenceler ve gerçekler defalarca anlatılırdı. Şehirde artan asayişsizliğin kaymağını yiyenlerin başında gelirdi.

Hazır yolu Horhor tarafına düşmüşken o civarda oturan bir alacaklıdan borcunu tahsil edebileceğini hatırladı aniden. Adamı sindirip daha da fazlasına sahip olmak sinirini bir süreliğine yatıştıracaktı. Horozlana horozlana yürürken memleketinden bir türküyü de keyifle, kendi kendine söylemekteydi: "Ajde Jano kolo da igramo/Ajde Jano ajde duso..."* Türkünün anlattığı şeylerin yaşayışına bir hayli zıt olmasını pek de kafaya takmadan, köyünün dans eden kızlarını düşünürken sesi sokaklarda yankılanıyordu.

* Anonim bir Sırp halk şarkısı olup, o döneme uzanıp uzanmadığı meçhuldür. Kurgu icabı zikredildi.

Sarı Azeb ve adamları, Gaddar'ın çınlayan sesini uzaktan işitmekteyken Sarı Azeb kara kara düşünüyordu. Divane Murad kolayca alt edebilecekleri bir hasım değildi. Pusuya düşse bile daha baltasını çekmeden pençeleriyle ölüm saçabilecek esaslı bir yiğitti. Gaddar öldürülmesini emretmesine emretmişti ancak bu denli belalı bir düşmanı nasıl öldürecekti? Garibandan, korunmasız kimselerden alacak tahsil etmeye, çocuk boğazlamaya benzemezdi ki bu? Ancak Gaddar bunu düşünür müydü? O zamanda bile topukçuluğun, ayakçılığın kaidesi belliydi. Baş emrederdi, ayakçı yapardı, ağa hapse gir dese ayakçı onun yerine ömür çürütürdü. Racon dedikleri, besa dedikleri bu değil miydi?

Belgrad Kalesi'nin Azeblerinden olup kavgacılığından ötürü vazifesinden azat edilip kaleden kovulmasıyla Kostantiniyye'ye gelen Sarı Azeb'in hakiki isminin Abdullah olduğunu pek az kişi bilirdi. Kavgacılığı yüzünden pek bir yere uyum sağlayamamış, Kumanova taraflarından olduğundan kendi bölgesinden gelenlerle daha içli dışlı olmuş, Arnavutlarla ve Sırp muhacirlerle irtibatı olan sıradan bir sokak serserisiyken Gaddar Siyavuş'a kapulanmıştı. Kısa sürede yerlisi kadar şehri benimsemiş, konuşmasına da sirayet etmişti.

Devrin Kostantiniyye'sinde kadıya sorulsa pek bir kabahat işlenmiyordu ancak işleyebilenler belliydi ki bunlar Gaddar ve Kara Şaban gibi belli arkaları, sırtları olan, dayanakları bulunan kimselerdi. Bunlar da arkaları olduğundan işlerini kolayca örtbas ettirebiliyorlardı. Hadiseler yayılmadan kapanıyor ellerini kollarını sallayarak gezebiliyorlardı. Zaten o tarihlerde ezkaza bir cinayet öğrenilse bile, vakadan sorumlu yeniçeriler aslen asker olduklarından o dönemlerde mevcut olmayan hafiyelik hususunda cinai hadiseler üzerinde uzmanlaşmış olmadıklarından kendi usullerince meseleyi hallediyorlardı. O muhitte bir bekâr odasına gidip üç-beş nursuz, sıfatsız garibanın meydanlık bir yerde kellesini uçuruyorlar böylece bir daha böyle bir hadise yaşanmasın

diye kendilerince dönemin erazile makulesine gözdağı vermekle yetiniyorlardı. Yeniçerilik tarihinde faili bulunan yegâne vakalardan biri de zaten Kara Şaban'ın da karıştığı katledilen yeniçeriler hadisesiydi ki onda da Sultan'ın bizzat meseleye el koyması ve yeraltını yerüstünden daha iyi bilen Şaban Ağa'nın mahareti etkili olmuştu. Zaten şehirde Şaban'dan başka netameli işlere kim girebilirdi ki? Şaban ile Siyavuş'un çatışması da bundandı. Şaban tek başına bu şehrin kaymağını yerken, Gaddar suç işlemesine rağmen onun dikkatini çekmemişti. Ne zaman ki tahsil edilen senet işlerinde ortak çıkmış o zaman Şaban Ağa adamlarının yanında Gaddar'a etek giydirip hanesinin avlusunda adamlarına karşı oynatmış, kendince ceza kesmişti. İşte o vakitten sonra Siyavuş daha da gaddarlaşmış, tehlikeli biri haline gelmişti. Sarı Azeb de onun ardından her türlü pisliğe karışır olmuştu. O güne değin her dediğini yapmışken şimdi böylesine belalı bir vazife verdiğinden ötürü kara kara düşünmekteydi.

Ancak Sarı Azeb'in aklına öyle kallavi bir fikir gelmişti ki değme zorbaz ancak düşünebilirdi. Madem gizlice sindirecekti hasmını neden kahpelik yoluna sapmaktan çekinmeliydi ki? O zamana değin hangi işini doğru yapmıştı? Hem Gaddar Siyavuş işi ne olursa olsun halletmesini ancak gizlice yapmasını istememiş miydi?

Bir anda duraksayıp adamlarından birine emretti: "Hacıali! Buradan koşturup Divane Murad'ı durduracaksın! 'Azeb ağamız önemli bir mesele konuşmak ister, Gaddar'ı atlatıp Cibali Kapısı'nın oraya gelecek sen de gelesin!' diyeceksin. İlk başta itiraz edebilir. 'Ağabey bir masumenin kanına girecekmiş, Azeb'in vicdanı sızlamış sen el uzatmadan halledemezmiş,' diyeceksin, içine bir kurt düşecek illa bekleyecek. Haydi, göreyim seni! Kalanlar benimle gelsin!"

Böylece Sarı Azeb'in yolladığı kopuk, Murad'ın peşinden koştururken ötekiler de Sarı'nın peşinden hızlı adımlarla Ha-

liç'e yürüdü. Tuttukları bir kayıkla fırtına gibi karşı kıyıya geçtikten sonra çekinerek de olsa Yelkenciler Sokağı'ndaki Buğulu çıkmazında bulunan Buğuluca Hamamı'na yahut halk arasındaki deyişle "Bokluca Hamamı"na yöneldiler. Burasının adı beyhude yere böyle anılmazdı. Eğer Galata bir cehennemse burası cehennemin Haviye denilen son kısmıydı. Rıhtımda her türlü pisliğe aşina korsan taifesi bile buraya gitmekten çekinirdi. Zira burada külhanbeylerinin, sokak kopuklarının en rezilleri yaşardı. Tüm bu rezillerin başı da para için adam öldürmekten çekinmez, kaydı çoktan düşürülmüş, defteri dürülmüş ve varlığı yokluğu meçhul azılı bir serseriydi. Asıl adı ve memleketi bilinmez bu şerire "Anasız" derlerdi. Namını aslının meçhul oluşundan alan bu sergerdeye kimse bulaşmaz, "Üzerimize sıçrar neme lazım" denilerek uzak durulurdu. Karın tokluğuna adam öldürmekten çekinmeyen, punduna getirdiğini mahveden Anasız, daha "meteliğe kurşun atıyoruz" sözü icat olmazdan evvel akçe için adam katledenler taifesinden biriydi. Kimsesizliğini, ezilmişliğini kafa uçuran her nevi herzeyle unutmaya çalışan, zinhar ayık gezmez bir esrarkeşti. Onun yanındakiler de evsiz barksız kalmış kopukların en tehlikelileriydi ki bunları en rezil hamam külhanı bile kabul etmezdi. Kendisini öksüz ve yetimlerin kol kanat gericisi olarak görürdü.

Sarı Azeb ve yanındakiler, Gaddar'dan dolayı şehrin yegâne hayta güruhu olmalarına rağmen buraya girerlerken inceden bir çekince duymaktalardı. Gösterecekleri en ufak zayıflıkta kâh şişlerle, kâh bıçaklarla üzerlerine üşüşecek bir nice esrarkeşin arasına girmişlerdi. Çıkmazın başından itibaren kendilerini kanlı ve fersiz gözlerle süzen, ellerinde bıçaklarını, şişlerini çevirip duran katil suratlı kopukların arasından geçerken çalımlarından, kurumlarından zerrece ödün vermemişlerdi. Merhametin semtine uğramadığı bu yerde aciz durumda görünmek ölümü çağırmak demekti.

Müşterilerinin ancak evsiz barksız oğlanlar için gizli gizli buraya gelip giden, çıkarken de yüklü akçe bırakan gulampareler olduğu uğursuz hamamdan içeri girdiklerinde kendilerine manalı manalı göz süzen tellaklara ters bir bakış atan Sarı Azeb, "Anasız nerededir?" diye sordu. Tellaklar nispet yaparcasına kırıta kırıta hamamın külhanına inen mermer merdivenleri gösterdiler. Daha merdivenleri inmeden müptezellerin kabaktan çektikleri esrar dumanını kokusundan tanıyıp mekânın rezilliğine içlerinden ağız dolusu sövmektelerdi. Külhanın başköşesinde bir döşekte serilip uzanmış güneş yanığı tenli, çiroz gibi ancak adaleli yapısı dikkat çeken Anasız'ı görünce karşısına sıralandılar.

Kafası her daim dumanlı Anasız gelenleri ilkin fark edemedi. Karaltıdan kıllanıp gözlerini açtığında karşısında cellat sıfatlı adamlarla Sarı Azeb'i görünce hiç istifini bozmadan yattığı yerden diklendi: "Kimsiniz bre?"

Sarı Azeb sakin bir ses tonuyla: "Gaddar Siyavuş Ağa'nın selamını getirdik!" deyince doğrulduğu yerden tamamen kalkıp Sarı Azeb'in önüne dikildi. Elini eyvallah manasında göğsüne götürdükten sonra kaşını gözünü oynatarak, "Bizim kimseye eyvallahımız yok. Ama Gaddar Siyavuş'un namını duyduk. Baş üstüne..." dedi.

Sarı Azeb, lafı dolandırmadan konuya girdi:

"Bir hasmımız var. Onu tepelemeni isteriz. Karşılığında misliyle mangır alırsın."

Anasız istemem dercesine kafasını öteye çevirdi. "Kusura bakma ağa, ben artık ufak işlere bakmıyorum. Bizim uşaklar hallederler..." deyince, Sarı Azeb onun bam telini yokladı: "Tamam, mangır istemiyorsan, sana iyisinden akça pakça bir kız alırız esircilerden..." dedi, ancak yüzünde herhangi bir heyecan emaresi görmeyince hangi noktadan vuracağını kestirdi: "Yahut iyisinden bir gulam... Koklanmamış gül, açılmamış gonca misali..."

Anasız'ın gözünde acayip bir parıltı peyda oldu:

"Kimi haklayacağım?"

"Divane Murad'ı!"

Anasız'ın yüzü bir anda değişti. Sarı Azeb'in kese tutan elini öteye iterek döşeğine geri çöktü. "Vazgeçtim. Kalsın!"

Sarı Azeb burnundan soluyarak sordu: "Hani kimseye eyvallahın yoktu?"

"Divane Murad kimse mi? Görmedim ama namını duydum. Mahbub kaymağı uğruna kendi kestanemi mi çizdireyim!"

"Korkun Divane'den midir yoksa namından mı?"

"Ben Divane'den ne korkayım? Ademoğlu değil mi elbet o da ölümlü. Ama arkasına gelince iş değişir. Karagümrüklülerle kapışılır mı be? Çok meraklıysanız gidin kendiniz kapışın! Kapışın da görün ebenizin örekesini!"

"Merak etme. Gizli tutulacak, kimse senin öldürdüğünü bilmeyecek. Sen onu hallet. Sonra dile Gaddar Ağa'dan ne dilersen!"

"Eğer onu haklarsam hem esirciden oğlanı, hem kesedeki altınları alırım. Ancak bir şartım var... Şimdi bu adam derviş taifesinden, cenge gidip gelmişliği var. Bu adamı hayatta bıçakla haklayamazsın, beni bile harcar. O yüzden ben adamı oyalarken sen de onu hususi silahınla sırtından mıhlayacaksın..."

Sarı Azeb çarpılmışa dönmüştü. Allahın külhan kopuğu, gece gündüz kuşağında gizliden taşıdığı hususi silahını nereden biliyordu? Kale Azebliği günlerinde tüfenk atmayı öğrendiğinden akçeye kıyıp Frenk memleketlerinin şimalinden nev zuhur bir cins piştovu birkaç tane getirtmişti ki bir tanesini ne olur ne olmaz diye yanında taşırdı. Kuşağına sokulu bir halde taşır, gizlemek için gece gündüz cepkenini üzerinden çıkarmazdı. Özel bir teknikle patlamaya hazır halde beklettiği bu piştovun varlığını nasıl biliyordu? Piştovu kuşağından hızla çekip Anasız'ın suratına doğrulttu.

"Benim taşıdığım piştovu Gaddar bilmez sen nereden biliyorsun bre?"

Azeb, son hareketinin ardından külhandan ve başka odalardan tuhaf bakışlı, büyük küçük sayısız kopuğun ellerinde ucu kırık testilerle, bıçaklarla peyda olduğunu gördü. Sokak çocukları yegâne reislerinin yanına toplanmışlardı ki etrafları çepeçevre sarılınca Azeb'in adamları ne olur ne olmaz diye ellerini silahlarına götürdüler.

Anasız pis pis sırtararak akıl verdi: "Ben Sarı Azeb diye namını evvelden duymuşum. Kapıma geliyorsun. Getirdiğin selam Gaddar Siyavuş'un, e saçların da sarıdır, senin meşhur Sarı Azeb olduğunu anlamaya başka ne gerek? Azeb kısmı tüfenkle piştovla cenk etmeyi iyi bilir bıçakla işleri olmaz pek. Zorda kalınca mecbur piştova sarılacaksın."

"Sen bunu nasıl akıl ettin bre?"

"Benim içtiğim merete kafa uçuran diyorlar ama aslında bir hayli yarıyor kafaya..."

"Benim piştovla ne alakası var hadisenin?"

"Ben adamın karşına dikileceğim, bana hamle yapacak, dikkat kesilecek. Sonra sen ardından çıkıp piştovunla işini bitireceksin. Çünkü bıçakla halledilir hasım olsa adamların yapardı. İş bana kaldıysa daha zorludur..."

"Ben gizli olacak diyorum sen piştov diyorsun! Silahın sesine şehri ayağa mı kaldırayım? Piştov patlarsa işin içine yeniçeriler de karışacaktır, al başına belayı!"

Anasız'ın yüzünde dehşetli bir sırıtma belirdi. "Adamı öyle görünmez bir yere çekeceğim ki işini bitirir bitirmez tüyeriz. Hem piştov sesini duyanda kim çıkıp nedir diye bakacak? Şehirde ecinniler dolaşıyor diye kimse burnunun ucunu çıkaramıyormuş duymadınız mı?"

Azeb silahını kuşağına geri soktu. "Tamam o zaman, adamı bir yere çağırdık zaten işini orada bitiririz. Gidelim şimdi!"

Anasız, döşeğin ucundan yamalı bir cepkeni sırtına atıp döşeğinin altından iki yüzü de keskin bir hançer çıkarıp kuşağı-

nın ardına taktıktan sonra Gaddar'ın adamlarına yolu gösterdi. Çıkarken de çocuklara dönüp: "Siz buralarda eğleşedurun ben geliyorum!" diye gürledi.

Azgın pusucular, yine rüzgâr gibi rıhtıma yürüyüp bindikleri bir kayıkla Cibali Kapısı'nın yakınlarına geldiklerinde uzaktan uzağa kapının orada bekleyen iki kişi gördüler; adamlardan biri Gaddar'ın adamlarındandı, öteki ise Divane Murad. Karaya çıkınca kapıya doğru görünmeden seğirttiler. Anasız, Sarı Azeb'e: "Ben önden gidip adamın yanından geçeceğim. Orada hadise çıkarırım zaten! Sen de arkasından sessizce gelip piştovunla işi halledersin. Yalnız fazla uzatma. Kafam güzel ama Murad'ın nacak savurması benim kafamdan da güzel, iş alırız başımıza..."

Anasız sallana sallana Cibali Kapısı'na doğru yürüdü. Kapının dibinde sağa sola bakınarak etrafı kolaçan eden, arada da yanında bekleyen adama, "Nerede kaldı?" gibisinden işmar eden Divane Murad'ı görür görmez adımlarını hızlandırdı. Kapıdan geçmeden Divane kendisine ters ters bakmaya başlayınca pis pis sırtardı. Yanından geçerken omzuna vurup geçti. Divane, "Sen kime omuz vuruyorsun bre?" diye kükrer kükremez gözünü kararıp bıçağını çekiverdi. Murad'ın yanında bekleyen adam öteye gerilediği sıra Murad da sırtını öteye çevirmişti.

Anasız elde bıçak haykırdı: "O kadar erkeksen çek emanetini! Vuruşalım!"

Divane Murad, şaşıracağı yerde ayağına gelen kopuğun eceli olmak adına besmeleyle nacağını kuşağının ardından çekip çıkardı. Anasız'a hızla savurduğu sıra Anasız geriye sıçrayıp bir-iki kere bıçağı öne doğru savurdu. Divane'ye göre daha gözü kara olmasa da kafası esrarla dumanlanıp yarı gerçek yarı hayal bir dünyada yaşadığından, bıçağını pervasızca sallayan Anasız'ın keşliğini az çok Divane de anlamıştı. Birkaç kere hamle yapıp nacak savurmasına rağmen inatla üzerine atılıyordu Anasız. Namını bilmeyen birisi miydi yoksa sıradan bir keş miydi? Ne diye

çatmıştı kendisine? Kafasında sorular doğmuştu ancak cevaplarını bulamayacaktı...

Kalıbından çekinmez Sarı Azeb, her ne kadar kendisine ters gelse de Gaddar'ın kesin emri olduğundan piştovunu çekip Divane'nin arkasından sezdirmeden yanaştı. O an gördü Divane'nin ne kadar hızlı nacak savurduğunu. Biraz daha beklese kısa sürede cevval ve çevik olmasına rağmen Anasız'ı haklayabileceği şüphesizdi. Murad'ın öne doğru savrulduğu bir anda kapının kör noktasında olmasını fırsat bilip piştovunu Murad'ın sırtına doğrultup ateşledi. Gök gürültüsü misali bir ses sokağı doldurduğunda Murad duraksayıp, "Yandım anam!" diye bağırmıştı. Anasız fırsattan istifade leş kargası misali üzerine atılıp bıçağını defalarca Divane'nin vücuduna sapladı. Koca zorbaz kanlar içerisinde olduğu yere yığılırken Anasız bıçağını paçasına silerek temizleyip tekrar kuşağına soktu. Sarı Azeb'e döndüğünde yüzünde o rahatsız edici sırıtması yine peyda olmuştu.

Tarihi bir âna tanıklık etmektelerdi ancak farkında değillerdi. Uzunca bir süre sonra ilk kez benâm, bilek sahibi bir dayı sırtından kahpece vurularak öldürülüyordu. 1453 Şubat'ında o zamana dek Suriçi'nde fırtına gibi esen namlı zorba Prygoslu Alexius'un, Cenevizli Giustiniani'nin yanında getirdiği tatarya-yıyla mücehhez Cenevizlilerden bir grupla küfürleşmesiyle, arkasına dönüp gittiği sırada sırtına zemberekli yaydan çıkma oku yiyerek düşüp can vermesi bir olmuş, şehrin sırtından vurulan son zorbası olmuştu.

Cibali ahalisi, silah sesi sur kapısının dış tarafından geldiğinden pencerelerinden sakınarak baksalar da kimseyi görememişlerdi. İşte şimdi yüz sene öncesinin benzeri bir kancıklıkla Divane Murad da harcanıp gitmişti. Millet ecinni korkusuna dışarı çıkamadıklarından güpegündüz patlayan barut sesinden ziyadece ürküp pencereye doğru dürüst yanaşamadı.

Azeb'in emriyle Gaddar'ın adamları Divane'nin can vermiş bedenini Haliç'e doğru taşırken Anasız söylendi:

"Dünya be! Yılların Divane Murad'ını benim temizleyeceğim hiç aklıma gelmezdi. Gerçi senin piştov olmasa nah geberirdi ama ölümü benim bıçağımdan oldu. Cesedi ne yapacaksınız? Cenaze namazını mı kılacaksınız?"

"Sana ne? Sen işine bak!" diye tersledi Sarı Azeb. Anasız kafasını sallayıp hayıflandı: "Aslında ortaya çıkıp söylesem ne nam yaparım ha! Koca Divane'yi haklamak kimin haddine? İnsanlar korkudan çekinir, Yahudi tefecilerden bile haraç kopartırım!"

Sarı Azeb, kuşağından çıkardığı iki ufak keseyi Anasız'ın önüne fırlattı. "Kimseye bahsetmeyeceksin bundan!"

"Kafamı o kadar uçurmadım herhalde! Karagümrüklülerle hasım mı olunur?"

"Alacağını aldın, öteki de gulamın için. Ortalıktan toz ol şimdi."

"Yalnız ben size diyeyim. Şehirde zaten civcivli mevzular dönüyor, çok üzerine düşmezler. Lakin daha Ases Ahmed Ağa'nın toprağı soğumadan bir günde iki dayının ölümü ortalığı çok fena karıştırır..."

"Sen nereden duydun bre keş? Adam gömüleli ne kadar oldu ki?"

"Ohoo! Bu Ayasofya'nın hademesi Selim Hafız değil ki koca Ases Ahmed! Selim Hafız dünya değiştirse haberi on beş güne anca gelir sana. Ases'in ölümünü sabaha karşı bir tellalların bağırmadığı kaldı. Çok kurcalarlar bu meseleyi gör bak. Bir günde iki dayı... Asayişin içine sıçmışlar, benim kadılarım, aseslerim ne halt eder diye ta padişah babamız bile huysuzlanır imanıma!"

"Sen git afyon çiğne, gulamlarla oynaş sana ne şehrin düzeninden asayişinden... Kimseye bir şey belli etme. Çeneni sıkı tut. Gaddar Ağa çok memnun kalacaktır, hep bizimle çalışırsan sana arka da çıkarız hep..."

Azeb ve adamları Haliç tarafına inip gözden kaybolurken,

Anasız son kez etrafına bakındı. Uzaktan üç yeniçeri sökün edip kapıya doğru yaklaştığında başka başka yollara sapıp şehrin her günahı saklayan gölgeli sokaklarında kayboldu. Sarı Azeb kayığa binmeden evvel bir duvarın ardından gizlice seyredip Anasız'ın oradan uzaklaştığından emin olunca adamlarıyla cesedin bulunduğu kayığa binip Haliç'e açıldı. Galata'nın yolunu tutmuşken keyifli keyifli kendi memleketinden bir türkü mırıldanmaktaydı: "Ajda idem jano, gornija poroj, gornija idem jano çarşijata!"*

* Makedonya'da anonim bir halk türküsüdür. O döneme uzanıp uzanmadığı meçhuldür, kurgu icabı zikredilmiştir.

4

Kara Şaban Dedikleri

"Doğanoğlu derlerdi yiğidin adına,
Pervasız idi hem susamış idi hasmının canına,
Değme şah-ı ejderânı bıçağı altından geçirirdi,
Yiğitlikte denk idi namlı Kara Şaban'a"

Şair Reşad, *Yeniçeri Kabadayı ve Külhanbeyi Manileri ile Destanları*, 1903

"Kara Şaban cellad urganın kesüb,
Sultan Süleyman Han destur verüb,
Herzele ve hayta güruhu üzerine gönderüb,
İş bu sebeb ile 'Kara Davud' emanetin, bekler oldı."

Anonim, *Destan-ı Kara Şaban*,
(Tarihi belirsiz bir mani defteri)

İstanbul'un zorbaları türlü entrikalara bulaşırken, Tatar Mansur da çoktan Galata'ya geçmişti. Taş binalarla yan yana yeni yapım ahşap binalar gözüne çarpmıştı ki kendisi büyük yangının olduğu zamana yetişemediğinden eski Galata ile yeni Galata arasındaki değişimi haliyle bilmiyordu. En azından arkadaşlarıyla geldikleri zamandaki korku halinde bulunmadığından sabahın o vaktinde Galata'yı sanki ilk defa görüyormuş gibi yeniden seyrediyordu. Yangından ziyade 1557'de vuku bulan depremin izleri hâlâ duruyordu.

İstanbul'un yangını eksik olmasa da Kanuni döneminde işin bambaşka bir mahiyeti vardı. Yangını söndürmesi gereken yeniçerilerin bunu yapmaya muvaffak olmaları bir yana yangın söndürmeleri esnasında yangın yayılmasın diye evleri yıkarlarken bazıları arsızlığa vurup eşyaları da yağmalarlardı. İşte o meşhur yangın da yine bir ihmalkârlık sonucu yayılmış, Kara Şaban'ın evi de arada kaynamıştı. Şaban da, Galata hâkimlerinden tanıdıklarını araya sokarak hiç yoktan surların üzerindeki bir burcu mesken tutabilmişti. Aynı şekilde kaldığı bekâr odası yanan Gaddar Siyavuş da kendini bu şekilde sağlama almıştı.

Galata'nın görünen sahipleri ve devleti temsil eden kimseler belliydi. Bunlar adamlarıyla birlikte gece gündüz pür silah kol gezerler, mahalle ve sokaklarda suçlu bulurlarsa aman vermeden canına okurlardı ki burası Müslüman ahalinin nazarında küffar diyarından farksızdı. Ancak görünmeyen hâkimleri ise "gece silahlı gündüz külahlı gezen" ve bu deyimin ilk kullanıldığı kişilerden biri olan Kara Şaban ile onun rakibi olmaya namzet Gaddar Siyavuş'tu. Kavgalıları barıştırmadan, besa ve racon icrasına hep onlar ilgilenirdi ki Galata ahalisi devleti saysalar da en ufak müşküllerinde daha yakın olduklarından hep onlara giderdi.

Tatar Mansur'un aklına o esnada ismi meçhul dilber düştü. Tatavla'da rastladığı o kuzgunî saçlı, gök gözlü aşüfteyi bir daha görebilecek miydi? Şaban Ağa'yı bulduktan sonra fırsatını bulursa elbet arayacaktı onu. Tophane'ye doğru aheste yürürken gulampârelerden bitirimlere ahalinin kendisine bakışlarından ziyadesiyle rahatsız oldu. Bir an önce kahvehaneyi bulup Kara Şaban'a ulaşabilmek için adımlarını sıklaştırdı.

1553'ten itibaren Galata'ya yerleşen Arapların açmasıyla pıtrak gibi türeyen kahvehanelerin mühim bir kısmı burada bulunmaktaydı. Aradığı Zincir Süleyman'ın kahvehanesi de bunlardan biriydi. Yokuş başında bulunan ve kapısının üzerinde asılı zinciri gören Mansur, kendisine tarif edilen yerin burası

olduğunu anladı. Dışarıda oturup tehditkâr bakışlarını sağa sola savuran karanlık suretli adamların arasından geçip kahvehaneden içeriye girmesiyle, bir köşede savaş fili heybetinde olup döşeğinin üzerinde oturmuş kahvesini höpürdeten Zincir Süleyman'la göz göze gelmesi bir olmuştu. Gaddar bakışlı, kara suretli bu adam bir dönemler yeniçerilik zamanlarında Bekçi Ortası'nda görev yapmış, Galata'nın çorbacısı olmuş, suçluları zincirle döverek yola getirmesiyle nam yapmış birisiydi. Yeniçerilikten ayrıldıktan sonra zorbalık yoluna sapmamışsa da kahvehanesini açarak "Haraç almaya geleni yakarım!" manasında eski günlerinin hatırası olan meşhur zincirini racon niyetine kahvehanenin kapısına asmıştı. Mansur'un kararlı bir ifade ile selam vermesinin ardından sakalını sıvazlayarak cüssesinden beklenmeyecek bir sakinlikle, "Aleykümselam. Kimsin? Niye geldin?" diye sordu. Mansur'un duruşu vakur olsa da gözleri bu âlemin yabancısı olduğunun alametiydi. En düşük sokak kopuğu bile o bakışlardaki saflığı az çok fark ederdi. Mansur artık yeni bir âleme duhul ettiğinin farkında olduğundan çekinmeden ancak saygılı bir ifade ile karşılık verdi: "Kara Şaban Ağa'yı ararım ağam. Mütekaid yoldaşlarınıza sordum, 'Bilirse Zincir Ağa bilir,' dediler kalktım geldim."

"Ne yapacaksın Kara Şaban'ı?"

Mansur'un aklına bir-iki yalan gelmişti ancak âlemde yalanın düşüncesi bile o dönemlerde ayıplanırdı ki kendisinin de "yola yeni döküldüğü" o vakitte yalan söylemesi hiç hoş karşılanmayabilirdi. Zincir Ağa'nın kendisini ciddiye almayacağı zannıyla içi içini yerken pat diye söyleyiverdi: "Elini öpmek, kapısını beklemek murad ederim."

Zincir Süleyman gevrek gevrek güldü. "Doğru söyle delikanlı! Zanaatın yoktur diye mi düştün bu yola? Ekmeğini kazanmak istiyorsan burada kal, yanımda çalış!"

"Yalan demem ağam. Benim yolum çizilmiş. Bilekten yana

görünür talihim. Ama ben öyle haşa huzurdan itle uğursuzla tebelleş olmak istemem. Bir büyüğümün yanında o ne emrederse onu yapmak niyetindeyim!"

"Tabi. Ases Ahmed öldü ya... Alayınız sokağa dökülür şimdi. Ne kadar sokak kopuğu, sokak iti varsa hırgür çıkartır!"

"Ases Ahmed Ağa'nın cenazesinden gelirim ağam. Evet, Ases Ağa vefat etti diye yola döküldüm ama benim derdim haytalık değil. Delikanlı gibi bu yolda yürümek..."

"Sen daha gençsin çocuk! Buralı değilsin, belli. Burası Surdibi'ne benzemez. Ben çok pislik gördüm. Temizlemeye kalktım seneler sonra bir de baktım ki ben de pislik olup çıkmışım. Bozar adamı buralar. Yolun başındayken var git! Yerine yurduna geri dön!"

"Geri dönemem ağam. Şaban Ağa'yı bulmam iktiza eder. O dön derse dönerim, kal derse kalırım."

"Madem öyle gönderelim bakalım..." dedikten sonra arka tarafa doğru seslendi Zincir Süleyman: "Arap!"

Kahvehanenin ocak kısmından, Altıkarış Beberuhi suretinde bir cüce âdem peyda oldu. Mansur'un yarı boyuna ancak gelen adam, cüssesinden beklenemeyecek denli gür bir sesle karşılık verdi: "Emret ağam!"

Zincir: "Bu babayiğidi al Kara Şaban Ağa'ya götür! Selamımı da söyle!" dedikten sonra Mansur'a döndü: "Arap Aziz'dir bu. Boyuna aldanma. Aramızda kalsın üç leşi var, Mısır'dan kaçıp gelmiş. Daha ben yeniçeri zabitiyken mahsus hizmetime aldırmıştım, ayağına tezdir. Seni alır, Kara Şaban Ağa'nın yanına götürür. Dibinden ayrılmayasın!"

Mansur, her ne kadar çocuk gibi bir başkasının nezaretinde bir yere gönderilmeye bozulduysa da Kara Şaban Ağa'yla görüşebilmek adına renk vermedi. Hem Galata'nın yabancısı olarak mekânının yerini bilse bile nasıl bulacaktı? Bu düşüncelerle çok oyalanmadan Arap Aziz'in ardına takılıp kahvehaneden çıktı.

Tozlu yolda kah arabalara kah ulaklara yol vere vere ilerliyorlardı. Galata Kulesi'ne doğru tabiri caizse tırmanmaktalardı.

Yolda Aziz soruverdi: "Bastığı turab, kavmi Arab, hali harap Meydancı Arap derler bana. Yiğit kısmı adını, namını saklamaz. Sen kimsin?"

"Mansur. Yedikuleli derler."

"Kırımlı mısın?"

"Ne bildin ağa?"

"Alnında yazmaz ya? Başındaki kalpaktan bir de sıfatından!"

"Kırım'dan geldik lakin aslımız Özi'den."

"Kara Şaban Ağa'ya kapulanmaya geldin demek? Şaban Ağa'nın sayısız adamı vardır, sana gerek duyar mı bilmem. Hoş gerçi Şaban Ağa'nın bu aralar yüzünü gören cennetlik ama şehirde dayılık, zorbalık yolunda ardından gidilecek birisi varsa o da Şaban Ağa'dır zaten. Nereden icap etti?"

"Ben onun ismini duymadım değil ama en fazla Ases Ahmed'i bilirdim. Sabah vefatının haberini öğrenince işin rengi değişti tabi. Şehirde dönen dolabın düzenin haddi hesabı yoktur Aziz Ağa."

"Duydum. Geceleri ecinniler evlere dadanıp musallat oluyormuş millete."

"Irz dedik namus dedik yola döküldük. Başkası çıkar mı bilmem ama zaten niyetim de vardı. Birkaç kocamış yeniçeriden duydum ismini. Namını işitmişliğim var ama kimdir necidir bilmem pek. Bir namın peşine takıldım geldim..."

"Kimin kimsen yok mudur?"

"Bir ağabeyim var. Onunla da bir daha görüşür müyüm bilmem..."

"Ağabeyin seni buralara saldığına göre ya Galata bataklığını hiç bilmiyor ya da sana fazla itimat ediyor. Gerçi sıkıntı yok, zira Kara Şaban Ağa en emin adamdır bir fenalık gelmez onun yanında. İstanbul'un sayılı fırtınası çok. Ama Kara Şaban başka..."

"Onu bu kadar namlı yapan nedir?"

"Uzun hikâye... Şimdi bu İstanbul'un ilk dayısı Kara Davud'muş. Hani Karagümrüğü'nde külhanilerin zorbaların türbesine gidip yemin içtiği var ya?"

"Biliyorum. Bir gün vaiz dinleme bahanesiyle arkadaşlarla gittiğimizde ziyaret etmiştik."

"Gerçekte yaşamış mı yoksa rivayet mi bilmem. Halkın demesi böyle... Adam sadece İstanbul'un değil Osmanlı'nın en namlı dayısı imiş. Sultan Mehmed Han devrinde, sipahiler içinde nam salmış. Savaştan kaçmaz bir deli yiğit imiş. Güreşe durdu mu yıkamayacağı pehlivan yokmuş, hatta cennetmekân Sultan Mehmed Han ile kuşatma zamanı güreşip sırtını yere getirdiği bile rivayet olunur. Padişah çok övmüş, çok methetmiş fetihten sonra geçirmiş bunu Edirnekapı'daki gümrüğün başına. Mert adamsın, bu şehre arsızı namussuzu sokma demiş."

"Kara Şaban ile alakası ne?"

"Geliyoruz oraya. Şehrin ilk kabadayıları Karagüm-rüğü'nden çıkma olduğundan bu anane üzerine birleşirler. Bugün gördüklerin, külhanisinden sokak kurduna, dayısına kadar kim varsa bunlara el verenler, ustaları hep Kara Davud'un yetiştirmesi imiş. O ölünce racon bozulmuş, herkes kendi çöplüğünde öter olmuş, hırsızı, arsızı, uğursuzu, lanetlisi şehir dolmuş taşmış. Şehirde muvazeneyi tutacak bir yiğit çıkmamış."

"Bir Zülüflü Musa varmış. Ondan sonra herhalde?"

"İyi biliyorsun! Evet o çıkmış sonradan. En iyi o devam ettirmiş raconu lakin sonradan kaybolup gitmiş ortalıktan. O bile muvazeneyi tutturamamış. Bu Kara Şaban hariç! Allah seni inandırsın devşirilmese, Vilayet-i Arnavutluk'ta o namlı İskender Bey'den sonra bir isyan da o çıkarırmış derler. Teke gibi inatçı, asi, gözü kara!"

"Zülüflü Musa'nın yetiştirmesi diye işittim sanki bir kıssada. Namı buradan geliyor herhalde."

"Doğru ancak namının sebebi o değil. Yeniçeriliğinde neredeyse padişaha kafa tutup kelleyi kurtardı derler. Kimisi de padişah efendimizin kasten affettiğini söyler."

"Asilik ettiyse neden affetmiş?"

"Kostantiniyye sokaklarını bir arada tutsa tutsa bela tutar, hem de kara bela diye herhalde! Zira bu kara bela esmez ise bu külhaniler, dayılar anında birbirine girer. Bela esecek ki bunları bir arada tutacak işte o yüzden Şaban'ın namı Kara'dır! Daha padişahımız efendimizin saltanatının başlarında yeniçerilik zamanında bunların başına karabasan gibi çökmüş. Altmışındadır şimdi ama nice yirmilik delikanlıyı cebinden çıkarır. Öyle kavga eden, öyle bıçak kullanan görmedim. Kara Davud'dan beridir şehrin en namlı kabadayısı budur, ne kadar it çakal varsa bundan korkar."

"Ejderha mıdır bre?"

"Ejderden beterdir! Çok canavar, çok zalim tepeledi. Çokça cana kıydı. Hamamlarda kavga mı etmedi, mezarlığa diri diri adam mı gömmedi, bir bölük adamı yatağanıyla darmadağın mı etmedi? İstanbul'da ne kadar hasım kabilinden dayı varsa ya buna biat etti ya da bu alayını Eyüp kabristanına gönderdi. Kimisinin leşinden kalanını Haliç çöplüğünde çöpçü karılar buldu öyle söyleyeyim. Diz çöktürmediği, el öptürmediği adam kalmadı. Cümle zorbayı, sokak kurdunu bıçak altından geçirdi. Değme ayağı çıplakların dalgalarına balta astı!"

"Pazusunun pençesinin sırrı nedir? Şerbetli dediklerinden mi?"

"Ne şerbeti? Şaban Ağa ocaktan yetişme kemankeşlerdendir. Yay kirişi germekten kollarında fevkalada bir kuvvet vardır. Namlı kemankeş Tozkoparan İskender'in yetiştirmelerinden."

"Kimi sorduğumu bilmesem Ebu Müslim Horasanî'yi, Zaloğlu Rüstem Pehlivan'ı falan anlatıyorsun zannederdim vallahi ağa!"

"Bizim zemanenin pehlivanıdır! Bir nara patlatır, ta karşıdan Ayasofya'nın sıvaları dökülür derler. Belinden saldırmasını çekip vursa bırak âdemi, demirden zırhı bile deler geçermiş zira sağ kolu şerbetliymiş diyen de var. Kocamıştır ama hâlâ yaşayan efsanedir o, adını duyan gölgelere karışır. İşte şimdi onun yanına gidiyoruz."

"Kara Şaban Ağa birçok zorbayı yetiştirmiş diye duydum."

"Raconu ve besayı o koydu, o öğretti. İlk 'kapışma'yı icra eden, 'bıçak altından geçirme' adını koyan o'dur. Yerin seçilmesi, bir ele yelek dolanıp öbür ele bıçak yahut yatağan alınması, nasıl hamle yapılır, hasma nasıl mukabele edilir ilk yapan da bunu racon haline getiren de odur. Yeniçeriler içinde bir tek odur ki bir gemiye yahut dükkâna balta assa kimse ilişemez, haracını o yer, 'Balta asma' diye isim vermiştir. 'Gündüz külahlı gece silahlı!' sözü de ondan gelir."

"Peki yaşı altmış sene kadar var dedin, Kara Davut'tan el alma hadisesi ne?"

"Kara Davut'un el verdiği Zülüflü Musa'dan el aldı derler. Zaten bundan on-on beş yıl öncesine kadar kopuk mopuk varsa da böyle zorba, dayı takımından pek kimse yoktu. Bir Kara Şaban vardı. Ondan önce de Zülüflü Musa vardı, onun zamanında da bilek sahipleri yanında saf tutardı ama şimdikiler gibi değillerdi. Son on-on beş senede bunlar türedi. Şehri bölüşüp aralarında pay ettiler. Haraç dışında bir sermayeleri yoktur. Borç, senet tahsilini Şaban Ağa halleder zaten. Kaçak mallardan da girip çıkanların sermayesi ona akar. Zinhar şehri Kostantiniyye'de başkası cesaret edemez. Son zamanlarda bir Gaddar Siyavuş türedi ama bakma sen. Kara Şaban onun da defterini dürer bir gün!"

"Gaddar Siyavuş?"

"Türedi zorbalardan. Yeniçerilik devirlerinde Şaban Ağa'ya rağmen borç tahsil işine girdi. Yeniçeri külahı olunca başta kimse ses edemez ya bu da türlü gaddarlıkla nam saldı. Çok para ka-

zandırdı Galata sarraflarına, tefecilerine. Şaban Ağa bunu cezalandırdı, kimse ne olduğunu bilmiyor. Ondan sonra açıktan Şaban Ağa'ya ses çıkarmadı. Zaten sonradan Ocak'tan da kovdular bunu. Ancak ne zaman ki yangın oldu, Şaban Ağa'nın varı yoğu yandı kül oldu, elini ayağını sokaklardan çekti, bu Gaddar yeniden peyda oldu. Sonu yakındır..."

"Gaddar dediklerine göre..."

"Meczubun teki. Bu Galata'da cinayeti gizli kapaklı işlersen kadı madı peşine takılmaz, yoksa gündüz gözü nara atmak bile kimsenin haddine değildir. Ancak bizim muhitimizde bilinir kansızın ettikleri. Borç tahsil etmek için adam kesmekten, korkutmak için tecavüzden çekinmez. Rezilin tekidir, racon macon tanımaz."

"Bu taifeye girmek mesele çıkmak ayrı mesele o halde..."

"Başkası olsa, kulağından tutar yerine yurduna geri gönderirim. Bu Galata yaşanılır pislik değildir. Sen yabancısısın ama gözlerinden belli Galata'yı görmüşlüğün, kapışmışlığın var. Kara Şaban Ağa seni alırsa yanına alır. Yolundan ayrılma. Dön derse de ne yap et dön. Bu yol, yol değildir."

Arap Aziz ile Mansur, Tophane Kapısı'ndan geçip giderken onları takip eden tayfaların varlığından habersizlerdi. Bir-iki ay evvel Mansur'un bıçakladığı bu haydut, rıhtımda tesadüfen denk gelince Mansur'un işini gözüne kestirdiği yerde bitirmeye karar vermiş, yanındaki ayaktaşlarıyla birlikte peşine takılmıştı.

Pera Sarnıcı Manastırı'nın önünden geçen Aziz ile Mansur, Galata Kulesi yakınlarındaki Küçük Kule Kapısından çıkıp çevresi mezarlıklarla ve hendeklerle çevrili, göğe uzanan Galata Kulesi'nin kenarından dolaşıp Büyük Kule Kapısı'ndan geçtikten sonra ahşap kapısı olan burçlardan birinin önüne vardılar. Aziz, burcu gösterdi:

"Şaban Ağa'nın evi yandıktan sonra, eski yeniçerilerdir diye Galata mollasının ve yeniçeri ağasının da himmetiyle hem ona

hem Gaddar'a bu burçlar tahsis edildi: 'Ev bark sahibi olana dek kalabilirler' diye de destur verildi. Şaban Ağa da ayaktaşlarıyla burada kalır işte. Birkaç burç ötede de Gaddar kalır... Şaban Ağa: 'Gözümün önünden ayrılmasın!' diye buyurduğundan buraya yerleştirdiler onu da..."

Aziz ile Mansur, pek de yüksek olmayan burcun ahşap kapısına yanaştıkları vakit arkalarından koşturmakta olan ayak sesleri işittiler. Döndüklerinde, Galata rıhtımının korsan ve denizci taifesinden yedi adamın korku saçan bakışlarla üzerlerine yaklaştıklarını gördüler. Tatar Mansur, adamlardan birini o anda görür görmez hatırladı. Arap Aziz, "Böylelerini çok gördük!" dercesine mağrur bir şekilde adamları süzerken sordu:

"Bunlar gemilerinden kolay kolay çıkmazlar, meğer avret yahut oğlan görmeye. Yalnız gelişleri kasık mancası maksatlı değil gibi. Can almaya gelirler..."

"İçlerinden birini bir-iki ay evvel hacamat etmiştim. Nereden denk geldiyse peşime takılıp gelmiş!"

"Hadi evvelden bir bok yedin buraya geldin. Galata'nın korsan taifesiyle hangi akla hizmet kapıştın?"

"Arkadaşlarımla bana saldırdılar. Ben bıçaklamasam onlar bıçaklayacaktı!"

"Bu Galata'da her yer tekinsiz ama bu rıhtım daha da tekinsizdir. Bunların alayı korsandır, köy basıp adam kaçırıp, bin türlü takipten kaçıp yosun tutmuş meyhanelerde, küflü halat yığınlarının arasında, teknelerde sıçanlardan beter bir halde yatıp kalkarlar. Hiç hayır işe bulaştıklarını görmedim!"

"Seni tanırlar mı?"

"Bizim kahvehaneye girmek ne haddine böylesinin? Ama ben bunların ağa babalarını tanırım. Tekgöz Giovanni derler. Ben adamlara onun selamını ileteyim. Basıp gitmezlerse yarıp çıkarız. Silahın var mı? Hay Allah! Benimki de tam sorulacak sual, Galata'ya çıkıp gelen adam boş gezer mi hiç?"

Korsan tipli adamlar tam yaklaştıkları anda yeri göğü titreten bir nara sesi işitildi. İnsanları olduğu yerde sindiren, çocuğunu kapanın evine kaçıştığı, kuşların ağaçları terk edip kedilerin sessiz sedasız arazi olacağı türden dehşetli bir naraydı. Burcun önündekiler sesin geldiği yere kafalarını çevirdiklerinde Galata Kulesi'nden beriye şişmanca bir adamın ağır adımlarla yaklaştığını gördüler. Çivit renginde bir Selanik çuhasını omuzlarına gelişi güzel atmış, baldırlarını saran mavi didimden çakşırı, beyaz mintanı, altuni rengi kuşağı, topuklarına bastığı siyah yemenisi ve başındaki Tersane ahalisinden Çıplak kavuklarına benzer başlığı ile kendine has bir giyinişi olan yaşlıca bir adamdı. Yakası bağrı açık, hırpani kılıklı adam yaklaştıkça sarı saçlarını, sarıya çalan burma bıyığını ve adeta ateş saçan çakır gözlerini seçer oldular. Göğsünde sallanan boynundaki gümüşten hamaylının parıltısı gözlerini almaktaydı. Adam yaşlı olmasına rağmen iri yapısından olsa gerek oldukça dinç görünüyordu. Mansur, adamın pençeyi andırır elinden bir tokat yese nasıl yerle yeksan olacağını düşünerek ürpermişti.

Adam yanlarına gelip pervasızca dikildikten sonra korsan tayfasına bakıp gürledi: "Ne işiniz var burada? Ben size rıhtım civarından ayrılmayacaksınız, bu yanda görürsem kulaklarınızı keserim demedim mi?"

Biraz önce alıcı kuş misali can almaya gelir rıhtım kopukları, adamı görür görmez oldukları yerde donup kalmış, korkuyla bakışıyorlardı. Adam, Aziz'e dönüp "Bu sefiller niye peşinizde Arap?" diye sordu. Aziz, Mansur'u işaret ederek "Delikanlıyla husumetleri varmış. Sana geliyorduk, peşimize takılmışlar ağam!" dedi.

Mansur şaşkınlıkla Aziz'e sordu: "Kara Şaban Ağa mıdır? Sureti hiç benzemez."

"Acar ve yiğit olduğu için. Lakabı kara'dır, kendi değil..."* dedi Aziz.

* Benzeri bir replik 1968 tarihli "Köroğlu" filminde de geçmektedir.

Kara Şaban Ağa, söylentilerin ve nam hikâyelerinin başkahramanı, hakkında efsaneler anlatılan babayiğit tüm ihtişamıyla Mansur'un karşısında dikilmekteydi. Mansur'u şöyle bir süzdü: "Beni niye arıyorsunuz? Kim bu? Çırağın mıdır kalfan mıdır?"

"Benim değil ama kısmetse senin çırağın olacaktır ağam. Sabah sabah çıkıp geldi kahvehaneye, seni aradığını söyledi. Elini öpüp yolunda yürüme niyetindeymiş. Süleyman Ağa da şu tahsilatını gönderdikten sonra 'Al bu delikanlıyı götür Şaban Ağa'ya!' dedi ben de getirdim."

Kara Şaban, Aziz'in uzattığı keseyi kuşağına sıkıştırırken sordu: "Kasap mıyım ben bre? Çırak mırak istemez! O nasıl iştir ki bir anda çıkıp çıraklık diler?"

Tatar Mansur atıldı birden: "Ağam, ben yoluna girmeye hazırım. Aslında meylim vardı ama niyetim pek yoktu. Ases Ahmed Ağa'yı defnettikten sonra karar verdim daha bu sabah. İt kopuk olacağıma senin kapında bekleyeyim!"

Şaban'ın gözlerinde belli belirsiz bir keder haresi ışıldadı. "Ases Ahmed'i bu sabah mı defnettiniz? Ne vakit öldü? Benim niye haberim yok?"

"Ağam bu sabah öldüğünü öğrendik biz de. Sokağa düşmüştü havadisi. Apar topar kaldırdılar cenazesini."

"Nasıl ölmüş?"

"Parçalanmış diyorlar. Malumundur, geceleri Suriçi'nde ecinniler gezer ya hani!"

"Ases Ahmed'i ecel haricinde devirebilecek bir şey yoktu. Demek durum o kadar vahim ha?"

"Ben de bilektir, yürektir diye kapılanmaya geldim sana. Ben kös kös otursam da insanlar ölmeye devam edecek, şehir elden gidecek. Maksat elimiz iş görsün!"

"Ya bu tayfalar niye takip eder seni?"

Mansur'un evvelden hacamat ettiği korsan atıldı bu kez ve Ceneviz aksanıyla, "Şaban Aga! Bu hergele ayakdaşlarıynan

beraber evvelden bize saldırmışıdı. Biz cezasını kesmeği murat ederiz!" deyiverdi.

Bu sefer Mansur gürledi: "Ne iftira atarsın? Asıl siz üç kişi arkadaşlarımı kıstırdınız. Sonra seni yaralayınca, arkadaşların seni kaçırmadı mı?"

Kara Şaban'ın sözleri her birinin çıkmaya hazır laflarını boğazında düğümledi: "Şimdi kafamın etini yiyeceksiniz o haklıydı ben haklıydım diye. Cenevizli ve delikanlı silahlarını bırakıp öyle dövüşecekler. Cenevizli galip gelirse, yalan söyleyen delikanlıyı Cenevizlilere teslim ederim. Yok, oğlan galip gelirse, daha önce de yendiği için onun doğru söylediğini kabul eder bu kez ben Cenevizlilerin canını alırım! Kabul mü?"

Cenevizliler kafalarını hınçla sallarken, Mansur ile dövüşecek olan korsan korkuya kapılmıştı. Neticede daha önce onunla kapışmışlığı vardı ve arkadaşlarıyla kendisini nasıl hacamat ettiğini bizzat yaşamıştı. Mansur'un suratında ise mağrur bir ifade peyda oldu, bıçağını ve kalpağını çıkarıp bir taşın üzerine bıraktı. Cenevizli, Kara Şaban'ın tehdidini düşünerek bir kez daha rezil olursa hem kendisinin hem arkadaşlarının Kara Şaban eliyle boğazlanıp hendeğe gömüleceğinin farkında olduğundan daha ziyade korkmaktaydı.

Kara Şaban, Mansur'a döndü: "Benim çıraklığımı dilersin. Eğer bu adamı alt edip bileğinin gücünü ve cesaretini gösterirsen seni adamlarım arasına alırım. Meydan sizin!"

Korsan, bıçağını istemeye istemeye arkadaşlarından birine bırakıp Mansur'un üzerine hızla atıldı. Mansur adamın önünden çekilip arkasına geçtikten sonra adamın ayaklarına savurduğu bir tekme ile onu yere yıktı. Ancak korsan canını ucuza satmamaya kararlı olduğundan yere yıkılmasına rağmen bir hamleyle sırt üstü dönüp Mansur'un ayaklarını tekmeleyerek onu da yere devirmeye muvaffak oldu.

Mansur'un üzerine atılıp sağlam bir yumruk savuran korsan,

Mansur'un kendisini bir anda sarmalayıp yere yıkmasıyla neye uğradığını şaşırdı. Çocukluğundan beridir salhanede öküzlerle koçlarla uğraşa uğraşa belli bir kuvvet kazandığından cin çelliği misali sıska korsanı yere devirmesi pek de zor olmamıştı. Korsan paçasını Mansur'a kaptırdığına pişmandı. Adamın tepesine çıkıp birbirinden sağlam iki yumruk atıp korsanın ağzını burnunu kan içinde bırakan Mansur, beklemediği bir yumruk darbesi ile adamın üzerinden yıkılıverdi.

Kavganın uzamasına canı sıkılan Mansur hızla ayağa fırlayıp yerden kalkmaya mecal bulamamış korsanı bir anda yaka paça tutup başının üzerine kaldırdı. Korsanın debelenmelerine aldırış etmeden sertçe yere vurduktan sonra kaburgalarının acısından iki büklüm olan adamın üzerine çöküp gerildiği gibi sert bir tokadı korsanın suratının ortasına aşk etti.

O devirde yeniçerisinden sipahisine, sıradan ahaliye dek mermer yahut ağaç kütüğü üzerine tokat vurarak elleri sertleştirme oldukça yaygın ve bilinen bir talimdi. Hakkında türlü çeşit efsaneler anlatıldığı üzere atı üzerinde hücuma kalkmış zırhlı mızraklı bir şövalyeye karşı kâr etmezdi ancak kişinin kabiliyetine ve denk getirdiği uzva göre bir yayayı savaş dışı bırakırdı. Mansur'un aşk ettiği tokat kütükler üzerinden sınanmış böylesine bir tokattı.

Korsan kırılan burnunun acısından iki büklüm olup yerden kalkamadı. Ağzından hırıltıyla çıkan "El aman!" cümlesiyle birlikte şahitlerin gözünde Mansur galip geldi. Öteki korsanları ölüm korkusu sardı. Kara Şaban Ağa hepsini yatırıp kesse elinden kimse alamazdı...

Şaban Ağa, ağır ağır konuştu: "Artık delikanlı ile aranızda hiçbir husumet kalmamıştır. Hıncınızı birbirinizden çıkardınız, bilek yolunda yere serilen yenildiğini bilecek, galip gelen de el aman dileyenin üzerine varmayacak. Herkes kendi yoluna gidecek. Sizlerin hayatını da bağışlıyorum, bir daha rıhtımınızdan

dışarıya adım atmayacaksınız. Sözümün üstüne söz diyecek olan var mıdır?" Korsanların gıkı bile çıkmıyordu. Kara Şaban Ağa'nın sözünü bitirmesiyle yerde yatan arkadaşlarını alıp kuyruklarını kıstırarak dönüp gittiler. Kara Şaban Ağa da Aziz'e döndü: "Borç işi kapanmıştır Arap. Zincir'e selam söyleyesin. Emaneti yerine ulaştırdın. Haydi, var git yoluna..."

Cüce afili bir baş selamı verdikten sonra sallana sallana Tophane'nin yolunu tuttu. Mansur, kalpağını ve bıçağını taşın üzerinden alıp kuşanırken Kara Şaban Ağa sordu:

"Adın ne?"

"Mansur. Yedikuleli Mansur."

"Buralı olmadığın belli. Ne yandan?"

"Kırım'dan. Babam Özi tarafından gelmiş. Kırım'da da Orkapı taraflarında konup göçmüşlüğümüz varmış. Kan davasına buraya gelmişiz ağabeyimle ağam."

"Ağabeyin sağ mıdır?"

"Sağdır ağam. Salhanede kasaptır. Ben de ona çıraktım."

"Nasıl destur verdi ya sana? Galata keşmekeşine girmene müsaade edebildi demek?"

"Başta kızdı ama 'Madem yolun budur, git bul belanı!' dedi."

"Sen de delikanlılık yoluna baş koyacağım dedin demek. Peki, neden sizin taraftaki herhangi bir dayıya değil de bana geldin? Beni hâlâ sayarlar ama yaşım gelmiş geçmiş, bana kapılanmakla ne fayda umacaksın?"

"Ağam, daha bu sabah baktım şehirde pabuç pahalı. Ases Ahmed Ağa'yla birlikte senin de adını işittim eskiler arasında. Madem yiğitlik yoluna gireceğim, emanetin taşıyıcısı derler, ben de gelip Kara Şaban Ağa'nın kapısında bekleyeyim dedim."

Kara Şaban, Mansur'un bu saf halini görünce istemsizce gülümsedi. Eskiden olsa daha görür görmez kovalardı. Ya şimdi? Kapısında pek bekleyeni yokken nasıl da eski günlerini hatırlatıyordu bu çocuk. Delikanlı acaba şimdiki durumunu bilse,

eski saltanatından eser kalmadığını anlasa yine böyle laflar eder miydi? On yıl evvelinde tüm adamları yanından ayrılıp kendi semtlerine yerleşip kendi çetelerini kurmamış mıydı? Tekgöz Giovanni'sinden Laz Ali'ye hepsi onun elini öpmemiş miydi? O takmamış mıydı kuşaklarına bıçaklarını? Şimdi neredelerdi?

Şaban'ı sayarlardı belki ancak o da padişaha dek görünen bir namı olduğundandı. Yoksa Şaban'ın etrafında sağ kolu Topal Hagop'tan başka kimse yoktu. Şaban'a karşı çıkmaya hiçbiri cüret edemezdi ancak zaman içerisinde herkes suyun başını tutmak uğruna yanında durmaktan imtina eder olmuşlardı.

Kara Şaban, vakarını bozmadan ağır ağır konuştu: "Benim hâlâ namım, şanım vardır ama yanımda yöremde pek kimse kalmadı. Bir adamım var onu da evlatlığım say. Bu vakte dek duyduğun diğer mahalle kabadayıları bir zamanlar benim adamlarımdı ve Galata çevresinde, yanımda beklerlerdi. Yangın sadece evleri değil benim saltanatımın da sonunu getirdi. Bu burca yerleştim, her birini uzağa yerleştirdim. O esnada gözden ırak olan gönülden de ırak olur kavlince her biri kendi yoluna savuşup gitti on sene içinde. Onların birçoğu gençtir, güçlüdür. Sen var git onların yanına kapılan..."

Mansur, bunca yolu bu yüzden mi tepmişti? Bir hiç uğruna mı ağabeyine sırt çevirmişti? Şaban Ağa'nın sözleri keskin olsa da vazgeçmeye niyeti yoktu. Diğer dayılara, zorbalara gitse ona en fazla getir götür işleri yaptıracaklardı. Hem hangisi tek başına şehre musallat olmuş canavarlarla cenk etmeyi göze alabilirdi ki?

Kara Şaban, hem şehrin tamamında sözü geçtiğinden hem de sallantıda olan namını içten içe kurtarmak isteyebileceğinden kapılanmaya en müsait kişiydi. Adamı da olmadığından, Mansur ile birlikte bu işin altından kalkması halinde hem Şaban Ağa tahtını geri alacaktı hem de Mansur nam kazanarak camiaya girecekti.

Mansur canavarları nasıl alt edebileceği hakkında hiçbir fikre

sahip değildi. Ancak daha önceden Kara Şaban bu tip bir acayip hadiseyle karşılaşıp çözebilmişse, Mansur'un kendisini kahramanlık duygularına sevk edip ateşlemesiyle bu kanlı hadiseleri de yine kökünden halledebilirdi.

Mansur söze yeniden girdi: "Ağam ben senden büyük dayı tanımam. Benim muradım şehri bu habis mahlûklardan kurtarmaktır. Başkası niyet eder mi bilmem ama ben kendi payıma bunlarla cenk etmeye niyetliyim. Lakin bana yol yordam öğretecek bir büyük lazım."

"Sen neyine güveniyorsun da Ases Ahmed'i bile canından eden mahlûklarla çarpışmaya cesaret edebiliyorsun?"

"Sana itimadım tamdır ağam. Hiç yoktan izin ver ben senin yanında olayım. Ötekilerin yaptığı beni ne ilgilendirir?"

"Madem bu kadar ısrar ediyorsun, artık benim adamlarımdansın. Benim sözümden dışarı çıkmayacaksın. Öl dediğim yerde ölüp dövüş dediğim yerde dövüşeceksin! Hovardalığa söz etmem. Ancak milletin karısına kızına yan gözle bakmak, içip içip sarhoş olup yerlerde yuvarlanmak hoşuma gitmez, sende de görmeyeyim. Kendini ispat etmeden uluorta, yerli yersiz nara atman adaba mugayirdir. Bileğe vazife düştü mü vazgeçmeyeceksin ama bıçağı ilk çeken de olmayacaksın. Hasmın silaha davranmadıkça senin silaha davranman yakışık almaz. İş bıçağa geldiğinde ise hasmınla mertçe kapışacaksın. Hasmını sırtından bıçaklamak, gücün yetmiyor diye ardına sürü takıp gezmek, tenhada adam kıstırmak benim diyen zorbaza yakışmaz. Biz bizden evvelkilerden böyle gördük, sen de böyle bilesin, senden sonrakiler de böyle bilsinler, böyle yapsınlar..."

Kara Şaban, Mansur'a belinden bıçağını çıkarıp üç kere Mansur'un başında çevirdikten sonra geri kuşağına soktu. Ardından Mansur elini öptü. Esnaf şeyhlerinden bozma bu âdeti de adamları kendine bağlı olsun diye evvelce Kara Şaban tarafından dayılık ve zorbalık raconuna dahil edilmişti.

Kara Şaban kaldığı burcun kapısına yöneldiği sıra Mansur'un kıpırdamadan beklediğini gördü:

"Niye beklersin?"

"El alma dedikleri bu mudur ağam?"

"Dayı meydanı bırakmadan el vermez. Sana da el almadan yol verilmez. Elimi öpmen, bıçağı beline takmam kapıma bağlanman demektir. Önce kapıyı beklersin, sonra posta otursun. Gel bakalım çırak..."

Mansur, Kara Şaban'ın ardından burca girerken, öteki burçlardan birinin pencerelerinde Gaddar Siyavuş'un kopuklarından bazıları, harabelerin içinde gizlenmiş gece bilmez gündüz bilmez fuhuş ve işret ehli reziller, ötekileri Tatavla'ya yerleşmiş olmalarına rağmen birkaç tanesi Galata Kulesi'nin civarında kalmış Hristiyan esirler meraklı bakışlarla hadiseyi seyretmekteydi.

Mansur'un dikkatini içeri girer girmez bir köşede ufak bir ocakta kahve karıştıran otuzlarında gösteren hırpani kılıklı birisi çekti. İçindeki eşyalar ocağın yakınında bir sahanlık, etrafında un çuvalları ve birkaç döşekten ibaret burcun üst kata çıkan Ceneviz yapısı taş merdiveninin yan tarafına çeşit çeşit kılıçlar, karabelalar, yatağanlar, hançerler ve baltalar asılmıştı. Kara Şaban, ocağın başındaki adamı gösterdi:

"Topal Hagop derler. Sen çıraksan o kalfadır. Bir o kaldı yanımda. Her sabah kahvemi hazır eder getirir. Burada onunla kalacaksınız. Hagop! Bu da Yedikuleli Mansur. Bizim yeni çırak..."

Hagop şaşkın bir ifadeyle sordu: "Kimdir Şaban Aga? Damdan düşüp mü geloor senin çırak?"

"Öyle oldu. Daha demin kapının önünde bağrışmaları duymuşsundur. Bana kapulanmaya gelmiş, ayağının tozuyla bela getirdi. Takmış ardına korsan taifesini... Ama hesabını gördü. İyi kavga eder. Evvelden bıçak kullanmışlığı da varmış. Bari yanımızda kalsın, bir sen bir ben kaldık zaten..."

Topal Hagop, "eyvallah" dercesine başıyla selamladı. Kara

Şaban, Mansur'a kendisini takip etmesini eliyle işaret ettikten sonra burcun taş basamaklarından yukarıya tırmandı. Mansur'la birlikte evvela tek penceresi olan aşağıdakinin aynısı bir odaya çıktılar. Odanın bir köşesinde yastıklarla, minderle çevrili geniş ve şaşaalı bir döşek vardı. Karşısında da daha ufak bir döşek duruyordu. Döşeğin önünde rahle üzerinde bir bakır sini, pencere önünde de ufak, hasırdan mamul bir oturak vardı. Merdivenlerin öbür ucunda duvara bir kılıç ile bir yatağan bıçağı asılmış, onların da yanına yangından çıkma gibi görünen beyazımtırak bir yeniçeri börkü çivilenmişti. Bir köşede de sarı renkli büyükçe bir hurcun altında üstü örtülü vaziyette, büyük, ahşap bir sandığın durduğu fark ediliyordu. Şaban Ağa, çocuğa ufak döşeği işaret edip oturmasını söyledikten sonra kendi de büyük döşeğe kuruldu.

"Hagop mert adamdır Yedikuleli. Şu şehirde dayı geçinen, yiğit geçinen türlü türlü adam var ama hiçbiri on para etmez! Hepsi saltanat suyunu çekince kaçıp kaçıp gitti. Bir o kaldı, bunca sene kahrımı çekti. Bir yaştan sonra hususi kahve yapmayı öğrendi kendi kendine. Bir an için ağzımı açıp şunu yap dememişimdir, ama ne lazım olursa elim ayağım olmuştur. Kapıma geldiğinden beri nam uğruna yaşayan bir o çıktı, racona sahip çıktı... Çocukluk çağında bunu köle diye tutup getirmişler, kaçmış bu da. Kapıma düşmüş, öyle denk gelmiş. Yanıma aldım, herhangi bir adamımdan ayırmadım."

Hagop elinde kahve ile merdivenlerden çıkıp Şaban Ağa'nın önündeki siniye bıraktı. "Utandıroorsun agam! Ka biz ne yaptık? Ne ettiysek nam için!"

"Eyvallah Hagop," dedikten sonra kahvesinden bir yudum aldı Kara Şaban. "Kıvamı iyi tutturmuşsun yine! Ellerin dert görmesin! Bu Galata'ya kahve açan Araplar zanaatı senden öğrenmeli asıl... Yine diyeceğin vardır muhakkak. Dökül bakalım taze malumatı."

"Agam senin kuşlar haber uçurdu..."

"Ne dediler?"

"Ka Gaddar Siyavuş sabah sabah tüm dayıları, zorbaları bir yerde toplamış. Herkesi çağırmış seni çağırmamiş! Çamur ile Kara Emre haricinde herkes gitmiş, o da yerine Divane'yi yollamış... Emanet hakkında ileri geri konuşoormuş!"

"Bu Gaddar yine kaşınıyor ya dur bakalım. Birazdan sökün eder buralara, iner haddini bildiririm deyyusun! Keyfine bak sen Hagop! Zahmet olmazsa delikanlı da açtır, hazırla nevaleyi gel yukarıya, karnımızı doyuralım..."

Hagop başıyla selam verdikten sonra merdivenlerden aşağıya indi. Mansur sordu:

"Ağam zorbazlar niye bıraktılar kapını?"

"Ben tepelerinde kükrerken hepsi benim ardımda gezerdi. Benim kükremem kesilmeye başlayınca kafalarına 'Kara Davut'un emanetini kim alacak' meselesi düştü. Yaş ilerledikten sonra da, 'Bunun öleceği yok bari biz kendi dalgamıza bakalım...' dediler. Hagop, bu yola zorunluluktan girdi. Namı şeref bildi. O hep yanımda kaldı. Ötekiler namı silah ve paye saydı, 'Kapı tutmanın âlemi nedir?' deyip savuşup gittiler. Beni görünce yine susta dururlar ama bildiklerini okumaktan da çekinmezler."

"İstesen Gaddar Siyavuş gibilerini halletmek iş değildir değil mi?"

"Şüphesiz! Benim sıkıntım güç yetirebilme değil. İstesem hepsini yatırıp kurbanlık koyun gibi boğazlarım! Kim ses edecek? Ama..." Kara Şaban sözünü yarıda kesip kuşağından çıkardığı daha kısa gibi görünen bir cins tespihi elinde sallamaya başladı. Mansur'un garibine geldi zira Galata'ya çıkarken birkaç kişinin daha elinde görmüştü. Sormadan edemedi:

"Ağam o elindeki tespih midir? Yolda gelirken birkaç kişinin daha elinde gördüm ama Suriçi'nde görmüşlüğüm yoktur bunu?"

"Tespihtir ya. Ben sefer zamanlarında pek bir asabi olurdum.

Bir hoca tespihini vermişti, 'Öfkelendiğinde sabır çek!' diye. Uzun uzun çek çek bitmiyordu, ben de kısalttırdım. Hem kolay taşınıyor elde. Bir süre sonra da baktım çekmekten ziyade elde sallamak iyi geliyor öyle alıştım. Demek elimizde görüp taklit etmişler! Neyse, ben demin ne anlatıyordum?"*

"Zorbazları tepelemek..."

"Hah! Ne diyordum? Bunları tepelemeye tepelersin iş değil. Ama bu âlem boşluğu kaldırmaz. İlla başka birisi türer. Ben bunlardan daha azılılarını tepeledim. On yedi kişinin katili Canavar Reşid, kaldırdığı oğlanı, kızı boğazlamaktan çekinmez Çolak Oğlancı, bir seferinde Haramidere tarafında köy düğünü basıp ahaliyi kılıçtan geçirmiş azılı eşkıya İtin Hurşid ve daha niceleri... Ama yine ne oldu? Meydan bunlara kaldı. Öyle ya da böyle dayı, zorba taifesine katılacak, yeni zorbaz olacak adam hep çıkar. Asıl mesele bunların iplerine mukayyet olabilmekte... Şehrin yarısı biliyor zaten ya, Gaddar başlarına ekşimesin diye bilmiyormuş gibi yaparlar. Bu Gaddar'a ben zamanında bir ceza verdim ama ne ceza. Öldürsem yerine daha beteri türerdi belki, ama yaşattım. Verdiğim cezayla kendime bağımlı kıldım. Giydirdim eteği oynattım! Karı gibi oynadı deyyus! 'Bir daha emrime karşı gelirsen bu sefer meydanda oynatırım!' dedim saldım ipini. Gıkını çıkaramaz..."

"İhanet?"

"Haddine mi? Aşağıdaki çuvalları gördün değil mi? Haraç niyetine gönderirler. Ben kopuk gibi haraç toplamam, ayağıma gönderirler. Yangın çıkmasa daha iyi olurdu ya kaderde varmış demek ki."

"Arap ağabey anlattı biraz ağam. Sen Kara Davut'un emanetini taşırmışsın..."

"Niye taşıdığımı da anlattı mı? Sarayda arkam yoktur pek ama sultanımızın huzuruna kabul edilmişliğim var üç kere. Ben

* Tespih ile alakalı bu malumat elbette ki kurgu icabıdır.

isyana karışan yeniçerilerdendim seneler önce. Sultan bizi idam ettirebilirdi, büyüklüğünü gösterdi affetti bizi. Ama ne kadar sivri, çıkıntı varsa bir ortada topladı beni de başlarına dikti. Çoğumuz savaşlarda kırıldık, kâh Nemçe Seferi'nde kâh Irakeyn Seferi'nde... Bir avuç kaldığımızda da şehre koydular bizi. O gün bugündür şehirdeyiz..."

"Arap ağabey yangından da bahsetti..."

"Yangın... Bizim ocaklılardan bazıları yangın söndürme hususunda parayla mal çıkardıklarından ihmalkâr davranabiliyorlar bazen. O da öyle oldu. Hanem yandı. Ganimet namına topladığım pek bir şey yoktu aslında. Ama dağılan hâkimiyetimdi. Teker teker koptu adamlarım yangından sonra. 'Haracını gönderelim oturduğu yerde sussun,' dediler. Yangın olmasa muhtemelen yine terk ederlerdi. Kurt kocayınca köpeklerin maskarası olurmuş..."

"Mülke bir padişah gerekse namı korumaya da bir yiğit gereklidir ağam."

"Padişah mülkte ne denli hükmeder bilmem. Ama ecinniler bile adam doğrar olmuşsa Dersaadet'te Allah saklasın benim gibi onun da vadesi geldi demek..."

Hagop elinde demirden bir tepsiyle merdivenlerde belirdi. Tepsinin içindeki çanaklarda peynir, bal, kaymak, tereyağı, pastırma ve sucuk ile bir testi dolusu ayran vardı. Kolunun altında da içinde ekmek olan büyükçe bir bohça vardı. Kara Şaban Ağa gülümseyerek:

"Ocaktaki karındaşlarımız hâlâ hatırlarlar bizi. Kapanlara inip kaldırılan mallardan payımızı gönderirler. Peynir ile kaymak Rumeli mandıralarından, bal Eflak'tan, tereyağı Trabzon'dan, sucuk ile pastırma ta Kayseri'den! Bunları bir saraylarda bulursun bir de tüccar sofralarında! Çoğunu fakire fukaraya göndertirim, siz de öyle yaparsınız ileride. Doyuracak kadar olanı da sizde kalır, şükredersiniz! İşin raconu bu!"

O tarihlerde Osmanlı ahalisi bir gündüz bir de gün batımına

yakın sofraya otururdu. İşine giden daha erken, hovardalık yolundaki akşamdan kalmalar ise daha geç sofraya çöker, bu meclis gün batımına yakın tekrarlanırdı. Şaban Ağa, her sabah kahvesini içerken karnını doyurmayı severdi.

İşte o vakitte Mansur, onlarla birlikte hem yiyor hem de Şaban Ağa ile Hagop'un konuşmalarına şahitlik ediyordu. Hagop ona ölenleri ve kalanları, kör şafakla birlikte kulağına gelenleri birer birer ortaya döküyordu. Şaban Ağa da kimlere ne haber iletmesi gerektiğini, neler yapması gerektiğini söylüyordu. Sokaklardan çekilse bile şehirdeki gizli kapaklı işlerden en büyük payı alan hâlâ oydu ve tahtı sallantıda olsa da uzaktan uzağa artık gönderdiği emirlerle işlerini hallediyordu.

İşte o an anlamıştı Mansur, Şaban Ağa'nın kendisine neden bu kadar çabuk güvenebildiğini, yanına aldığını. Uçandan kaçandan haberi olan, kapısına gelen adama da kapısını terk eden adama da eyvallah demeyen, kendi sıfatı altında işlerini halleden, her yerde eli kolu olan bir zorbazdı. Tabiri caiz ise şehir arslanı! Tozlu sokaklar üzerinde yürüyen her kurdun ve çakalın kendisine itaat ettiği bir ulu ejderha! Mansur'dan neden çekince duymalıydı ki? Koca şehirde senelerdir borusu öterken, sivrisinek vızıltısından mı korkacaktı?

Ancak Mansur efsanenin karanlık taraflarına da tanıklık etmekteydi. Kısa sürede nasıl da bambaşka bir âleme girmişti böyle? Elbette yoluna girdiği insanlar bıçakla, tehditle iş gören insanlardı ancak bu denli netameli işlerle yüzgöz olacağını hesap edememişti.

Şaban Ağa, kadıdan kaçan bir tecavüz zanlısının bulunup kadıya bırakılmadan görüldüğü yerde öldürülüp ortadan kaldırılmasını emrediyordu. Sarraf Mişael Efendi'ye borcunu ödememekte direnen Bezzazlı Sadullah nam bir tüccara haber salınmasını, borcu ödemezse dükkânını kapatıp şehri terk etmesini istiyordu. Yeniçerilere rüşvet yedirerek düşük fiyatlarda mal ge-

tirip yüksek fiyata satan Naum Efendi'nin kendisine epeydir haracını göndermediğini, icap ederse dükkânında birkaç hamam külhanisinin zuhur edip adamı korkutmasını söylüyordu. En son bir sarrafı kandırıp parasını yiyen Ustacı Niyazi isimli yeni türedi bir sokak serserisinin görüldüğü yerde öldürülüp kaybedilmesini emrettiğinde Mansur'un şaşkın bakışlarını görmüştü Kara Şaban.

Mansur kendisine ters gelen bu durumu gayriihtiyari ağzından kaçırdı: "Adam az biraz paraya tamah etti diye canını almak mı iktiza eder ağam?" Şaban Ağa'ya Mansur'un bu sözleri fazla gelmişti. Yüzüne bir anda şamarı indirip azarladı:

"Bu insancıklar bize babalarının hayrına mı haraç verirler sanırsın? Mülke sultanız da öşür mü gönderirler bize? İtin kopuğun sesini kesmezsek ahali gider seslerini kesene haraç yedirir. Hükmüm, yolum sana ters ise savuş git kapı orada, edebinle oturacak isen ben söz vermeden konuşmayasın. Bir daha ben destur vermeden sözümün üstüne söz söylersen bu sefer ayakların üzerinde çıkarmam seni buradan bilesin!"

Mansur'un yanağında tokadın acısı sızlamaktayken, kafası ve ruhu darmadumandı. Tasavvur ettiğinden daha karanlık ve çetrefil bir yola girdiğini, suratına aşk edilen tokatla birlikte anlamıştı. Gözlerine hücum etmeye yeltenen gözyaşlarını ve boğazında düğümlenen hıçkırığı güç bela zapt etti. Sesini çıkarmadan, başını öne eğerek kendince Şaban Ağa'nın imtihanından geçeceğini düşündü.

Şaban Ağa medresede ders verir gibi gürlemekteydi:

"İşte biz buyuz! Ben zorbayım. İçerim, küfrederim, kavga ederim, nara atarım. Ömrümü hovardalıkla haytalıkla geçirdim. İt döşekte yatmaz derler, ben devşirilmeden önce de böyleydim. Benden âlim sözleri, irfan, hikmet bekleme. Hovardanın hikmeti yaşayışındadır... Ben bu yola nam için girdim. Zehir gibi alıştırdı beni kendine nam! Onun sayesinde yaşadık gidiyoruz... Sen de

bu yola döküldün, alışacaksın! İşinde gücünde namuslu insanlarla değil itle çakalla tebelleş olacaksın neticede..."

Topal Hagop, son olarak Mansur'un oraya geliş nedeni olan mevzudan bahsetmeye başlamıştı şans eseri de mevzu başka mecralara kaymıştı. Suriçi bölgesinde işlenen cinayetleri, gece gündüz silahla gezenleri ve hakkında türlü çeşit söylenti dolaşan ecinnilerin haberlerini, gölgelerden korkan insanları, akşam ezanı okunmadan evine koşturanları, kola çıkmaya çekinen asesleri, odalarının kapılarına kalelere mahsus küçük şâhi toplar koydurup başlarına nöbetçi diken yeniçerileri anlattı. Kara Şaban şehirde olayların bu noktaya gelmesine bir hayli şaşırdı:

"Ben böylesini daha önce hiç görmedim! Allah encamımızı hayır etsin!"

Mansur sordu: "On yedi sene evvel olduğunu duymuştum ağam. Var mıdır aslı?

Kara Şaban, Mansur'a şöyle bir dönüp baktıktan sonra kafasını eğip düşünmeye başladı. Bir anda aklından döküldü hatıralar: "Hatırladım! Şu kurt suretli insancıkların dehşeti... Öyle ya şehri birbirine katmışlardı. Ama bu kadar değildi, başlarını kaldıramadan yoldaşlarımızla kâffesini şehirde sürmüştük. Padişahımız efendimiz de yanımızda cenk etmişti. Cenkten dönüşte de saraya avdetine refakat etmemize destur vermişti. Ama bu kadar büyümemişti hadise, önünü almıştık..."

Mansur: "Bir ecinni Ases Ahmed Ağa'yı haklamış derler. Aseslerden duydum, Horhor tarafında gulyabani musallatından şikâyet eden bir kadının evinde kadınla birlikte bulmuşlar. Ayaklarını yemiş koca gulyabani!"

Topal Hagop kafasını salladı dertlenmiş gibi: "Ahali huysuzlanoor. Ka herkesin ağzında bir kıyamet lakırdısı dönoor!"

Şaban Ağa kendinden emin bir şekilde: "Vardır altında bir dümen! Ben Rumeli vilayetlerinde de Acem seferlerinde de çok hortlak, cadı hikâyesi dinledim. Lakin toplanıp şehir bastıklarını

işitmedim! Cin taifesinin insan üzerine çeri saldığı duyulmuş şey midir?"

Mansur söze girmenin sırasıdır diyerek konuşmaya niyetlendi. İyi biliyordu ki Kara Şaban'a "Bu meseleyi hallederiz," dese, koca zorba güler geçerdi. Hem bu yaştan sonra ne için uğraşsındı ki? Canavarlardan, ecinnilerden kendisine dokunan var mıydı ki kalkıp canlarına ot tıkamaya kalksındı? Ancak Mansur pek hazzetmediği halde kafasında bir yalan kurmuştu. Öyle bir yalandı ki yılların yorgunluğu altında çökmüş bu ihtiyar arslan yeniden ayağa kalkıp kükreyecekti. Mansur'un racon ve besadaki yolu böyle açılacak, ilk icraatıyla nam salacaktı: "Ağam sen bu mahlûkları kovalamışsın ya... Yine el etsen, kovalasan. Senden başkası halledemez..."

Kara Şaban müstehzi bir ifadeyle baktı: "Gözlerindeki ışığı görürüm. Nam zehri sana da işlemeye başlamış... İstiyorsun ki Şaban Ağa ile silah tokuştur, ilk icraatında nam sal. Her zanaatın ilk zamanlarında olur öyle... Bir nam yapayım efsane olayım onunla dersin... Bu uğurda harcanan çok acemi gördüm..."

"Hamız, pişeceğiz elinde... Ama merak ettiğim bir husus var. Ya bu mahlûklar buraya da el atarlarsa?"

"Sanmam. Burada pek görülmemişler galiba. Hem gelseler ne olacak, insinler rıhtıma yesinler bulduklarını. Galata'da puşttan, deyyustan bol ne var, bize faydaları dokunur..."

Mansur bam telinden yakalamıştı Kara Şaban'ı: "Yalnız ağam, ya gelir namına ortak olmaya kalkarlarsa? Haracına konarlarsa?"

Kara Şaban'ın kahkahası burcun içinde çınladı. "İlahi kızan! Ecinni kısmı ne yapacak? Gelip onlar mı haraç yiyecekler? Laf mı dedin şimdi? Cinler padişahı haracıma ortak olacak değil ya?"

"Ağa, bugün Ases Ahmed'i aldılar. Yarın sana ilişmeyecekleri ne malum? Dikkat edersen Ases Ahmed'in sadece yarısı parçalanmış, vücudunun bir kısmına ilişmemişler. Bu bir manaya geliyor olabilir?"

"Öyle veya değil ne çıkar?"

"Ağam bunlar evlere bile çekinmeden dadanıyorlar, en namlı bilek sahiplerinden birini öldürüyorlar, yarısını da bırakıyorlar. 'İşimiz tam değildir!' der gibi. Daha anlatmaya ne gerek var? Bunlar basbayağı şehre ortak çıkarlar!"

"O nasıl oluyor?"

"Hagop ağabey demedi mi sabahın köründe öteki zorbalar buluştu diye? Sen Gaddar benden korkar demiştin. Madem korkardı ne oldu da cesaret buldu? Hem de emaneti konuştu?"

Kara Şaban birden dikkat kesilmişti. Mansur, onun ciğerine dokunduğunu anlayınca aynı türküyü yüksek perdeden çığırmaya başladı: "Demem o ki ağam, senin de dediğin gibi bu işin arkasında bir iş vardır. Ecinni kısmının şehir bastığını ben de bilmem. Sen 'Ben zaten bugün varım yarın yokum,' diyorsan eyvallah, oturalım. Ama sen namını hâlâ yaşatmak istiyorsan bu meseleye el atman iktiza eder. Ben nam peşinde bir yeniyetmeyim ama bir düşün hele sözlerim eğri midir doğru mudur?"

Kara Şaban başını öne eğerek kafasında dönen tilkilerle dertleşmeye başladı. Namının peşine düşmeyecek miydi? Yoksa oturup eceli mi bekleyecekti? Kendi demiyor muydu zamanında "Kabil olsa ecelin ayağına bile kendin gideceksin yiğit isen" diye, yaşamamış mıydı bu söz kavlince? İşte şimdi adının unutulmaya yüz tuttuğu, ahir ömrünün son demlerinde eline böyle bir fırsat geçmişti. Kara Şaban kararını verip birden ayağa fırladı.

"Yedirirler mi kolay kolay? Hagop! Buralar sana emanet, ben Yedikuleli'yle şu meseleyi kurcalamaya gidiyorum. Bu bokları bilse bilse bizim Meyhaneci Panayot bilir!"

Mansur, Hagop ile birlikte ayağa kalkarken sordu: "Ağam cahilliğimi mazur gör ama meyhaneci ecinniyi gulyabaniyi ne bilir?"

Kara Şaban, gevrek gevrek güldü. "Panayot bildiğin meyhanecilere benzemez! Evvelden büyücüydü. Simya ustası. Sonra-

dan meyhane açtı. Eski mesleğidir, vardır bilgisi. On yedi sene evvelki hadiselerde de yardımını görmüştük. Ne zamandır uğramıyordum hem..."

Hagop tepsiyi götürdüğü sıra, Şaban Ağa da sandığının olduğu yere yürüdü. Yüklüğün altından kulakları kesilmiş hususi yatağanını çıkardı. Nakışlı kılıfından çıkardığında sanki yeni bilenmiş gibi hâlâ parlayan bir yüzünde, "Kara Şaban Ağa namına... Amel-i Bıçakçı Şâdi" yazısı görünüyordu. Şaban Ağa, diğer yüzüne ortasının işareti ve Yusuf sûresinin 64. Âyeti (Allah en iyi koruyandır) nakşedilmiş olan bıçağı öpüp başına koyduktan sonra kılıfına sokup kuşağına yerleştirdi. Ardından Mansur'a döndü:

"Keçesiz gez bıçaksız gezme. Namın ne denli büyük olursa olsun silahsız gezdiğin her an düşmanına yarar, ne olur ne olmaz. Hem in aşağıya Hagop'a söyle sana yemeni uydursun bir çift. Böyle yalınayak külhanbeyleri, ayağı çıplak sokak kopukları gezer anca! Zorbaz olacaksan giyimine kuşamına dikkat edeceksin!"

Mansur bıçaktaki orta işaretini görünce, aynısının Şaban Ağa'nın sağ bileğinde de dövme şeklinde bulunduğunu fark etti. Siyah bir gemi çapasıydı, bıçağın üzerinde de resmedilmişti. Mansur sordu:

"Ağa bu işaretin manası nedir?"

"Ben yaptırdım zamanında. Sultanımız bizi önce beşinciortaya sonra da otuzbirinci ortaya gönderdiğinden senelerimin çoğu orada geçti. Bizde orta, bölük değiştirmek hünkâr emretmedikçe âdet değildir, yapana da hoş gözle bakmazlar. Yine de beni büyükleri saydılar, saygıları azalmadı. Öncekinde karakullukçu iken sonrasında çorbacılığa terfi eyledim. Mühür yerine kullanırım otuzbirin remzini. Bizim yoldaşlar arasında böyle yapan yoktur, bir tek Gaddar o da benden gördüğünden taklit etmiştir, hem baldırına hem de baltasına işletmiştir. Muhtemelen ocakta arkası olduğunu ima etmek için. Çapa bizim ortanın nişanıdır, ben de

bıçağıma ve pazuma işlettim. Zorbalık ve dayılık alametidir diye âdet sayıldı. Diğer yoldaşlar da taklit ettiler..."*

Mansur, alametlerle kaidelerle bezeli tuhaf bir âleme girdiğinin farkındaydı. Üstelik bu âlem, Galata'ya ilk gelişindeki hususi yapım şarabın etkisiyle gördüğü âlemden daha başkaydı. Gözle görülemeyen ancak varlığı her daim hissedilen besa ve racon kelimeleri altında, küçüğünden büyüğüne çeşit çeşit insan buna göre yaşıyordu. Galata'ya gelişi aklına gelir gelmez, kokusunu unutamadığı gök gözlü kuzgun saçlı dilber anılarında yine zuhur etmişti. Hiç sırası olmadığı halde Kara Şaban Ağa'ya meseleden bahsetme gereği duydu. Öyle ya buraların sahibi oysa elbette o güzeli de muhakkak nasıl bulabileceğini bilirdi. Peki ya kafasının ürünü bir hayalse? Ya öyle bir ahu hiç var olmadıysa?

Kara Şaban, Mansur'un duraksadığını ve bakışlarının dalgınlaştığını görünce ince mevzu olduğunu anladı. "Hangi kadındır düşündüğün?" diye soruverdi. Mansur, şaşkınlıktan cevap veremedi. Nasıl da anlamıştı? Kekeleyerek sordu: "N... Na... Nasıl ağam? Nasıl bildin?"

Kara Şaban babacan bir tavırla: "Hovarda kısmını ancak bir avrat böyle sus pus ettirir. Yavuklun mudur?"

"Yok."

"Anladım. Aftos durumları..."

"Aftos?"

"Sevmezsin ama el altında tutarsın yani..."

"Tam öyle değil ağam..."

"Ya ne?"

"İşin aslı ağam, kendisini bir defa gördüm, bir daha göremedim."

"Nerede?"

* Gerçekte bu âdet III. Selim döneminde görülmekte olup burada kurgu icabı zikredilmiştir.

"Tatavla tarafında. Adını sanını bilmem. Gelirken sana sorarım diye düşünüyordum..."

Şaban Ağa gürledi: "Sen beni gavat mı sandın ulan? Karı mı satıyorum ben burada? Yoksa bu yüzden mi kalktın geldin?"

"Haşa ağam ne haddime. Estağfurullah... Ben Galata'ya geldiğimde gördüm kendisini, adını öğrenmeme imkân kalmadan bizim arkadaşları şu korsanla şürekâsı kıstırmıştı ben de kızı bırakıp yanlarına koştum, yaralama da olunca ben kızın adını öğrenemeden apar topar götürdüler beni Suriçi'ne. Aklımdan çıkmadı bir türlü ya gelişim ondan değildir. Lakin gelmişken tekrar görmeyi de isterim doğrusu..."

"O işlere ben bakmam ama bakanı tanırım. Bir bizim Yeniçeriler için hizmet gören, Ayvansaray Kapusu civarında birkaç evde bulunan 'Yeniçeri Avretleri' vardır, bir de Galata tarafının saman altından su yürüten aşüfteleri. Galata'nın en namlı orospularını bilirim. Arap Fati, Kirteli Nefise, Narin, Atlıases Kamer, Balatlı Aynî, Sırmalı Agatni... Bunlar benim sayemde tutunurlar biraz da, yoksa çoktan kadı tepelerine çökerdi. Kim kiminle nerede çalışır bunlar bilirler..."

"Gökgözlü, kuzguni saçlı, benden üç yaş mı ne büyük gibi gösterirdi. Boyca bana yakındı... Kokusunu nerede duysam tanırım. Tatavla'daydı..."

"Aşüftelerin eşkâlinin çetelesini mi tutuyorum da bana soracaksın? Tatavla'ysa kolay, oraların kulağı kesiği Sırmalı Agatni'dir."

"Ben bu kızın gerçek olup olmadığından bile emin değilim ağam. Afyonlu şarap mıdır nedir bir cins şarabın tesirindeydim..."

"O dediğin kafayı güzel yapar ama kafa uçuran gibi değildir. Hayali hakikat gibi göstermez yani. Kafa uçurana bulaşmayasın sakın, mahveder adamı, gözünün ferini soldurur... Sen bir de ko-

Sırmalı Agatni kurgudur ancak diğerleri Reşad Ekrem Koçu'nun aktardığına göre 16. yy'a ait belgelerde adı geçen fahişelerdir.

kusunu duydum falan dedin, bir şeyler olmuş demek ki... Hakikattir!"

"Öyle ağam, burnuma çalınsa tanırım!"

"İt gibi koklayarak mı bulacaksın aşüfteyi? Hallederiz... Galata'ya bir düştün ayağında kavgalar, aftoslar sürüyüp getirdin. Çok hızlı çıktın çok! Düş önüme hele!"

Taş merdivenlerden hızlıca inen Mansur, ardına bakıp Kara Şaban Ağa'nın omzundaki Selanik çuhasını sallaya sallaya ağır adımlarla aşağıya inişini hayran hayran seyretti. Şaban Ağa bıyıklarını düzeltip Hagop'a dönüp: "Buralar sana emanet Topal. Akşama kalmadan dönerim herhalde, kuleyi hazırlatırsın!" dedikten sonra heybetli adımlarla dışarıya çıktı, Mansur da Hagop'tan istediği yemenileri ayağına uydurduktan sonra peşinden gitti.

Şaban Ağa burçtan fazla uzaklaşmadan ileriden burçlara doğru yürüyen birkaç kişiyi görünce aniden durup onlara baktı. Öfkeden kıpkırmızı kesilmişti. Burçlardan surlara dek yıkıntılarda eğleşen rezillerin kulaklarında çınlayan korkutucu bir nara koyuverdi. İleriden çalımlı adımlarla burçlara doğru yürümekte olan adamların korkudan oldukları yerde kaskatı kesildiklerine hokkabaz marifetiymişçesine şahitlik etti Mansur. Kara Şaban Ağa darbzen toplar misali "Gavat Siyavuş! Buraya gel buraya!" diye gürlediğinde şehrin hırsız saksağanlarıyla kargaları bile tünek lerinde sus pus olup kopacak vaveylayı seyre koyuldu. Mansur, adamların arasından kopup gelen ve temkinli adımlarla akıntı çağanozu gibi yan yan Kara Şaban'a doğru yaklaşan adamı görünce meşhur Gaddar Siyavuş'un bu olduğunu anladı.

Siyavuş gelir gelmez öfkeyle bunundan soluyarak söylendi: "Ağam! Uluorta adamlarımın arasında ne diye söversin?"

"Kes sesini gavat!"

"Ağam yakışıyor mu?"

Kara Şaban gelişi güzel ancak çıkardığı sesi surlarda çınlayan

bir tokatla Siyavuş'u yere yıktı. "Gavatsın bre yalan mı? Sana mı soracağım neyin yakışıp yakışmayacağını çıtak!"

Siyavuş öfkesini gizleyemese bile sanki yalvarmaktaydı: "Ağam ne kabahatimiz oldu?"

"Sen benden habersiz şehrin dayılarına, zorbalarına nasıl haber verip ayağına çağırtırsın ha? Dengin mi onlar senin?"

"Değil tabi. Ama ben de onlardan aşağı değilim! Yeniçeriyim ben!"

"Yeniçeriliğin bitti bre bitti! Ne yeniçerisi? Hadi onlar dengin değil beni de mi dengin görmezsin puşt!"

Kara Şaban pençe misali koca elleriyle Siyavuş'un yakasına yapışıp yerden kaldırdı. Siyavuş elinden kurtulmaya çalışınca sinirinden bu sefer elinin tersiyle o güne değin görülmemiş bir acayip sille-i Osmani aşk ederek suratını kan içinde bıraktı. Siyavuş'u adamlarına doğru iteledikten sonra yine gürledi: "Size akşama kadar mühlet. Tasınızı tarağınızı toplayıp bu şehirden gideceksiniz! Artık sizin burada yeriniz de yok ekmeğiniz de yok. Besayı böyle dedim, raconu böyle kestim! Akşama döndüğümde gitmemiş olursanız alayınızı keser hendeğin köpeklerine yediririm! Savuşun!"

Gaddar Siyavuş ile adamları korka çekine, ancak gözlerinde hain ve sinsi pırıltılarla süklüm püklüm kaldıkları burca doğru seğirtirlerken Kara Şaban Ağa da Büyük Kule Kapısı'nın olduğu yere seğirtti. Hendeğin köpekleri sanki Ağa'nın sözlerinden pirelenip "Akşam kursağımız et görecek!" dercesine kuyruklarını oynata oynata Şaban Ağa ile Mansur'un peşlerine takıldılar. Gerçi o devrin Kostantiniyye'sinde köpek ya da kuş, hiçbir hayvan aç susuz bırakılmazdı, mahallelerden yemekleri suları eksik edilmezdi ancak bunlar Galata'nın arsız köpekleri olduklarından "fazladan ne kayıntı bulursak o kârdır" meşrebince yaşayıp giderlerdi.

Mansur ile Kara Şaban Büyük Kule Kapısı'ndan geçip Galata

Kulesi'nin dibinden dolanıp Küçük Kule Kapısı'na saptıklarında Kara Şaban halen sinirinden Mansur'a dert yanmaktaydı: "Şerefsiz köpek! Yeniçeriymiş! Padişahımız efendimiz milleti soyup soğana çevir, milletin ırzına namusuna göz dik, ekmeğine çök diye mi giydirdi o börkü sana behey kansız! Yeniçeriliği bitirilmemiş gibi halen adını ağzına almaktan çekinmiyor!"

"Ocaktan da bu yüzden mi kovulmuştur ağam?"

"Ya başka ne olacak? Millet sanıyor ki bu Yahudi sarrafların tahsilat işlerine ortak çıktı ben de o yüzden bunun defterini dürdürdüm! Onu ocaktan silen en başta ağalardı..."

"Neden ağam?"

"Ağalar son dönemlerde bir karar almışlardır. Artık ocakta gürültü patırtı çıkartan adamlar istemezler. Derviş gibi zikrinde, işinde gücünde çeri isterler. Biz de haytaydık ama din yolunda devlet yolunda zinhar bu hergeleler gibi hadsizlik etmedik şükür. Bunlar seferde de adamı ayazda bırakır, hazarda da! Cenabetten keramet umulmaz!"

"Ağam şimdi nereye gideriz peki?"

"Bizim Meyhaneci Panayot'a işte. Dediğim gibi şehirde bir ecinni, bir gulyabani varsa aslını neslini o bilir!"

Mansur, arada yaştan mütevellit pelteye dönmüş ciğerinden güç soluyan ancak ikide bir öksürmesine rağmen yoluna devam eden Kara Şaban'ın peşinden günah yeri Galata'nın inişli çıkışlı yollarına düşmüştü. Daha önce görmüş olmasına rağmen ilk kez bu sokakların dehlizlerine, diplerine iniyormuş gibi hissediyordu.

Kara Şaban Ağa, Küçük Kule Kapısı'nı geride bıraktıklarında yılların etkisiyle harap olmuş ancak gür sesiyle tembihlemişti Mansur'u: "Yanında ben varım diye sakın rahatlama. Burası Galata... Yanında ejderhayla gezsen de ona bile güvenmeyeceksin burada! Hülyalı hülyalı seyredeceğine gözünü kulağını aç, tetikte ol!"

5

Panayot'un Meyhanesinde

"İstanbul'un meyhanelerinin tarihinin epey eskiye dayandığı bilinmekle birlikte kesin tarihini belirlemek pek güçtür. Lakin geçtiğimiz senelerde yapılan bir hafriyat esnasında, yine Osmanlı döneminden kalma bir meyhanenin kalıntılarının da altında bulunan bir başka dehlizde, eski döneme ait bazı buluntular vardır. Bunlar bize Galata'nın ilk meyhanesi hakkında bir fikir vermektedir. Çürümüş ahşap eşyalardan ve bazı kemik parçalarından yola çıkılarak, 1400 yıldan daha eskiye tarihlenen bir meyhane duvarına kazılmış eski Latince bazı sözlerin tetkiki neticesinde, bu meyhane İstanbul'un I. Konstantinos zamanındaki kuruluş dönemlerine dek tarihlenmiştir. Bugün maatteessüf yeni bir otel inşaatının altında kaybolan o duvar yazısından ancak yazıyla kopyalanmış ve yine maatteessüf Latince yerine Türkçe aktarılmış çevirisinden istifade edebilmekteyiz. Duvardaki iş bu yazılar günümüzdeki 'Arabesk' addedilen minibüs arkası yazılarıyla feci şekilde benzerlik göstermektedir: *'Aşkım hayatımdır'*, *'Aşk yolunda çile kutludur(!)'*, *'Dertlerimin sebebi Helena'*, *'Aquilalı Hermon'*, *'Bıçağımdaki kanların karşılığı benden yüz çevirmen(?) nedendir Horatio!'* gibi."

Salim Darıca, İstanbul Meyhanelerinin Tarihçesi, 1983

"İstanbul'un en tuhaf mezarlarından biri de bugün ismen bildiğimiz ve söylentiye göre bir üfürükçü olduğu da rivayet edilen Barba Panayot'a ait eski bir mezardı..."

Şekip Selahaddin, İstanbul'un Tuhaf İnanışları, 1981

O devrin Kostantiniyye'sinde elbette meyhanecilik* de Galata meyhaneleri de kendi içerisinde ayrı bir âlemdi. Şeri hükümlere aykırı olmakla birlikte senelik bir hayli kese getiren bir başka büyük eminlik olduğundan, "Vergi gelir!" diye külliyen yasaklanmaz ancak sürekli teftiş edilirdi. Galata'da Domuz Kapısı'ndaki Hamr Emaneti'ne bağlı birkaç yüz yandaşa sahip bu eminliğe bağlı olan Galata meyhaneleriyle ünlü idi ki buralar devrin Müslüman ahalisinin gözünde kâfiristanı aratmayan bir yer olarak nitelendirilirdi.

Bilhassa Galata meyhaneleri haricinde bu denli hanende, sazende, çalgıcı ve oyuncuların toplanıp, gece gündüz zevk ve sefa edenlerin olduğu meyhaneler zor bulunurdu. Bu meygedelerin müdavimleri, müptezelleri ordu misali pür silah dolaşan bu külhani ve kabadayı taifesi, türlü çeşit kıyafet ve kılıkta dolaşırlardı. Bu müptezeller ve şaraptan helak olmuş kimseler de mahmur ve sarhoş bir halde, ellerinde bıçaklarla nacaklarla haykıra haykıra türlü türlü edepsiz şarkılar, türküler, varsağılar söyleyip, sendeleyip düşük kalkarak yürüyüp geçerlerdi. Çeşit çeşit içkiyi ve keyif vericiyi erbaplarının bildiği gizli yerlerdi ki buralarda çok kişi malını mülkünü dağıtıp meyhanecileri zengin etmişti. Bunların arasında rakıya da şaraba da "aslan sütü" diye isim takmaları bilinirdi. Suyu ve havasının güzelliğinden ötürü erkek ve kadın güzelleri pek bir meşhur olup, zengin ve fakire nimetleri bol olduğundan, ahalisi sıcakkanlı ve misafirperver olduğundan ziyade burası daha çok meyhaneleriyle anılırdı. Galata'nın meşhur meyhanelerinde kızıl renkli çeşit çeşit şarap olurdu ki insanlar başı

* Burada verilen bilgiler için Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde yazılanlardan faydalanılmıştır.

kabak yalın ayak yüzlerce sarhoşun toztoprak içerisinde anayol üzerine serilmiş yattıklarını görürlerdi.

İşte şimdi Mansur ile Kara Şaban, o meyhanelerden biri olan, Panayot'un işlettiği Taşhavuz Meyhanesi'nin yolunu tutmuştu. Kara Şaban bir yandan yürürken diğer yandan ayaküstü Mansur'a âlemde kimin kim olduğundan bahsediyordu nefesinin yettiği ölçüde:

"Kapıma her geleni kabul etmem ama ayağında belayla geldin, korsanları hem evvelden hem de gözümün önünde hacamat ettin diye gözüm tuttu. Şimdi kulağını dört açıp beni dinleyesin. Değil Galata'da, cümle Kostantiniyye'de asayişten sorumlu kimselerden sonra gelen çekinmen gereken kimseler vardır. Bunlar benim adamlarımdı bir dönemler, şimdi kendi yollarındalar. Sen bu âlemde yenisin, bunları bilip gözetmen lazım. Dalgalarına taş atmadıkça sana bir zararları olmaz. Aksaray tarafları Fırıncı İsmail'in mıntıkasıdır. Bunun haricinde şehrin unkapanına ve sair değirmenlerden gelip gidenlere o bakar. Namazında niyazında biridir. Karagümrüğü taraflarında Kara Davud'un emanetini ve dahi buradan şehre girip çıkanları Bayramlulu Kara Emre bekler. Beli nacaklı derviş taifesindendir, asıl adı zannımca Ali Ahmed'dir. Eski Sulukule mıntıkası Kör Abu'dan sorulur, et kapanları haricinde şehre kaçak giren sair etlere bu bakar, bu satar. Tophane taraflarında bizim Çamur durur. O limana girip çıkan kaçak mallarla uğraşır ötesine pek ilişmez, yüzünü bile doğru dürüst görmemişizdir, yeni türedilerdendir, benim adamlarımdan değildir. Kasımpaşa tersanesi mıntıkasına Laz Ali bakar, oranın kaçak göçek işleri buna bağlıdır. Galata limanına girip çıkan kalyonlara ve o mıntıkaya bakan kişi de Tekgöz Giovanni'dir. Korsan da derler. Cenevizlidir, değme deniz kurdunu, korsanını tanır, iş yapar. Üsküdar'da Arabacı Süleyman vardır, buradaki kaçak göçek işleri bu bilir ama netameli birisi değildir, namazında niyazındadır. Balat Yahudilerinin mıntıkasına Deli Haim

bakar, sadece onların değil şehrin diğer Yahudi cemaatleri arasında da sözü geçer, kendisi de tüccardır. Felemenk diyarından Şam'a bir sürü yerde adamları vardır, mal alıp satar. Kumkapı mıntıkasına Çağanoz Kevork bakar. Samatya mıntıkasına bakan Kapı Onnik'le aralarında bir soğukluk vardır ama zora geldi mi birlikte hareket etmekten çekinmezler. Fener mıntıkası Dalyancı Stavro'dan sorulur ki yaşı bana yakındır, semtlerin en eski racon sahiplerindendir bu. Bunlara, ayağındakilere benden ve devletten başkası ilişmez. Beni saydığın gibi bunları da sayacaksın, iş yapmak istersen yine bunlarla yapacaksın..."

Bir sokak başına gelince duraksadı. Birbirine tıpatıp benzeyen, etrafında her türden insanın bulunduğu iki yerin kapısında da bir alamet olmadığından Kara Şaban hangisinin Taşhavuz Meyhanesi olduğunu unutmuştu. "Gelmeyeli takribi iki-üç sene olmuştur, değiştirmişler buraları. Haracını gönderdiğinden benim pek gelmişliğim yok..." diye söylenerek etrafına bakındı. İnsanlar onun görünüşünden kerli ferli biri olduğunu tahmin ediyordu ama ancak yaşı yetenler onun Kara Şaban olduğunu biliyordu. Onlar da kendilerinden gençlere "fazla dikkatli bakmamalarını" söyleyerek uyarmakla meşgullerdi. O yaşı geçkinlerden biri, ellerini sıvazlayıp eğile kalka Kara Şaban'a yaklaştı.

"Vay ağam! Vay paşam! Sen buralara geldin şeref verdin! Emret! Ne ikram edelim?"

"Sağolasın efendi, bir şey istemeyiz!"

Adam Kara Şaban'ın ellerine atıldı. "Vallahi olmaz! Dünyada bırakmam! Emret kahveler ayağına saçılsın, emret çilingir sofraları kurulsun ağam!"

"Dur be adam! İstemez dedik! Bir meyhane ararız burası mıdır değil midir onu bilelim!"

"Meyhane mi? Sen emret ağam! En iyilerine götürelim! Hatta emret en iyilerini temellerinden söküp ayağına getirelim ağam!"

"Hasbinallah! İstemez yahu! Bize bir tanesi lazımdır onu ararız. Taşhavuz Meyhanesi... Galatalı Panayot'un?"

"Barba Panayot'u ararsanız na şu soldaki kapıdan geçesiniz!"

"Barba ha? Neyse..."

Kara Şaban tam kapıdan geçecekken Mansur'a dönerek, "Ateş olmayan yerden duman çıkmaz!" dedikten sonra o yaşı geçkin adama dönüp sordu: "Sen haracını gönderdin mi?" Kara Şaban bunu der demez adam ayaklarına kapanmaya hamle etmişse de Şaban Ağa'nın sert bakışlarından irkilerek olduğu yerde put kesildi. "Sana iki gün mühlet! Kaybol!" demesiyle adeta toz olup kalabalığa karıştı. Kara Şaban Ağa gülerek Mansur'a dönüp "İnsanoğlu bu, sırtına semer vurmayacağı eşeğin önüne ot koymazmış!" dedi, Mansur da bu öğüdü defter-i kebirine yazdı. Meyhanenin ahşap kapısını yumruklarken Mansur'a bakmadan öğüt vermeye devam etti Şaban Ağa: "Sana birisi bir şey demedikçe lafa girmeyesin. Bir iş başarmadan lakabını, namını söylemen yakışı kalmaz. Soran olursa Mansur der geçersin. Destur almadan oturup kalkmak, taama sofraya el uzatmak da edebe uymaz."

Kapıyı gençten, beyaz keçeden Arnavut külahı ve Arnavut yeleği giymiş orta boylu, kumral benizli birisi açmıştı. Kuşağının kenarında yeleğinin altına gizlediği saldırmasından ve sağ yanağındaki derin yara izinden belalı bir tip olduğu anlaşılıyordu. Meyhanenin kapısını açarak gelen müşterileri buyur ettiğinde Kara Şaban önden girdi, Mansur da onun ardından içeriye geçti. Arnavut giysili genç kapıyı örttükten sonra Şaban Ağa dönerek Arnavutça sordu:

"Nga jeni?"*

"Mali i Korabit, nga Radomira..."**

"Gjakmarrja?"***

* "Neredensin?"

** "Korabi dağı, Radomira'dan..."

*** "Kan davası?"

"Po..."*

"Kan davası derdine orayı bırakıp geldin demek. Lisanımızı bilir misin?"

"Hem bileyım hem konuşayım!"

"Panayot burada mıdır?"

"İçeridedır Barba!"

Kara Şaban Ağa ufak, taştan havuzun bulunduğu üstü kapalı meyhaneye girdiğinde, her biri akşamdan kalma birkaç yaşı geçkin saygıdan ayağa kalkıp "Hoş geldin Şaban Ağa!" diye gürlediklerinde, yaşı gençten olanlar da iştirak etti. Kalabalıktan neredeyse Şaban Ağa kadar yaşlı, uzun sakalları karman çorman saçlarına karışmış siyah önlüklü biri ayağa kalkıp Şaban Ağa'yla kırk yıldır görüşmemiş ahbap gibi kucaklaştı.

"Yüzünü gören zennetlik vre Saban Aga! Hangi rüzigar atti seni buraya?"

"Ancak fırsatını bulduk be Panayot. Kime sorsam 'barba' diyor sana. Senin neren barba yahu?"

"Eh biz de ihtiyarladık vre! Barba demesinler de ne desinler?"

"Kocadığın doğru da neren tecrübe sahibi? On sene evvelinde simyacılığı bırakıp meyhane işine girdin diye tecrübe sahibi mi oldun hemen? Bu mesleğe sakilikten başlayıp öyle yetişeceksin, ömrün geçecek ömrün... Şerbetçi mi bu bre ipini koparan meyhaneci olsun?"

"Sayende Saban Aga. Sen olmasan ben bu ekmek teknesini nasil yüzdürezek idim?"

"Senin eski mesleğin de iyiydi be deme öyle..."

"Aman vre ugrasilir? Muska yazdim diye erkekliğini bagladigimi zannedip oldürmeye salisanlardan, kismetimi kapadin diyen gudubet karilardan gına gelmisidi! Kari dirdirinden yeğdir sarhos kahri! Beni bırak da sen de, niye kalkip geldin? Sofrayi hazirlatayim? Roza'ya da haber ederim Kadifes'i okur, seversin..."

* "Evet..."

Kara Şaban Ağa, Katifes'i duyunca bir an için işi gücü bırakıp oracıkta bir âlem tertiplemek istedi. Aslının neslinin kimden çıktığı belirsiz neşeli bir melodinin hem Sefarad Yahudileri hem Rumlar hem de Türk ahali ağzında söylenegelen, kiminin Katifes, kiminin Kadife Kantes dediği bu türkü, o dönemde farklı şekillerde söylenirdi. Kara Şaban Ağa'nın sesini pek beğendiği Galata'nın o vakitlerdeki en namlı yosmalarından Roza tarafından teganni edileni işret meclislerine girip çıkanların aşina olduğu bir nağmeydi.

O devirlerde kadın sesi haram sayıldığından bir kadının çıkıp bu kadar erkek içinde şarkı, türkü çığırması görülmemiş bir şey ise de Kara Şaban Ağa'nın nüfuzu nedeniyle onun âlemlerinde bu türden hanımlar eksik olmazdı. İşte "Katifes" diye anılan bu neşeli, çalımlı ve biraz kasvetli hava Kara Şaban Ağa'nın da hoşuna gitmiş, hatta onu "ömrünün hasılası" olarak nitelendirmişti.* Ancak Şaban Ağa'nın kafasına sabah sabah Mansur'un tazeden soktuğu ecinniler meselesi öylesine şeyler üşüştürmüştü ki bir an önce bu habis mahlûkların yakasına yapışmak niyetindeydi. Ya Siyavuş boş yere umuda kapılmamışsa? Ya mahlûklar kendi saltanatına da göz dikerse?

"Lüzumu yok. Zamanımız çoktur başka zaman getirtirsin, okur. Şimdi başka işimiz vardır. Senin şu eski meslekle alakalı bize yardımın lazım. Geçen seferki gibi," dedi Kara Şaban Ağa, ardından Panayot'un kulağına yaklaşıp fısıltıyla, "Şu şehirdeki canavarlar meselesi..." diye de ilave etti.

Canavarların bahsini duyunca Panayot'un yüzü bir anda asıldı. "Birisi beni ihbar mi etti? Bir seyler mi söyledi?"

* Burada meşhur türküden ziyade melodisine ilişkin verilen bilgiler, farklı kültürlerdeki isimleri haricinde tamamen kurgudur. Kanuni dönemine dek elbette ki ulaşmamaktadır. Nitekim Reşad Ekrem Koçu, "İstanbul Ansiklopedisi"nde "Bahriye Çiftetellisi" başlığı altında bu ezginin Abdülaziz döneminden daha eskiye gidemeyeceğini, hovarda ve bıçkın bahriyelilerin bu besteyi adeta kendi gülbangları haline getirdiklerini belirtmektedir. Bu nedenle yine kurgu icabı sadece çağrıştırma amaçlı ismi zikredilmiştir.

Kara Şaban, Panayot'un bu sorusu karşılığında bir hayli şaşırdı. Panayot'un sakladığı bir şey mi vardı? Hangi acayipliğe müdahil olmuştu? Hiç renk vermeden kafasını salladı. "Ben nefes aldığım müddetçe şehirde habersiz kuş uçurtmayacağımı bilmez misin?" Panayot, Kara Şaban Ağa'nın koluna girerek onu sinilerden uzakta bir duvar dibine götürdü. "Ben de mülk kazan gibi kaynar iken devlet uyur zanneder idim. Yine seni gönderdiler demek..."

"Nasıl yine?"

"Seneler evvel iki fedai ile birlikte gelmistiniz ya vre? Kurt suretli ezinnileri tepelediğinizde? Yine sehirde ezinniler peyda olunza padisahimiz efendimiz sana vazife verdi he?"

"Orasını karıştırma. Sen de bakalım niye birileri seni ihbar etsin?"

"Ben bu zanavarlari haddim olmadan kurzalar idim Saban aga! Pek sok kişiye haber biraktim, belkim sana da ulasmisdir diye..."

"Sen niye kurcalarsın ecinniyi, canavarı be adam? Üstüne vazife midir? Devletten gizli yine simya sanatını mı icra edersin?"

"Ohi* vre! Sadeze merak etmis idim. Ne bilelim zanavarlarin buraya da gelip bize dokunmayazaklarini? Rical haber alip seni gönderdi demek..."

"Ricalin bir şeyden haberi yok. Suriçi ahalisi gibi naçar bekleşiyor onlar da. Ben kendim kalkıp geldim. Ne bulduysan, ne öğrendiysen bana da söyleyeceksin!"

"Kala**! Ne biliyor isem anlatazağim! Yanindaki emin midir?"

"Mansur mu? Emindir. Çırağım..."

"Zorbazliğin zanaati ne ki kalfasi ustasi olsun vre?"

"Sana ne ulan lonca şeyhi misin meslek piri misin? Sen evvela bize anlat şu bildiklerini..."

---

* Hayır.

** Tamamdır.

"Yerin kulaği vardir.. . Gelin!"

Şaban Ağa ile Mansur, Panayot'un peşine takılarak meyhanenin mahzenine inen taş merdivenlerin görüldüğü bir dehlize girip şarap fıçıları arasından geçtiler. Panayot duvara asılı bir halıyı kenara kaldırdıktan sonra içeride mumların yandığı, tepesindeki ufak mazgaldan gün ışığının sızdığı büyükçe bir odayı gösterip "Malista!"* dedi. Odanın bir duvarına büyükçe bir harita asılmıştı ki üzerindeki yazılardan ve şeklinden bunun tuhaf bir şekilde insan elinden çıkmamışçasına çizilmiş bir Kostantiniyye haritası olduğunu gördüler. En azından Kara Şaban üzerindeki yazıları okuyabilmişse de Mansur'un pek okuma yazması olmadığından o haritaya pek bir mana veremedi. Odanın kalanında da çeşitli yazılı kâğıtlar, birkaç cilt kitap, ilm-i kimyaya ait çeşit çeşit alet edevat ve sair tılsımlı avadanlık bulunmaktaydı.

Kara Şaban eşyaları gösterdi. "Gizli gizli ilm-i kimya ile uğraşırsın ha? Vergi de vermezsin Allah bilir!"

"Aman vre Saban Aga ne imal edezeyim de neyinden vergi alazaklar?"

"Olsun Panayot. Devletin bilmesi lazım... Bak ben geldim ne olduğunu gördüm şimdi!"

"Sen artik devletsin? Ne fark eder?"

"Başıbozuk muyum ben bre? Niye getirdin bizi buraya hartalar** falan, ne karıştırıyorsun yine? Hem hani bırakmıştın eski mesleğini?"

"Burasi kimya isin değil. Zanavarlari, ezinnileri tetkik ederim. Bu hartada ezinnilerin gün gün, ne vakit nerede zuhur ettikleri de yazilidir."

"Bu hartayı nereden buldun?"

"Orasi bilinmez, ben bir korsandan almis idim ne vakit durur idi isime de yaradi."

---

* "Buyurun" anlamında.

** Harita.

"Nasıl bilinmez yahu, saraya, evlere kadar çizmişler. Küffarın zararı dokunmasın?"

"Belki dokunazakti anzak ne oldu ise ben bunu rıhtımda sarhos bir korsandan aldim, kim bilir hangi gemiden araklamistir?"

"Peki, ecinnilerle alakalı ne buldun?"

Panayot, haritanın başına geçtikten sonra çeşitli yerleri işaret ederek, uzanamadığı yerleri de normalde duvara dayalı duran bir çalı süpürgesinin sopasıyla göstererek anlatmaya koyuldu:

"İlk hadiseler hep Sarayburnu zivarında. Sankim sahilden gelirler. Sonra yavas yavas Dersaadet'e yayilmis. En son daha bu sabah bir vaka Horhor'da, diğeri de Semberlitas zivarında vuku bulur. O zivara inip önzeden baktim günler evveli, dehlizleri kurzaladim ama bir sey bulamadim. Sonra sağa sola haber bıraktim kim ne görür ne duyar diye. Öyle pek bir bildiğim yok simdilik."

"İlla bir nedeni vardır. Belki bir yatır rahatsız edilmiştir yahut birisi büyü yaptırmıştır?"

"Benim bulduğum Saban Aga, bu zanavarlar burada görülürler ama sonra burada olmazlar. Ya gayb âlemine giderler yahut saklanazak emin bir yerleri vardir..."

"Ahaliye sordum falan dedin?"

"Ahali aklini kasirmis! Sehirden firar edenler var. Kıyamet falan derler ama bana kalir ise o kadar ziddi değil mevzu, hurafedir."

"Bunca sene sihirbazlık yaptın, kalkmış gulyabanilere hurafe diyorsun!"

"Ohi vre sadeze derim ki kıyamet alameti olsa tüm zihanda görülür, niye tek Kostantiniyye'de görünsün? Ahalinin agzinda daha baska hurafeler de var bir duysaniz!"

"Allah Allah? Ne derlermiş?"

"Kimi der ki, Allah affetsin Hürrem Cazısi güya büyü yapmis ölmeden evvel sehrin üstüne!"

"Hasbinallah! Hangi Hürrem? Cennetmekân Hürrem Sultanımız mı?"

"Ah pasamu! Kalayzi İbrahim'in karisi Benli Hürrem olazak değil a? Güya Hürrem Sultanimiz ölmeden evvel sehrin basina büyü yaptirmis!"

"Allah akıl fikir versin! Bir büyü yapacak olsa yaşarken yaptırır, vefat edeli nice zaman oldu... Hem niye öyle bir şey yapmış?"

"Ben de sordum vre, ne deseler beğenirsin? İste vefat edezeyeni anlayinza 'Evladimin sultanligini görmek bana nasip olmadi, sehrin basina belalar musallat olsun!' demis. Duy da inanma!"

"Saraylıdan, saraydan zoru olan adamlar derse der bunu. Gerçi hakları da var. Şatafata, debdebeye meraklı olandan korkacaksın asıl. Anadolu ve Rumeli'nde de suhtelerden eşkıya olup kırlara dağlara oğlanları, kızları kaçıranlar varmış, öşür belasına çiftbozan olanlar varmış günahı diyenin boynuna. Güya garibanlıktan. Her biri soyluluğa iltimasa meyleder... Her neyse. Demek Hürrem Sultan büyü yaptırdı diyen var?"

"Hatta Hürrem Sultan hortlamistir diyen de var hasa huzurdan!"

"Fesupanallah! Bu bizim millet değme meddaha, kıssahana kıç attırır namerdim! Cadı olsa cadı kısmı hayrat niyetine camii mi yaptırırmış, uyduruyorsanız da destekli uydurun be!"

"Kimi de der ki güya zennetmekân Fatih Han, sehri aldigi vakit bir ihtiyar kozakari ile karsilasmis, kozakari padisahimiza, 'Senin torunlarin bu topraklari gâvurlara satazaktir!' demis, Fatih Han da 'O halde benim toprağimi satana lanet olsun!' diye beddua etmismis, bu belalar da o yüzden basimiza gelmis!"

"O efsaneyi ben de duydum, asıl nesli yok. Zaten mülk padişahın, satılsa satılsa paşaya gider sadrazama gider, gâvura toprak satıldığını da işitmedim varsa da bilmem. Kim dedi bunu?"

"Bir cingen karisindan dinlemisligim var. Güya o kozakarinin torunu imis!"

"Zaten bu devirde de her çingene falcısı Fatih Han'ın konuştuğu kocakarı falcının torunu! Müşteri celbetmek için söylemiyorlarsa namerdim! Benim gençliğimde de yaşları yettiğinden doğrudan 'Ben o'yum!' diyenler çıkardı."

"Kursunzu Satiye de öyle derdi ya? Belki hadise rivayettir ama yüz yasini askindi o vakitler, Fatih Han zamanini görmüsdür?"

"Hatırladım bak, Sulukuleli Kör Satiye değil mi? Bizi evine göndermiştin. Yüz küsur yaşında ejderha gibi, zebellah gibi bir heyula! Olsa kesin o olurdu. Çoktan vefat etmiştir..."

"Duymadim ama ihtimaldir, sok yasli idi..."

"Neyse sen bırak şimdi Satiye'yi de canavarları anlat, başka ne buldun?"

"Ezinnilerden bir tanesi daha erken tarihlerde görülmüs. Ya bu hadiselerle alakali ya alakasiz. Su sizin sehirden kovduğunuz kurt âdem ezinnillerden birini Ayasaga Köyü ahalisi görmüs, dere zivarinda."

"Ayasağa köyü? Bizim yoldaşlardan Ayı Osman'ın mütekaid olduktan sonra gittiği köy değil mi?"

"Gitmek nasip olmadi, ama Osman Aga yasiyordur. Zira ben köylülere Osman Aga'nin gittigi yer diye agzimda bir laf geveleyinze simaen tanis olduklarini söylediler."

"Osman biraz acayiptir. Bu mütekaid olduğunda 'Gel' dedim, 'Şehrin haracını birlikte yiyelim, saltanatını birlikte sürelim!' dedim, 'Bunca sene insanın kahrını çektim, cehennem görsün yüzlerini!' dedi çekti gitti, Ayasağa'ya yerleşti. Gidiş o gidiş senelerdir yüzünü görmedim."

"Yaslaniyoruz vre Saban Aga! Biz yine iyi yasadik. O fedailer vardi sizinle gelen hatirlarsin, onlar bile vefat edip gösüp gitmişler. Hadiseleri kurzalarken saraya girebilen bazi yamaklarilen konustum, onlarin isimlerini verdim. Her ikisi de baska baska zamanlarda vefat etmisler..."

"Hatırladım... Fehim diye bir Arnavut'la, Sinan diye bir Kı-

rımlı... Ya ne olacaktı be Panayot, kazık mı kakacaktık dünyaya? Hay çenen tutulsun, ne meraklısın muhabbete sohbete, sadede gel sadede!"

"Oriste pasamu! Eger bu Ayasaga'da bir zanavar görülüp kayboldu ise buranin etrafi da koylülerin demesine göre ormanlarla, korularla dolu ise belkim bu zanavarlarin, ezinnilerin gelip gittikleri yer burasidir?"

"Yok devenin nalı! Öyle olsa burada da gezinirlerdi. Galata'yı atlayıp niye Suriçi'ne inerler? Kasımpaşa sırtlarından Haliç'e mi çıkarlar, Sarayburnu'ndan kayıkla mı çıkarlar?"

"İzlere bakilirsa son dediğin vre!"

"O kadar ecinni, hortlak kayıkla salınıyor, sabaha toplanıyor? Mahalle çöpçüsü mü bre bu?"

"Gidip isin aslini ogrenmek mümkün."

"Nereden?"

"Bana kalir ise Osman Aga'dan. O zivari en iyi o bilir, bir bildiği vardir muhtemelen?"

"Tamam. Sen de geliyorsun bizimle."

"Dükkâni nasil bırakayim?"

"Kapıya diktiğin Arnavut'a bırak, birisine bırak işte. Senin de gelmen lazım. Canavar kısmını en iyi bilen sensin, biz kendi başımıza nasıl anlayalım?"

"Eh... Ne yapalim, gidelim bari..."

Panayot önlüğünü çıkardıktan sonra sırtına bir aba geçirip bir ufak çuvala birkaç parşömen, birkaç kitap, yüzük, kolye nevinden birkaç tılsımlı eşya koydu. Çuvalı goygoycu gibi boynuna astıktan sonra gizli odayı terk ettiler. Panayot, Arnavut'a "Dükkân sana emanet!" deyip Arnavut'tan afilli bir baş selamı alınca Kara Şaban ve Mansur'la birlikte meyhaneden çıktılar.

Meyhanenin olduğu mıntıkadan Küçük Kule Kapısı tarafına sapacakları esnada sokakta işittikleri bağırış çağırış üzerine gayriihtiyari o tarafa döndüler. Yaşı geçkince bir kadını, kara

kuru görünüşlü neredeyse köse denilebilecek surette bir adam kolundan çekiştirmekteydi. Mansur, ustasına baktığında Kara Şaban'ın gözlerinin çakmak çakmak olduğunu görerek ürperdi. Şaban Ağa, "Roza bu!" diyerek adamın üzerine yürüyüp herifi tabiri caizse kedi gibi ensesinden tutup geriye doğru çekti. Adam karşısına tüm haşmetiyle dikilen Kara Şaban'ı görünce korkudan olduğu yerde daha da büzüşeceği sıra Şaban'ın elinden kurtularak bıçak çekerek sırtını duvara verdi. Şaban Ağa, gözünü adamdan ayırmadan sordu:

"Kız Roza! Bu teres ne ister senden?"

"Ah Saban Agamu! Bu pezevengin elinden ne sektim bir bilsen! Olürüm, yanarim diyerekten yanasti, evimin hanimi ederim dedi kandirdi! Kapamasi yapti, sabah aksam zorla gazel, destan okuttu, kendi yetmezmis gibi baskalarina da peskes sekti! Senin Galata'ya indiğini duyar duymaz kastim bunun elinden yine pesime takildi!"

O dar vakitte Mansur, Panayot'a yanaşarak sordu: "Bu Roza demin söylediğin Roza mıdır barba?"

"Ta kendisi. Saban Aga'nin gizli sevdasi. Bir bu Roza'ya el süremedi, sarkilarini dinler iken huzur buldu. Sonra ne olduysa görüsmez oldular. Adam büyük belaya bulasti Roza'ya el uzatmak ile..."

Kara Şaban bir anda dönerek Mansur'a baktı. "Hallet şunu!" diye gürledi. Emir açıktı açık olmasına ya Mansur yine de bocaladı. En iyi bildiği şeyi yapmaya karar verip hızla adamın bileğine yapıştı, adamın öbür bileğini de yakaladı. Adam kurtulmaya çalışırken karnına sert bir tekme atıp adamı yere çökertti. Bıçak tutan elini yere bastırıp kolunun tam ortasına acımadan ayağıyla çöküp bıçağı bıraktırdı. Adamı ensesinden tutarak yere bastırıp Şaban Ağa'nın ayağına serdi. Şaban Ağa'nın öfkeyle gürlediğini gördü: "Öyle hallet demedim bre şaşkın! Götür şunu tenhaya! Öyle hallet!"

Mansur sanki korkuyu ilk defa hissetti. Adamı döverken yaşadığı o garip zafer hissi tuzla buz olmuştu. Ağası ondan katil olmasını mı istiyordu? Bir cana kıyacaktı. Cana kıymak... Düşüncesi bile ne tuhaftı. Ama ne bekliyordu ki? Döküldüğü bu yolda ileride daha beterlerini yapmak zorunda kalmayacak mıydı?

O an içinden gelen bir his her şeyi bırakmasını söyledi, Yedikule salhanesine dönerek ağabeyinin alaylarına, arkadaşlarının kendisini adam yerine koymayacak olmasına rağmen bu karanlık hayattan binlerce kere evla, asude bir hayat sürmek istedi. Ancak adamı Panayot'un adamının açtığı meyhane kapısına sürükleyerek bu hissi elinin tersiyle itmiş oldu. Ha hayvan kesmişti ha adam, koca zorbazın emri altında olduğu sürece hükümet yüzü görmeyecekse katil olmaktan niye korkmalıydı ki?

Adamcağızı yalvarıp yakarmasına rağmen yere düşen bıçağı da alıp, salhane kasapları misali ardı sıra sürüdü. Arnavutun koşturup açtığı meyhanenin arkasındaki içinde kuyu olan ufak bahçeye kurbanlık koyun gibi çekeleye çekeleye götürdü. Adam canhıraş çığlık atmaya başlayınca elindeki bıçağın kabzasıyla kafasına sertçe vurdu. Korkusundan ağlayıp yalvarırken adamı kuyuya yaslayıp bıçağı da adamın boğazına dayadı. Bu yalvarıp yakarma yüreğini titretmekteydi ancak yapmazsa ağasının kendini yanından kovacağına şüphe yoktu. Kasaplıktan farkı yok sanmıştı ancak besbelli farklıydı. Bıçağı bir türlü oynatamıyordu. Aklına kendi akranları geldi. Anadolu'da kırda yazıda eşkıyalık eden suhteler, dağa çıkıp yol kesen haramiler... O taşralılardan daha mı az cesurdu? Namını sürmezse o kuzgun saçlı dilbere nasıl bakardı?

Gözünü kırpmadan bir anda bıçağı adamın gırtlağına bastırdı. Adam hırıltılar çıkarıp çırpındıkça koyu kızıl kan kuyunun içine doğru taşlardan süzüle süzüle aktı. Bıçağı daha da derine bastırarak adamın iyice hareketsiz kaldığına kanaat getirince kanlı bıçağa bakamadan kuyuya attı. Ardından adamın cesedini

kaldırıp kuyunun dibine gönderdi. Eli ayağı saralı gibi titriyordu. İlk cinayeti işleyen Kabil'in kıssasını hatırlayarak daha da fena oldu. Arnavut onun bu halini görerek meyhaneden getirdiği bir testi şarabı uzattı. Mansur testiyi hiç düşünmeden tepesine dikti. Elinin ayağının titremesi az biraz kesilince kendine geldi. İçi yağmur suyu dolu bir fıçıdan eline yüzüne su vurup dışarı çıktı.

Asıl korkuyu dışarıda gördü. Esnaf kendi halindeydi, sanki biraz önce içeriye boğazlanmak üzere bir adam götürülmemiş gibi rahatlardı. Kendilerine dokunmayan yılana hayır duası edecek tıynetteki insancıklar işlerine güçlerine bakmaktalardı. Roza'nın korku duymasına rağmen uğruna cinayet işlenebilmesini kaldırabilen tuhaf hali karşısında midesi bulanmıştı. Ancak alışmalıydı, alışacaktı. Şaban Ağa telkin eder gibi, "Adam canına kıymak mesele değil ha ilk ha son... Zaten kasaplıktan gelmeymişsin kan akıtmanın farkı olmaz!" diyerek sırtını sıvazladı. Mansur o zaman anladı Roza'nın o tuhaf halini. Eli kanlı bir zorbanın kendisine kol kanat germesinin onda yarattığı rahatlığın bir benzerini kendisinde bulmuştu şimdi. Eğer bu cinayeti başka şartlar altında işlese önce kadı falakasından geçecek, esaslı bir kolluk dayağının ardından karanlık zindan köşelerinde çürüyüp gidecekti belki de. Oysa şimdi bir zorbanın emri altında namının ilk vukuatını gizli de olsa işlemiş ve o zorbanın gözünde paye kazanmıştı. Yarın bir gün kendisine dur demeyen bu insancıklardan da haracını, avantasını alacaktı...

Roza'nın kıvırcık kumral saçlarını sallaya sallaya ağlamaklı konuşması Mansur'un düşüncelerini böldü: "Ah agamu! Ben sana zamaninda al beni yanina dedim, bırakma beni dedim dinletemedim. Koyup gittin beni! Bes seneden beridir neler yasadim bir duysan!" Mansur, Panayot'a dönüp, "Barba, neden Şaban Ağa sevdiği halde bırakmıştır Roza'yı?" diye sordu. Panayot alelade bir şey söyler gibi, "Öyle iktiza eder. Dayi kisminin basina ne gelir ise kadin zafiyetinden gelir derler hep. O yüzden sever ama

yanında tutmaz. Kendisine ilisemeyen hasimlari ona dokunsun istemez... Ekseriya evlenmezler!" deyiverdi.

Kara Şaban, "Tamam bre tamam vaveyla etme sokak ortasında! O zaman öyle icap ediyordu, o kadar kahrımı çekmeye meraklıysan gel bari!" deyince Roza neredeyse sevincinden Şaban Ağa'nın boynuna atlayacaktı da koca zorbanın kalıbına ters diye kendini engelledi. Şaban Ağa, Mansur'a seslendi: "Yedikuleli! Roza'yı bizim haneye götür onunla bekle. Ben Ayasağa Köyü'ne kadar bir çıkıp geleceğim!" Bunu duyar duymaz Roza ayaklarına kapandı. "Suradan suraya gitmem! Ya yine kaybolursan ne ederim! Ben de gelezeyim!"

Kara Şaban hızla Roza'yı ayağa kaldırdı. Asabiyetinden mütevellit burnundan solumaktaydı. "Nereye geliyorsun be kadın? Gündüz gözüyle yanımda yosma gezdirirsem ahali ne der? Kadı kısmını bilmez misin? Burada adam kes ses etmez, kadınla gez başına mahalleyi toplar!"

"E zanim onda ne var, nikâhına alirsin beni bu vakitten sonra buna da hayir de bakalim!"

"Hasbinallah. Bre erkeğin bir kadınla yan yana gezdiği nerede görülmüş? Frenk mülkü mü burası?"

"Agamu niye öyle dersin? Ömrün kadin oynatmakla, âlem yapmakla gesti simdi kalkip seriat mi gozetirsin?"

"Ne alakası var onunla? Onu kapalı kapılar ardında yaparsın bu senin dediğin başka. Aleni yenilecek halt değil. Var git oğlanla hanemizde bekle işte. Nikâhıma da söz alacağım hatta düğün de edeceğim!"

"Ben anlamam ben de gelezeyim! Bir kere biraktin beni ben seni hayatta birakmam!"

Kara Şaban Ağa fazla ses edemedi. Belki de yılların yükü karşısında yorgun düştü, yarım ağız "Gel hadi sen de gel!" dedi. Roza civardaki esnafın birinden aldıkları feraceyle tülbendi giyinip kuşanıp güya nikâhlıymış gibi Şaban'ın birkaç adım gerisine

takılarak onlarla birlikte kadimde Pera bağlarının olduğu mıntıkaya yürüdü. Mansur o yürümeleri esnasında ne türden bir âleme girdiğini daha iyi anlamıştı. Etraflarında insanlar dolaşıyordu, işini gördürmek isteyen kimseler Kara Şaban Ağa'nın ellerine yapışmaya kalkıyor, ağanın gürlemesiyle sağa sola kaçışıyorlardı. Mansur bu vaziyeti mahallenin delilerinin peşine takılan çocuklardan ve baldırı çıplaklardan müteşekkil aylak alaylarına benzetmişti ki havalinin hakiki delilerini de böyle tanımıştı.

Şaban Ağa'dan medet dileyenler arasında kumar borçlularından içki parası isteyene, ulufe dileyen kopuk-külhanbeyi taifesinden mahkemelik olmuş kimselere kadar türlü çeşit adamı gördü Mansur. Kara Şaban, etrafındakileri savuşturduktan sonra şaşkınca olanları seyreden Mansur'a bakıp, "Hiç şaşırma! Bu havalinin sarhoşu gibi delisi de boldur!" demişti.

Ayaspaşa Kabristanı olarak zikredilmeye başlanan büyük bir Müslüman mezarlığının yanı başında bekleyen talikalardan birini tuttular. Sayfiyeye giden aile misali talikaya kurulup çifte beygirin toynaklarının ve tekerlerin gürültüsü ile Ayasağa köyüne revan oldular. Mezarlığın yanında onları gören sakallı, sarıklı gençten biri "Kadınlı kızlı geziyorlar tövbe tövbe!" diye yüksek perdeden söylenince Kara Şaban Ağa'nın adamı korkudan kaçıran bir bakış atması, mezarlığın az ilerisindeki açıklıkta yeni yeni birkaç Ermeni mezarının bulunduğu tarafta kendi kendine yazılı kâğıtlar dağıtan yaşlıca bir deliyi şaşkınca seyretmeleri gibi ufak hadiselerle yola devam ettiler. Şaban Ağa, "Demin söylediğimi unut, delisi aykırısı daha ziyadedir!" diye seslendi Mansur'a. Talikacının "Çeşmeler yaptırdım more Remziyem"* türküsünü, talikanın gıcırtısını, atların seslerini dinleye dinleye yol aldılar...

* Anononim bir Kırcaali türküsüdür. O döneme uzanıp uzanmadığı meçhuldür, kurgu icabı zikredilmiştir.

6

Dehşetli Hadiseler

"Türk topraklarında kurt suretine bürünen insanların izini sürerken, şehre uzak bir köyde bazı insanların nesilden nesile anlatılagelen insan gibi yürüyebilen kurtlardan bahsettiklerini işittim. En yaşlılarından birisi, kılavuzumun aktardığına göre çocukluğunda bunlardan birinin yakalanıp sergilendiğini dahi yemin ederek anlattı..."

Sandomierzli Jan, *Türklerin Memleketine Seyahatim*, 1612, çev. İshak Gölgesiz, 1997

"Sene dokuz yüz altmışaltı, Zilhicce'nin onüçü: Galata'da bir mevtaya tesadüf edildi. Fail-i meçhul olan hadisedeki mevta; Karagümrük havalisinden 'Divane' namı ile maruf Murad isminde bir zorbazdır."

Anonim, *Galata Kolluğu Vakayi Defteri*, 1559

Ayı Osman, Kara Şaban'ın yeniçerilik zamanlarından tanıdığı, birkaç sefer-i hümayuna iştirak etmişlikleri olan mütekaid bir yeniçeri zabitiydi. Deşt-i Kıpçak'ın şimalinden, Rutenya memleketinden çocuk yaşta koparılıp Moskova'ya giden esircilere satılmış bir köleydi. Kendisi gibi başka kölelerle Sultan Bayezid-i Sani'nin huzuruna çıkan Moskova Knezliği elçileriyle birlikte yolu İstanbul'a düşmüştü. Sağlam yapısı ile kısa sürede acemoğlanlığından

yeniçeriliğe girmiş, Sultan Selim Han devrinden beri nice seferlere katılmış bir koca kurttu. Lakabı görünüşünden ziyade ağzına geleni söyleyip aklına geleni yapan asabi yapısından gelmekteydi. Birisine sinirlendiği zaman kim olduğuna bakmadan kamçıyla girişip en sunturlu küfürleri sıralamaktan çekinmezdi. Gençliğinde durup dururken vuku bulan sinir kriziyle bir anda sağa sola nara savurup sövmeye başlamasıyla ünlüydü. Kethüdalığa hatta ağalığa kadar yükselebilecekken Nemçe Seferi sırasında askeri yanlış yönettiği gerekçesiyle yeniçeri ağasıyla tartışınca araya girenlere rağmen rütbesi çorbacıda kalmıştı. Sefer dönüşünde apar topar asıl kılıç salladığı 29. Orta'dan çıkarılarak Kostantiniyye'nin asayişinden sorumlu 19. Bekçi ortasına sürülmüştü. Kostantiniyye'de ve karşısındaki Pera'da on sekiz yıl it uğursuz takımını kovaladıktan sonra mütekaid olup Ayasağa köyünün yakınlarına yerleşmişti. Senelerden beridir yüzünü gören, sesini duyan kimse yoktu...

İşte şimdi Kostantiniyye'de zuhur eden canavarların izini tozunu bulabilmek niyetiyle Kara Şaban ve peşindekiler Ayı Osman'ı görmeye gidiyorlardı.

İnsanı gündüz vakti bile ürkütecek ıssız yollardan geçmişlerdi. Orman ortasından geçip Ayasağa köyüne giden patikada sallana sallana ilerleyen talikanın çıkardığı tozlara bakınan tilkilerle, katır sırtında güğümlerle şehre inen köylüler haricinde kimseye rast gelmemişlerdi. Mansur buraları Yedikule Salhanesi'ne gelmeden önce bir süre mesken tuttuğu kırlara benzetmişti. Karşı taraftan zengin giyimli iki atlı konuşa konuşa talikanın yanından geçip giderken Kara Şaban'ın kulağına, "Nasıl haklamışlar canavarı bilmem? Uzaktan bakarsan ayı zannedersin!", "Namı şehre kadar gitmiş olmalı ki bak insanlar ma'aile sayfiyeye gider gibi toplanıp canavar seyretmeye gelmişler!" gibisinden konuşmalar çalınınca arabacıya talikayı durdurmasını söyledi. İstanbul'un civar karyelerindeki varsıl kimselerin şehir, medrese görmüş çocuklarına benziyorlardı.

Kara Şaban "Beyzadeler!" diyerek atlılara seslendi. İki atlı atlarının başlarını talikadan yana çevirdi: "Buyur beybaba!" Şaban Ağa köy yolunu göstererek sordu: "Demin söylediklerinizi kulağıma çalındı da... Bu canavar diye bahsettiğiniz ne ola?" Atlılardan biri, "Ayasağa köylüleri yakalamış. Leşini çeşme başındaki kavağa asmışlar. Ayıya benzer ama ayı değildir. Büyük şehirde dolandığı söylenen mahlûklardan biri yolunu şaşırıp bu yana mı geldi bilinmez. Her vakit göremezsiniz..." diye karşılık verdi. Şaban Ağa inceden bir "Tövbe tövbe!" çektikten sonra adamlara başını "Eyvallah!" dercesine salladı. Arabacıya devam etmesini söyledi.

Talika tıngır mıngır giderken Mansur şaşırarak, "Ağam, Panayot usta şehirde gezen canavarları tetkik ederken buradan bahsetmişti ya, demek o görüldüğü söylenen ecinnilerden birini yakalamışlar!" deyiverdi. Şaban Ağa söverek karşılık verdi: "Postuna tükürdüklerim! Bir avuç varıncaya kadar kırdık, kalanını da surlardan aşağıya yolladık, hâlâ yaşıyorlar mı?" Panayot etraflarında yükselen ardı karanlık, tekinsiz görünüşlü koruluğu işaret etti: "Neden sasirasin? Burasi dipsiz ormandir. Yoluni kaybetmis karakonzolosun cazinin gezinmesi azayip gelir?" Talikanın teker seslerine birkaç karganın sesi karıştı. Şaban Ağa koruluğa bakıp gürledi: "Bu Osman'da akıl olsa gelmezdi hiç bu yana. Adam buralarda ölür de garip gibi üç gün sonra bulunur cenazesi. Bir de ben kendimi şehre efendi sayardım. Şehirden büyük dünya varmış ya!"

Talika Ayasağa köyüne girdiğinde az ileride bir kalabalığın bekleştiği görününce Şaban Ağa'nın emriyle onlara doğru yanaştı. Şaban Ağa beyaz taşlarından çeşme başı olduğunu tahmin ettiği bu yere varınca talikayı durdurttu. Roza'ya beklemesini söyledikten sonra Mansur ve Panayot'la birlikte arabadan indi.

Kalabalığı yarıp çeşmeye vardıklarında çeşme önünün mezbaha misali devasa bir hayvanın leşinden damlayan kanlarla kı-

zıla boyanmış olduğunu gördüler. Kavak ağacına çingene çivisi çakıp pençelerinden bağlayarak astıkları ürkünç leşin iki yanında pehlivan misali kasım kasım kasılan iki yaşlı dikilmekteydi. Şaban Ağa, bellerindeki kılıçtan ve kuburluktan, sırtlarında asılı yay ile kalkanlardan bunların bir vakitler sipahi cebelilerinden olabileceklerini tahmin etti. Mansur ağaca asılı hayvan leşinin kocaman bir kurdu andıran başına, değse insanın suratını parçalayabilecek koca pençelerine, şeklen insanı andıran kıllarla kaplı bedenine bakarak cesedi Kırım ellerinde anlatılır yaban cinlerine, şeytanlarına benzetip korkuya kapıldı.

Panayot leşi göstererek fısıldadı: "Sizin tepeledikleriniz de bu muydu?" Kara Şaban Ağa kafasını sallayarak tasdikledi. Ardından iki ihtiyara dönüp sordu: "Bu canavarı siz mi hakladınız?" İhtiyarlardan biri Rumeli ağzıyla böbürlene böbürlene konuştu: "Ne sandın be ya? Ukla deldık, kestık kılıçla!" Şaban Ağa kafasını iki yana salladı. "Mümkün değil. Seneler evvel bunlardan birkaçının öldürülmesini gördüm." Ahali kendisine tuhaf tuhaf bakınca kestirip attı: "Gençliğimde Eflak ormanlarında çok dolaştım. Böyle şeylere denk geldim hep!"

"Ne edelim be ya gezdiysen ep Eflak urmanlarında?"

"Bunların nasıl öldürülebileceğini tecrübe ettim. Alelade okla kılıçla vurulmaz hiçbiri. Siz demir ile nasıl hakkından geldiniz bunların?" İhtiyarlardan biri belindeki gümüşten hançeri gösterdi. "Demek ançer ile vurunca yıkıldı te bu musibet? Ben de derım u kadar uk yedı gebermez mi bu more?" Öteki ihtiyar söze girdi: "Te bizım oranın çingenlerınden duyardık ep büyle ma'lukları. Gümüş ile vurunca ülürlermış. Akikat imış be desena!"

Şaban Ağa, kurt âdemi seyretmeyi bırakıp bir an etrafına bakındığında Roza'yı talikada göremedi. Kalabalığa döndüğünde de birkaç köylü kadın haricinde başka kadın göremedi. Bir an için "Roza!" diye bağırmak istediyse de kendini tuttu. Öfkeli gözlerle Mansur'a bakıp sordu: "Evladım. Validen ne yanda?" Man-

sur, Şaban Ağa'nın ilkin ne dediğini anlayamadı, sonra korkuyla tüyleri diken diken olmuş bir halde karşılık verdi: "Görmedim beybabacağım!" Şaban Ağa, Mansur'un kulağına eğildi: "Git bul! İkinci kez gözünü ondan ayırıp kaybedersen ben de seni kaybederim!" Mansur yutkundu. Köye gelmeden evvel sokak ortasında yakalayıp boğazını kestiği adamı hatırladı, akıbetinin benzer olması ihtimalinden ürpererek hızla kafasını sallayıp kalabalıktan sıyrıldı. Tam o sırada Roza, Kara Şaban Ağa'nın yanında belirdi. "Geldim efendimu! Sana yardim olsun deye kadinlari ayaküstü lafa tuttum!" Kara Şaban'ın gözleri hiddetten parladı. "Bre hatun! Konuşmandan şüpheye düşerler, seni hanımım zannediyorlar, ne yaptın?" Roza, çarşaflı haliyle dahi işveyle karşılık verdi: "İhtida ettiğimi söyledim, kurzalamadiler! Neler neler duydum!" Panayot şaşkındı. "Vre adelfi*! Ne ara kayboldun, ne ara kadinlari buldun, hangi vakitte neyi duydun!" Kara Şaban müstehzi bir ifade ile karşılık verdi: "Bilmez değilsin a Panayot? Bunlar kapı önünde ayaküstü söyleşip dünyadan haber alırlar. Kadının dili güvercin kanadından da, peyk ayağından da yamandır ha!"

Roza hızlı hızlı fısıldadı: "Buralarda bazi gezeler tuhaf hayvan hiriltilari duyulur imis. Oh! Hristos saklasin bazi bazi parsalanmis hayvan leslerine rastladıklari olurmus!" Kara Şaban: "Tamam! Panayot'un da bir şekilde kulağına gelen söylentiler bunlar. Demek Dersaadet haricinde memlekette yegâne canavar görülen yer burası!" Panayot: "Eh! Rumeli'nin vaka-i adiye haline gelmis hortlak hadiselerini saymaz isen öyle!" diye ilave etti. Tam da Mansur'un kalabalıktan sıyrılıp geldiği sıra Kara Şaban hepsini tembihledi: "Başınızı beladan uzak tutun, kimseyle yüz göz olmayın. Osman'ı bir bulalım hele..."

Kara Şaban tam köylülerden birine Ayı Osman'ın evini sormak üzere kalabalığa döndüğü sıra üç köylü gençle burun buruna geldi. Bunlar taşranın gözü açılmamış alelade köylülerinin

* Kardeş, kız kardeş anlamında hitap.

aksine suratlarında haramice bir sırıtışla ve ellerindeki meşeden sopalarla bekleyen, sırtlarındaki çaputlara bakılırsa durumdan vazife çıkarmış işsiz güçsüz kimselerdi. İçlerinden tıknaz olanı Kara Şaban'a manalı manalı baktı. "Bu canavar manavar hadisesi şerre alamettir. Memlekette ar namus kalmadığından başımızdan bela eksik olmaz! Ahaliden utanmadan oynaşını oğlanını yanında taşıyanlar yüzünden olur bunlar!" deyiverdi.

Kara Şaban'ın sakinliğinden kırk tehlike sezen Mansur ve diğerleri tetik durdular. Kara Şaban, hiçbir öfke belirtisi göstermeden sakince sordu: "Ne diye iftira atarsınız bre oğlancıklar bilip bilmeden?" Tıknaz olanı Kara Şaban'ın yanındakileri gösterdi: "Birbirinize benzemezsiniz, bilmeye ne hacet? Biriniz bariz Tatar, şu kocamış Rum da hatuna dere boyundaki Urum köylüler gibi adelfi, kız kardeş diye hitap eder, hatun zaten Rumca konuşur. Sende de Rumelili tipi var ağa. Bu ne iştir?"

Kara Şaban Ağa manalı manalı sırıtarak karşılık verdi: "Hanım mühtedi. Ama kayınbiraderim değil. Oğlan evlatlık." Eli sopalı haytalar, Kara Şaban'ın sırıtmasındaki meşhur "zabit kısmı gülerken ısırır" meselini hatırlatır korkutucu benzerliği görüp ürperdiler. Şaban Ağa, Selanik çuhasının ucunu açıp belindeki hususi yatağan bıçağını gösterince, Mansur da ustasından geri kalmayıp yeleğinin bir ucunu ardına alıp kendi bıçağını sergiledi. Ellerindeki sopalarla zorbazlık taslar köylüler onların bu silahlı külahlı hallerini görünce korkudan afalladılar. Mansur, Kara Şaban'a döndü: "Bağışla bu cahilleri beybabam. Şehre koyarlar mı bu garipleri de Kara Şaban Ağa'nın namını duyup böyle terbiyesizlik edeler?"

Eli sopalılar, Şaban Ağa'nın adını duyar duymaz gövdesinden ayırıp ellerinde tutukları meşelere lanetler okudular. Ne taraflarına gizleyeceklerini şaşırıp oldukları yerde ezilip büzüldüler. Neticede şehre gitmeseler de köy köy gezen destancılardan namını işittikleri bir büyük zorbazdı. Tıknaz olanı sopasını beyhude yere aba altına gizlemeye çalışarak kıvrandı. "Affet ağam bi-

lemedik. Taşrada gayri kimse ar namus tanımadığından biz elde sopa kadı gibi sipahi gibi gezer olduk!" diye yalvardı. Kara Şaban Ağa, Mansur'un zanaatı tez kavramasına gizliden gizliye sevindi. Kendisi bir şeyi sözle, işmarla emretmeden onun isteğine uygun olarak gerçekleştirmişti, işte bir zorbazın eli ayağı böyle kimselerden oluştu mu sırtı yere gelmezdi.

Şaban Ağa delikanlılara sordu: "Deyin hele hergeleler! Bu köyde yeniçerilikten mütekaid bir Osman Ağa vardır. Bizim ayakdaşlar 'Ayı Osman' diye de zikrederler kendisini. Evi barkı nerededir?" Tıknaz köylü kısa bir müddet düşünür gibi oldu. "Yaşı hayli geçkin bir Osman Baba vardır onu dersin zannederim ağam. Köyün içinde kalmaz, biraz uzakta bir kulübede yaşar." Kara Şaban beddua eden koca karılar misali kafasını iki yana salladı. "İnsan istemem diye şehirden kaçtı, besbelli burada da insandan kaçar!" diye söylendi. Tıknaz köylü korka korka başını sallayıp bir yeri gösterdi. "Pek dışarı uğramaz, insan içine çıkmaz. Arada ormanda rastlarız, kendi halinde yaşar gider. Birkaç kuzuyu parçalayan şu canavarı ararken ona da çokça sorduk ama inanmadığını söyledi, pek konuşmaz bizimle. Çeşmeyi arkanıza alıp patikayı dümdüz takip edesiniz, sağ tarafta biraz uzakta tek başına bir kulübe görürsünüz, orada oturur."

Ayasağa ahalisini geride bırakan Kara Şaban ve yanındakiler, çeşmenin ardına dolanan patikayı takip edip birkaç evin yanından geçtiler. Ağaçların arasına varınca köy belli belirsiz gözden yitti gitti. Tıknaz köylünün tarif ettiğine benzer kararmış tahtalardan tek göz bir kulübe uzaktan göründü. Hasır sepet, kırk talika, urgan, kürek gibisinden envaiçeşit eşyanın duvarlarını süslediği, kirli muşambayla kaplı pencereleriyle cadı karıların terk edilmiş gibi görünen evlerine benzemekteydi.

Mansur şaşkınlığından soramadan edemedi: "Ağam istese varlık içinde yaşayacak bir mütekaid yeniçeri, böyle bir yerde nasıl yaşar?"

"Eee... Bunca sene karakol başında hırsız uğursuz kovalaya kovalaya bu hale geldi, şehirden de insandan da tiksindi."

Roza "Ağamu dervisliğe baslayip kendini izbelere vurmus olmasın?" diye sorunca Şaban Ağa etrafı gösterdi. "Derviş olaydı buralar âdemoğlundan geçilmezdi. Kazanlar kaynar, kapıya pencerelere mumlar yakılır, çaputlar bağlanırdı. Baksana in cin cirit oynar..." Panayot müstehzi bir sırıtma ile sordu: "Belkim cinlere perilere dervis olmustur?" Kara Şaban hayali bir şarap testisini başına diker gibi yaptı. "Gençliğinde Galata'da kol gezmekten şarap müptelası olmuştur, ardına takılacak mürşide şaşarım ben!" diye karşılık verip gürültülü bir kahkaha koyuverdi.

Kulübenin kapısı bir anda açılınca Şaban Ağa'nın kahkahası kesildi. Karanlığın içinden dışarıya saçları dökülmüş, bıyığı sakalı çalı süpürgesi gibi dimdik olmuş, avcı esvaplarıyla meczup gibi bir adam dikildi. Diğerleri korkulu gözlerle adama bakarlarken bir anda Kara Şaban'ın kollarını açıp ona doğru yürümesiyle şaşırdılar. Şaban Ağa'nın omzundaki Selanik çuhası kayıp yere düşünce, Mansur atılıp yerden aldı. "Vay imanım iki gözüm!", "Hoş geldin be kardeşlik!" gibisinden sözler söyleyip kucaklaştılar.

Kara Şaban, yaşlanmış olmasına rağmen kendisine göre bile dinç duran adamı gösterdi. "İşte, size dediğim Ayı Osman! Şehirde kol gezerken hiçbir şerire pabuç bırakmazdı bu. Şehrin haracını yersin dediğim halde saltanatı tepip ormanlara kaçtı böyle!"

Ayı Osman, Şaban'a alay eder gibi baktı. "Haraç yemekmiş! Şaban! Geldin altmış küsur yaşına hâlâ itlik serserilik peşindesin. Yaşıtların bedevi haydutlarına rağmen hacca gitti geldi, Allah bilir sen hâlâ hamam külhanlarında rakıyla şarapla âlem yapıp köçek oynatıyor, sokak kurtlarıyla sürtüyorsundur. Ne olacak senin sonun ey Şaban?"

"Hele hele! Bana takva telkin edersin de kendin hâlâ içip içip sızarsın, sana mı kaldı bu işler?"

Ayı Osman'ın yüzü asıldı. "Sebebimiz olmasa içmez idik..." deyiverdi. Şaban Ağa kulübenin karanlığına bakınca, Ayı Osman'ın yüzü daha da asıldı. Ötekileri gösterip sordu: "Bunlar kimdir?" Kara Şaban her birini tek tek gösterdi: "Bizim Panayot'u tanırsın. Meyhanecidir epeydir, üfürükle simya işlerini bıraktı. Hanım Roza, eskilerden duymuşsundur iyi mugannidir. Bu da Tatar Mansur, benim çırak sayılır. Sen bizi bırak, söyle hele yaşanır mı bu mezbelelikte?"

Osman kalender bir gülüşle yanıtladı: "Canımın çektiğini avlarım, yemişi bostanlardan toplarım. İçkimi de Yeniköylü Rumlardan alırım. Hayvandan başka gelip giden olmaz, gürültü duyulmaz. Yıllarca şehrin gürültüsünü dinledim, gayrı bu ağaçları dinlerim. Tekaütlükte buraya konup diktim kulübeyi. Bunca yıl pisliğini çektiğim şehri gördükçe tiksinti gelir bana. Siz güzellik görüyorsunuz bakınca. Ben baktığım zaman cerahatten başka şey görmüyorum."

Mansur ona ahmak biriymiş gibi baktı. İnsan hiç şanı şöhreti saltanatı bırakır mıydı? Şehirde keyif sürmek varken ormanların tekinsizliğini kim severdi? Ağabeyiyle sur dışındaki ormanlarda kaldığı, avcılıkla geçirdiği günleri hatırlıyordu. Orman onun için korku ve soğukluk kaynağıydı. Şehir sıcaktı, güven vericiydi, insana her şeyi vaat ederdi.

Kara Şaban yüzü ciddileşti. Mansur'un elinden Selanik çuhasını alıp yeniden omuzlarına attı. "Dersaadet'i basan ecinnileri duydun mu?" diye apansızın soruverdi. Ayı Osman, ilk defa duymuş gibi karşılık verdi: "Nereden duyayım? Padişahımız efendimiz yerindeyse sıkıntı yok, birkaç şerir türemiştir de ecinni sanmışlardır. Şehir insanı oldum olası evhamlıdır..." Kara Şaban, köyün olduğu tarafı gösterdi. "Bir tanesini de bu sabah ormanda yakalamışlar." Ayı Osman: "Bilirim. Bizim seneler evvel kovaladıklarımız gibi. Yine Kostantiniyye'ye mi musallat olmuşlar?" Kara Şaban Ağa'nın bakışları fark edilir ölçüde değişmişti.

"Hayret! Hiç köy içine çıkmadan ne tuttuklarını pekiyi bilirsin!" diye karşılık verdi. Kulübenin içine girmeye hamle ettiğinde Ayı Osman önünü kesti, "Geri dur Şaban! Anlamayacağın herzeyi yeme!" diyerek.

Kara Şaban omzundaki çuhayı Mansur'a fırlatıp, Osman'ın üzerine abandı. Kulübenin önünde, adeta çayırların üzerinde pehlivan misali güreşe durdular. Kara Şaban Ağa, Ayı Osman'ın pençelerine güçlükle karşı koyuyordu ancak nefesi kesilse de namıyla müsemma rakibine karşı geri adım atmıyordu. Ters bir hareketiyle Osman'ın dengesini bozduktan sonra bir hamleyle yakasına yapışıp kulübe kapısından uzağa iteledi. Osman ardı sıra yıkıldığında kulübeden içeriye giren Kara Şaban diğerlerine dönüp "Haydi buyur!" diye gürledi. Roza korkusundan gerilerken Panayot'la Mansur ardı sıra seğirtip kulübenin içine baktılar. İkisi kadın, yedi çıplak insan duvar dibine sinmiş bir halde, korkuyla kapıdakilere bakıyordu. Üzerleri kirden tozdan kapkara, kurumuş kan lekeleri ve kemikler bulunan bir zeminin üzerinde yatan bu insanların esrarı neydi?

Panayot korkuyla kekeledi: "Vre bizim Osman Aga, kasak gösek köle tizareti yapar?" Kara Şaban gürledi: "Ne köle ticareti bre? Şimdi anlarsınız. Gümüş olan herhangi bir şeyin varsa çıkar!"

Panayot, diğerleri gibi şaşkınlıktan gözlerini kırpıştırarak boynuna astığı çuvalı karıştırıp gümüşten bir yüzük verdi. Kara Şaban, yüzüğü alır almaz Ayı Osman'ın üzerine yürüdü. Yattığı yerden kaldırdıktan sonra sertçe koluna bastırdı. Sanki kızgın demir bastırılmışçasına kolundan dumanlar tüttüğünü, suratının acıyla adeta çarpıldığını ayan beyan gördüler. Panayot ve Roza hızla istavroz çıkarırken, Mansur da bildiği duaları okumaya başladı.

Ayı Osman elini hızla çekip yanan yeri tutarken adeta yalvardı: "Yemin ederim zannettiğin gibi değildir Şaban!"

Kara Şaban kulübeyi gösterdi. "Ne sandığım gibi değil? Gümüş seni böyle kavurduğuna göre sen de kurt âdem olup çıkmışsın! İçeride de 'avlarım' dediğin insancıkları tutarsın değil mi?"

Osman kafasını iki yana salladı. "Yok bre! Onlar da benim gibidir. Seneler evvel o kurt kılıklı ecinnilerle cenk ederken, bunların başı olan o öldürdüğümüz ser kurt âdem beni ısırdı. Parça koparmadığından bana sirayet etmez sandım ama illet bana da bulaşmış. Bir tek sarhoşlukla dizginleyebildiğimden yıllarca böyle sakladım kendimi. Kimse şüphelenmesin diye mütekait olmayı bekledim, sonra savuşup bu yana geldim. Kalanları da yanıma topladım. Kuzudan koyundan başkasını dişlemesinler diye hep başlarında gezerim, insana dokundurtmam tövbe!"

Kara Şaban'ın kaşları çatıldı. "Yalan söyleme bre! Buradakilere dokunmazsın izini tozunu bulamasınlar diye, başka taraflara ilişirsin! Hoş, bir tanesini yolda yakalamışlar ama ben senin asıl yediğin herzeyi bilirim. Kayıklarla her gece Sarayburnu'na çıkarsın, ahaliye zarar verirsin sonra da evlatçıklarınla geri dönersin!"

Ayı Osman şaşkınca kafasını iki yana salladı. "Dersaadet'te ne olur bilmem ama dediğinin benimle alakası yoktur. Bunca sene adam kanına girmemişiz, bundan sonra mı gireceğim?"

Kara Şaban sinirle ormandan ötesini işaret etti. "Her gece şehirde birileri öldürülür. Öldürenin insan olmadığı da aşikârdır. Ben ne bileyim senin olmadığını? Panayot'un hesabınca birileri sur dibine canavar göndermekte. Galata'dan Kasımpaşa'dan inmedikleri malum, gelseler gelseler denizden gelirler diye düşündük. Panayot dehlizleri bile kurcalamış. Daha bu sabah Ases Ahmed'in cenazesini kaldırdılar. Sırf şehirde gaile çıkmasın diye alelacele defnetmişler ama parçalanmış vücudu millete ayandır..."

Ayı Osman'ın gözleri sanki yuvalarından uğrayacaktı. "Ases Ahmed'i nasıl haklamışlar? Bu işin içinde bir iş vardır Şaban. Allah seni inandırsın benim bir alakam yoktur. Evlatçıklarıma kıymayasın! Ben de sizinle gelirim icap ederse. İşin ardını birlik-

te tetkik ederiz. Baktın müsebbibi benim alırsın canımızı. Ama ben değilsem yemin olsun mütesebbibin canını ben alırım!"

Kara Şaban diğerlerine baktı. Ardından kabul ettiği manasında kafasını salladı. Kulübenin içine girip sıradan şehirlilere benzer eskimiş giysilerini giyinen Osman, kulübenin içinden çıkardığı kalınca bir zincirle kulübenin kapısındaki halkaları sarıp sarmalayarak bezirgânların kullandığına benzer bir kilitle kapıyı açılmaz hale getirdi. Şaban Ağa, Osman'a "Silahın yok mudur?" diye sorunca, o da "Bana lazım olmaz!" diyerek en yakındaki ağaç gövdesine bir pençe savurup sanki demirden topuzla vurulmuşçasına ağaçta iz bıraktı.

Kara Şaban'ın takımı tıngırdayan talikanın sırtında şehre doğru yollanıp başka talikaların da beklediği Pera Bağları'na nazır açıklığa vardılar. Dalıp gittikleri yol hay huyundan Şaban'ın "Hagop'un ne işi var bre burada?" diye söylenmesiyle uyandılar. Topal Hagop, çömeldiği yerden kalkıp arabaya doğru seğirtti.

"Seni sordurdum, buraya dönersin diye bekloordum! Agam yetiş! Cinayet! Cinayet!"

"Ne cinayeti bre?"

"Azap Kapı rıhtımında! Kıymışlar birine!"

"Bin talikaya! Arabacı, Büyük Kule Kapısı'nın oraya sür hele!"

Talikacının kamçısını şaklatmasıyla Pera Bağları'na sırtlarını dönüp Büyük Kule Kapısı'na vardılar. Burada talikadan atlayıp kapıya doğru koşturan Şaban'ın peşine takıldılar. Panayot ile Roza en geriden takip ederken Mansur'la Hagop, Şaban ile Osman'ın hızına yetişmeye çalışıyordu. Yeni dikilmeye başlamış ahşap evlerin öbekleştiği sokakları geçip Harip Kapısı'na vardıklarında Şaban bir an duraksayıp soluklandı, ardından sahile bakan Azap Kapısı'na doğru koşturmaya devam etti.

Azap Kapısı'ndan geçtiklerinde rıhtımın önünde reayadan yeniçeriye bir nice kimsenin toplanıp bir mıntıkayı temaşa ettiklerini gördüler. Şaban Ağa'nın gelişini fark edenler açılıp yol

verirken temaşaya devam edenler onun hışmına uğrayıp haşmetli pençeleriyle itilerek sağa sola kaçıştı. Rıhtımın üzerinde yelken bezine kefen misali sarılmış kanlar içinde bir ceset yatmaktaydı.

Şaban Ağa cesedi gösterip sordu: "Kim yapmış bunu Hagop?"

"Bilmoorum. Bilen de yoktur kaliba. Azap Kapı'da mevta hortladı diye haber geldi, ahaliylen seğirttim. Zannederim Urumelili bir külhanbeyi, eğilmişidi naaşın üstüne. 'Bu topraktan çıkma değildir, üstünde toprak görünmoor, tazeden kıymışlar garibe' deyince senin peşine koşturdum ağam!"

"Benim postu serdiğim yerde habersiz fareye sıçana kapan bile kurulmaz bre! Hangi teresin işidir bu?"

"Ağam iş daha fenadır zannederim. Mevtanın yüzüne bakasın..."

Şaban cesedin üzerine eğilip kefeni araladığında Divane Murad'ın solmuş yüzüyle karşı karşıya geldi. Açık kalmış gözlerindeki donuk ifadeyi görerek uzun senelerden sonra ilk defa korkuyla ürperdi. Namlı bir zorbaz kanlar içinde semtinin bir muhitinde cansız yatıyordu ve faili meçhuldü.

Hagop, soluk alıp vermesi normale dönünce Galata rıhtımının olduğu yeri gösterdi. "En fenası ise dayilarla zorbalar senden habersiz toplanoorlar gene! Galata rıhtımında Tekgöz'ün kalyonundalar! Siyavuş ile Kara Emre hariç hepisi orada zo."

Kara Şaban bir şey bilirmiş gibi kafasını manalı manalı salladı. Kâh Mansur'a kâh diğerlerine baktı. "Bizim icraatımız belli. Yiğit oyunu. Usulüne göre oynadığın müddetçe kimse bir şey demez. Benim kapımı terk edip benlik yoluna düştüler, bir şey yaptım mı hiçbirine? Bir kötülük ettim mi? Yiğit adamla hasım olsan da yiğitlik gereği bazı kusurlarını görmezden gelirsin. Ancak oyun böyle arkadan iş çevirmeye, puştluğa dönerse o puşt oyunu olur! Bunların oyunu da gayri puşt oyununa döndü. Puştun oyununu bozmak iktiza eder. Ya karnı ya sırtı!" Bir anda Hagop'a döndü. "Topal! Roza ile Panayot'un başında dur, Ka-

raköy Kapısı'nda bekleyin bizi, bir işi hallettikten sonra oraya geleceğiz!"

Roza bir an sanki ölüme gidecekmiş gibi farz ettiği Şaban'a itiraz edip peşine düşmek ister gibi olduysa da Şaban'ın kanlanmış gözlerinden ürkerek sustu. Şaban, Mansur'la Osman'a baktı. "Siz benimle geleceksiniz. Başımıza bela açmaya niyet edenlere bela olacağız!"

Kıyı boyu fırtına gibi yürüyen Şaban'ın ardından Osman ile Mansur da afili adımlarla iştirak ettiler. Osman, pek sevmediği halde eskisi gibi Galata'nın sokaklarında caka satarak dolaşmayı özlemiş gibiydi. Mansur ise iki eski kurdun yanında bu yollara yeni dökülmüş genç bir namzet olarak o büyülü anın tılsımıyla mest olmuştu. Topuklarını toprak yola vurarak, sağa sola bakmaya tenezzül bile etmeden ava çıkmış aslan misali yürüyüp giden bu zorbazların gazabından ahali sağa sola kaçışarak, yol vererek sakınmaya çalışıyordu. Görse Zaloğlu Rüstem'i kıskandıracak bir çalımla Galata rıhtımına geldiler.

Tekgöz Giovanni'nin kara suretli kalyonu, Bahr-i Sefid'e açılmadığı vakitlerde ekseriya Galata rıhtımında demirli olurdu. Bir nice masumun ahını taşıyan kalyon Boğazları geçene dek Osmanlı bahriyesinin nişanlarına haiz sancaklarla arz-ı endam ederdi. Boğazları geçtikten sonra ise yerine kan kızılı sancaklar çekilir, Bahr-i Sefid'de korsanlık namına bir nice kanlı sefere çıkardı bu korkulu kalyon.

Şaban, Osman ve Mansur gemiye yaklaştıklarında Giovanni'nin İspanyol kıyılarından Venedik Ceneviz memleketlerine, Akdeniz'in türlü çeşit yerinden gelme silahlı ve belalı adamlarının güvertede ve rıhtımda dolanıp kol attıklarını gördüler. Kara Şaban'ı birçoğu simaen tanımıyordu ancak sırtındaki koyu renkli çuhayı savura savura gelen bu ejderha yapılı adamın önüne çıkmaya cesaret edemeyerek efsanevi Kara Şaban'ın da ondan başkası olamayacağına kanaat getirmişlerdi. Çürük çarık iskelenin

üstünden geçip geminin güvertesine çıktıklarında orada bekleyen diğer zorbazların adamlarından dahi kimse gıkını çıkarmadan dikilmekte olduklarını fark etti Şaban. Kaptan köşküne inen merdivenleri aştı. Süslü bir kapının önüne gelince sert bir tekme savurup kapıyı menteşelerinde sallanır hale koyup içeriye daldı.

O esnada Dalyancı Stavro'sundan Kör Abu'suna, Kapı Onnik'ine kadar bir nice zorbaz ve dayı çepeçevre döşeklere kurulmuş, Giovanni'nin tüysüz sakilerinin ikram ettiği Rodos şaraplarını yudumlamakta, Deli Haim de ayakta hararetli hararetli bir şeyler anlatmaktaydı. Şaban Ağa içeriye balyemez güllesi gibi tekmesiyle girince hepsi sus pus oldu, şaraplar boğazlarında kaldı, kadın misali cilveyle kıpraşan sakiler bile hareket edemez oldu. Mansur ile Osman kapıda beklerken, Şaban Ağa içeriye birkaç adım attı. Her birinin yüzüne ağır herze yemişler gibi bakarak açtı ağzını yumdu gözünü. En gün yüzü görmedik küfürleri, birer birer bu paçası kanlı, kendileri belalı adamların kulaklarına, sıfatlarına, ölmüşlerine, dirilerine salvoladı:

"Behey kazanının kulbunu, kuşağının düğümünü kerttiğimin gidileri! Adam ardından iş görür kahpe dinli namertler! Bre ölüsünü dirisini, gelmişini geçmişini elden geçirdiğimin kenefte yestehledikleri! Rıhtımdaki boku kimin yediğini bilmeyeceğimi mi sandınız ha teresler?"

Haim yutkunarak konuştu: "Musa hakki için sandigin gibi değildir agam! Tovbe haşa! Sana arkadan iş etmek ne haddimize?"

"Belli! Arkadan çevirmediğiniz için böyle gündüz gözüyle aleni toplaşmışsınız. Sabah vakit de böyle cem etmişsiniz, Siyavuş pezevengini adam yerine koymuşsunuz. Şimdi de yetmezmiş gibi yine habersiz divan kurmuşsunuz, hem de Divane Murad rıhtımda cartayı çekmişken! Sizi adam yerine koyan, kapı önüne koyup belinize bıçak takan ben değil miyim? Ben müsaade etmesem kaçınız barınabilirdiniz bu şehirde? Hepinizin yerini,

yurdunu biliyorum bre! Neticesinde beni asarlar ama ben o sehpaya çıkmadan sizin yedi sülalenizi tavuk gibi boğazlarım! Hangi biriniz gık diyebilir? Ha?"

"Agam biz de bu sebeple toplaştik inan olsun. Sabah Siyavuş çagirdiğinde sen de bilirsin sandik. Seni yöremeyince sorduk, boş verin dedi ileri yeri konuşu. Savuşup yittik. Sana yelecektik, biz de yeni işittik bu cinayet hadisesini!"

"Bana gelecektiniz demek." Şaban Ağa cümlesini bitirir bitirmez elinin tersiyle Haim'in suratına vurup onu kaptan köşkünün duvarına yapıştırdı. "Bre puşt! Burada içiyorsunuz, âlem ediyorsunuz, ben karı mıyım da en son bana geleceksiniz ha?"

Haim burnundan akan kanları elinin tersiyle sildi. "Agam bu Murad'in öldürülmesi tesadüf değildir. Sabah Siyavuş'a sövüp saydı, Saban Aga duyarsa keser biçer dedi. Zannimca bununla alakalidir!"

"Siyavuş diye biri artık yok. Kovdum şehirden. Eğer bir daha bu şehirde sabah ezanını işitirse duyacağı son ezan olacaktır..."

"Sana racon koymak için öldürmüş olmasın Murad'ı?"

"Onun yapıp yapmadığı meçhul. Ama bu cesedin burada görülmesi racon koyma değil. Birileri Murad'ı başka tarafta tepeledi. Cesedini de buraya bıraktı. Karagümrüklülerle aramızı açmak gayesinden başka bir şey değildir. Ben ahmak değilim!"

Stavro çekine çekine konuştu: "Saban agamu! Evvela Ases Ahmed, simdi de Divane Murad... Bu iste bir is vardir. Biz de Siyavus'tan süphe ederiz!"

"Müsebbibi ben bulurum siz ona karışmayın. Ama benden habersiz bir kere daha böyle gizli kapaklı toplandığınızı duyarsam yine gelirim. Bu sefer konuşmaya değil tavuk gibi boğazlamaya!"

Mansur o anın heybetini yaşarken, içeride bir alay zorbaza meydan okuyan Kara Şaban'ın öfkesinin gölgesi altında, dikildiği yerde adeta bir kaplan kesilmişti. Kağnı gölgesini kendine

atfeden köpek misali, içerideki süt dökmüş kediye dönen zorbalara, dayılara ehemmiyetsiz kimselermiş nazarıyla bakıyordu. Onların bir araya geldiklerinde ne denli hinleşebileceklerini, ne denli hainleşebileceklerini elbette ki o müthiş anın debdebesinde zor fark ederdi. Kara Şaban afili adımlarla kaptan köşkünden çıktığında aynı çalımla Osman ile Mansur da ardından yürüyüp Tekgöz'ün kalyonunu terk ettiler.

Haim, onların topuk sesleri uzaklaşırken yeniden burnundan akan kanları elinin tersiyle silip hiçbir şey olmamış gibi dayılara, zorbalara bakındı. "Şimdi Şaban ile Siyavuş'un cengi başladi!"

Stavro elindeki kadehten şarabı sağa sola saçarak söylendi: "Vre Haim isler berbat olazağa benzer. Murad'i kimin hakladiği elân meshul. Gayri bu zenge Karagümrüklüler de dahil olazaktir! Ziyadesiyle kan akazaktir!"

"Faili meçhul olsa ne yazar be Dalyanci? Siyavuş'un kopeklerinin işidir, bilmeye lüzum var? Karayümrüklülerin dahil olmasi bir şey değiştirir? Cengin gidişatını biz tayin ederiz. Yanim tefeci, tüccar, sarraf takımi tayin eder. Senin de dediğin yibi bu cenkten kim sağlam çıkarsa ona biat edeceğiz, icap ederse Karayümrüğü icap eder ise Kara Şaban! Kostantiniyye bir koca şehir, artik bileğine dayanan değil bizi ve akçesi olani arkasina alan kuvvetlidir..."

Kalyonun kaptan köşkünde şehrin karanlık siluetleri kâr-zarar hesabı yaparken, Kara Şaban ile takımı da Karaköy Kapısı'na gelerek burada bekleşen Hagop'un takımıyla buluştu. Hagop, Şaban'ın yüzüne manalı manalı baktı. "Birinden dahi hayır gelmez değil mi?"

Şaban yere tükürdü. "Topunun canı cehenneme! Murad'ın katlini konuşurlar güya ama mevzu biziz. Siyavuş mu kalacak ben mi kalacağım onun hesabını yaparlar deyyuslar..."

Mansur, Hagop'un birden ciddileştiğine, yüzünün korkutucu bir hal aldığına şahit oldu. Hagop alelade bir şeyden bahsedermiş

gibi lalettayin ancak musalla taşının soğukluğu kadar kesin bir hırıltı ile "Ka hazır hepsi gemidelerken serelim leşlerini!" deyiverdi. Mansur o an nam sahibi olmanın şöhretten ziyade bilekten ve cesaretten geçtiğini anlar gibi oldu. Şaban Ağa'nın o kadar asıp kesmekten bahsetmesi beyhude yere değildi, keskin bıçağın yoldaşlığından ileri gelen bir güvenin neticesiydi. Gemideki tayfaların kendilerine ses çıkaramayışında da Hagop'un bakışlarında da aynı korkusuzluğu sezinlemişti. Döküldüğü bu yolda bileği kadar varlığını sürdürebileceğine kaniydi.

Osman, eliyle bir karşıdaki şehri bir de rıhtımı göstererek sordu: "Bela geldi mi üst üste gelir. Bana Dersaadet'i basan mahlûkları dediniz, şimdi de bu mevta çıktı. Meselenin ucu her halükârda Şaban'a dokunuyor."

Şaban Ağa, Mansur'u gösterdi. "Sabah bu kızan da aynını söyledi! Bu canavarların kastı var ise banadır! Koca Divane Murad'ı öldürmek, Karagümrüklüleri karşısına almak Siyavuş'un yiyeceği herze değil. Beni bunlarla hasım edip silmek isteyen birilerinin işi. Bana kastı olan birinin yediği herzedir bu!" Şaban daha sövüp saymaya devam edecekti ki Panayot'un "Evrika vre!" demesiyle ona baktı. "Ne buldun Panayot?"

"Agamu, bu benim evvelden nasil aklima gelmedi sasarim!"

"Ne gelmedi?"

"Ben dehlizlere baktim ama altindakilere degil! Hani evvelden demis idim ya Urum Kayserlerinden de evvelinde, insan yapisi olmayan dehlizler vardir, türlü sesit ezinni dolasir?"

"Bu şimdi mi aklına gelir be!"

"Hesaba katmadim zanim! Yani o ezinniler olazayini..."

"Niye ki bunlar farklı mı?"

"Sehrin asil zanavarlaridir benim dediklerim, birkas haftadır gezinenler değildir..."

"Şehrin asıl canavarları dediğin ne bre ecinni değil mi hepsi? Şehrin hakiki canavarları ne demek hem? Kocamış paşa boğar

gibi bebe boğmaktan çekinmez bostancıları mı dersin, yoksa kabil olsa abdesthaneye bile falakayla iner kadı naiplerini mi?"

"Zinler âlemi nasil insanlarin bir sureti gibi ise Kostantiniyye'nin altinda bir Kostantiniyye daha vardir! Benim bahsettiklerim senin dediklerinden baskadir efendimu. Bunlarin bir reisleri vardir ki senin de benim de Osman Aga'nin da tanidiği biridir. Onun bunca sene sehre bir kasti olmamistir ki bunza kötülüğü ondan bilelim degil? Anzak isime bir kurt düstü. Aklima ondan baskasi gelmez..."

"O kim?"

"Hani kurt suretli âdemler zuhur ettiğinde bir Frenk gelmis idi. Okült üstadi derdi kendi lisaninda hatirladin?"

"Frenk? Dur şimdi hatırladım. Avcı kılığıyla gezen, bir acayip konuşan şu âdem! Jak mı neydi adı... O hâlâ yaşıyor mu? En son firar etti bizim elimizden. Elbiseleri kalmıştı geriye, götürüp cellat mezadında sattırmıştım. Memleketine kaçtı zannediyordum. Şehirde hiç denk gelmedim..."

"Karsilasmamaniz tabiidir efendimu. Zira kendisi yeryüzünde pek gezinmez, en azindan gündüz gözi ile endaksi?"

Osman Ağa gevrek gevrek güldü. "Anlaşılan ecinnilere karışan tek ahbabın ben değilim Şaban. Anlasana, adam da bizim âleme karışmış!"

"Osman Aga dogri söyler. Üzerinize afiyet hortlamistir kendileri. Bahsettiğim dehlizlerde yasar. Kendisi gizli ilimler üstadi de olduğundan diğer ezinnileri de sindirmisidir. Hülasa yeraltinin, hortlaklarin kabadayisi da odur!"

Osman, Şaban'a döndü: "Yeraltının kabadayısı demek! Mevzu artık sahih hale gelmiştir. Bu dehlizlerin mıntıkasını bilir misin Şaban?"

Şaban, gözlerini ona devirerek küfreder gibi baktı. "Bilmez miyim? Ömrüm oralarda geçti. Lağımcı başı mıyım ulan ben nereden bileyim? Panayot anlatıp duruyor işte biliyorsa o biliyordur."

Panayot: "O dediğim yerlere girmek her yerden mümkün değil. Ama birkas yer bilirim, birinden biri bulunduğu yere sikar! En yakini Odun Kapisi'nin dibinde. Üstelik yanimizda Roza'nin gelmesi de iyidir. Kadina ziyadesiyle düsküdür deye duymus idim!"

"Ben gavat mıyım bre?"

"Ohi vre, öyle değil! Kokusunu alir ise kendi ayaziklariyla gelezek!"

"Öyle desene be koca gâvur! Düş haydi önümüze!"

Şaban Ağa'nın takımı Eminönü tarafına geçmek için bir kayığa doluştukları sıra Mansur içinde bulunduğu durumun tuhaflığına şaşmaktaydı. Öncesinde Osman Ağa'nın gümüş karşısında duman tüten koluna vc o ayı mı kurt mu belirsiz ürkünç mahlûkun leşine şahit olmuştu. Peşinde dolaştıkları ihtiyar bir meyhaneci anladığı kadarıyla uzun seneler büyücülükle, sihirle uğraşmıştı. Şimdi ise yeraltında gezinir hortlakların, ecinnilerin başıyla, onların kabadayısıyla karşılaşmak üzere yola çıkmışlardı. An geliyor gerçek bir dünyanın hakiki dertleriyle hemhal olup dayılara ve zorbalara denk geliyor, sonra bir anda masallardan çıkma tuhaf bir düşler âlemine gark oluyordu. Yaşadığı acayipliklerin ömrünü nereye sürükleyeceğine şaşırmaktaydı...

Kayıkla Odun Kapısı yakınlarında karaya ayak bastıklarında bir-iki yeniçeri, "Gündüz gözü avretli âdemli aynı kayığa binmişsiniz, ayıptır!" şeklinde kendilerine çıkışmışsa da, Şaban ile Osman'ın pazularındaki orta nişanlarını görünce binbir özürle, estağfurullah ile kısa sürede gözden kayboldular. Korkuları Şaban ve Osman'ın orta nişanının yanı sıra rütbelerini gösterir remizlerini de pazularına işletmelerinden ileri gelmekteydi.

Bizans zamanında ibret-i âlem niyetine suçluların idam edilip işkence gördükleri o kasvetli Odun Kapısı'ndan geçtikten sonra, Panayot'un adımlarına uyarak sağa dönüp sur dibi boyunca yürüdüler.

Panayot bir aralık durup, biraz ilerideki mağara ağzına benzeyen, kenarları Rum padişahlığı döneminin putlarıyla bezenmiş, kapısında iki bekçi acemoğlanının beklediği bir geçidi işaret etti. "Na gideceğimiz yer orasidir. Ama basinda ne diye ases, beksi bekler bilmem?"

Şaban Ağa, diğerlerinden önde yürüyerek acemoğlanlarının önüne dikildi. "Kimsiniz? Kimlerdensiniz? Ne beklersiniz burada?"

Acemoğlanlarından biri gözle görülür bir hürmetle, gözlerini Şaban Ağa'nın pazusundaki orta nişanından ve "çorbacı" işaretinden ayırmadan, "Bostancı Ağa dikmiştir ağam. Bostancılar Ocağı'na yeni çıkmayız. Buralarda haşa huzurdan avretlere musallat olan bir melun varmış, onun başına bekçi dikti bizi!"

Öbür acemoğlanı da söze girdi: "On gün önce asesler fenersiz gezen birini görmüşler. Gecenin o vaktinde ya hırsız ya uğursuzdur diye peşine düşmüşler. Ancak en başta çekinmişler, malum geceleri Dersaadet pek emin değildir. Bir eve girerken görmüşler. Bir de bakmışlar ki Frenk tipli, kılıçlı mılıçlı, avcı kılıklı bir adam! Ahaliden biri sanmışlar ilkin ama Frenk kıyafeti tuhaflarına gitmiş."

Şaban: "Avcı kılığı tuhaflarına gitmemiş yani? Camii önünde güvercin avlamaya çıkacak hali yok ya adamın, silahlı gezmesinden şüphe etmemişler mi?"

"Geçen aydan beri geceleri öyle şeyler oluyor ki o vakitte silahlı gezmeye kadılar bile ses çıkarmıyor artık ağam. Her neyse bu adamın peşine düşmüşler buraya girmiş. Bazı kadınlar hep böyle bir adamın geceleri yanlarına sokulmasından şikâyetçiymiş. Bu dedikoduları da aseslerin kulağına çalınınca hadise Bostancı Ağa'ya intikal etmiş. Saraya da dadanmasın diye birkaç gündür bekliyoruz burada. Yerimize başkası geliyor ona devrediyoruz. Bostancı Ağa emretti, o ırz düşmanı o delikten elbet çıkar, kafasını çıkardığı an enseleyin diye."

"Âlâ! Sabi sıbyanı burada heder etmenin âlemi yok. Nöbetiniz bitmiştir. Gidin Bostancı Ağa'ya selamımı söyleyin, Otuzbirin Şaban Ağa nöbetimizi kaldırdı, avretlere musallat olan deyyusun hesabını görmüş dersiniz."

Acemoğlanları, "Şaban" sözünü işitir işitmez meşhur Kara Şaban ile karşı karşıya olduklarını anlayarak karşısında "has durup" mağara ağzına benzer dehliz kapısının önünden ayrıldılar.

Şaban Ağa, Topal Hagop'a kapıda beklemesini emrettikten sonra, yan taraftaki evlerin birinden rica minnet aldıkları kandilleri yakıp besmelelerle, kyrie eleysionlarla şehrin dehlizlerine indiler. Bizans artığı kiliselerden, evlerden aşina oldukları taş duvarların kenarından köşesinden kıvrıla kıvrıla daha aşağılara sarktılar. Tabanlarında çatırdayan sıçan vc yılan kemiklerini geride bırakıp insan kemikleri üzerinden atlaya sıçraya geçtikleri sıra, insan elinden çıkmadığı aşikâr, zanaatkârları insanın doğuşundan çağlar evvel Azazil'in ordularıyla yeryüzünden silinen cinlerin devrinde yaşamış olan koca sütunları ve şekilsiz şemalsiz tuhaf mabutların resmedildiği duvar kabartmalarını kandil ışığında görebilecekleri kadar seyrettiler. Roza ve Panayot diğerlerine göre daha önde ilerliyor, diğerleri de geriden onları takip ediyordu ki maksatları hortlaklık illetine duçar olmuş hovarda Frenk'i daha kolay ele geçirmekti. Bu nedenle Şaban Ağa, Ayı Osman'ın muhalefetine rağmen kendilerindeki kandili söndürmüş, Roza'ları karanlığın içinden tarassut etmekteydi.

Mansur, merakını yenemeyerek fısıltıyla sordu: "Osman Ağa, neden karşı çıkarsın?"

Osman: "Elimizdeki kandili söndürmek beyhudedir de ondan. Bizim gibi karanlığın, gecenin mahlûkları görmek için insanlar gibi ışığa ihtiyaç duymazlar. Gece hayvanları gibi karanlıkta da ışıktaymış gibi görebilirler. Ben yüksek duvarları, ecinni suretleri nakşedilmiş kubbeleri şu an nasıl görebiliyorsam, o Frenk hortlak da bizi öyle seyredebilir!"

Apansız esen bir uğursuz yel kandilin ışığını söndürünce Roza'dan gayriihtiyari canhıraş bir çığlık yükseldi. Şaban "Yettim Roza!" diye gürleyip atılmak istediyse de Osman'ın kendisini tuttu. "Ben onları görür, yakalarım! Siz kandili yakıp peşimden gelin!" diyerek kör karanlığa dalıp kayboldu. Mansur içine düştüğü korku haline şaşırdı. Şehrin zorbalarına karşı kükreyen ağasının yanında mehabetle dikilmesinin üzerinden daha ne kadar süre geçmişti ki? Şimdi tıpkı ağasının karşısındaki zorbalar gibi neden titremekteydi?

Ağası güç bela elindeki kandili yakıp etrafa bakındı. Panayot'un tek başına yerde baygın yattığını görünce ona doğru koşturup ayılttılar. Ayılır ayılmaz "Birisi bana vurdu ama elilen değil odunlan zannederim!" deyiverdi. Dehlizin ilerisinden bazı boğuşma sesleri gelince Şaban bıçağını çekerek "Ardımdan gelin. Deyyusu bana bırakın!" diye emretti. Mansur'la Panayot, koşar adım fırlayan Şaban'ın ardından seğirttiler. Panayot, kaşla göz arasında bohçasından bebek şekli verilmiş Anadolu ahalisinin "çömçe gelin" dediği tahta kaşıktan bir sureti çıkarmış kendi lisanında bazı sözler mırıldanmaya başlamıştı ki hem elindeki suret hem gözleri mor ışık haleleriyle parlıyor gibiydi.

Bizans sarnıçlarını andıran koca sütunların sıralandığı ucu bucağı görünmeyen bir yere geldiler. Biraz ileride Osman Ağa'nın Roza ile Frenk kılıklı, belinde uzun ince bir meç taşıyan sivri bıyıklı, gözleri parıldayan bir adamın arasında dikilmekte olduğunu görünce onların yanına varıp Frenk'in etrafını sardılar. Frenk onların birçoğunu uzun bir süre önce tanıdığından müstehzi bir sırıtma ile Şaban Ağa'yı selamladı.

"Görüşmeyeliğ epey zaman olduğ Mösyöğ Şaban!"

Mansur gürledi: "Sen ağamı ne tanırsın bre?"

Şaban, ifadesiz bir şekilde Mansur'a Frenk'i gösterdi. "Aradığımız Frenk budur işte."

Frenk, Mansur'a da dönüp aynı şekilde selamladı: "Bendeni-

ğz Jean Jacques de Montegeu. Françe tebaasından. Roi dö Frans, Françe Kralı'nın okültistiydim. Şimdi ise bu değlizlere hükmetmekteğim!" Ardından Şaban Ağa'ya dönerek Osman ile Panayot'u gösterdi.

"Ne o mösyöğ Şaban? Bu sefer benim peşimdesiğniz demek? Yanınızağ bir loup-garou, kurt-adam ve le magicien, büyücüğ alıp kapımağ dayandığnızağ göre... Oh mon ami! Yaşınızığa başınızağ bakmadan elân sizeğ is janissaireslik mi yaptırıyoğlar?"

"Sen mi soracaksın biz mi soracağız kefere? Yaptıklarının hesabını ver bakalım!"

"Siz beniğ eskisiğ gibi le seul, yanlığz mı sandığnız? Yeryüzünün tiranlarığ siz olabiliğsiniz ama yeraltının tiranığ benim mösyö!"

Frenk'in cümlesi biter bitmez karanlık sütun sıraların gerisinden ürpertici hışırtılar işitildi. Sütunlarından arasından belli belirsiz peyda olan, kızıl gözleri fener misali ışıldayan, yılan gibi tıslayan korkulu mevtalar birer birer sökün edip Şaban Ağa takımının etrafını çevirdiler. Hortlaklardan bazılarının üzerlerinde fi tarihinden kalma Bizans tebaasının, Latin tebaasının kıyafetleri de vardı. Şaban Ağa mevtaları gösterdi.

"Bunca ölüyü ne ara diriltip kapı kulun ettin a Frenk?"

"Le okültism, gizli sanatlar üstağdığ olduğumu ne çabuğk unuttunuz..."

Şaban Ağa'nın yüzünde Frenk'inkine eş değer müstehzi bir sırıtma peyda oldu. "Roza! Şu boynundaki istavrozu getir hele, Frenk'in canı dua çekmiş!"

Frenk'in suratı aniden asıldı. "D'accord, tamağm! Ne soracaksanığz sorun, cevap vereceğim mösyöğ!"

"Sıkıysa verme! Buranın duvarlarında sesim çınlayıp duruyor zaten, bir ezan okumama bakar kavrulur gidersiniz! Anlat bakalım. Şehrin ahalisine musallat olmuşsun?"

"Onlağr ufak gönül mağceralarığ, la licence ne diyor siz ah hovardalığk!"

"Karıya kıza musallat olmanı demiyorum bre! Ölümler, cinayetler, adam parçalayan gulyabaniler..."

"Bunlağr diffamation yani iftirağ mösyöğ! Benden başka yeryüzüneğ çıkan yoktuğr buradağ. Ben değ kimseyi öldüğrmedim! Bu zamanağ kadağ kimseyeğ biğ fenağlık etmediğm! Ama yapanlarığ biliyoğrum!"

Osman sordu: "Yeryüzüne pek çıkmam diyorsun ama cinayetleri nereden biliyorsun?"

"Elân şehrin bazığ gizliğ ilim üstatları ile mülakiğ oluyoğrum mösyöğ. Lakin benim bildiklerimiğ bilmiyoğrlar, onlarağ göre kıyamet vakti gelmiş! Bundan birkaç seneğ önceğ gökyüzündeğ görüleğn kuyrukluğ yıldız ve ardından vukuğ bulan depremiğ de alamet sayıyoğlar. Lakin alakasığ yok, bu cinayetleğ bir alamet değil..."

"Ala! Pek âlâ! Bizim de merak ettiğimiz cinayetleri işleyenler zaten. Kimdir bunlar?"

"Buralığ değilleğr. Kuvvetli bir le talisman, tılsığm ile bunlarığ Sarağyburnu'nağ mavnalar ile bırakırlağ. Bunlağr da gün doğmadan mavnalarağ gerig dönüp kayboluğlağ."

Panayot, elindeki çömçe gelini sallayarak: "Ela oriste! Hadi buyrun! Tam da tahmin ettigim gibi... Lakin isin isinde tilsim olduğunu nasil anladin?"

"İçlerğinden birisiğ benim gibiydiğ. Slavlağ upiğ diyoğr siz ne diyoğr, hortlağk! Oh mon ami, beaux yeux güzel gözler ve rouge sang, kan kırmızığ dudaklağ! Onunlağ konuğştuğm, benimleğ kalmasığ içiğn yalvardığm. Kuvvetliğ bir tılsığmın hükmü altındağ olduğunuğ, tağ Kırığm'dan Kefe Limanığndan geldiğni söylediğ. Aylar önceğ şehriğn yukarğsında bir rıhtımağ getirilmişleğ. İstediğ gibiğ hareket edemiyoğdu. Onun gibiğ pek çok tuhaf

mahlûk ve canavağ vardığ mösyöğ, gözlerimleğ gördüğm... Yaptırağnın adınığ bilmediğni söylediğ. Biğr tek kendisi Hunefşân Kadın diyeğ birinin kölesi olduğunu söylemiştiğ lakin tılsımğın sahibi o değil imiş..."

Kara Şaban, kafasını iki yana sallaya sallaya söylendi: "Hunefşân ha! Kan saçan! Adı batsın her ne melunsa... Bu iş daha çok su götürür. Ardı karanlıktır. Sen kalk ta Kırım'dan Kostantiniyye'ye ecinni getir, üstelik bunları da limanda amele gibi bekletip iş gör! Müsebbibini bir bulayım, parçalarının her birini yedi tepeye ülüştüreceğim ulan! Hangi rıhtım olduğunu söyledi mi?"

Panayot, Şaban Ağa'nın kolunu tuttu. "Agamu bunlar üs kisi bes kisi değildir. Kalabaliktir! Onlari bastiramayiz. Lakin bunlari efsunlayan kimseyi bulup alt eder isek haklarindan geliriz, endaksi?"

"Ben de onu derim be Panayot. Şehrin yukarısında bir rıhtımda saklıyorlarmış bunları. Ya Kasımpaşa'daki ya da Galata'daki rıhtımdır. Ardımdan iş çeviren zorbazların, dayıların bu işte parmağı olduğu zaten aşikârdı..."

"Ohi vre! Eğer o dediğin yerlerde olsalar, hemen anlaşilirdi. Hep ayak altidir. Bunlar sihirli mahlûklar olduklarina göre, gemileri de tilsimlidir hem de tilsimli bir rihtimda tutulurlar..."

"Böyle söylediğine göre yerini biliyorsun? Var mıdır böyle efsunlu büyülü bir rıhtım Kostantiniyye'de?"

"Eskiler rivayet eder, Rum Kayserliği devrinde Tophane'de o vakitler orman ortasinda Megas Aleksandros'un yani İskender-i Rumî'nin bir manastiri varmis, simdi oraya zannimca bir zamii yaptiriyorlar. Eski insanlar, yılda bir kere 'Aya Aleksandıra' dedikleri bu manastiri ziyaret edermis zira Aleksandros'tan sok önzeleri İskender-i Zülkarneyn, Yecüc-Mecüc Seddini insa ettirdikten sonra birkas gulyabaniyi, dağlar misali heybetli birkas beyaz devi, ta Serkes diyarinda duran Elburz dağindaki sihirbaz oburlari, Abaza memleketindeki Sadşe dağlarinin sihirbaz ka-

rilarini Kostantiniyye'ye getirmis. Tophane'de bir büyük sukur isinde el ve ayaklarini sağlam hurma lifleri ile bağlayıp hapsetmis ki bu tilsimli ipler kuvvetinden hisbiri hareket edemez imis. Senede bir kere bu manastira gelenler, Tophane'deki gulyabanileri, devleri, sihirbazlari ve sihirzi karilari seyrederlermis. Kıs vakti erbain ve zemheride İskender'in izniyle bu sihirbazlar tilsim ile yapilmis bakir gemilere binip yelkensiz deniz üzerinde simsek gibi hareket edip Bahr-i Sefid, Bahr-i Siyah üzerinde gezerler, Konstantin sehrini korurlar imis. Kırk gün sonra yine Tophane'ye gelirler, gemilerini limanda bağlayip hapis olurlarmis. Megas Aleksandros, dağlari deldirip Bahr-i Siyahi Bahr-i Sefid'e döktürmek isin Boğazi astirinza bu devlerin gulyabanilerin hepsi orada suya batmis, sihirbazlarin hepsi ölmüs ve gemileri Tophane Limanı'nda kalmis. Muaviye oğlu Yezid, İstanbul'u muhasara ettiği vakit bu bakirdan gemiyi buldurup gazilerine parsalatip yağmalatmis.* Zannederim ezinnileri bu tilsimli limanda saklarlar!"

"Biz şimdi gidip bu limanı bassak, sırf bizden fazla olduklarından aynı Ases Ahmed gibi bizi de harcarlar. Yılanın başını ezelim dedin Panayot. Yılanın başı anladığım kadarıyla ta Kırım'da. Kefe limanıydı, Hunefşân kadındı bir şekilde buluruz sebep olanı. Ama mesele şu ki oraya nasıl gideceğiz?"

Mansur öne çıktı. "İzin ver ben gideyim ağam. Bildiğim yerlerdir. Kanlılarımız çoktan izimizi yüzümüzü unutmuştur..."

"Dur be çırak durduğun yerde! Tek başına nereye gideceksin, nasıl bulacaksın melun efsuncuyu? Hadi buldun diyelim, nasıl hakkından geleceksin? Benim gidip bulmam lazım. Bulmalı ki kuyrukları harekete geçmeden ejderin başını ezmeli! Lakin gidemem. Buradan gidersem benim korkudan şehri terk ettiğimi düşünürler, namıma halel gelir... Hem bu zorbazlar iyice meydanı

* Buradaki rivayetler (tılsımlı limanlar) Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'ne göre yazılmıştır.

boş bulur, yapmadıkları kalmaz. Keşke bir günde gidip gelmemiz kabil olsa..."

Osman güldü. "Sen şaşırdın mı be Şaban? Kırım dediğin kaç günlük yol? Tut ki gitmen icap etti, bu karışık zamanda nereye gidiyorsun?"

Mansur: "Deryadan gidilirse dahi birkaç gün sürer. Cazı karı olsak belki bir nefeste aşardık. Rahmetli anam ağabeyime anlatırmış hep küplere, tekerlek parçalarına, hayvan leşlerine binip ta Kaf dağının ötelerinden Kırım'a kadar gelirlermiş..."

Osman, Mansur'a da hemen karşılığını yapıştırıverdi: "Eh! Kurt âdem ahbabınız var ama cadı ahbabımız olmadığına göre o yol kapalı. Panayot gâvuru da bildiğim kadarıyla uçamıyor..."

Frenk, alay eder gibi bıyıklarını düzelterek konuştu: "Kostantinopolis'ten Kırım'a bir gündeğ gitmeğk mümkün olmasadağ daha kısa süredeğ gitmeğk mümkün! Mösyöğ Panağyot, Kadığrga Limağnını bilisiniğz..."

Panayot bir an düşündü, ardından gözlerini parıldadı. "Katalaves! Nasil aklima gelmedi? Kadirga limaninda Kostantiniye'nin zadi karilarinin gemisi vardir. Bir baska tilsimli gemidir! Yılda bir kere zemheri gezelerinde sehrin bütün sihirbaz karilari o bakır gemi ile sabaha dek deniz üstünde dolaşıp Bahr-i Sefid'i muhafaza edip beklerlermis. Sultan Mehmed Han, sehri fethedince bu gemi ganimet olumus rivayete göre. Biz nasil faydalanazaiz?"

"Mösyöğ gemiğ bildiğm kadarı ile yerindeğ durmaktadığ. Tabiğ le sorciere, cadılarığ ile birlikte..."

Kara Şaban ardındakilerle dehlizden çıktıkları vakit Topal Hagop'a ortalıkta dolaşıp haberleri dinlemesini, bir durum olursa eski Kadırga limanına gelmesini söyleyip oradan ayrıldı. Mansur'un heyecandan kalbi yerinden çıkacak gibiydi. Nasıl bir gaileye bulaşmıştı?

7

Deryadan Fabrizio'nun Hanı'na

"Lakin bu aciz kulaklar işüdmişdir ki sefinelerin başka dürlüsü vardur. Bunlar öyle tılsımlara malik olup enva-i çeşit efsunlar ihtiva edermiş kim yedi günlük yolu bir nefeste aşalar yahut göğe çıkub deryada gider gibi arzu edilen yere varalar..."

Ali Osman Reis, *Vesait-ül Bahr*, (tahminen 1600'ler).

"Tetkikler gösteriyor ki İslav ahalinin 'vampir' dediği mahlûklar, tıpkı Balkan vilayetlerindeki gibi cadı, hortlak ve sair isimler altında Kırım ve havalisinin eski itikatları arasında yer almaktadır. Muhacirler vasıtası ile halk ağzından yapılan derlemeler haricinde, bazı müverrihlerin muavenetiyle Kırım ile alakalı Osmanlı vesikalarında da bu tip batıl itikatlara dair delillere rastlanmaktadır."

Hadi Yalıboylu, *Rumelinden Anadolu'ya Batıl İtikatlar*, (Basılmamış Doktora Tezi), 1949.

Şaban Ağa takımı Dersaadet'in küflü dehlizlerinde eğleşirken, Karagümrüğü'nün üzerine şimdiden kasvetli bir hava çökmüştü. Karagümrüğü'nün çoğunluğu medrese talebesi olan ahalisi, gençleri, yaşlıları, ipsiz sapsızları, kendilerini mahşer vuku bulmuş gibi sokağa atmışlardı. Ne söyleyenin diline ne de işitenin kulağına itimat ettiği bir acı haberin yüzündendi bütün bunlar.

O acı haber Karagümrüğü'nün beli kuşaklı, paçası kanlı bitirim gençlerinin arasında, toprak yola biteviye kan damlatan bir yelken bezinin üzerinde taşınmaktaydı...

Karagümrüğü'nün nam yapmış, sergerde ancak derviş taifesinden olduğundan ayrıca saygı gören, mahallelerinin evladı Divane Murad'ın solgun bedeni, sanki kabre taşınırmışçasına değişen yüzlerce el arasında taşınmaktaydı. Ne bıçak yarasına ne gönül yarasına metelik veren en babayiğit kimseler bile gizlemeden saklamadan gözyaşlarını dökmekten çekinmiyorlardı. Kimisi harp meydanı dahi görmüş bir nice gaddar o zorbaz dervişin ardından kadınlarla, yaşlılarla birlikte ağlıyordu. Kadınların ağıtları avlulardan, cumbalardan taşıyor, Karagümrüğü'nün ahşaptan ve taştan medreselerinin duvarlarında yankılanıyordu.

Divane Murad'ın naaşını gören gözyaşlarını yumruğunun tersiyle siler silmez zulalarında sakladıkları teberleri, şişleri, bıçakları ve hançerleri çıkarıp Kara Emre'nin kapısına koşuyordu. Kendi kardeşleri, akrabaları olarak gördükleri Divane Murad'ın kanının hesabını o kabre girmeden halletmek onlar için artık namus borcuydu. Ancak racon ve besa gereği kanı "onlara düşmezdi". Amca çocukları olduğundan ilk elde bunun hesabını Kara Emre'nin yani Bayramlulu Ali Ahmed'in sorması icap etmekteydi. Bu nedenle mahallenin sokak kurtlarından medreseli softalarına bir nice kişi "Kanı bize düşmez ama yine de destur ver!" demek için kapısına dökülmüşlerdi. Yeniçeriden, kadıdan korkmayan birkaç sergerdenin de kılıç ve yatağanla arz-ı endam ettiği sokak başı bu hal ile adeta serdar otağına benzemişti.

Dışarıdaki mahşeri kalabalık Divane Murad'ın naaşı yaklaştıkça açılıyor, o geçtikten sonra yere damlayan kanına basmamak için geri kapanmıyordu. Naaşın Kara Emre'nin avlusuna girmesiyle, Kara Emre'nin tüm mehabetiyle evden dışarı fırlaması bir oldu. Öfkeden ve sinirden sanki kızıla kesmiş gözlerine kimse bakamıyordu.

Divane Murad'ın bedeni avluya bırakıldığında ne bir ağlama emaresi göstermişti, ne de başına çökmüştü. O kanlı derviş, gözlerini mevtadan ayırmadan adeta ruh gibi, hayalet gibi bir sesle sordu:

"Kim yapmış?"

"Bilmiyoruz Kara Emre ağam."

"Koca Divane can teslim ederken siz ne yapıyordunuz?"

"Sabahtan geçti gitti ağam. Yanına kimseyi almadı. Siyavuş'u görüp geleceğim bir diye çıktıydı. Kasımpaşa rıhtımında bu halde bulmuşlar. Edeni bilsek böyle durur muyuz?"

Kara Emre hiç ifadesini bozmadan cesedin yanında duran kansız teberi eline alıp kaldırdı. Eski bir tanıdığına bakar gibi süzdü. "Divane Murad'ın bedeni kanlıdır ya teberi ne diye kansızdır? Divane'nin teberinin hengâmede kan akıtmadığı olmuş mudur?"

"Bıçak yarası da var ama ondan ölmemiş galiba ağam. Sırtında tüfenk misketi yarası vardı. Sırtından vurmuş köpekler!"

Kara Emre, kafasını kaldırıp sanki şehri seyre koyuldu. "Demek artık racon kalmamış..." Bir anda avından kafasını çeviren ejderha misali adamlarına dönüp baktı: "Kanı hepimize düşer! Lakin faili bilinmedikçe kanını sormak bir şeye yaramaz. Hesabını soracağımız iki yer var. Biri Kara Şaban. O saltanatında dursa zaten bu kepazelik yaşanmazdı, o yüzden artık onun hükmü bitmiştir. Geriye öteki saltanattan hesap sormak kalıyor... Bıçak üşürmeyin! Ama ne bir nefer geçebilsin, ne de bir nefer çıkabilsin buradan. Keçeli* dahi olsa salmayın!"

Divane'nin teberini beline soktuktan sonra evin önünde hep bekleyen adamlarına işaret edip mevtayı camiye götürmelerini emretti. Ağzından başkaca bir kelime çıkmamıştı ama işaret ettiği şey açıktı...

Edirnekapısı'na yakın bulunan sonradan "Karagümrük" ola-

* Yeniçeri.

rak bilinecek ve bölgeye adını vermiş olan gümrükhane, o tarihlerde kara tarafından gelen Rumeli mallarından gümrük alan bir ağa ile yüz-yüz elli kadar neferin pür silah beklediği bir eminlikti. Bezirgânlar az vermeye çalışmasın yahut sahtekârlığa başvurmasın diye ekseriya güçlü kuvvetli ve kavgacı kimseleri buranın neferliğine seçerlerdi ki çirkeflikten bile çekinmezlerdi.

Gümrükhanenin önünde önce üçerli gruplar halinde dönüp dolaşan karanlık bakışlı, korkunç görünüşlü gençler peyda olmaya başladı. Onların bu halinden tırsan bezirgân takımının kimi ya bir günü daha sur dışında geçirmeyi tercih edip arabasıyla ayrıldı yahut işini bitirir bitirmez şehrin yolunu tuttu. Bir müddet sonra bunlar kalabalıklaşıp araba geçmez olunca tüccar, bezirgan takımını hepten kendilerini sur dışına vurdular.

Gümrükhanenin önündeki nöbetçi neferler ilkin bu kalabalığa anlam veremedi, ancak her biri gümrükhaneye doğru yaklaşıp bellerindeki bıçakları, palaları sergilemekten çekinmediklerinden yaramaz bir durum olduğunu anladılar. Birkaçına soru sormaya yeltendiler ancak hiçbir cevap alamadılar. Neferlerden daha yaşlı, güngörmüş bir yeniçeri gediklisi dışarıda toplananların kan isteyen bakışlarından içlerinde bulundukları durumun sakatlığını az çok kestirince, kendi tek başına kapıya çıkıp neferleri içeriye göndererek ağaya haber vermelerini istedi.

Gümrükhanenin ağası, ehirmen suretli kavgadan kaçmaz bir Boşnak devşirmesiydi. Dışarıda biriken, çoğu softa kılıklı ancak beli silahlı delikanlıları ve onların kanlı gözlerini tek tek seyrettikten sonra mevzunun daha çetrefil olduğunu sezinleyerek geri çekilmelerini emretti. Karagümrüklü gençler, sergerdeler, softalar kıpırdamadı. Emri tekrarladı, tabiri caizse yaprak dahi kıpırdamadı. Gümrükhanenin ağası, gedikli yeniçeriye ne olursa olsun kapının önünde kalmasını emrettikten sonra kalabalığın içine daldı. İnsanlara çarpa çarpa geçmeye çalışırken sanki insan bedenlerinden oluşma bir denizde kulaç atıyor gibiydi. Bir müddet

sonra insanlar da ona çarparak engel olmaya çalıştı, an geldi etten kandan bir duvara tosladı. Ne ileriye gidebildi ne geriye ki leşe üşüşmüş karınca sürüleri misali etrafı çepeçevre sarılmıştı. Geçirmeyeceklerini anladı. Gedikli yeniçeriye seslendi bakmadan:

"İçeriye girin! Silahlarınızı hazır tutun! Dışarıya kimse çıkmayacak, içeriye de kimse girmeyecek. Girene kılıç üşürün, girmezlerse ilişmeyin!"

Gedikli yeniçeri ilkin karşı çıkmak istedi lakin adamların kan kokan hallerinden ürküntüye kapılarak gümrükhaneye dönüp uyuyan neferleri dahi yerinden kaldırıp silahlandırdı. Kapıların ardına çöküp beklemeye koyuldular. Şehr-i İstanbul'da zamanı gelince vaka-i adiye haline gelecek isyanlardan, kalkışmalardan birisi daha zuhur etmek üzereydi...

Karagümrüğü'nde isyan kazanları kaynarken Kara Şaban takımı da çoktan dehlizlerden çıkmış eski Kadırga limanının yolunu tutmuşlardı. Roza yine onları arkalarından takip etmekteydi. Onun da arkasından sanki evladıymış gibi Yedikuleli Mansur yürümekteydi. Dehliz çıkışı Şaban'ın evine dönmesini yahut burca geçmesini emrettiği halde ayak direyince, Şaban Ağa'nın "Bre cazu avına mı çıkıyoruz maaile sayfiyeye mi belli değil!" şeklinde çıkışmasına rağmen peşlerini bırakmamıştı. "Sankim seni bir daha göremeyezeğim gibi gelir, ayaklarima kara sular inse de gelirim pesinden!" demiş, bir süre çınar altı gölgesinde ayrı ayrı otursalar da ahalinin "tövbe tövbe"li, "fesuphanallah"lı bakışlarına rağmen soluklanmışlardı.

Kadırga limanı, Bizans saltanatının sonlarına dek işlemiş Feth-i Mübin'in ardından da ufak teknelerin iskelesi olmuştu. O tarihlere gelindiğinde ise liman duvarlarla çevrilerek kapatılmış, geriye bir tek havuz misali bir su birikintisi kalmıştı ki Kara Şaban takımı buraya tek yahut çift katlı ahşap binaların sırt sırta verdiği dar sokaklardan geçerek gelmişlerdi. Birkaç çocuk etrafta koşuştururken, mahalle kadınları da bu su birikintisinde çamaşır

yıkamaktaydı. Şaban ve diğerlerini görünce, "Namahremdir!" diyerek ağızlarını yüzlerini örtmüşlerdi.

Panayot, su birikintisindeki eski rıhtımdan kalma ahşap kazıkları göstererek hayıflandı: "Ben sanirdim bulazayiz hemen! Rihtimin ne izi kalmis ne tozu vre..."

Kadınlardan biri tiz bir sesle haşladı Panayot'u: "Ne rıhtımı ayol, biz kızçeyken kayık bile görmedik burada, koca Dersaadet'te rıhtımın köküne kıran mı girdi? Başka rıhtım bulursunuz. Gidin buradan!"

Kara Şaban hiç istifini bozmadı. "Biz rıhtımı aramıyoruz. Gemi arıyoruz. Kadırgaysa kadırga. Bakırdan olması lazım, burada olduğunu duyduk..."

Bir başka kadın cevap verdi: "Bakırdan gemi nasıl yüzecek a beybaba? Yok burada gemi falan!"

Şaban, tehditkâr bir ses tonuyla: "Cadılı olanı soruyorum. Şehrin cazı karıları içine biner büyüler, efsunlar yaparmış..." Kadınlar kendi aralarında şöyle bir fısıldaştıktan sonra hiç karşılık vermediler. Şaban Ağa, bir ufak keseyi kuşağından çıkararak içindeki altınları şıkırdattı. Kadınlardan biri diğerlerine bakıp bir itiraz görmeyince keseyi aldıktan sonra su birikintisine yakın, yüksek bahçe duvarı olan ufak bir evi gösterdi. "Gemiyi bilmeyiz beybaba ama şu evde senelerdir iki kocakarı kalır. Cadı derler, günahı diyenlerin boynuna..."

Şaban Ağa, o tek katlı evin önüne varınca diğerlerine döndü: "Kalabalık girmeyelim kavgaya gelmiş gibi. Panayot'la ben girer konuşurum."

Roza hemen atıldı: "Ben de gelezeyim!"

"Kız Roza sen ne anlarsın cadıyla muhabbetten?"

"Agamu sankim cazi ile muhabbeti pek anlarmis gibi neden hemen itiraz edersin?"

Osman müstehzi bir sırıtmayla araya girdi: "Cadılarla mu-

habbet konusunda tecrübemiz var ama Roza Kadın haklı, belki birbirlerinin dilinden daha iyi anlarlar!"

Tam onlar böyle konuşurken bahçe kapısı ardına kadar açıldı. Sırtındaki kamburdan iki büklüm olduğundan neredeyse yerlere kadar eğilir gibi duran eli değnekli yaşlı bir kadın delici gözleriyle kapıdakilere tek tek baktı. "Kapimizin önünde ne siğirip durusunuz cazi cazi deye?"

Şaban Ağa, tüm haşmetine rağmen sanki o ihtiyar karşısında adeta cüce gibi kaldı. "Anacığım rahatsızlık vermek istemedik. Bizim sizin geminizle alakalı bir ricamız olacaktı..."

Bahçenin içinden kulak tırmalayıcı bir ses geldi: "Kim gelmistir?"

İhtiyar kadın bahçeye doğru "Gemi isin gelmisler!" dedikten sonra, "Ela vre! Buyrun!" diyerek o küçük bahçeye hepsini davet etti. Kara Şaban takımının birer birer sökün ettiği bu ufak bahçe, ismi cismi yabancı sayısız yabani otun tabanını bürüdüğü, evin ön tarafındaki sedirde kapıyı açan kadının aksine oldukça kilolu, gözleri kör bir kocakarının beklediği bir acayip yerdi.

Sedirde oturan ihtiyar kadın, kapalı gözlerine rağmen Şaban Ağa ve diğerlerine dönerek ağır ağır konuştu: "Üs herif, bir oglan, bir hanim... İkisi ziyade kan dokmüs, öteki de ileride ziyade kan dökezek, simdilik bir kisinin günahina girmistir.. İki koza kisi vardir ki biri efsun kokar, diğeri geze karanliği!"

Her biri şaşkınca kadının maharetine şahitlik etmişti zira kadın bunları söylerken her birini tombulca parmaklarıyla gösterip söylediği şeylere göre bir tamam işaret etmişti. Kambur olanı yanına oturup hafifçe dürttü: "Ohi vre adelfi! Kehanet baktirmağa gelmemisler. Gemiyi sorarlar..." Panayot'a manalı manalı baktı: "Size kim söyledi bakayim?"

Panayot, ellerini iki yana açtı. "İstanbul cazilarinin meshur bakirdan gemisini kim bilmez e? Lakin ben gemiyi, fetih esna-

sinda yok ettiler zannederdim. Bize var dediler gersi, cazilar basinda bekler dediler."

Kambur cadı: "Biz bunza sene muhafaza ettik, baktik. Demek vakti gelmis..."

Panayot: "Neyin vakti?"

Kambur cadı: "Gemiyi sormadin mi vre? İmha etmeye geldiniz? Evvelden de böyle olmusdu... O vakitler Araplar geldiydi, Aleksandros Manastiri'nin oradaki gemiyi parsalarina ayirip imha etmislerdi! Lakin Sultan Mehmed insaf etti: 'Size emanettir, ama efsun, tılsım zinhar günahtir artik limanda durazak kıpramayazak!' dedi. İslemeyen demir pas tutar derler, o da biz de sürüdük, eskidik, takatimiz kalmadi. Zaman isinde öteki cazilar, sihirbazlar hep vefat oldu, bir biz kaldik..."

Roza şaşkınlığını gizleyemeden sordu: "E sizin yasiniz bir hayli vardir?"

Şaban: "Sulukule'de bir Kurşuncu Kör Satiye vardı, seneler evvelinde vefat etti zannederim. O da sizin gibi okur üfler taifesindendir, tanır mıydınız?"

Kambur cadı buz gibi bir ifadeyle baktı onlara. "Biz bu sehirde herkesten yasliyiz! Hangi kayser zamaninda buraya geldik, hangisi bize efsunlu gemiyi emanet etti, hakiki ismimiz ne idi, ne kadar lisan ezberleyip unuttuk bilmem. Biz asirlarza o tilsimli gemiye binip sehri muhafaza ettik diğer sihirbazlarla, cazi karilarla. Muaviye dedikleri kumandan gazilerine Aleksandros Manastırı'nın oradaki gemiyi yaktırıp parsalattiği vakit seyrederdik bir onu hatirlariz."

Şaban Ağa: "Endişe buyurmayın. Biz geminizi imha etmeyeceğiz. Padişah sözü verilmese bile bir zararımız dokunmaz. Gemi bize lazımdır. Bizi kısa sürede Kırım'a götürüp getirsin kâfidir ki tılsımlı olduğundan buna muktedirmiş dediler."

Kambur cadı, öteki cadıya döndü. Sanki aralarında sözlerin olmadığı bir tür tabiatüstü mülakat vuku bulurmuş gibi kafala-

rını sallamakla, el kol işaretleriyle yetindiler. Kambur cadı kendisini takip etmelerini söyleyerek yerinden kalktı. Bahçeden çıkarak surların dibindeki bir çukurluğa yöneldi. Burada dikenli otlarla çevrelenmiş bir mağara ağzı bulunmaktaydı. Kambur cadı elindeki değneği birkaç kere yere vurunca tüm o dikenli otlar Kara Şaban takımının şaşkın bakışları altında yılan misali kıvrıla kıvrıla mağaranın ağzından çekildiler. Mağara ağzından geçer geçmez karşılarına çıkan, biraz aşağıya aydınlığa doğru kıvrılan bir tünelden geçip koca ağzı denize açık gün ışığının aydınlattığı devasa bir mağara ağzının önüne geldiler.

Hemen kıyıda, gün ışığından çok büyünün tesiriyle ziynet taşları gibi parıldayan meşhur bakırdan bir gemi, dalgaların tesiriyle aheste bir şekilde olduğu yerde sallanmaktaydı. Kambur cadı geminin önüne giderek her bir parçasını anlatmaya başlamıştı. Gövdesi tılsımı tutsun diye bakırdan yapılan, kimi yerlerde ejderha, deniz canavarı ve deniz kızı pullarının kullanıldığı, yelkeninin hortlak kefenlerinden ve peri kızlarının kanatlarından örüldüğü, küreklerinin devlerin, umacıların kemiklerinden yapıldığı ve emredildiğinde kendiliğinden hareket ettikleri, dümen tertibatının Süleyman Aleyhisselam zamanına yetişmiş cin mühendislerinin elinden çıktığı gibi bir nice malumatı sanki satın alacaklarmış gibi onlara bağışladı.

Ayı Osman durumdan pirelenerek şüphesini dile getirdi: "Benim bildiğim böyle tılsımlı bir vasıtayı kullanmak herkese nasip olmaz. Bu şekilde sanki kazan gibi testi gibi çarçabuk bize vermek istemeniz garibime gitti. Karşılığında bir şey istersiniz elbet?"

Şaban: "Bedava gemiyi bulmuşsun, hem de tılsımlı langır lungur konuşuyorsun diyeceğim ama doğru söylersin."

Kambur cadı, alay eder gibi baktı her birine. "Bizim miadimiz doldu vre! Bu gemi Kirim'a dek gider gitmesine ama sonrasi meshul. Biz ona bağliyiz, onunla ölmekteyiz endaksi? Son bir-iki

seyahati anzak kaldirabilir, burada küflense ne siz götürseniz ne? Lakin tek isteğim sapa sağlam buraya geri getirmenizdir."

Şaban Ağa sağ elini göğsüne koydu: "Ben de bu şehrin zorbazlarına hükmeden Kara Şaban isem sözüm sözdür, geri getireceğiz!"

Panayot korka çekine gemiye binerek etrafına bakındı. "Nasıl hareket eder bu?"

Cadı, kürekleri ve yelkeni gösterdi. "Eskiden olsa kus gibi usardi. Simdi anzak deryada yüzer lakin bildiğiniz gemilere, sefinelere benzemez. Ruhlarin, ezinnilerin âlemine geçerek kısa sürede sankim adalara geser gibi gidersiniz anzak zanavarlara ve sair mahlûkata dikkat ediniz. Kürekler bir emrinizle çekilir, bir emrinizle durur. Amma bir husus vardir..."

Osman: "Hah! Ben de bundan korkuyordum işte!"

Gerilerinden, öteki cadının gürlemesi işitildi. Koca ihtiyar, iki elinde iki değnekle güç bela yürüyerek geminin olduğu yere doğru gelmekteyken bir yandan Osman'ı azarlamaktaydı: "Sana gemiyi veririz, tilsimini anlatiriz üstüne bizden sikayet mi edersin? Geminin dümenini kullanacak bir gemizi lazimdir onu söyler..."

Şaban tek kaşını havaya kaldırdı: "Gemi tılsımlı. Havada uçuyor, birkaç günlük yolu kısa sürede aşıyor ama kullanmak için gemici şart öyle mi?"

Şaban Ağa, iri cadı yanına vardığında kapalı gözlerine rağmen sanki delici bakışlarının ruhunu delip geçtiğini hissetti. İri cadı çenesiyle gemiyi gösterdi: "Havada ustuğu vakitlerde sart değilidi. Lakin denizde gider iken bu âlemle temas ettiğinden kürekler harizinde hareket edemez. Gemi bilen adam lazim size endaksi?"

Osman, ellerini birbirine şaklattı: "Haydi! Buyurun cenaze namazına! Şimdi işimiz bir gemiciye kaldı.."

Panayot kafasını iki yana salladı: "O kadar kolay değil vre, hangi gemizi bu tilsimli efsunlu gemiye el sürer? Haydi diyelim

geldi, kendi kendine hareket eder kürekleri gorür görmez adam aklini oynatir! Küreklere sasirmasa Kirim yolunu bir fersahta asmasina sasirir de korkusundan olür gider!"

İri cadı, bir kaya parçasının üzerine adeta tünerken bir yandan söylendi: "Onu da biz bulazak değiliz a? Gersi bu zivarda bir dalyanzi vardi o isinizi gorür belkim..."

Kambur cadı: "Kimi dersin adelfi? Ha, simdi hatirladim! Bizim Matiz Bekir'i der bu. Bizim hanenin yan tarafdadir kulübesi. Dalyanzilik eder, bize her hafta balik ve sair sey getirir, iyi adamdir. Lakin biraz sarhostur, ayik gezmez... Vaktiyle bir tekneyi batirdi diye tekneziliği birakmistir derler."

Panayot: "Ne yani sarhosa emanet mi gidezeğiz koza sefineyi Kirim'a gider iken?"

Osman güldü: "İstersen saltanat kayıkçısı bulup getirelim ha Panayot?"

Kara Şaban kuşağından çıkardığı bir küçük kesenin içinden birkaç mangırı çıkarıp Mansur'un eline sıkıştırdı: "Git şu Bekir'i bul getir. Kara Şaban Ağa'nın selamı var dersin, bir gemi işi var de. Ne görürse ne işitirse işitsin bizim işimizi görsün. Bir küp şarap gönderteceğim evine bunun haricinde bunu da söyle..."

Matiz Bekir çok küçükken iş güç gailesine Gostivar'dan kalkıp Ohri'ye gelmiş, orada senelerce hem balıkçılık hem teknecilik yapmıştı. Bir gün bir teknenin batmasına sebep olduğundan mı yahut kan davasından mı bilinmez, tasını tarağını toplayıp İstanbul'a gelmiş, balıkçılıkla geçinen, ailesi olmayan bir garip kişiydi. Varını yoğunu kendi keyfine harcasa da oldukça eli açıktı ki tuttuğu balıkların bir kısmını mahallenin düşkünlerine, garibanlarına karşılığını almadan bırakırdı. O tarihlerde şehrin gayrimüslim ahalisi haricindekiler pek balık tüketmediğinden daha ziyade gayrimüslim ahaliyle görüşen, Müslüman ahaliden olup dalyancılık eden yegâne kimseydi. Kayığıyla dalyancılık etmekten başkaca da bir geçimi yoktu. Mansur, adamcağızın kapısına

vardığında içeriden çakırkeyif olduğu sesinden anlaşılan birinin okuduğu bir türküyü işitti: "Ne si go prodavaj koljo çiflikot/ Mama ne me dava koljo za tebe/Po meani odiş koljo rujno vino pieş/Doma rano ne si odiş da spieş!"* Kapıyı çalıp karşısına çıkan ihtiyar kayıkçıya Şaban Ağa'nın selamını verip tekne işinden bahsetti. Adam ilkin, "Cürmez mısın te beni, nasıl kullanırım artık tekneyi..." diye olmazlansa da Kara Şaban'ın gönderdiği mangırları alınca gözleri parladı. Mansur, tekneyi kullanması halinde işin sonunda bir küp şarap da alacağını söyleyince ağzı kulaklarına vardı: "Emretsın Şaban agam ardindan te cehenneme bile ciderım!"

Mansur ile Matiz Bekir, tılsımlı geminin olduğu mağaraya geldiklerinde Bekir gözünü gemiden alamamıştı. Kimseye bir şey sormadan gemiye adımını atmış, küreklere yelkene yakından bakıp dümenini incelemişti: "Agalar paşalar, bu yaşıma ka te büyle bir kadırga cürmedım. E nerededır bunin mürettebati?"

Osman sırıtarak yanıtladı: "Yok bunun mürettebatı. Kendi kendine gider. Tek senin kullanman icap eder, dümen sende olacaktır. Korkmazsın inşallah?"

"Yuk be begım ne kurkayım. Aksi cibı sevinirım. Zaten sıfatından bellidır efsunlu hali. Kaç insana nasip ulır te büle bi'şeyi kullanmak?"

Şaban: "Peki daha önce Kefe'ye gittin mi?"

"İki sefer cittım, cürdüm orayi. Bir sefer da Yalta'ya vardım. Bilirım yoluni az çok..."

Şaban Ağa güldü. "O vakit yola çıkmamızda bir mesele yoktur. Bism..."

"Aman!" diye atıldı kambur cadı, "Sakin dua okumayin! Üzerinizde bir dua falan varsa bir sey olmaz ama okursaniz tilsim zarar görür! Gemi hareket edinze ezinnilerin âlemine geser, o

* Makedonya'dan anonim bir halk türküsüdür. O döneme uzanıp uzanmadığı meçhuldür, kurgu icabı zikredilmiştir.

yuzden yolda ne görürseniz görün sakin yoldan sapmayin. Kirim istikametinde bildiğiniz gibi yol alin. Gemiyi kullanan Kirim'a gittiği yolu bilip öyle kullanır ise oraya varazaktir. Rihtima varir varmaz durazağinden tekrar insanlar âlemine dönezektir. Biz sizi burada bekleyezeğiz!"

Cadının uyarısı üzerine hiçbir şey söylemeden hep birlikte kadırgaya bindiler. Cadılar ellerini havaya kaldırınca kayıklar sanki tayfaları varmışçasına hareketlenip yelken rüzgâr varmışçasına şişindi... Mağaradan çıkıp bir süre kıyıda seyrederek Boğaz'a vardıklarında gökyüzünün ve yeryüzünün tuhaf ışıklarla parıldadığı bir acayip âleme geçiş yapmışlardı. Denizin rengi bile tuhaf bir yeşil şua ile parıldamaktaydı ki altlarından geçen isimsiz deniz canavarlarının siyah gölgelerini görerek ürperdiler. Delirmeden yahut gayb perdesi gözlerinden kalkmadan efsaneler ve sırlar âleminin serencamına dünya gözüyle şahitlik ediyorlardı.

Boğazın kenarlarında kadimden teknelerin cesetler misali sıralandığı dev ağzı misali açılıp kapanan kayalıklar gördüler. Yine Boğaz mıntıkasında birkaç boynu üzerinde çirkin başlarıyla kendilerini seyreden bir canavarla, açtığı ağzıyla koca koca girdaplara neden olan adlarını bilmedikleri esatiri bir mahlûku da korkuyla seyrettiler. Kadim dönemlerde zikredilen kayalar üzerinde şarkılar söyleyen korkunç kadınlar ve deniz kızlarının uzun kuyruklarının su üzerindeki şıpırtılarını işittiler. İnsan elinden çıkmadığı aşikâr koca koca sütunlarla kaplı bir adanın dibinden geçtiler ki adanın en tepesinde uyur gibi bekleyen ahtapot suretli, koca kanatlı bir mahlûku görüp kalp çarpıntısıyla gözlerini kapattılar. Çok başlı deniz yılanlarının, deniz ejderlerinin, gemiler boyunca ahtapotların kadırgaya ilişemeden geçip gittiklerini görünce şükretmek istediler ancak geminin tılsımı bozulur diye cesaret edemediler. Gözleri en mahir okçuların, feylesofkâri uzağı gören camların görebileceğinin de uzağında şeyler gördü. Ta uzaklardaki meşhur Kaf Dağı'nı, tepesinde kanat çırpan

Zümrüdüanka'yı, dağın önünde cenk eden kara suretli devleri ve dağın ardındaki Sedd-i İskender'in dibinde toprağı kazıp durur Yecüc ve Mecüc alaylarını dahi gördüler. İhtiyar Bekir korkusundan bazen gözünü kapatıp Kırım yolunu düşünürken bazen de memleketinden bir türküyü güç bela mırıldanıp aklına mukayyet olmaya çalışıyordu: "Dedo odi na pazar, konja java bez samar! Dedo mili zlatni, babina purva ljubo! Dedo mili zlatni, babinovo momce!"*

Her ne kadar tuhaflıklar âleminde seyretseler de bir ayakları da insanlar âleminde olduğundan Karadeniz'den çok da uzaklaşmış değillerdi. Uzaktan sökün eden yüce bir dağı görür görmez Mansur işaret etti: "Ağabeyim söylerdi, Kırım'a gidip gelenler anlatırmış. Önce Ay Petri dağını görürlermiş. Yalta şehri de dibinde dururmuş. Kırım'a vardık! Kefe de fazla uzak olmasa gerektir!" Şaban Ağa geminin ejder kemiğinden direğini okşadı: "Bir nefeste taşıdı bizi bu yaman gemi! Dönüşümüz de böyle olursa âla!" Ayı Osman dağı göstererek sordu: "Buralar senin memleketin midir Mansur?" Mansur, ecinniler âleminin kıyısında olsalar da havasından anımsadığını zannettiği memleketinin havasını soluyarak, "Sayılır. Biz Özi tarafındanız. Ama buradan gelmiştik Kostantiniyye'ye. Çok ufaktım ama hayal meyal hatırlarım. İşte! Şimdi yaklaştık. Zannederim Kefe oradadır!" dedi.

Kâgir binaların, burç tepelerinin ve minarelerin sökün ettiği, rıhtımlarındaki gemilerle, teknelerle dolup taşan Kefe'yi bu şekilde ayan beyan görüyorlardı. Elan ecinniler âleminde olduklarından İslam ve Gayrimüslim ahalinin evleri üzerindeki cin hanelerini de apaçık seyretmekteydiler. Denizkızlarının işveli kuyruk sallamalarıyla köpüklerin dalgaların ardına karıştıkları sıra kadırga usulca rıhtıma yanaştı. Ardından tılsımı yavaşça söndü ve üstündekiler de yeniden insanlar âlemini görür oldular.

* Makedonya'dan anonim bir halk türküsüdür. O döneme uzanıp uzanmadığı meçhuldür, kurgu icabı zikredilmiştir.

Dünya gözüyle kâh bu kadar tez varabilmelerine kâh mamur Kefe'ye şaşırarak etraflarına bakınıyordu Kara Şaban'ın takımı. Rıhtımların çevresinde yük indiren, kürek çeken, esir kafilelerini oradan oraya götüren sayısız amelenin ve denizcinin sesleri, kölecilerin bağırtıları ve pazar gürültüleri kulaklarında çınlıyordu. Ameleden birinin acıklı bir sesle Türkî lisanda ancak ziyadece hüzünlü bir makamdan okuduğu Kadifes türküsünün sesi kulaklarına çarpınca Kefe'nin hengâmesini işitmez oldular.

Roza, evvel ezel okuduğu bu neşeli havayı bu kadar hüzünle işitince müteessir olmuştu. O neşeli, hovarda tınısı olmadan bu denli gamla, kasavetle okumasına bir hayli şaşırmıştı ki ne gördüğü cinler ne de Kefe o denli farklı gelmişti gözüne. Mansur'a sordu:

"Bu nasil Kadifes'tir? Biz nese ile teganni ederiz ya bu amele neden ağit yakar gibi okur?"

Mansur zihninde canlanana eski anılarını, ağabeyini hatırlamamaya ve gözyaşlarına hâkim olmaya çalışarak: "Kırım başkaca yerlerden gelen ameleler için gurbettir, kaçaklar için sığınaktır. Akayım söylerdi, Kırım'da gurbetliğe gelen amelelerin okuduğu sayısız türkü varmış böyle. 'Ardı bozkır yeşil gurbet' derlermiş buraya. O sebeple buranın Kadifes'ini işitir işitmez ağlamaklı olur insan..."

Şaban Ağa bir sıçrayışta rıhtıma çıkıp etrafına bakındı. Ardından gemidekilere döndü: "Roza! Sen Panayot ile Matiz ile birlikte bekle bizi. Ben de Mansur'la, Osman'la şu Hunefşân Kadın meselesini halledeyim!"

Panayot elindeki çuvalı salladı: "Hunefşân Kadin dediklerinin köleleri ezinni ise beni neden geride birakirsin? Sihir ile tilsim benden sorulmaz mi agamu?"

Şaban Ağa gözleriyle Roza'yı işaret etti. "Bizim Galata rıhtımı gibi burası da. Neticede rıhtım mıntıkası. Kalafat yerlerinde kim bilir ne belalar, ne tekinsiz herifler barındırıyordur. Roza'yı tek başına mı bırakalım? Mansur yahut Osman kalsın o zaman."

Matiz, göğsünü yumrukladı: "Bana emanet edesiniz be! Kimsecikler karışamaz..."

Osman da bir sıçrayışta rıhtıma çıktıktan sonra, "İyi olur böylesi. Bensiz hırgür olmaz! Mansur desen, en azından buraları görmüş. Yolunu yordamını bilir. Limanın bir ağası emini falan vardır, Hunefşân Kadın'ı bir sorduralım bakalım!" dedi.

Böylece Kara Şaban, Ayı Osman, Panayot ve Mansur rıhtıma çıkıp Kefe'ye doğru yürümeye başladılar. Çalımlı adımlarla yanlardaki diğer rıhtımlara bakına bakına limanın kara tarafına doğru yöneldiler. Amelelere sorarak Bâb-ı Tatarân yahut Tatarlar Kapısı denilen yere gelerek buradaki gümrük emininin hanesine vardılar. Kefe gümrük emini ilkin gelen her kimseyle yüz göz olmamak için kapusundakilere içeriye kimseyi almamalarını söylemişse de ziyaretçilerinin İstanbul'dan geldiğini ve Kara Şaban'ı bir şekilde duyduğundan destur verdi. Kefe gümrük emini konukları içeriye girer girmez karşısındaki döşeği gösterince Mansur hariç diğerleri bir köşeye çöktüler. Mansur kapının oraya giderek çalımlı bir duruşla beklemeye başladı.

Kefe gümrük emini İstanbul ağzıyla konuşmaktaydı: "Senin namını duydum ama hiç karşılaşmadık Şaban Ağa. Kırım'a böyle çıkıp gelişin hayır mıdır?"

Şaban: "Kostantiniyye'de vaziyet karışıktır. Sizin bu Kefe limanından bizim oraya rıhtımlardan birilerini yahut bir şeyleri taşımışlar birkaç ay evvelinde. Gece vakti el ayak çekildiğinde yüklediklerini zannederim..."

Gümrük emini bıyıklarını sıvazlayarak düşüncelere daldı. Sonra ansızın kafasını kaldırdı:

"Bir-iki ay önce bana Kefe'nin kopuklarından birtakım kimseler geldi. Gece vakti bazı gemilere bazı kimseler binecek, eşya falan taşınacak ardını çok kurcalama diyerek yüklü miktarda akçe bıraktılar. Ben ilk şüphelendim, kaçak göçek için rüşvet verirler sandım. Sonra bir baktım Dersaadet'ten bizzat

sadrazamın kâhya beyinin mührünü yazısını taşıyan bir name getirmişler."

Şaban Ağa şaşkındı: "Koca kâhya beyin hükmünü, sokak kopukları taşısın olacak iş midir? Sahte olmasın?"

"Sanmam. Zira kâhya beyin bu tarafa gönderdiği birkaç nameden yazısına aşinayım. Mührüne kadar aynı, ben de sizin gibi düşündüğümden tetkik etmiştim en başta. Hakikiydi."

"Peki, bu kâğıdı getiren kopuklar kimdir?"

"Tanımıyorum ama rıhtım tarafında bir han vardır orayı mesken tutmuşlardır. Simaları o taraftan aşina gelmişti. Fabrizio nam bir kâfirin işlettiği tarrakası bol bir yerdir. Kefe'nin bütün beli kuşaklı, paçası kanlı taifesi ekseriya oradadır!"

Şaban, Osman, Panayot ve Mansur, gümrük emanetinden ayrıldıkları sıra Panayot sormadan edemedi: "Neden sormadik Hunefsan Kadini vre Saban agamu?" Şaban Ağa sakince yanıtladı: "Kefe'den gemilere ecinni doldurup, Kostantiniyye'ye göndereceksin. Karınca misali bu kadar adamın içinde görülmeden duyulmadan iş yapacaksın. Bu öyle ufak bir mesele değildir, gümrük emininden dahi şüphelensek yeridir. O yüzden belki tanıyordur, bir şeyi saklamaya çalışır yahut zorluk çıkarır diye söylemedim. Lakin bu hergele güruhuyla ilgili söylediklerinden sonra iş değişti. Hiç saklamadan söyledi. Demek ki arada Hunefşân Kadın'ın olduğunu bilmiyor, buna başka birileri gelmiş. İşte biz o başka birilerini çözersek, Hunefşân Kadını da Kostantiniyye'ye yolladığı ecinnilerin de esrarını çözeriz! Varalım Fabrizio'nun Hanı'na hele!"

Kara Şaban ve takımı sağa sola sora sora Fabrizio'nun Hanı'nın yolunu tuttular. Atası gibi yedi göbek Kefe Cenevizi olan Fabrizio'nun Kefe limanının müntehasındaki hanı, yolu Kefe'ye düşmüş sayısız denizcinin, levendin ve korsanın duyduğu yahut kanıyla tecrübe ettiği bir mekândı. Denize nazır koca koca kütükler üzerine kondurulmuş tek katlı hanın ahşap iskelesine

yaklaştıkları sıra içeriden yükselen kahkahaları, yedi ayrı lisandan lehçeden küfürleri, telli çalgılardan ve çürümüş gırtlaklardan yükselen hüzünlü havaları yakından işitmektelerdi. Kapıda bekleyen beli hançerli, kısa boylu şişmanca bir adam onları görür görmez korkmuyormuş gibi görünse de aceleyle kenara çekilip kapıyı açtı.

Fenerlerden ışık yerine loşluğun yayıldığı, küflü duvarlarına çarpıp gelen şarap ve yosun rayihasının yüzlerini yaladığı, kırk türlü fersiz gözün ve nursuz suratın kendilerine döndüğü bir acayip haşere yatağıydı. Kara Şaban takımı bakanlara aldırış etmeden ucunda iki denizcinin söyleştiği bir sedire doğru yanaşıp adamları sadece bakışlarıyla oradan kaldırıp sedire ve yanındaki oturaklara çöktü.

Şaban içeriye göz gezdirirken kapının dibinde mekânda yegâne parıltı saçan bir kandilin dibine oturmuş ihtiyar bir musavvirin, elindeki büyükçe deftere bir kömür parçasıyla insan sureti çizdiğini gördü. Belli belirsiz küfrederek söylendi: "Kesin suretimi resmedip günaha sokar şimdi gâvur!" Osman sessizce çıkıştı ona: "Söyletme beni, duyan da abdestsiz adım atmayan takva sahibi biri zanneder seni. O kadar günahı işledin bir bundan mı tırstın? Belki seni beni değil de bizim Mansur'u resmediyordur!"

Panayot hana göz gezdirdi: "Bu kadar adamin arasinda Hunefsan Kadin'in ayaksilarini nasil bulazağiz?" Şaban Ağa başını öne eğermiş gibi yaptı: "Hancıya doğrudan gidip sorarsak bunlar birilerini aradığımızdan şüphelenip pirelenirler. Ama hancı gelir bizimle muhabbet ederse tanıdığı zannederler. Mansur, git şu Fabrizio'nun eline birkaç mangır sıkıştır bizim buraya gelip otursun. Kabul ederse birkaç mangır daha alacağını söyle." Mansur oturaktan kalkıp hanın tezgâhına doğru yürüdüğü sıra Kara Şaban duvarlara dizili şarap fıçılarına bakarak bıyıklarını düzeltti: "Ah ah! Zaman olmalı da bir âlem yapmalı. Kefe bağlarının şarapları pek meşhurdur derlerdi, yerinde görürdük hem!"

Fabrizio, ilkin tezgâhına gelen genç Tatar'a şaşırdı. Mansur eline birkaç mangır sıkıştırıp, ikisi kapı gibi üç adamın oturduğu sini başını gösterip çağırınca üstüne birkaç mangır daha vaat edince elindeki kirli bezi omzuna atıp Mansur'un ardına takıldı. Şaban Ağa karşısına oturmasını emredince oturaklardan birine çöktü. Hafif aksanlı bir Türkçe ile konuşuyordu Fabrizio ancak ömrü Yalıboyu'nda geçtiğinden İstanbul tarafının ağzını ziyadesiyle andırıyordu:

"İşim gücüm vardır oturtuyorsunuz beni burada? Neye çağırdınız?"

Kara Şaban birkaç mangırı daha avucuna sıkıştırdı Fabrizio'nun: "Birilerini arıyoruz. Gecenin köründe gizli saklı malları, şahısları gemilere yükletip Kostantiniyye'ye götüren, elinde kâhya beyden mühürlü name olan birileri. Gümrük eminine sordum, burayı söyledi. Burayı mesken tutmuşlar. Söyle bakalım. Kefe'nin bütün beli kuşaklı, paçası kanlı taifesi buradaymış. Kimler olabilir?"

Fabrizio kafasını salladı: "Dediğin gibi bir lakırdı dolanır akay. Ama taşıyanlar, ameleler, aracılık edenler konuşmaz pek. Yine de benden duymuş olmayın, bu tip netameli işlere bakan birkaç kişi vardır..."

Fabrizio, başıyla hafifçe arka taraflarda bir sininin başında oturan kimi Nogayi kalpaklı, kısık gözlü, sarkık bıyıklı, kimi de seyrek sakallı Kırımi kalpaklı tepeden tırnağa silahlı sekiz adamı gösterdi: "Şurada oturan kalpaklıları gördünüz mü? Başlarındaki demirden tulga takar, Akmescitli Emirbek'tir. Adamlarının yarısı Kırım Hanlığı'nda yarısı Nogay Çölü'nde cinayetten, tecavüzden aranan kimselerdir. Kadimden beri bozkırda cenk eder Tatar kavminden bir bölüktür ancak makbul sayılmazlar. Üzerlerinden zırhları, pusatları eksik olmaz. At eti de yerler, buranın ecnebi tüccarları gibi rakı da içerler. Postu serdikleri yerin rüzgârına göre yaşarlar. İnsan canına kıymet vermez bunlar. Kemerlerinde kılıç, kılıçlarında kan eksik olmaz."

Şaban sordu: "Şu Emirbek'in yanında oturan, sarıklı palabıyıklı adam kim?"

Fabrizio: "Ha o mu? Bir zamanlar burada gördüklerinin en büyüğüydü. Eski Kefe Yalıağası Selahaddin. Hüdavendigar Vilayeti'nden gelme diye biliyorum. Çok pis işe bulaştı, açık verdiği zaman neredeyse zindana düşecekti. Araya adam soktu falan varına yoğuna el koyup azlettiler vazifesinden. Eskiden önünde el pençe bekleyen kaçakçılardan olan Emirbek'e kapulandı. Emirbek de sevdiğinden değil ama tanıdığı adam çoktur diye yanında tutar."

Ardından onların yan tarafındaki bir başka siniyi işaret etti Fabrizio, burada da İstanbul Ermenilerinin giyimini andıran kıyafetlerle ancak daha ziyade Balkanların hayduklarına benzeyen birkaç kişi oturmaktaydı: "Şunlar da Anuş'la yanaşmaları. Kırım Ermenilerinden Anuş. Ötekilerin kim olduğu belli değil, ne Tatar ne Ruten, bozkırın bile kabul etmediği adamlar. Kimseye ilişmezler ama herhangi bir kimse de onlara ilişemez."

Kara Şaban: "Diğerleriyle durumları nedir, geçinebiliyorlar mı bari?"

"Birbirlerinden hazzetmezler ama işlerine karışmazlar. Kara tarafı kaçak göçek işleri de deniz tarafı işleri de birbirine karıştığından iyi değildir araları."

Fabrizio, onların dibindeki bir başka siniyi ve başında oturan Ceneviz keferesinin korsanlarını andıran bazı adamları gösterdi: "Cenovalı Lombrosso. Ceneviz mülkünün sayılı kopuklarından, cinayet bokuna amcasından dedesinden aşina bu diyara sığınmış. İyi bıçak kullanır, say ki bozkırlıların ok atışı! Etrafındakiler de daha ziyade buranın korsan taifesinden ama baskına falan bulaşmazlar pek. Yine de tekin değillerdir. Anuş'la kavgalılardı ama Emirbek ile Selahaddin'in birbirlerine yanaşması nedeniyle ister istemez onunla saf tutar oldu."

Osman, Fabrizio'ya doğru eğildi, "Birbirlerine karışıktır işleri dedin. Nasıl öğreneceğiz bu gemi olayının faillerini?"

Kara Şaban ayağa kalktı. "Kostantiniyye'de bu zamana kadar nasıl yaptıysak, burada da öyle yapacağız!" Handakilerin şaşkın bakışları altında Akmescitli Emirbek'in karşısına dikilip çakır gözlerini bir ona bir de Selahaddin'e çeviren Kara Şaban, pervasızca sordu: "Kâhya beyden mühürlü name gösterip, gecenin köründe Kostantiniyye'ye ecinni taşıyanınız hanginiz?"

Handa ölümcül bir sessizlik peyda olmuştu. Herkesin gözleri bir sinidekilere bir Kara Şaban'a dönüyor, patlak verecek fırtınayı bekliyorlardı. Kara Şaban'ı baştan aşağı süzen Emirbek, alaycı bir ifadeyle sordu: "Sen kimsin ki bizge sual etesin?"*

"Otuzbirin mütekait çorbacısı Kara Şaban Ağa. Şimdi öğrendiğine göre söyle bakalım şu gemi işini..."

Emirbek'in adamları silahlarına davranınca, handaki diğer kimselerin de elleri ister istemez silahlarının kabzalarına gitmişti. Selahaddin ayağa kalkıp Şaban Ağa'nın karşısına dikildi: "Senin namını bilirim. Ama burası senin öteceğin çöplük değil! Sen burayı kazan kaldırdığın Kostantiniyye ile karıştırmışsın çorbacı. Burası Kostantiniyye'ye benzemez, ardı Karadeniz'dir, gözünün yaşına bakmadan dökerler adamı!"

Kara Şaban, sabık yalıağasına alelade biriymiş gibi baktı. Ardından bir anda şimşek çakması misali adamın suratına aşk ettiği bir sille ile yere devirdi. Selahaddin gümbürtüyle yere yıkılırken Emirbek'le adamları kılıçlarını kınlarından çekip Kara Şaban'a doğrulttular. Bir tek handaki diğer çeteler ve öteki denizciler sakinliklerini koruyarak patlak vermek üzere olan kavgayı kolluyordu.

Emirbek adamlarına bakıp saldırmalarını emredeceği esnada Şaban Ağa'nın arkasından bir oturağın fırlatılıp tam önündeki siniye çarptığını, sininin üstündeki şarap çanakları ve meze kâseleriyle birlikte gürültüyle devrildiğini gördü. Normalde kavga bir yana cenk başlatacak bu harekete kimin cüret ettiğini me-

* Türkiye Türkçesiyle: Sen kimsin ki bize soru soruyorsun?

rak ederek Şaban Ağa'nın arkasına baktığında çalımlı adımlarla Mansur'un yaklaştığını gördü.

Mansur tehditkâr bir tavırla: "Endi birimizge bir zarar berilirse qan şıkar! Karadenizge kim töküle bilinmez ama bizden Mansuroglı'na* haber ketmezse harp bolur! Orkapu'dan tışarıga şıkmak istemegeniniz bar ise bizge dokınsın hele..."**

Selahaddin düştüğü yerden kalkar kalkmaz belindeki hançeri kavramak istediyse de Emirbek kolundan tutarak bu hareketine mani oldu.

Selahaddin: "Ne yapıyosun Emirbek? Bir ihtiyarla şuncacık oğlandan mı korkacağız?"

Emirbek, kulağına doğru yaklaştı: "Sen Kefe'den, Kerç'den bek tışarıga çıkmadığından bilmeysin. Mansuroglı kop caman bolur. Çapulga çıkganlığında kop sayışsız çeri yiberirler em kirdikleri ili boydan boyga talan eteler. Mınav boydak oglan artında Mansuroglı bolmasa bizge nasıl çata? Elinge kolunga saaip bolasın!"***

Şaban da Mansur'a doğru eğilip fısıldadı: "Aferin bre Yedikuleli! İyi akıl ettin!"

Mansur: "Burada işler böyle ağam. Bunlar Geraylar'la**** Ka-

* Mansuroğlu: Gerçekten de o dönemlerde yaşamış olan, Kırım'ın kuzeyindeki bozkırlarda faaliyet gösteren Nogay kabilelerinden biridir. Bir dönem Hanlık içerisinde oldukça yükselip, en etkin boy olan Şırın boyu ile mücadeleye girişmişliği de vakidir.

Türkiye Türkçesiyle: Şimdi birimize bir zarar verilirse kan çıkar! Karadeniz'e kim dökülür bilinmez ama bizden Mansuroğlu'na haber gitmezse harp olur! Orkapı'dan (bugün Perekop denilen yerin asıl adı) dışarıya çıkmak istemeyeniniz varsa bize dokunsun hele!

** Türkiye Türkçesiyle: Sen Kefe'den, Kerç'den pek dışarıya çıkmadığından bilmezsin. Mansuroğlu çok yaman, fena olur. Çapula çıktıklarında çok sayısız asker gönderirler hem girdikleri yeri boydan boya talan ederler. Bu ergen oğlan arkasında Mansuroğlu olmasa bize nasıl çatsın? Eline koluna sahip olasın.

*** Geraylar: XV. yüzyıl başından 1783'e kadar Kırım'da hüküm süren Qırımtatar hanedanıdır. Cengiz Han'ın oğullarından Coçi Han'ın küçük oğlu Togay Timur'un soyundan gelmektedirler.

raçiler* gibi sözü geçen mirzalar haricinde kimseden korkmazlar..."

Kara Şaban, Emirbek'e dönerek yeniden sordu: "Kâhya beyin namesini taşıyanlar kimler? Buradan gemilere gecenin köründe acayip mahlûkları taşıyanlar kim?"

Selahaddin hanı gösterdi. "Burada gördüğün herkes bu işe bulaştı. İyi de para aldılar. Bize bu işi tanımadığımız bir denizci getirdi. Allah muhafaza, evlerden ırak! Hunefşân Kadın'dan emanetleri alacaksınız, rıhtıma getirip gemiye yükleyeceksiniz dediler. Laf olsun diye sordum nereye gideceğini, Kostantiniyye dediler. Sadrazam paşa yararına bir şey sandık ne bilelim?"

"Bize de orada dedikleri isim buydu. Hunefşân Kadın! Yeri yurdu belli midir?"

Selahaddin: "Şehirden çıkıp garba doğru bakınca tepelik bir mıntıka görürsünüz. Onun tepesinde bir tane kasır vardır, baştan aşağıya simsiyah. Orada durur derler. Bu yüklerin, kolu zincirli yüzü peçeli mahlûkların getirildiği yer de orasıdır. Yalnız dikkat edin pek öyle Nogaylarla tehdit edilebilecek biri değildir..."

Mansur alaycı bir ifadeyle sordu: "Niye akay yoksa korantası Qırımnın beklerinden mi?"**

Emirbek tehditkâr bir ifadeyle karşılık verdi: "Sen nasıl Tatarsın ki Unefşan Bikeyi bilmeysin? Kuday korusun, kan işger ciğer söker obur dep aytalar!"***

Mansur bu karşılığı alınca bir şey söylemedi. Kafasını olur verir gibi sallayınca Şaban Ağa, Panayot ile Osman'a dönüp "gidelim" anlamında kapıyı işaret etti. Fabrizio'nun Hanı'ndan çıkıp Kefe'nin dış surlarına doğru yürürlerken arkalarından koştura

Karaçi: Kırım Hanlığı içerisinde etkin olan dört kabile. Çeşitli dönemlerde farklı kabileler bu yapıya dahil edilmişse de her dönemde birinci sırada gelen kabile Şırın boyuydu. Romanın geçtiği dönemde bunlar Şırın, Argın, Barın ve Mangıt boylarıydı.

Türkiye Türkçesiyle: Niye (ağa) yoksa ailesi Kırım'ın beylerinden midir?

Türkiye Türkçesiyle: Allah korusun kan içer ciğer söker obur derler.

koştura Roza'nın geldiğini gördüler. Şaban Ağa ağzını açıp söylenmek istediyse de Osman mani oldu. "Bırakalım gelsin. Kadın kadını anlar, meseleyi tatlı dil ile hallederiz belki..." deyince bir şey söylemedi. Roza da Kostantiniyye sokaklarında olduğu gibi birkaç adım geriden onları takibe koyuldu.

Kara Şaban takımı Toprakkale tarafından Kefe'nin dışına çıkarken Şaban, Mansur'a sordu: "O Tatar olan ne söyledi?"

"Dikkatli olmamızı söyledi ağam. Hunefşân Kadın galiba oburmuş, öyle söylüyorlarmış."

Şaban güldü. Roza'nın duymayacağına emin olduğu bir ses tonuyla: "Boğazına düşkün karıdır demek. Obursa ne olmuş, bizi mi yiyecek?"

"Obur derken öylesi değil ağam. Bizim buralıların dilinde obur farklı bir manaya gelir."

"Neymiş o mana?"

"Cadı, hortlak gibi bir şey işte..."

Şaban'ın takımı Kefe şehrinden çıkıp, uzaktan sökün eden kara suretli kasrın dikilmekte olduğu tepeyi tırmandığı esnada Giovanni'nin gemisindeki zorbaların hummalı toplantısı sürmekteydi. Şaban'ın baskını mülakatlarını bölmemiş, aksine baskının ardından gelen haberler üzerine hiçbir tarafa kıpırdamadan oturdukları yerden zorbazların çekişmelerini seyretmeyi münasip görmüşlerdi. Adamlarının anbean şehirden getirdikleri haberlerle sadrazam çadırında çekişen paşalar misali münazara ve münakaşa etmekteydiler.

Stavro yumruğunu havaya sallıyordu. "Size dedim o kadar! İsler sarpa sarmistir gayri! Karagümrüklüler kazan kaldirmis, gümrük emininin etrafini sarmisler. Gayri meydanda bisak oynayazaktir!"

Haim güldü. "Sen bu kadar evhamli değilidin be Dalyanci! Karagümrüklüler yatağana davrandıysa bize ne? Biz kimin sağ çıkacağına bakacağiz. Ki o da aşaği yukari bellidir ama biz yine de son âna kadar ortalıkta pek görünmeyelim..."

Arabacı Süleyman sakalını sıvazlayarak her birine baktı. "Dalyancı Ağa'nın evhamlanması beyhude yere değil. Bu iş hiç iyi bir yere gitmiyor. İki zorbazın kanı akıtılmış, Karagümrüklüler ayaklanmış, bize burada gelip sövüp sayan Şaban Ağa ortalıkta yok... Kadı bir el atar, devlet bir çullanırsa hiçbirimiz rahat edemeyiz. Gidişat kadı falakasına gidiştir!"

Haim, Süleyman'a küçümser gibi baktı. "İyi ya işte! Bizim uğraşmamiza yerek kalmadan devlet el atacak, Kara Emre'yi ayak altından çekecek. Bu bilerek yahut bilmeyerek Siyavuş'un hamlesidir. İki hamleyle hem Şaban'ın raconunu sarsti hem de Karagümrüklüleri devletle karşi karşiya yetirdi. Karagümrüklülerin hamlesi zaten boşa yitmiştir. Şaban Aga'dan da ses seda çıkmaz ise bilin ki meydan Siyavuş'a kalmiştir... Her birimiz gayri mekanlarina çekilsin!"

Haim'in bu sözlerinden sonra zorbazlar çöktükleri yerlerden kalkıp birer birer kalyonun köşkünden çıkarak kapu halklarıyla, fedaileriyle birlikte kendi mıntıkalarına avdet etmek üzere farklı farklı yollara dağıldılar.

8

Hunefşân Hanım Kasrı ve Avdet

"Qırım yurtunda obur cinsinden bir talay mahluqat bar edi. Olar arasında bir vaqıtları olğan 'Unefşan Bike' yahut 'Unefşan Qadın' degen bir melunege ise iç kimselerniñ küçi yetişmey eken. Çünki o, çeşit dürlü tılsımlarnı bilgen qorqunçlı bir obur ekken. Çoq seneler boyunca halqqa şay zulum ve eziyetler yapqan da, sankim dersin halqnıñ qanı oña içimlik olıp korüne eken."*

Rüstem Nafe, *Obır Tanıtıcılarınga Masus Kitab-ı Rüstem Nafe*, 1646

"Kırım'da çocuklar arasında halen söylenen bazı tekerlemelerde, 'Unefşan Kadın' dedikleri bir yaratığın adını işittim. Sorduğum zaman onun çocuk kaçıran bir tür umacı olduğunu söylediler. Kendi dillerinde şu tekerlemelerde zikredilmekteydi:

"Unefşan qadın yuqlamay/Kündüz vaqti tolanmay/Ötgen bayquşlarnı qorlamay/Su diy qan işge/ Akay apakay bala ayırmay!"**

* Türkiye Türkçesiyle: Kırım yurdunda, orada obur-vampir türünden pek çok yaratık vardı. Onlar arasında bir vakitler var olmuş Unefşan Hanım yahut Hunefşân Kadın diye bir meluneye ise hiç kimselerin gücü yetmiyordu. Çünkü o türlü çeşit tılsımları bilen korkunç bir obur idi. Çok yıllar boyunca halka çok zulüm ve eziyetler yapmıştı ki sanki halkın kanı ona içki gibi görünürdü.

** Türkiye Türkçesiyle: Hunefşân Kadın uyumuyor/Gündüz vakti dolaşmıyor/Öten baykuşları hor görmüyor/Su gibi kan içer/Erkek kadın çocuk ayırmıyor!

"Unefşan Qadın! Unefşan Qadın!/Şaytan Qadın! Cadı Qadın!/ Nice keline balaya qıygan qadın!/Tüyümlerge üflegen oquyan qadın!"*

Adolf von Richtenberg, *Kırım'a ve Tatarların Ülkesine Dair Seyahatname*, 1701

Kara Şaban'ın takımı, kara suretli kasrın oldukça geniş ve bahçeli bir iç avlusu olduğunu uzaktan fark etti. Avlunun köşelerinde burç taklidi küçük kulelerin yükseldiği, sivri uçlu koca kapısının geniş bir mağara ağzını andırdığı yapı her birinin yüreğine tarifsiz dehşetler salmaktaydı. Bu yerin gece vakti nasıl göründüğünü düşünerek ürperdiklerinden gündüz gözüyle girecek olmalarına gizliden şükrediyorlardı.

Şaban, Mansur'a sordu: "O Tatar konuştuğunda sen de susup kaldın. Yoksa daha önceden duymuşluğun var da bizden mi saklarsın?"

Mansur: "Ağam yalanım yoktur, ben evvelce Hunefşan Kadın diye birini duymuştum ama masal gibi, efsane gibi bir şey sanmıştım. Adam obur mobur demese başka birinin lakabıdır zannederdim. Lakin bu kara suretli kasrı da görünce emin oldum ki bu kadın benim o duyduğum musibettir."

"Sen Kırım'dan çok ufakken gelmişsin, nereden duydun bu kadını?"

"Salhanede kaldığım esnada, bir gün işler geceye sarktı. Gecenin kör saatine kadar meşaleler altında çalıştık ağabeyimle. Bir lahza dinlendiğimiz esnada gecenin o vaktinde kasaplar kendi aralarında sohbet etmeye başladılar. İşte cin peri hadiseleri falan... Ağabeyim de bunlara Hunefşan Kadın diye bir hikâye anlattı, alayı dehşetle dinlediler. Ben de gizliden dinledim."

* Türkiye Türkçesiyle: Hunefşân Kadın! Hunefşân Kadın!/Şeytan Kadın! Cadı Kadın!/Nice geline çocuğa kıyan kadın!/Düğümlere üfleyen okuyan kadın!

Panayot: "Hikâyesini bilir isen anlat zira ne olduğunu bilir isek daha iyi müzadele ederiz musibet ile! Endaksi?"

Mansur gözlerini kara suretli kasra dikerek anlatmaya başladı: "Zamanın birinde Şırın Mirza'larından Kızılbaylar diye bir ailenin oğlu, Kefe yolunda bir köyde bir kıza rastlamış. Kızın güzelliğine vurulup onu nikâhına almak istemiş. Kız bir tek kartninesiyle yaşayan, kimsesiz birisi. Mirza karşı çıkmış oğlunun bu isteğine, zor razı gelmiş. Kıza dünürcü gittiklerinde de bu sefer kartninesi olmazlanmış. Yüz görümlüğü olarak bir kasır yaptırmasını istemiş mirzadan. Mirza güzel bir yere hem oğluna da yurt olsun diye eski bir Ceneviz yıkıntısının üzerine bir kasır yaptırmış. Mirza'nın oğlu kızla evlenmiş. Toy olmuş, düğün olmuş. Gel zaman git zaman epey vakit geçmiş, kızın çocuğu olmuyormuş. Mirza soy demiş torun demiş oğlunu ikna etmiş başka bir kızcağızla evlendirmişler. Öbür kızı kendi kasrında hizmetçi etmişler. Yeni gelin bu mirza oğluna bir oğlan vermiş, mirza da oğlu da sevince boğulmuş. Lakin sevinçleri kursaklarında kalmış. Bebek de anası da ansızın ölüp gitmişler. Mirza oğluna başka bir kız gelin gelmiş neyden sonra, o bu sefer iki bebe vermiş buna. Ama onların da ömrü uzun olmamış. Onlardan gayrı ailelerine ölüm adeta musallat olmuş. Birçok kimseyi toprağa vermişler. Üzerlik yakmışlar, kurşun dökmüşler, mollaya okutmuşlar nafile. Karasuvpazar'ın çufutlarından bir bakıcı kadın çağırtmışlar. Kadın sizin sülaleye obur musallat olmuş, efsunla gözlerinizi bağlamış, onu bulup ortaya çıkartmadıkça sizin ailede ölümler son bulmaz demiş. Böyle deyince Kefe yolundan gelme o kız gözyaşları içerisinde çıkmış mirzanın huzuruna. Ölümlerinin sebebinin kartninesi olduğunu söylemiş, kendisinin de canını zor kurtardığını ilave etmiş. Mirza kurnaz adammış, sormuş hemen delili olup olmadığını. Kız da geçen gece yanına kedi şeklinde yanaşıp kendisini boğmaya çalıştığını ancak paşa mangalından yanan bir kömürü maşayla tutup kedinin üstüne

sürtünce kartninesinin sesiyle kendisine ilenerek kaybolup gittiğini söylemiş. Mirzanın emriyle kocakarıyı tutup getirmişler, bir hamama götürüp natırlara tetkik ettirmişler. Hakikaten de vücudunda yanık izi görünce oracıkta kellesini uçurtmuş mirza. Kocakarı ölmeden evvel ölümlerden asıl torununun mesul olduğunu söylemiş. Kızın amansız bir obur olduğunu hem sihir de bildiğini söylemiş ama nafile. Giderayak beddualar okumuş lanetler etmiş kıza. Mirzadan gayrı Kızılbaylardan kimse kalmayınca, askerleri de terk edince anlamış asıl lanetlinin o kız olduğunu ama nafile. Ölümlerden ötürü Kızılbay obası dağılmış, kendi de ölüp gitmiş sonunda. Obur kız mirzanın yaptırdığı kasra çöreklenmiş, nesiller içerisinde kanı içilerek öldürülen insanın ardı arkası kesilmemiş. Asıl adını unutup Hunefşan Hatun demeye başlamışlar. İşte biz şimdi onun inine doğru gitmekteyiz!"

Ayı Osman müstehzi bir ifadeyle söylendi: "Ah bre Şaban! Harp meydanlarında gâvurun silahşor beyleriyle, Acemlerin mirzalarıyla kapıştık. Kostantiniyye'nin hergele güruhunu tepeledik. Şehre musallat olmağa gelen kurt suretli ecinnilerle cenk ettik. Kostantiniyye'nin hortlakları yetmedi, şimdi Kırım'ın cazularıyla karşı karşıya geldik. Daha nereye varır cengimiz bilmem..."

Panayot çekine çekine istavroz çıkarırken tehditkâr bir ifadeyle her birine baktı. "Bu Kırım cazilari yaman olur agamu! Benim Pontikoslu ahbaplarim anlatirdi, bunlar kimi vakitlerde ta denizi asip Trabizon'a gelirlermis Hristos efendimiz saklasin!"

Şaban Ağa, Osman'ın sırtına vurdu. "Aman ayakdaş! Bu Panayot'un kiliseyle pek arası yoktur. İsa Aleyhisselam'ı çağırdığına göre kesin yaman avrettir bu Kırım cazısı!"

Kara Şaban takımı, kara suretli kasrın demir işlemeli koca kapılarının önüne vardıklarında uzun süredir açılmadığından çepeçevre tozlarla, pisliklerle kaplı olduğunu gördüler. Kapının üstündeki pirinçten mamul koca halkalara yapışan Osman ile Şaban, var güçleriyle asılarak kapının kanatlarını açmaya muvaf-

fak oldular. Osman yere çömelerek toprağın üzerine baktı. Sanki izleri okur gibiydi: "Birkaç hafta önce arabalar geçmiş. Koca koca arabalar. Ağır şeyler taşırlarmış... İçindekiler de pek hareketliymiş ki arabalar sallanıp durmuş!"

Koca kasır, gündüz gözüyle dahi tüylerini diken diken etmekteydi. Karanlık pencerelerden sanki kendilerini seyreden gözler varmış gibi görünüyor, her birinin yüreğine ürküntü veriyordu. Kara Şaban kasrı gösterdi. "Koca kasrı iki uçtan ikiye ayrılıp arayacağız. Osman'la ben bir uçtan, siz diğer uçtan!" Kara Şaban böyle söyleyince Mansur'u gizliden bir telaş almıştı. Kendi kendine sövüyordu: "Haydi bakalım Mansur! Koca Şaban Ağa'nın ardında dikilmek kolay, zorbazlığı bir de kocamış bir meyhaneciyle, kadının yanında da gösterebilecek misin?"

Osman ile Şaban kasrın bir ucuna seğirtirken, Mansur da önden giderek Panayot ile Roza'nın geçişinden evvel, kapıları çoktan çürümüş kemerli geçitlere dalmıştı. Tekinsiz beyazlıklardaki saltanatlarından kalkıp sağa sola kaçışan örümceklerin, taş oyuklarda huzursuzca kıpırdaşan baykuşların ve tozda toprakta debelenir sıçanından çıyanına binbir türlü haşerenin rahatını bozarak, mekânı kaplayan ölüm sessizliğini de ayak sesleriyle izale etmişlerdi. Bir eli belindeki bıçağında olsa da Mansur'un tedirginliği hâlâ sürmekteydi. Panayot, Mansur'un endişeli halini az çok sezinleyerek teskin etmek istedi:

"Bosuna endise etmeyesin vre palikaryamu! Ben bir tilsim okurum, bir efsun söylerim ki nazar misali duvari satlatir!"

Mansur kafasını sallayarak: "Barba, kusura bakma ilmin irfanın var belli ama Kırım'ın cazularını oburlarını tanımadığın da belli. Gözlerini insana diktikleri vakit eli ayağı tutmaz olur, dua okuyamaz olur derler. Senin tılsımın kuvvetliyse de obur taifesi de ziyadesiyle yaman olur!"

Roza omuzlarını silker gibi yaptı. "Saslarini baslarini yolarim vre! Tilsim kâr etmez ise sillemiz yumruğumuz da mi kâr etmez?"

Mansur, bir başka kemerli geçitten geçip üst katlara çıkan bir merdiveni tırmandıkları sıra: "Obur taifesinde öte taraftan gelenlere has bir güç olduğunu söylerler. Alelade bir insana göre ziyadece kuvvetlidir. Tek eliyle koca pehlivanları bastırıp çökertirlermiş. Ama tabi korkmamız gereken yegâne hassası bu değil..."

Roza ve Panayot merakla son diyeceğini beklerken gizlemeye lüzum duymadığı bir endişeyle cümlesini tamamladı: "Gıdası, suyu kandır. Can bedenden çıkmadan akan kandır. Açlığını dindirmek için yapmayacağı iş yoktur. İşte biz bunların inine, yuvasına girdik ki şu an umacı ziyafetine düşmüş lezzetli insancıklarız!"

Mansur ile takımı üst katlarda dolanıp bir kimseye denk gelmeyince binanın mahzenlerine indiklerini tahmin ettikleri merdivenleri istemeye istemeye adımladılar. Duvarda buldukları kim bilir hangi zamandan kalma meşalelerden birini yakan Mansur, ağır bir küf kokusuyla genizlerini tıkayan mahzenlere, dehlizlere tek tek bakıyordu. Bir aralık genişçe bir dehlize geldiklerinde duvarları görünmeyen sayısız sütunlarla ve bunlardan sarkan zincirli iskeletlerle dolu bu yerin kasrın zindanı olduğunu anladılar.

Mansur'un ayakları hafiften titremekteydi. İçinden "Buraya kadar!" diyordu kendi kendine. "Kabadayılık da zorbazlık da buraya kadar!" Cesaret bulabilmek için Panayot'a döndü. "Karşımıza hiçbir şey çıkmadı. Acaba avluya çıkıp Şaban Ağa'ları mı beklesek?" Panayot kafasını salladı. "Ohi vre. Burada. Ayrilmamis buradan. Tabi bu obur da hortlaklara benziyorsa..." Mansur sordu: "Nereden belli?" Panayot burnunu gösterdi. "Rumeli'de hortlakli kabirleri kesif kükürt kokusundan bulurlar imis. Burada ziyadece kokmaktadir! Zannederim burnumuzun dibindedir!"

Karanlığın içinden işittikleri bir çığlık sesi aynı anda hem kafalarının o tarafa dönmesine hem de bacaklarının ziyadece zangırdamasına neden oldu. Zira bu çığlık sesi alelade bir kadın boğazından çıkmamaktaydı, kabir huzuru bozulmuş, toprağın azap

çeken bedeni tükürdüğü korkulu bir şeyden gelmekteydi. Adeta öte dünyadan bu dünyaya akseden o ürkünç çığlık, şimdi zincirli iskeletli binbir sütunun arasında çınlamaktaydı. Mansur, Roza ve Panayot sırt sırta vererek birbirlerine sokulmuş, beyhude yere çığlık sesinden kaçmaya çalışıyorlardı. Sütunların olduğu tarafa bakan Panayot, Mansur'un elindeki kör meşalenin ışığında ileriyi görerek endişeyle haykırdı: "Hristos babamiz! Geliyor! Geliyor!"

Panayot'un titrek parmağıyla gösterdiği yerden üzerinde lime lime olmuş kefeni andıran bir elbiseyle, dizlerine çarpıp duran uzun ve yamuk kollarından mütevellit sallana sallana yürüyen, mezarlık selvileri kadar uzun, kirli saç örgülerinin yeri süpürdüğü bir ucube yaklaşmaktaydı. Kül rengi suratıyla kuyu karası lakin ışıltılı gözleri tezat, taşra çıkmış dişlerinin mağaraya benzer çarpık ağzından fırladığı obur, kabir azabı çekiyormuş gibi böğüre çığıra, sütunlara sürtüne sürtüne yürüyordu. Ayakları da kolları ve sureti gibi çarpık çurpuktu. Boynunda kalın sicimle asılmış bir bebek mumyası oburun her hareketinde sağa sola sallanıp durmasıyla yüreklere dehşet salıyordu.

Mansur bir an için ağzını açıp, "Sakın gözlerine bakmayın!" demek istediyse de korkudan boğazı kuruduğundan seslenemedi. Ürküntüyle geri geri giderken bir anda tökezlenerek sırt üstü yere yıkıldı. Aklı gitmiş, dili susmuş, lal olmuştu. Panayot çantasına davranıp eline ilk gelen tılsımı çıkarmaya niyetlenmişse de o da Roza ve Mansur gibi olduğu yerde çakılıp kalmıştı. Gözlerini musibetin gözlerinden ayıramıyorlardı.

Bir anda gerilerinden gürültüyle bir şeyin uçarak oburun tepesine bindiğini fark ettiler. Laz ve Çepni uşaklarının lakırdılarında bahsi geçen "Yaban Adamı" misali kıllı kıllı ancak kurt suretli bir âdem, yıldırım düşer misali oburunkiler denli korkunç bir ulumayla oburun tepesine çökmüştü. Obur kirli tırnaklarını, kurt suretli âdem sivri pençelerini hasmına geçirmeye çalışıyor, arada bir duvarlardaki iskeletlere yahut zincirlere çarparak or-

talığı gürültü ve şangırtılarla velveleye veriyorlardı. Şimdi hem obur hem kurt suretli âdem yere yıkılmış, gözleri önünde iki ecinni bağırtılarla gulgulelerle cenge tutuşmuşlardı.

Panayot güç bela istavroz getirip titremesini bastırmaya çalışarak konuşabildi: "Yüze Hristos! Obur yetmez idi baska musibet peyda oldu!" Gerilerinden Kara Şaban'ın sesi işitildi: "Kurdu basmaya kurt gibi köpek gerek! Oburu basmaya da bizim Osman gibi kurt âdem gerek! Hayda bre Osman! Sırtını yere getir cazunun!"

Kurt âdem, oburu yere çökertip suratını parçalamaya hamle yaptığı sırada Panayot yerine gelen şuurunun ve güven duygusunun tesiri ile bir şeyi fark etti. Obur'un boynunda iple asılı, ancak kendisinin görebileceği tekinsiz erguvan renkte şualar saçan bir bebek mumyası vardı. Uğursuz mumyadan yayılan cehennemî kükürt kokusundan ve insanı manen çökerten tuhaf bir ağırlık hissi yaratmasından bir tılsım olduğu üç günlük yoldan belli olmaktaydı. Bir anda ayağa fırlayıp bağırdı: "Osman Agamu! Öldürmeyesin vre! Bunun derdi baskadir! Boynundaki mumyanin iplerini kesin, efsun vardir!"

Kurt âdem, oburu güç bela zapt etmeye uğraşırken Mansur durumdan vazife çıkarıp belindeki bıçağı besmeleyle sıyırarak oburun üzerine yürüdü. Kara Şaban bir anda atılıp Mansur'u kolundan yakaladı: "Dur bre Yedikuleli! Nam almanın vakti sırası değildir!" diyerek kendini öne attı. Delikanlıyı böylesine bir efsunun üzerine göndermeye yüreği razı gelmemişti. Yatağandan bıçağını besmeleyle çekerken, bebek mumyasının ipine asıldı. Eli sanki ateşe basmışçasına yanarken, oburun çarpık ağzından tiksinerek bıçağı kaldırıp: "Ya Allah!" diyerek ipe vurdu. Siyah sicim ayet işlemeli bıçağın hamlesiyle kopup bebek mumyası yere düşerken Kara Şaban da boşalan tılsımın tesiriyle bir anda kendini havada bularak sırt üstü gerisingeri uçtu.

Obur, bebek mumyası üzerinden kayıp düşerken kurt âdemin

kolları arasında çırpınmayı bıraktı. Sis misali şeffaflaşarak pençeler arasından kayıp biraz uzağa geçerek orada yeniden cisimlendi, ancak bu sefer sureti başka türlüydü. Simsiyah saçları Mansur'un o hengâmede yere düşürdüğü meşalenin alevinde parıldayan, soluk teniyle putperestlerin zamanından kalma mermer heykelleri andıran bir afet-i devran tam karşılarında dikilmekteydi.

Panayot, yere düşen Şaban'ı "Korkmayasin! İnzir ağazinden düsmüs gibi olursun lakin artik iflah olmazsin agamu. Büyüyü bozdun vre!" diye teskin ederek kaldırmaya çalıştı. Sırt ağrısıyla Kara Şaban belini kütletip, bıyıklarını düzelterek güzel suretli oburu tepeden tırnağa süzdü. "Maşallah! Gece rengi saçlar ak gerdanına saçılmış, inci misali parıldıyor! Say ki ay parçası! Afet! Afet!" Roza, muadili az önce bir kurt âdemle cenge tutuşmuş bir obur olsa da hasetle süzdü rakibesini. "Hıh! Afet görmesek yutazayiz! Böyle afet olur? Anasi kires kuyularinda mi doğurmus nedir hastalikli kari! Musibet kari! Eflak Boğdan ezinnilerine benzer hortlak sifatli!" Tam Roza oburun üstüne atılıp Kostantiniyye kadınlarının mahalle cenklerindeki gibi saçını başını yolacağı esnada âdem suretine geri bürünmüş Osman araya girdi: "Yahu amma acayipsiniz! Ne diye geldik, ne ediyorsunuz?" Panayot da onlardan yana döndü: "Sahi! Konusturmak lazim. Bütün meselenin düğümü na bu afettedir!"

Kara Şaban: "Ben bu obur mudur hortlak mıdır ne karın ağrısıysa nasıl konuşturacağımı bilirim. Mansur! Koş bana rakı getir. İçirip içirip bülbül gibi konuştururum şimdi!"

Panayot güldü. "Oldu olazak duziko* yaninda Kalamata zeytini ile istiridye de getirsin, Roza da taganni etsin, cazu ile âlem yapalim! Vre pasamu hortlak kismi ölüdür, diriler gibi sarhos olur?"

Kara Şaban tekrar bıyıklarını düzeltip Roza'nın boynundaki istavrozu gösterdi. "O vakit meseleyi yeniçerilik vakitlerimdeki

* Rakı.

gibi çözeceğim. Konuşmadıkça basacağım haçı! Sıkıysa sussun bakalım!"

Roza: "Üstüme iyilik sağlik! Delirdin mi vre? İstavrozla iskenze mi yapılır?"

Panayot: "Günaha girersin agamu..."

Şaban Ağa gürledi: "Hadi Roza neyse de sana ne oluyor? Bre şu yaşına kadar ömrünü büyücülükle geçirdin, Engizisyon bokuna Frengistan'dan kaçtın, günah sevap senin neyine? Bülbül gibi ötecek işte... Hunefşân Kadın dahil ne biliyorsa anlatacak!"

Kadın suretli obur, esatiri zamanlarda kayalıklarda söyledikleri şarkılarla denizci milletinin aklını celbeden sirenler misali kadife bir sesle Yalıboyu ağzı ile İstanbul ağzı arası bir şiveyle konuştu: "Hunefşân Kadın ben oluyorum. Beni bu menfur tılsımdan azat ettiğiniz için müteşekkirim. Lakin konağıma böylesine girip beni arayışınız nedendir?"

Kara Şaban Ağa, Roza'nın öfkeli bakışları altında dilinin döndüğünce Kostantiniyye mevzularını, Kırım'a gelişlerini anlatıp şehirde dolanan ecinnileri sual etti:

"İşte minel bâb ilel mihrâb mesele bu mecradadır. Şimdi söyle hele hatun, bu ecinnileri ne sebeple Kostantiniyye'ye gönderdin?"

"Ben ne olursam olayım sözüm sözdür. Ecinnileri gönderen kişi ben değilim!"

"Kim gönderdi?"

"Boynuma asılı o musibet tılsımdan beni kurtardığınıza göre söylememde bir mani yoktur. Tılsımla efsunla da uğraşmışlığım vakidir lakin ben böylesine kuvvetli tılsım yapan görmedim..."

"Bize ne senin efsunundan hatun? Ecinnilerle ne alakası var?"

"Beni bu tılsımla bağlatan kişi, ecinnileri yollatan kişidir de ondan! Bir gece vakti nasıl bilmem kapıma bir yaşlı kadın çıktı geldi. Giyimi soyluca bir zenci hanım. Beni sordurmuş, vardım yanına dikildim, gözlerimi gözlerine diktim zerre ürpermedi. 'Pek muhterem hatun kişiye bir hediye,' diyerek kucağında ta-

şıdığı çıkını açıp uyuyan bir bebeği gösterdi. Bir anda üzerime hamle yapıp boynuma siyah bir sicim geçirdi. Bu menfur bebek mumyası kudretli bir sihirmiş ki beni obur halime dönmeye zorladığı gibi o kadının da emrine soktu. Ne emredebildim ne sökebildim tılsımı. Tek kulağı kesik, rıhtım amelelerinin reislerini andıran bir adam çıkagelip Kostantiniyye'ye götürmek üzere emrimdeki ecinnileri teslim aldığını söyledi. Günlerdir obur halimle, bu tılsım yüzünden konaktan çıkamadan güçlükle beslenmekteydim. Beni kurtardığınız için size ilişmem lakin fazla oyalanmanız da hayırlı değildir. Bana o tılsımı yaptıranı bulursanız, ecinnileri musallat eden kimseyi bulmuş olursunuz."

Panayot atıldı: "Savusup gidezeyiz lakin evvela ezinnilerini azad edesin! Sehirden sekilip gidezekler!"

Hunefşân Kadın, mağrur ifadesini koruyarak kafasını hafifçe salladı. "Âlâ!" Sol elini havaya kaldırdı. "Azad ettim Kostantiniyye'deki ecinnilerimi! Artık şehirden kaçıp kaçıp bana dönecekler. Bana gelince! Bunu yapanlara elbet cezalarını ödeteceğim! Gündüz gözüyle bile rahat yoktur onlara, benden önce sağ elde ederseniz ne âlâ! Lakin artık gidin. Zira 'kızlarımı' daha fazla zapt edemeyeceğim!"

Kara Şaban takımı, Hunefşân Kadın'ın sözleri ardından karanlık mahzenin dört bir yanından gelen tıslamaları, tabut gıcırtılarını, taş lahitlerin sürtünmelerini ve kefen hışırtılarını işiterek istemsizce ürperdiler. Gözleri ışıl ışıl, dişleri taşra çıkmış, türlü boy ve endamda, bin türlü kılıkta gezinir bir zamanlar hayat dolu gencecik kızlar şimdi meşalenin zayıf ışığına doğru yaklaşmaktaydı. Kırım'ın şehirlerinden, ta Ukrain ve Rus ellerinin köylerinden kaçırılmış, mezarlarından aparılıp bu uğursuz konağın cariyeleri olmuş talihsiz kızlar, şimdi kan emici ciğer sökücü bu azametli upirin köleleriydiler. Osman Ağa kafasını sallayarak usulca fısıldadı: "Eceli bizden olmayacak belli. Kefe'ye geri dönelim bari..."

Roza, Panayot, Şaban, Osman ve en geriden elinde meşalesiyle onları takip eden Mansur merdivenlere yöneldiler. Mansur bir an sanki onu çağıran bir şeyler varmışçasına geriye baktığında Hunefşân Kadın'la göz göze geldi. Afet-i devran suretli obur, kadifeye dokunurmuşçasına şehvetli bir ses tonuyla Mansur'a kızları gösterdi: "Dilersen sen kal civanım! Sen gitmesen de olur. Ben bakarım sana, bu cariyelerin padişahı sen olursun!" Obur böyle söyleyince bir an Mansur'un içinden kalmak geldi. Derdi tasayı unutup yedi iklimden gelme güzellerin ölü bedenleriyle avunarak günlerini gecelerini geçirmeyi hayal ettiyse de düşlerinin pusları arasında beliren kuzgunî saçlı, adı meçhul dilberin siluetini anımsayınca oburun tesirini elinin tersiyle itti. Her şeyden önce meşalenin solgun ışığında tekinsizce sırıtıp duran iskeletlere bakarak akıbetini az çok tahmin etmişti. Hunefşân Hatun'a bakarak meşhur bir Qırım yırıyla* teklifini cevapladıktan sonra sırtını dönüp merdivenlerden çıktı: "Tünyada tolı dülber de bolsa, alacagım bir tane..."** Gerçi "düştüğü yol" daha az karanlık değildi, bıçakların ölümlerin gölgesinde bir netameli yoldu ancak küflü mahzenlerde oburların cadıların elinde can vermekten yeğdi...

Kara suretli kasırdan çıkıp Kefe'ye geri yürüdükleri sıra Kara Şaban belli belirsiz söylendi: "Çok can almış, almaya da devam edecek. Uzun vakitler kızanların ağzında, analarının ninnilerinde anılacak elbet..." Kefe surlarına varmadan evvel, Osman Ağa uzaktan rıhtımları işaret ediyordu: "Hatunu bırakın da dediğine bakın! Rıhtım amelelerin reisi dedi, kulağı kesik dedi. Belli ki bu civardandır..." Kefe şehrine girip limana yürüyüp tılsımlı geminin yanına vardılar. Kara Şaban Ağa, Roza gemiye binerken diğerlerine döndü: "Roza ile Panayot beklesin. Biz de dağılıp tek

* "Dagdan endi bir quzu" anonim bir Qırımtatar yırı (türküsü) olup, o döneme uzanıp uzanmadığı meçhuldür. Kurgu icabı zikredilmiştir.

** Türkiye Türkçesiyle: "Dünyada dolu güzel de olsa, alacağım bir tane..."

tek rıhtımları yoklayalım. Amelelere sual edip işkillendirmeyelim. Kesik kulaklı amele reisini bulan olduğu yerde kalsın, nasıl olsa denk geliriz öyle de çökeriz!"

Mansur, Şaban ve Osman Kefe rıhtımlarına ve kalafat yerlerine göz gezdirerek başka taraflara dağıldılar. Mansur, her biri farklı dilden konuşan tayfalara, amelelere bakınıyor, cakasından ödün vermeden topuklarını vura vura yürüyordu. Gemilerin içini görmek yahut barakalara bakmak kabil olmadığından bir vakit sonra bakınmaktan vazgeçti. Ağası aksini tembihlemesine karşın kafasında kurduğu şekilde rıhtım amelelerden birine yanaştı:

"Selamaleykum!"

"Aleykumselam!"

"Akay. Mal bar dep meni ciberdiler. Bizım Qulaksız Reis ne yanda turur?"*

"Qulaksız Reis? Kostantiniyyeli bir kulaksız bar, rıhtıma kelip çökgen son reisimiz boldı. Tanaysın mı?"**

"Ne tanıyayım? Bizum qapudan meni 'Qulaksız Reis'i şağırasın' dep salgan!"***

Amele, biraz uzakta bir kayığın dibine yaslanmış uyumakta olan orta yaşlı, esmer bir adamı işaret ettiğinde Mansur o yana seğirtti. Ağasının sözünü çiğnemişti bir kere daha ama aradıkları adamı bulmuş, hem de adamın hüviyetini öğrenmişti. Sağına soluna bakıp uzakta görünen Şaban ve Osman ağalara amelelere sezdirmeden el etti. İki mütekait yeniçeri pilava seğirtir gibi ameleleri pirelendirmeden Mansur'un yanına vardılar. Mansur, kayığa sırtını dayamış uyumakta olan adamı gösterdi:

"İşte kulaksız ağam!"

---

* Türkiye Türkçesiyle: "Kardeş! Mal var diye beni yolladılar. Bizim Kulaksız Reis nerededir?"

** Türkiye Türkçesiyle: "Kulaksız Reis? Kostantiniyyeli bir kulaksız var, rıhtıma gelip çöktükten sonra reisimiz oldu. Tanır mısın?"

*** Türkiye Türkçesiyle: "Ne tanıyayım? Bizim kaptan beni 'Kulaksız Reis'i çağırasın' diye yolladı."

"Önünden geçtiğim halde fark edemedim, sen nasıl buldun?"

"Amelelere sordum ama sezdirmeden sordum. Yani boşa attım dolu tuttum!"

"O nasıl şey?"

"Ben güya mal indirmişiz de amele reisini sorarım gibi yaptım. Kasten 'kulaksız reis' dedim hani adamın hüviyetidir diye. Nitekim lakabı bu imiş. Kostantiniyyeli Kulaksız. Buraya gelip çöktükten sonra amelelerin reisi olmuş, anlayacağın pazu sahibi bir zorbaz, geleli de pek bir zaman olmamış."

"Bu garibanın neresi zorbaz bre? Gerçi bir "Tersuzamış Ahmet" vardı, güdük boyuyla on iki kişiyi haklamış azılı eşkıyaydı. Meğer çocuk kılığında dolanıp kandırırmış insanları. Pehlivan kuvvcti dc varmış, yanaştığını boğarmış! Bununki de o hesap!"

Kostantiniyyeli Kulaksız, üzerine düşen gölgelerden rahatsız olup gözünü açtığında Şaban, Osman ve Mansur'u karşısında buldu. "Ne var?" diyerek ayağa kalkıp elleri belinde her birini süzdü. Kara Şaban kafasıyla şehrin uzağında siyah bir leke gibi görünen kasrı işaret etti: "Hunefşân Kadın'ı tılsımlatan bacı kalfanın ahbabıymışsın. Güya sadrazam mührüyle Kostantiniyye'ye ecinni taşırmışsın. Asıl sen söyle ardında kim var?" Kulaksız, olmayan kulağını kaşıyarak homurdandı: "O Hunefşân kaltağı mı söyledi? Kimsiniz bilmiyorum ama büyük işlere karışırsınız. Savuşun gidin!" Kara Şaban adamın yakasına yapıştı ansızın: "Kara Şaban'ın ayağına dolaştınız, kurtuluş yoktur gayrı. Kim var arkanızda bre?"

Etraftaki ameleler, kısa bir süre önce türeyip limanın amele reisliğine çöken Kulaksız'ın müşkül durumda olduğunu görünce yardıma koşmak bir yana keyifle seyre koyuldular yahut başka bir yere savuşup gittiler. Kulaksız vaziyetin fenalığından endişe ederek ani bir hamleyle Şaban'ın ellerinden kurtulup kuşağındaki ince saplı saldırmaya sarıldı. Şaban Ağa gerileyip kendi hususi bıçağına el attığı esnada Mansur o anın telaşesiyle birden adamın

üstüne atıldı. Bir eliyle adamın kolunu yakalayarak savurmasına mani olmaya çalıştı.

Lakin bu kapışma fazla uzun sürmedi. Geminin tahta döşemeleri ardından siyah, gölge gibi bir şeyin adama doğru uzandığını görüp ne olduğunu anlayamadıklarından geriliediler. Kulaksız, Mansur'un korkuyla birden kolunu bırakıp geri çekilmesine bir mana verememişti. Gölgenin bir anda güneşin altında kasırda gördükleri oburun koluna benzer şekilde cisim bulup adamı boyunundan yakaladığını gördüler. Çirkin bir obur sureti de döşemeler arasından ayan beyan görülmekteydi. Gün ışığı oburun tenini yakmasına rağmen obur adamın boğazını bırakmıyordu. Kulaksız'ın, oburun lanetli dokunuşundan ötürü eli ayağı birbirine dolaşmış, ağzı yüzü eğrilmişti. Obur döşemelerin arasındaki boşluktan boğuk bir sesle: "Benden önce bulun bulacağınızı! Ben bulursam gün ışığı altında bile alırım canlarını!" dedikten sonra bir anda yeniden gölgeye dönüşerek kaybolup gitti.

Kulaksız çarpılmış bir halde yere yıkıldığı esnada bilmedikleri bir dilde bir şeyleri hırıltıyla söylemiş, ağzından çıkan belli belirsiz: "Kostantiniyye... Çam..." sözleri haricinde ne dediğini anlayamamışlardı. Son nefesini verip gözleri ölü balık gözleri misali donuklaşınca, beyhude yere kendine gelmesini bekler gibi yanına çöküp öylece kaldılar. Mansur, Şaban'ın cesedin ayaklarına ağırlık bağlayıp denize atmasını emredince içine düştüğü melankoliden sıyrılıp dediğini yaptı."Kavga çıkmış?" diyerek o tarafa gelen iki bekçiyi de kuşaklarına sıkıştırdıkları birkaç mangırla gönderdiler.

Rıhtım amelelerinden zerrece ses çıkmamıştı zira tepelerine çöreklenmiş bir zorbazın cehenneme yollanmasından hiçbiri gocunmamıştı. Lakin Mansur yeniden melankoliye duçar olmuştu. Girdiği bu karanlık ve tekinsiz yolu ilk defa böyle korkutucu ve tiksindirici görüyordu. Kendi kendine vaziyetinin ve istikbalinin muhasebesini yapıyordu: "Daha böyle tenhada, kuytuda kaç ca-

nın uçup gitmesini seyredeceksin Mansur?" diyordu, "Sabahki gibi kaç can aldıktan sonra senin de canını böyle ıssızda alacaklar ey Mansur? Seni vuran da ardından böylesine müteessir olup düşünecek mi, nedamet getirecek mi?" Tüm bu düşünceleri Şaban ile Osman ağaların konuşmalarıyla bölününce iç muhasebesini daha müsait bir vakte erteledi.

Osman kafasını kaşıdı. "Adama soracağımızı sorduktan sonra öldürse iyiydi ama gündüz gözüyle bile olsa intikam peşine düşmüş bir obura akıl vermek nâmümkün."

Kara Şaban kafasını salladı. "Çok fazla laf edemediyse de bize ipin ucunu bıraktı. Kostantiniyye'ye gideceğiz. Rıhtımların ahalisine Çam'ı soracağız, Kulaksız'ı soracağız. Oradan da tüm bu belaların müsebbibini bulup ensesine çökeceğiz!"

"Lüzum var mı? Kostantiniyye ecinnileri halas edildiğinden şehir kurtulmuştur artık ötesini ne kurcalayalım?"

"Şehrime bir kere bu fenalığı yapanın bir daha yapmayacağı ne malum? Sahte sadrazam mührüyle iş görmekten korkmayan, hiçbir cüretten kaçınmaz. Onu da bulmalı ki meydana çıkarıp herkese ayan etmeli. Kara Şaban'ın da ölmediğini görmeliler!"

Şaban, Osman ve Mansur oradan kalkıp tılsımlı geminin yanına döndüklerinde, Şaban Ağa, Matiz Bekir'e Kostantiniyye'ye geri döneceklerini söyledi. Matiz Bekir: "Oda me tavan, mori lale, oda me tavan..."* diyerekten pür neşe bir türkü çığırırken tılsımlı geminin efsunu uyanmış, rıhtımdan uzaklaşan geminin tılsımlı kürekleri suya inmiş ve gemi kendiliğinden Kostantiniyye yoluna revan olmuştu. Bu vaziyeti gören rıhtım ahalisi gözlerine inanamamış, kimisi daha ayılmadıklarına hükmederek şaşkınlıktan kendini deryaya fırlatırken, kimileri de kafalarının yeteri kadar sermest olmadığına hükmederek Fabrizio'nun Hanı'nın yolunu tutmuştu.

* Anonim bir halk türküsüdür. Kurgu icabı dahil edilmiştir. O döneme uzanıp uzanmadığı elbette meçhuldür.

Kefe gözden hızla yitip ecinniler âleminin deryalarında seyrederlerken, Kara Şaban takımı Matiz'in "Ufukta vardır cemı! Yelkenlerı kara cemı!" haykırışlarıyla çöktükleri yerden kalkıp sonsuz gibi görünen deryaya bakındılar. Kara Şaban seslendi: "Ecinnilerin deryasında bu gemi ne ola?" Matiz Bekir bulundukları gemiyi gösterdi: "Demından berı bizı takip ederlerdi derya kızlari. Korkup kaçışırlar te bu kan dökülecege alamettır..." Gerçekten de kendilerini takip eden deniz kızlarının süslü pullu kuyruklarını sallaya sallaya deniz diplerine kaçıştığını fark ettiler. Ufuktaki gemi sanki bir solukmuşçasına uçar gibi gelip kendilerine bir tüfenk atımı mesafesi kadar yaklaşmıştı. Osman bıyıklarını düzeltti. "Bunlar da ecinni deryasının korsanları olsa gerektir. Pusatlarını sallayıp böğürdüklerine göre gelişleri hayır değildir..." Osman Ağa kurt âdemlikten mütevellit tayfaları uzaktan görebilmişti, gemi biraz daha yaklaşınca sonradan diğerleri de üstündekileri ayan beyan görebildiler. Kara yelkenli geminin tayfalarının kimisi normal insan suretindeydi lakin elleri ayakları hep ters dönmüştü ki korsan taifesinden olup cinlere şeytanlara karışan talihsizler olduklarına hükmettiler. Kimi tayfalar ise iki adam boyunda kâh şişman kâh zayıf kara benizli, pullu, koca kılıçlı deniz ifritlerindendi.

Kara Şaban hayıflandı: "Öp babanın elini! Karada oburların cadıların elinden kurtulduk, deryada gittik ecinninin korsanına çattık bre!"

Mansur: "Ecinni olduklarına göre dua mı okusak ağam?"

Panayot haykırdı: "Ohi vre! Derya ortasinde bu efsunlu gemide iken dua okunur? Tilsim bozulursa mahvolur gideriz. Gemiye biner iken kozakariler söylemis idi..."

Bir anda Matiz Bekir'in hamleleriyle geminin içinde bir o yana bir bu yana savrulmaya başladılar. Bekir haykırıyordu: "Merak etmeyın! Bize bir vakit yetişemezlar, kaçar gideriz ellerinden! Sıkı tutunun more!"

O esnada oradan hayli uzakta, Kara Şaban takımı deryada ecinnilerin elinden kurtulmaya çalışırken, Karagümrük'te Kara Emre takımı bir yandan Divane'nin cenazesine hazırlanıp diğer yandan intikamını dilerken, Kostantiniyye başka başka fenalıklara gebeydi...

Tophane'nin tozlu yollarına uğursuz gölgeler vurduğundan ahalisi sokakları terk etmiş, en külhani tabiatlı olanları dahi sırra kadem basmıştı. Leşe seğirtir azametli akbabalar misali Tophane sokaklarını afili adımlarla geçen Gaddar Siyavuş, ardında Sarı Azeb ve on adamıyla yüreklere korku saçarak ilerlemekteydi. Uğursuz suratlarıyla sağa sola bakınmadan Zincir Süleyman'ın kahvehanesine doğru ağır ağır yaklaşıyorlardı.

Sarı Azeb, ağasına yaklaşıp fısıldadı: "Ağam. Ortalık bu denli karışmış iken Zincir'e el uzatmamız işleri daha da berbat hale getirmesin?"

Gaddar Siyavuş nursuz bakışlarıyla Sarı Azeb'in önerisini elinin tersiyle itti. "Zinhar dönmem bu yoldan! Madem Kara Şaban'ın saltanatını bitireceğiz, elini ayağını hepten kesmeli. Zincir onun en has ahbaplarındandır. Onu da yoldan çektik mi Şaban yalnız kalacaktır."

Sarı Azeb olmazlandı: "Ağam, Zincir Süleyman eski Zincir Süleyman değil ki? Kahvehanesinden dışarıya çıkmaz olmuş. Benâm zorbazları geçtim, külhanbeyi takımından bile sayılmaz. O kalsa ne kalmasa ne?"

Gaddar kan donduran bakışlarla Sarı Azeb'e döndü: "Benim olmalı! Orası benim elim kolum olmalı! Bana ait olmalı, başkasına değil! Sokakta dilenenler dahi hesabıma dilenmeli. Siyavuş şehirden gider mi yoksa şehre sultan mı olur herkes görmeli!"

O esnada kahvehanesinin gün ortasında durduk yere neden boşaldığını anlayamayan Zincir Süleyman, camekânın az ilerisinden yaklaşmakta olan Siyavuş kasırgasını gördü. Hiç istifini bozmadan, oturduğu yerden Aziz'i çağırdı. Ocaktan çıkan Aziz

önce ağasına, ardından camekândan görülen Siyavuş ile adamlarına baktı. Zincir Süleyman sükûnetini bozmadan Aziz'e arka tarafı gösterdi. "Gözden kaybol Arap! Kara Şaban'ı bul, vaziyetin fena olduğunu bildir. Siyavuş hergelesinin böyle alıcı kuş gibi gelişi hayır değildir..." Arap Aziz istemeyerek de olsa arkadan çıkıp giderken, Siyavuş da adamlarıyla kahvehaneye girdi. Siyavuş'un adamları Süleyman'ın etrafını çepeçevre sararken, Siyavuş da dükkânı seyrede seyrede Süleyman'ın önüne dikildi.

Gaddar Siyavuş alaycı bir tavırla bakmaktaydı Süleyman'a. "Koca Zincir Süleyman! Yeniçeriliğin esnasında cümle it kopuk senden tırsardı, korkulu bir kişiydin. Lakin korkunun sebebi senin yiğitliğin, pazu ve bilek gücün değildi. Sırtındaki urbaya, başındaki keçeye güvenip tuttuğunu falakaya yatırdığın, zincirle adam dövebildiğin için korkarlardı. Kahvehane açıp sırtını da Şaban'a dayayınca kimse sana ilişmez sandın. Kapıya o uğursuz zincirini astın amma yeniçeriliğin de biteli çok oldu, şimdi kim korksun senden?"

Süleyman kaşlarını çattı: "Kısa kes Siyavuş! Böyle ortalıkta gezindiğine göre canın yine siniye çıkarılıp etekle oynamak istiyor zannederim!"

Siyavuş'un gözleri bir anda öfkeyle parladı. Süleyman'ın karnına vurduğu bir tekmeyle ihtiyar adamı döşeğinden yere yıktıktan sonra tek ayağıyla karnına bastırmaya başladı: "Artık bu kahve senin değil, benim! Adamlarımdan İsrafil işletecek burayı, sen de onun işleteceğini söyleyen bir kâğıt yazıp mühür vuracaksın."

Süleyman, eski ağır zorbaz tavrını bir yana bırakmış, Siyavuş'a yalvarmaya başlamıştı: "Etme Siyavuş! Sen de ocaklısın, ayaktaşımızsın! Haracımı gönderirim olur biter, kahvehaneyi almak ne demek?"

"Mülk padişahınsa ben de gayrı bu sokakların padişahıyım. Karşı mı gelirsin?"

"Kahvehaneyi alırsam ne yaparım? Nerelere giderim?"

"Orası beni alakadar etmez. Kahvehaneyi teslim et sonra cehennem olup nereye gidiyorsan git. Kâğıt getirin, kalemle okka getirin hele!"

Siyavuş'un oradaki adamlarından İsrafil kahvehaneyi işletme hevesiyle dışarıya çıktı. O yandan geçmekte olan bir medrese suhtesine tesadüf edince zorla durdurup kuşağından kâğıdını, okkasını ve kalemini alıp kahveye geri döndü. Süleyman gözlerinde yaşlarla güç bela soluklanarak Siyavuş'un söylediklerini tek tek kâğıda yazarak istemeye istemeye mührünü bastı. Kâğıdı alıp İsrafil'e veren Siyavuş, Süleyman'ın karnından ayağını çekip: "Dışarı atın şunu!" diye emretti.

Siyavuş'un adamları Süleyman'ı yerlerde sürükleyerek kahvehaneden dışarıya çıkardılar. Siyavuş, kahvehanenin hemen girişindeki tahta levhada asılı duran paslı zinciri yerinden çıkarıp Süleyman'ın üzerine fırlattı. Belinden çıkardığı bir hançeri levhaya saplayıp Süleyman'a gösterdi: "Bundan gayri buranın haracı Siyavuş'undur. Gücüne pazusuna güvenen gelir bu hançeri buradan indirir!"

İsrafil ile iki adam kahvehanede kalırken ötekiler Siyavuş'un ardından Süleyman'ın üzerinden atlaya sıçraya geçip gittiler. Eskinin Zincir Süleyman'ı hem kahvehanesinin gidişini hem de göstermelik namının tükenmesini daha fazla kaldıramadı. Yattığı yerde evvela felç indi ardından sekte-i kalpten oracıkta terk-i diyar eyledi. Kahvehanenin devri ve Süleyman'ın vefatı şimdiden o civarda konuşulmaya başlanmıştı ki duyan her kişi: "Şaban Ağa nerededir?" diye sorar olmuştu. Şehrin sokaklarının saltanatı sallantıyı geçmiş alenen zelzeleye tutulmuştu...

9

Sadaret Mührünün İzinde

"İstanbul dahilindeki limanlar ta Bizans'tan beri kaçakçılığın ve gayri resmi ticaretin merkezi, buraları idare eden kimselerin de bu sayede nüfuz kazandığı yerler haline gelmişti. Rıhtıma girip çıkan malların, ticareti yasaklanmış şeylerin yanı sıra şehre yerleşmeye gelen pek çok gencin de buralarda kalıp zamanla bu işlerin aracısı, fedaisi olduğu bu yerler, zamanla kabadayıların da uğrunda kanlar döktüğü çeşitli çıkar çatışmalarına yol açmıştır."

Faik Bolat, *İstanbul Limanlarının Suç Tarihçesi,* 1964

"Sarayda da pek tabii fal baktırma, hasım görülen kimse için muska yazdırma muhtemelen oluyordu. En azından şehir hayatında, şehir insanlarının inanışlarında olan şeylerdir. Nitekim birçok el yazması muska kitabı, hatta büyü kitabının evlerden, çeyiz sandıklarından çıktığına tanıklık ettim. En ilgincine bir paşa konağında rastladım. İsmi lazım değil şimdi vefat etmiş bir paşa kızı vardı, babasından intikal eden bazı elyazmalarının satılık olduğunu duyunca bir arkadaşımla ziyaretine gittim. Bir odada çarşaflar serilmiş, bohçalardan falan çıkarılma el yazmaları... Çoğu çürümeye yüz tutmuş. Tek tek bakıyoruz hangisini alırız, alamayız diye. Bir baktım bir tanesinin kapağı çok ilginç geldi. Demirden bir süs işlenmiş kapağa, ama yaygın bir şekil değil. Çok farklı. Kitap Latince yazılmış, el yazması. İçindeki sembollerden falan büyü kitabı olduğu belli. Kapağında Arapça

bir yazı var. Arkadaşım görür görmez dedi, 'Rüstem Paşa'nın bu!' Daha önce birkaç vesikada görmüş, Damat Rüstem Paşa'nın olduğunu söyledi. O kadar eski yani. Böyle deyince merak ettik, bir sadrazama böyle bir kitap hediye edilmesi ve bir şekilde bu aileye kalması çok ilginçti. Kıymetli bir kitap olmalıydı. Hem para almak hem de tekrar Latince bilen bir arkadaşla gelmek için konaktan ayrıldık. Bir-iki hafta geçti aradan, konağın yandığı haberi geldi. Satılamayan çoğu el yazması yanmış. O kitap da öyle sır oldu gitti..."

Cavit Rıza Şener, *En Yaşlı Sahaf-Saim Hisarlı ile Röportaj*, Arşiv Gazetesi, 1993

Ecinniler deryasının türlü garabetine tanıklık etmiş olan Kara Şaban takımı, tılsımlı gemiden çok Matiz Bekir'in mahir tekneciliği sayesinde ecinni korsanlardan kurtuldukları vakit Kostantiniyye önlerinden geçmektelerdi. Kadırga'daki saklı limana vardıklarında iki kocakarının da ağaç misali beklediklerini görüp onların kıpırtısız hallerinden hafif ürperdiler. Tılsımlı gemi taşlara yanaşıp durunca tılsımı da sona erdiğinden dünyayı yeniden insanların âlemi olarak görebildiklerinde her biri gemiyi terk etti.

Gemiden en son Mansur ile birlikte inen Kara Şaban, kocakarılara baş selamı verdi. "Geminizi sağ salim getirdik. Sözümü tuttum..." Ardından aklına son anda gelir gibi ilave etti: "Ben bu şehrin zorbazlarına hükmetmek ile şehrin hâkimlerinden sayılırım. Sizi tılsımınızdan azat ettim. Geminizi de sizi de halas ettim!"

Kocakarıların sevinçten gözleri parıldadı. Evlerinden tek bir çaput bile almaksızın gemiye tırmandılar ve kürekler bir kere daha deryaya indi, yelken kendi kendine şişindi. Son seferine çıkmakta olan gemi saklı limandan ayrılarak denize açıldığı sıra yavaş yavaş suya batmaya başladı. Cadı karıların parlak gözleri o esnada tılsımdan efsundan mütevellit gerçekten fener misali ışıldamaya başlamıştı. Kostantiniyye'nin tılsımlı gemisi tamamen

dalgaların ve köpüklerin ardına karışıp Kara Şaban takımının şaşkın bakışları arasında kaybolup gitti. En son Mansur da saklı limandan çıkar çıkmaz mağara ağzının hiç var olmamış gibi kapanıp kaybolduğunu görünce bir kere daha şaşırdılar. Şehrin yegâne efsanelerinden birinin sona erişine tanıklık etmişlerdi...

Kara Şaban, Matiz Bekir'i "Falanca meyhaneye git. Selamımı söyle bir küp şarap senindir!" diyerek başından savdıktan sonra ardında Osman, Panayot, Roza ve Mansur olduğu halde Kadırga mıntıkasından hep birlikte çıkıp gittiler. Kadırga'yı terk ettikleri esnada uzaktan Hagop'un kendilerine doğru topallayarak yaklaştığını gördüler. Şaban şaşırdı: "Bir vaziyet olursa beni Kadırga'da bul demiştim. Gelişi hayır olmasa gerektir!" Osman kafasını telaşlı telaşlı salladı: "Hah! Hagop yine göründüğüne göre kesin bir uğursuzluk var. Dur bakalım bu sefer ne diye gelir..."

Hagop soluk soluğa yanlarına vardığında güç bela: "Ayaklanma! İsyan edoorlar!" deyiverdi.

Kara Şaban güldü: "Hay Allah iyiliğini versin! Ben de bizi alakadar eder bir mesele sandım. Gerçi maşallah şehir bugün epey hareketli. Cinayetler, ayaklanmalar..."

Hagop kafasını salladı: "Aksine seni daha ziyade ilgilendiroor zo! Kara Emre, Divane'nin kanına karşılık kan istoormuş, ka Karagümrüğü'ne kimseyi sokmoorlar, kimseyi geçirmoorlar. Gedikli yeniçerilerden birini rehin alakoymuşlar, gümrük emanetinin etrafını sarmışlar!"

"Eyvahlar olsun! Yeniçeriler odalarından çıkmış mı? Ayaklanmacıları tazyik için yani?"

"Kimse ne olduğunu tam bilemediğinden kıpırdamoor..."

"Şimdilik. Emir geldi mi kimsenin gözünün yaşına bakmazlar. Ben boşuna şehri başıboş bırakamam demedim. Bakın bir lahza boş bıraktım neler olmuş. Birkaç gün ortalıktan yok olsam kan gövdeyi götürecek demek. Kara Emre her aklına eseni yapacaksa biz neciyiz? Beni kaile almıyor mu bu deli derviş? Fena!"

"En beteri de zaten o agam. Ben Karagümrüğü'nden geloorum. El âlem bıçaklarla kılıçlarla sokak başlarında gezinoor. Kara Şaban ne der diye ağız yokladım, Kara Emre artık hükmünün kalmadığını söyloormuş..."

"Bu daha fena! Ne eksiğimizi gediğimizi görmüş de uygunsuz lakırdılar eder! Bayramlu'dan gelmiş bir garip idi Karagümrüğü'ne koyduk, elimiz olsun kolumuz olsun dedik. Dünkü kızan ne ara kendini Kara Davud emanetine varis gördü de bizi saymaz oldu? Bunlar akılları sıra bir olup bana oyun mu ederler? Sabah Siyavuş'u kovaladım, akşamına da ötekileri mi kovalım illa?"

"Bir fenalık daha vardır agam..."

"Ne kaldı başka bre? Maşallah baykuşluğun üstünde bugün! Tepemizde gök mü çöktü altımızda yer mi yarıldı?"

"Ka Zincir Süleyman sekte-i kalpten mefat olmuş. Lakin öyle eceliylen değil. Ölmezden evvel Siyavuş ile köpekleri girmiş kahvehaneye, bana Arap Aziz haber etti. Aziz'i de aldım kahvehaneye gittim. Siyavuş kendi hançerini çıkarıp kahvehaneye asmış, adamlarından birini de ocağın başına koymuş. Artık ona haraç verecekmiş orası."

"Vay köpoğlu! Arap Aziz nerede şimdi?"

"Süleyman Aga'nın cenazesi yanında bekloor. Akşamına bizim mekâna gelecek imiş."

"Siyavuş! Şimdi çözdüm düğümü... Elimi kesmek istiyor aklı sıra! Bu hesapla, Divane Murad'a kıyan da Siyavuş olmalı. Lakin şehre musallat olan canavarlarla bir alakası var mıdır yok mudur bilemeyeceğim. Evvela bu Karagümrük düğümünü ve Siyavuş işini halletmeli. Sonra da canavarları! Beni hedef alsalar da almasalar da namıma halel gelmemeli! Hagop, sen Roza'yı al bizim burca götür. Kimseye görünmeyin. Siyavuş'a denk gelirsen haber gönderme, gizliden takip ettir şimdilik!"

Osman, Şaban'ın omzuna elini koydu: "Cenkte de hazarda da yan yanaydık ayaktaş! Yine yan yanayız!" Panayot da omuz silkti:

"E anza beraber, kanza beraber!" Böylece Roza istemeyerek de olsa Hagop ile uzaklaşırken, Kara Şaban ardında Osman, Panayot ve Mansur ile Karagümrük'ün yolunu tuttu. Yolda giderlerken Şaban, denk geldikleri üç yeniçeri neferini yoldan çevirip sordu. Yeniçeriler pazusundaki remizden rütbesini çıkarıp saygıyla has durdular: "Karagümrük'teki gaileden haberiniz var mıdır?"

"Elbette ağa!"

"Peki, bastırılması için emir gitmiş midir?"

"Ne kadıdan ne Ağa Kapusu'ndan ses seda vardır."

"O halde tez Ağa Kapusu'na varın. Mütekait çorbacılardan Şaban Ağa asilerle konuşup meseleyi kan dökülmeden halledecek deyin."

"Ağa, neferatımızdan rehin alınanlara halel gelmedikçe elbette halka kılıç çekilmez. Meğer ferman verilmeye..."

"Ağzınızı hayra açın! Haydin! Tez ulaştırın dediğimi! Neferatın kanı dökülmeyecek!"

Yeniçeriler, Ağa Kapusu yoluna sapıp uzaklaşırken Kara Şaban kendi kendine söylendi: "Neferatı bilmem de bizim kanımızın bok yoluna dökülmesi muhtemel. Çık işin içinden!" Onun bu söylenmesini duyan Osman bir yandan yürürken diğer yandan hayıflandı: "Koca Kara Şaban'sın! Kendi elinle koyduğun adamdan da ürkeceksen..."

Şaban: "E ne yaparsın? Eskiden benim keçeyi sokağın ucundan görenler köşe bucak kaçardı. Ne zaman keçe külah gitti benim saltanat da öyle devrildi... Hoş gerçi ocak nizamı da pek kalmadı, ipini koparanı keçeli namına yazdırırlar ya neyse..."

Panayot: "Vre daha demin namima halel gelmesin diyordun. Ne ara ağiz değistirdin?"

Şaban ona da karşılığını verdi: "İnsanlık hali, yanlış bir yola saparsın. Girilmez yere girmedikçe sıkıntı olmaz. Girilmez demek dönüşü olmayan yol demektir. Kabir gibi. Yahut şimdi gittiğimiz yer gibi..."

Osman: "Bre Hagop'a baykuş derdin şimdi sen baykuşluk edersin? Böyle uğursuz uğursuz konuşman benim dahi canımı sıktı. Fazladan ayaktaş keçeli mi çağırsak ne yapsak?"

Şaban: "Keçelinin başı bizden beter belada, adamları rehin almışlar. Niye fazladan ötekilerin de günahlarına girelim?"

Mansur: "Ağam haddim değildir ama yeniçerinin, sipahinin bile giremediği yer olur mu?"

Şaban: "İş kılıç zoruna varırsa yoktur. Lakin oraya ocaklarla varırsak kan dökülür. En fenası bu olur... Hem başka kabahatli aramamalı. Bunların böyle azmasında benim de suçum büyük. Benim daha rüşvetle cellat urganından canımı kurtardığımda belliydi bir gün böyle olacağı..."

Osman kafasını salladı: "Hatırladım. Sultanımızın ilk senelerindeki hadise.* Neticesinde Mustafa Ağa'yı siyaseten katletmişlerdi. Senin kelleni rüşvetle kurtarman hâlâ muamma. Ferman ortada, asiler bunlardır, bunlar siyaset olunacak buyurdu sultanımız. Niye vazgeçti, sen ve yağmaya karışanların yarısı nasıl sıyrıldı hâlâ şaşarım?"

"Aslanım ben haybeye Kara Şaban Ağa olmadım! Bileğimiz kadar aklımız da işler evelallah!

"Ne aklı bre? Sultan kendi kapusundaki defterdarın canına acımadı, o kadar elebaşını tepelediler, seninle birkaç başıbozuk, nefer halinizle nasıl kurtardınız kendinizi, sen nasıl karakullukçu oldun akıl sır ermez. Gerçi sorduk o kadar hiç anlatmadın, geçiştirdin hep..."

"Anlataydım da namıma halel mi gelseydi?"

"Karagümrük'e gitmekliğimizden mütevellit bir ayağımız çukurdadır. Bu vakitten sonra namın sürse ne sürmese ne? Ölüm olur kalım olur sen anlat hele işin aslını..."

Kara Şaban Ağa adımlarını yavaşlatarak soluğunu sözlerine saklamayı uygun gördü: "Şimdi bu isyan çıkacağı zaman bizim

* 1525'teki yeniçeri isyanı.

ocak ağaları topladılar hepimizi. Zaten bir şeyler olacağı belli ama biz isyana varacağını sanmıyoruz. İşte o zaman da serde zorbalık var tabi, bileğimizin bir şanı var. Zülüflü Musa'nın yanına gidip gelmişiz Acemoğlanı zamanlarında. Böyle değilim tabi o zamanlarda, nizam sıkıydı, Selim Han isyan etmesin diye ceberrut kimseleri çavuş etmiş tepemize koymuş zamanında. Nam falan hak getire lakin işte acar gençlerdeniz, kanımız yeni kaynıyor."

Osman güldü. "Peşrevi geç!"

Kara Şaban: "İşte ağa falan çorbacılar bizi böyle toplayınca biz sandık topluca gideceğiz saraya durum arzedeceğiz, şikâyet edeceğiz birilerini sandık. Gerçi neyden şikâyetçi olduğumuz da meçhul. Maktul İbrahim Paşa hilafına sözler dolanıyordu ortalıkta ama bize sorsan aslı nesli yoktu. Ortalığı karıştıran karıştırmış. Biz toplandıktan sonra iş çok başka yerlere gitti. İşte yağmaya kadar vardı, Allah sizi inandırsın bulaşmadım. Paşa konaklarını, Yahudi evlerini falan yağmaladılar, ırza el uzattılar. Hatta isyan çıkanda ağa kapısına tekrar gittik yoldaşlarla bizim bu fesada itliğe haytalığa rızamız yoktur diye. Teftiş edin mesul olanları çıkarın, altın adımızı bakıra çıkaracaklar, alnımıza kara çalacaklar dedik. Bir elebaşılığım budur. Belimdeki bıçağı çekmek nasip olmasın yağmaya el uzatmadım."

Osman: "O sene Edirne'deydim ben, çok bilmiyorum mevzuları. Padişah geldikten sonrasını anlat sen esas..."

Kara Şaban bıyıklarını düzeltti. "Padişahın yokluğunda gemi azıya alıp şehri soydular ya tepelerine gazap bulutu gibi çöktü hünkârımız. Kâğıthane'den çıkıp derya üzerinden ayak bastı ki Kostantiniyye'ye, geliş o geliş. Sultanımız gelip idareyi eline alanda üç yeniçerinin kellesini bizzat kesti işte! Padişahımız efendimiz isyanın elebaşlarını istiyorum diye emredince alelacele bir varağa isimler yazdılar. Olayın asıl elebaşları, yağma bokuna ortalığı velveleye verenler kenara çekilip birbirine iftira atmaya

başladı, en çok göze batanları da oraya yazmışlar işte. En başta Mustafa Ağa vardı, Allah taksiratını affetsin. Sırtını sıvazlayanların, İbrahim Paşa'nın arkasından gıybet edip ocağı beyhude yere cadı kazanına çevirenlerin hepsi kenara çekildi, Mustafa Ağa'nın adını yazdılar. İsyan işini yeniçeriye sorsan mevzuyu bilmeyen ezberinden akçe darlığı derler, maaş darlığı derler. Asıl neden siyasetti bence. Maktul İbrahim Paşa'yı çekemeyenler falan. Mustafa Paşa'nın kethüdasıyla koca reisülküttap bile olaya karıştı, onlar da yazıldı. Benim adımı da bir şekilde yazmışlar, güya yeniçeriler içinden nefer kısmından da birkaçını asalım bunlara ibret olsun demiş aklı evvelin birisi, hakikaten de yazılmış. Ben bunu bizim Süleyman Çavuş'tan öğrendim, o vakitler bizim gibi neferdi, Edirne'den Sultanımızla birlikte gelenlerden. Bu bana haber etti, 'Sen temiz adamsın, böyle şeylere bulaşmazsın, nasıl oldu da yağma işine karıştın?' dedi. Çağırttım, geldi bizim yoldaşlar şahitlik etti yağmaya karışmadığımı kanıtladım. 'Ne yap et o varak Sultanımıza ulaşmadan engel ol, yoksa kellen gidecek,' dedi. İyi adamdı rahmetli."

Osman yine kafasını salladı. "Irakeyn Seferi senelerinde vefat etmişti. İyi adamdı. Neyse. Uzatıp durma da anlat meselenin gerisini..."

Şaban: "Aklımız işliyor dedik ya ayaktaş! Ben hemen idamlar için hazırlanmaya başlayan bostancıyı buldurdum rica, minnet ve rüşvet ile. Rüşvet her kapıyı açar derler. Bostancıdan tut, sarayın ibrikçisine kadar o bir-iki gün içerisinde ömrümde harcamadığım kadar servet harcadım."

"Ey? Nereden buldun o kadar serveti?"

"Toprağı bol olsun Mişon Efendi'den yüklü miktarda borç aldım. İlkin razı gelmedi ama işte borcum borç, Zülüflü Musa ahfadıyız biz öderiz her türlü deyince razı geldi. Yalan olmasın miktarı unuttum ama o paraya mescid yaptırırdın öyle diyeyim! Hakikaten de kimden ne haraç geldiyse beş sene boyunca Mişon

Efendi'ye gitti. İyi adamdı bir gün de niye geciktirdin demedi. İşte ben o yüklü borç ile rüşvet yedirmek zorunda kaldım sağa sola. Sarayın boklu lağımını temizleyen lağımcılara bile rüşvetim ulaşmış olsa kabildir. Güya varak gitmeden adımı sildireceğim. Neyse bir gece ansızın yaka paça aldılar bizi sabaha karşı, bir baktım yanımda Mustafa Ağa da var, sürükleye sürükleye götürdüler bizi siyaset meydanına. Varaktaki isimleri usulünce şişirmişler. Karakullukçuların, o goygoycu çorbacıların hiçbiri yok. Yalnız bir sürü kul taifesinden insancıklar. Yağmayı yapan birini ihbar etmiş, o öbürünün adını vermiş böyle böyle yağmaya karışan bütün ipsiz sapsızları ayaklanmaya çanak tutanların harici kimseleri toplamışlar ben de araya karışmışım. Mustafa Ağa'yı gözümüzün önündc astılar, adamcağız hırlaya hırlaya can verdi. İndirdiler onu beni asacaklar, güya demişler yeniçerilerin içinde en haytası budur, Zülüflü Musa'ya yoldaşlık etmişliği vardır. Hani neredeyse olay benim üzerime kalmış, Mustafa Ağa'dan sonra sanki bütün bir rezillerin başı benim. Çıkardılar sehpaya, ecel terleri dökü-yorum. Baktım bir peyk geldi, 'Durun!' diye bağırdı, 'Sultanımız Şaban kulunu çağırtır!' dedi. Bostancılar şaşkın, öbür idamlıklar şaşkın. Ben rüşvet müşvet verdim kurtulmak için o kadar ama koca Sultan beni niye çağırtsın? Giderayak meddahlık edeyim dedim. Döndüm önce yeniçerilere: 'İşte böyle hakikat ortaya çıkar, merak etmeyin yoldaşlar sizden bir kişi dahi ölüme gitse bunun hesabı sorulur!' dedim. Sonra bostancı taifesine döndüm: 'Sultanımız efendimiz beni çağırma lütfunda bulunmuşlar, ben gelene dek tek bir idam olmayacak,' dedim. Aslında öyle bir emir yok ama bostancı, yeniçeriler hatta o ulak öyle bir tırsmış ki benden sanırsın âdem ejderhasıyım! Peykin ardından gittim saraya. Ulufe aldığımız yerde bekledim hünkârımız geldi, yerden selamlayıp başımı öne eğip el pençe divan durdum. Ben sultanımızı üç kere gördüm. İkisi işte o on yedi yıl önceki cinayet zamanı, biri de o gündür. Sordu: 'Şaban dedikleri sen misin? O kadar parayı

nereden buldun? Niye aldın? Kimden aldın? Yahudi sarraflardan birkaçı sana arka çıkar, nedendir?' Ne biliyorsam anlattım. Yağma olayında da bu garibanların bir suçu olmadığını anlattım. Dedi kimden şüphe edersin, dedim bu kul taifesini birileri kışkırtmış, idam edilecek olanlar yağmaya bulaşmıştır ama her biri korkar, yaptığını bilmez, bu işleri yapanlar, kışkırtanlar ihtimaldir ki tepeden birileridir. Kimin ne halt yediğini biliyorum ama çorbacılar da karakullukçular da neticede ayaktaşlarımız, ihbar etmek olmaz. Padişahımız efendimiz aff-ı şahane lütfettiler. Gittiğimiz yerde bir daha ortalığı karıştırmayalım diye beşinci ortaya koydular hepimizi. Beşinci ortanın eski neferleri de diğer ortalara dağıtıldılar. Padişahımız efendimiz: 'Seni de başlarına tayin ettim, bu it uğursuz takımının başını sen bekleyeceksin! Kim ne yaparsa sen mukayyet olup bileceksin!' diye buyurdular. Gittim idamlıkların yanına çözdürdüm iplerini durumu anlattım. Bizim beşinci orta kâh şehirde dururdu kâh seferlere giderdi, sultanımızın gözünün önündeydik hep. Vaziyet bu işte..."

"Yani?"

"Yanisi benim tüm o kabadayılığım, ayıptır söylemesi azıcık sarayın arka çıkmasıdır. İşte sonra beşinci orta hem harplerde cenklerde hem de yollarda eşkıya takiplerinde kırıldı. Bir tane netameli kul kalmayınca sultanımız otuzbire geçirdi o kurt âdemler olayından sonra. Ama vazifem hep sürdü. Lakin idam sehpasına geri dönüp ayaktaşları ipten alınca böyle söylemedim. Yiğitlik dedim! Besa dedim! 'Sultanımız efendimiz beni sizin karakullukçunuz etti, Beşinci Orta'yız gayrı. Ağa meçhul, istikamet Taş Odalar!' diye haykırdım bunlara. İşte o idam muhabbeti bundan ibaret. Saray arkamdadır diye yüz bulduysam da hasımlarımı bıçağımın pazumun hakkıyla sindirdim. Haraç yedim lakin namussuzluk etmedim. Bileğim de cesaretim de ayandır..."

Osman'ın yüzünde belli belirsiz bir hayal kırıklığı okunmaktaydı. "Bize böyle anlatmadın ayaktaş..."

Osman'a benzer bir pişmanlık, Şaban'ın gözlerinden de okunmaktaydı. "Size böyle anlatsam Kara Şaban olamazdım!"

Lakin o esnada pişmanlığın hakikisini Yedikuleli Mansur yaşamaktaydı. Sanki Mansur'un boğazında bir şeyler düğümlenmiş, üstüne bir ağırlık çökmüştü. Düşlerinin inkırazından mütevellit tuhaf hislere gark olmakla birlikte ahvalini ve istikbalini sorguluyordu.

Uğruna ağabeyini terk ettiği, cinayet işlediği, tehlikeli mevzulara bulaştığı ustası, namlı Kara Şaban'ın asıl yüzünü görmek ve namının ardındaki esrar perdesinin açılması içini acıtıyordu. Zorbaz saydığı bir kimsenin aslında sırtını saraya dayayarak bizatihi sarayla iş görmesi ne demekti? Gerçi Şaban Ağa nihayetinde yeniçeriydi, sultanın kuluydu ancak iş zorbazlığa, kabadayılığa geldiğinde o sokakların hâkimiydi, bileğiyle pazu ve pençe gücüyle bu makamı elde etmişti. Sarayın oluruyla nara vurup sille savurmak ona o an için küçük düşürücü geliyordu. Kafasında deli rüzgârlar esen Mansur o andan itibaren ilk defa istikbaline kaygılandı. İçinden kendi kendine sövmekteydi: "Hadi o saray adamı bir yerde. Sen bir kopuk yeni yetmesin. Ardında saray yok kâşane yok, ne aramaya bu yola dökülürsün? Senin arkanda kim duracak?"

Fikirleri de niyetleri de çelişiyordu. Sarayın kanatları altında bir zorbaz olsa fena mı olurdu? Ya kağnı gölgesinde it misali ömür mü geçerdi? Bir an için çekip gitmeyi düşündü. Ağabeyine karşı mahcup olacak olması bir yana aynı gün içerisinde geri döneceğinden akranlarına da rezil olacaktı ama elbette belirsiz bir yola dökülmekten yeğdi. Ne kadar üzülse de öfkelense de şimdilik, Karagümrük'teki gaile atlatılana dek Şaban Ağa'nın ardında yürümeye karar verdi. Hiç yoktan hengâme esnasında kendisine korkar dedirtecek bir harekette bulunmamalıydı, sonrasında zaten bu "saraylı"nın yanından çekilip giderdi.

Kendi kendine konuşup vaziyet muhasebesi yaparken gözüne

silahlı ve kem bakışlı kimselerin korkunç halleri çarpınca Karagümrüğü'ne vardıklarını anladı...

Karagümrük ahalisinden bir kısmı onları görünce tehditkâr bakışlarla o tarafa dönerek silahlarına, hançerlerine el attı, diğerleri de bulundukları köşe başlarını terk ederek karşılarına dikilip adeta etten kemikten bir "sedd-i İskender" taklidi icra ettiler. Ağızlarından belli belirsiz yükselen: "Kara Şaban!", "Kara Şaban Ağa geldi!", "Kara Şaban'ın burada ne işi var?" homurdanmaları, fısıltıları ayan beyan duyuluyordu.

Birbirlerinden cesaret alıp, adam çokluğundan güç bulan kaldırım kopuklarına tek tek bakan Şaban Ağa, çırağı Mansur'a fısıldadı: "Meslek sırrıdır. Bazen temaşa eder gibi oyun edeceksin ki namın gereği senden korkacaklar!" Mansur ne dediğini ilkin anlayamadı.

Şaban Ağa gazel okuyanlar misali sağ elini kulak ardına atıp o yaşına rağmen kudretli bir nara koyuverince hayrete düştü. Kara Şaban Ağa'nın narasını işiten kaldırım kurtları, korktuklarını belli etmemeye çalışaraktan birer ikişer yolu üzerinden çekilmeye başladı. Böyle böyle Kara Emre'nin hanesine kadar uzanan iki tarafı beli bıçaklı paçası kanlı kimselerce tutulan "sırat köprüsü" mukallidi bir korkulu yol peyda oldu. Kara Şaban bu yola girer girmez, diğerleri de ardına takıldığında içlerinde bir tek Mansur'un endişesi vardı. Sanki bir anda dört bir yanları kuşatılacak, bıçaklarla hançerlerle yüz yüze gelecekler gibiydi lakin bu olmadı.

Mansur o anda kendilerini koruyan gözle görünmeyen bir tılsımın varlığına o zaman şahitlik etti; bu tılsım "nam"dı. Efsunlu bir pelerin gibi kâh nazardan kâh düşmanın hamlesinden insanı koruyan "nam", Kara Şaban'ın böyle bu kadar insanın arasından rahatça geçip gidebilmesini sağlıyordu. "Nam salma" arzusu o vakit içinde bir yerlerde daha da kök saldı. Üstelik o tılsımı elde etmek için öyle pek de uğraşmasının gerekmediğini artık öğren-

mişti; Kara Şaban'ın o anda yaptığı gibi azıcık "temaşa" edecekti, "mış" gibi yapacaktı. Böylece namının kudretli gölgesi altında kazancını bile sağlayacaktı. Hem ağası "saray"a arkalı değil miydi? Elbet namına oradan da bir destek çıkardı. Sanki yıllarca bu insanlarla yürümüş gibiydi, istese cihanı yakar gibi geliyordu. O esnada bir de kuzgunî saçlı adı meçhul dilberin muhayyel ilgisine mazhar olacağını hayal etmeye başlayınca bedenen orada olsa da ruhu başka taraflara kanatlandı...

O tehlikeli vakitte Mansur çalımlı adımlarla Şaban Ağa'nın arkasından böylece yürürken bir başka insan duvarının önüne gelince duraksadı. İki katlı bir evin avlusuna açılan kapının önünde diğerlerine göre daha gedikli ve kulağı kesik oldukları su götürmez birkaç fedai dizilmiş, elleri yatağanlarının hançerlerinin saplarında alıcı kuş gibi Kara Şaban takımını süzmektelerdi.

Kara Şaban, Mansur'a: "Bir diğer meslek sırrıdır ki besaya besa ile mukabele etmek derler. Böylece karşı tarafı bilek gücü, bıçak zoru olmaksızın bertaraf edersin!" diye fısıldadı. Kara Emre'nin hanesine küçümser bir nazarla baktıktan sonra adamlara müstehzi bir ifadeyle seslendi: "İşittik ki Kara Emre, gayrı Kara Şaban hükmünü tanımazmış. Madem bu kadar korkaklık edecekti neden asilik etti?"

Kapıdaki fedailerin en zorbazı kendine hâkim olamayarak öfkeyle gürledi: "Ağamızın haşa huzurdan ne korkaklığını gördün de böyle lafını bilmeden ileri geri konuşursun?"

Kara Şaban o vakit kaşlarını çattı: "Bre madem korkak değildir, kapının önüne sizi ne dikmiştir? Kendi canından mı ürker oldu görmeyeli?"

Adamlar Şaban Ağa'yı haklı bulmakla birlikte yerlerinden kıpırdayamadı zira Kara Emre'nin kimseyi bir yere salmama emri kesindi. Kara Şaban Ağa bu sefer daha babacan bir tavırla: "Ürkmeyin bre! Kara Emre'ye bir fenalığımız erişecek olsa beni değil, kapıkulu sipahileriyle yeniçerileri görürdünüz! Bunca adamla bir

halt edecek olsak yeniçerileri bekler teker teker kadı falakasına götürülmenizin, sürülmenizin seyrine bakardık! Yol verin de geçelim..."

Kapı önündeki zorbazlar, fedailer ister istemez birbirlerine bakındılar. Etraftan olayı seyreden kimseler de racon diye besa diye lakırdılar mırıldanmaya başlayınca çaresiz kapının önünden çekildiler. Bir tek kanı kaynadığından yeni yetmelerden biri kimseden destur almaya lüzum görmeden eğri uçlu hançerini kuşağından sıyırıp Şaban Ağa'ya savurmaya cüret etti. Mansur ve Osman gaflet haliyle ne yapacaklarını şaşırmışken Şaban Ağa beklenmedik bir çeviklikle adamın önünden çekilip hamlesini boşa çıkardı. Nefes alıp vermesine mecal bırakmadan tökezleyen adamın bileğine tek eliyle yapışıp, bedeninin etrafında çevirerek avlu duvarına çarptı. Adam baygın yatarken elindeki hançeri kapıp afilli adımlarla avlu kapısından geçti.

Kara Şaban takımı avluya girdikten sonra evin kapısının önündeki sayısız yemeninin kıyısına kendi yemenilerini çıkararak açık olan kapıdan geçip, sofadaki sedirlerde oturan Karagümrüğü'nün bir vakitler benâm zorbazları ve külhanileri olup şimdi yaşlılıklarında her biri başka bir işle uğraşır kimselerle göz göze geldiler. Kara Şaban'ın bu takım içinde tanımadığı pek az kimse vardı ki bunlar da genç sayılabilecek kimselerdi. Her biri sedirlerin başköşesinde oturan, tuhaf bir ölüm sessizliğine gömülmüş olan Kara Emre'nin sağında ve solunda Divan-ı Hümayun azaları misali sıralanmıştı. Vuracak olsa çoktan çekip vuracağını bildiklerinden mi, korkusuz görünmek istediklerinden mi bilinmez, Şaban Ağa'nın elindeki hançeri görmezlikten gelmişlerdi.

Kara Şaban, "Selamınaleyküm! Başımız sağ olsun!" diye söze girdi lakin sanki sözünü duvara söylemişti. Kimse selamına karşılık vermeyince gözleri öfkeden çakmak çakmak oldu: "Hadi Kara Şaban'ı saymazsınız. Ya Allah'ın selamını ne diye almazsınız?" Kara Emre oturduğu yerde ayağa kalkmadan doğrulup aynı

öfkeyle Kara Şaban'a baktı. Ağzından tek bir cümle çıktı: "Arada kan vardır..."

Şaban: "Bre kanı döken ben miyim?"

Emre: "Senin de payın yok mudur? Kendi mülküne hele hele burnunun dibine böyle mi mukayyet olursun? Mülkü tutanlar mülkü tutabilse Divane'yi kim haklayabilirdi?"

Kara Şaban Ağa elindeki hançeri Kara Emre'nin önüne fırlattı: "Madem mesul sayarsın al hançeri de temize havale et beni! Kan var ise gör hesabını!"

Kara Emre bir hançere bir Şaban Ağa'ya bakmaktaydı şimdi. Kara Şaban Ağa konuşmasını sürdürüyordu: "Divane Murad'ı haklayan ciğersizler benim hükmümü yok sayıp bu haltı etmişler. Sen de benim hükmümü hatırımı yok say da onların yoluna uy, rahmetlinin ruhu huzura erer belki!"

Kara Emre tam söze girecekken fırsat vermeyerek konuşmaya devam etti Şaban: "Ben diyeceğimi bir diyeyim hele. Hangi birinizin zorbazlığına, bileğine, namına halel getirdim? Çoğunuz benim önümde el pençe divan beklerdiniz, eşiğimi tutardınız. Size itimadım olmasa bu saltanatı mülkü bırakır mıydım? Siz kendi mülkünüzü adamınızı koruyamıyorsunuz bahaneyi benden buluyorsunuz! Bre ben kendi mıntıkamda hem de bana en yakın kimselerden birini öldürmelerine niye müsaade edeyim? Benim altımı oyup devirmeye çalışanlar hile hurda çevirirken bu sizin yaptığınız iş midir?"

Kara Emre'nin gözleri öfkeden kızıla kesmiş gibiydi: "Niye mukayyet olmadın kendi mıntıkana?"

Şaban Ağa gürledi: "Benim mıntıkamda olsa ben anında duyardım. Başka tarafta öldürüp oraya atmış olmalılar. Sırf bizi bu hale düşürmek için! Hem rahmetlinin cesedini de gördüm ben. Görür görmez gidip öteki zorbazlardan hesap sordum nice iştir diye. Zannediyor musun ki ben o esnada âlem yapıyordum? Şehrin başına çöreklenmiş bir musibeti halletmekle meşguldüm! Dert

bir tane değil ki, sabah hem Ases Ahmed'e kıymışlar, hem Siyavuş kendi hesabına divan tertiplemiş. Bunları tetkik ederdim..."

Kara Şaban Ağa birkaç kişiye yan gözle baktıktan sonra Kara Emre'nin sağ yanı boşalınca oraya oturup elini omzuna koydu:

"Buraya gelişim de meseleyle alakalı. Size bir kastım dokunacak olsa yeniçeri ağasının gelip mahalleyi basmasını seyrederdim. Şimdilik iki ayrı gaile var, bunlar ya birbiriyle alakalı yahut alakasız. Şehirdeki musibeti hallettik. Ecinnileri halas ettirdik, artık şehre musallat olamayacaklar rahat uyusun herkes sağa sola duyurun. Bir de Divane meselesi var. Cesedin yanındaki teber kansızdı ki ben tanırım, böyle canını ucuza teslim etmez. Bıçak yaraları gördüm lakin teberini çekmeye fırsat bulamadan nasıl yanaştılar, nasıl o teber birine bile denk gelmedi hayret..."

Kara Emre avcunun içinde sıkı sıkıya tuttuğu bir misket parçasını gösterdi: "Gaslederken bulmuşlar. Bizim buranın gassal bıçak izinin türlü çeşidini tanır, bir yarayı yabancı görünce tetkik etmiş. Bu misketi getirdiler siz gelmeden evvel. Tüfenk misketi..."

Şaban Ağa'nin yüzünde manalı bir hal peyda oldu: "Şimdi anlaşıldı Vehbi'nin kerrakesi! Zaten şüpheleniyordum ama şimdi bir tamam anlaşıldı. Kesin Siyavuş gavatının işi bu!"

Kara Emre: "Divane sabah zorbazların toplandığı vakit Siyavuş'a sövüp saymış diye kulağımıza geldi. Biz de ondan şüphe ettik ama yine de meçhul..."

Şaban Ağa, Kara Emre'nin avucundaki misketi alıp gösterdi: "Bu Siyavuş deyyusunun kapısını Sarı Azeb diye bir hergele bekler. Belgrad Kalesi'nde kale azebliği senelerinden mülhem tüfenkendazlığı vardır. Elan da barutla tüfenk ile oynaşır derler, zira kendi kuşağında da bir dolu kubur taşır imiş. Şehir içinde yeniçeriler bile hançerden gayrısını taşıyamazken, kuşağında kubur ile piştov ile gezdiğinden bu herzeyi yese yese kesin Siyavuş takımı yemiştir!"

Birden ayağa kalktı Şaban: "Senin öfken beyhude yere değil ama kabahatliyi yanlış yerde ararsın. Sen bu softalarla, dervişlerle yetiştin, derviş adam öfkeyle mi iş görür? Seni palazlandıran Karagümrüğü'dür, ekmek teknenin kanına ekmek mi doğrarsın? Bunca emeği ve hakkı bir öfke uğruna hiçe mi sayacaksın? Sen evvela Karagümrüğü tarafını boşalt. Ben hem emin efendi ile hem de ocaklılarla, kadıyla konuşurum. Kimsenin burnu dahi kanamaz."

Kara Emre bir lahza düşündü. Ardından dışarıya seslenerek fedailerini çağırtıp sokakları terk etmelerini, silahlarını emin yerlere saklamalarını emretti. Fedailer tereddütlü gibi görünseler de ağalarının isteğini ikiletmeyerek dışarıya çıkıp külhanilerinden softa suhte takımına sokaklardaki bir nice kimseyi dağıttılar, böylece duyan duymayana söylesin kavlinden Karagümrüğü'nün sokakları yavaş yavaş boşalmaya başladı. Sokaktan çekilenler kendi aralarında Kara Emre'nin emrini sessizce tartışırlarken gümrük emanetinin civarı da tedricen tenhalaşmaya başlamıştı. Bu esnada hanede söylenen ecinnilerin halas edildiği lakırdıları ondan önce yayılmaya başlamış, rüzgârla yarış edercesine kulaktan kulağa sirayet eder olmuştu.

Kara Şaban tekrar oturmaya lüzum görmeden hanenin kapısına yöneldi. Kapıda Mansur, Osman ve Panayot kendisini bekliyordu. Şaban Ağa kapıdan çıkmadan içeriye dönerek gürledi: "Sözüm sözdür! Racon olsun besa olsun ki o Siyavuş gayri yaşamayacaktır. Divane Murad kardeşimiz kabre girmezden evvel o deyyusu, yanındaki Sarı'yla beraber bıçağımın altından geçirmezsem bana da Otuzbirin Kara Şaban Ağa demesinler! Duyan duymayana söylesin. Artık Gaddar Siyavuş ölüdür, selam vereni, kapısını açanı, arka çıkanı yaşatmam!" Şaban Ağa'nın bu sözlerinin göze görünmez tılsımını içeridekiler, bilhassa da Mansur fark etmişti. İşte raconun bu efsununa, gücüne tanık olan Mansur'un gözleri kamaşmış, birkaç söz ile bir zorbazın nasıl sokaklar dolusu adamı boşaltabildiğine şaşmıştı.

Kara Şaban Ağa evvela peşindekilerle boşalan sokaklardan gümrük emanetine geçerek gedikli yeniçeri dahil diğer vazifelilerle konuşup onları teskin etti. Ardından hem İstanbul kadısına hem yeniçeri ağasına denk geldiği yeniçerilerle haber göndererek gailenin büyümesine ve muhtemel kan dökülmesine engel olmaya çalıştı.

Akşam hafiften yaklaşırken, denk geldiği bir ağaç altına çökerek soluklandı. Ağacın önündeki bir ufak çeşmede yüzlerini kafalarını yıkayıp kana kana içerek serinlemişlerken Kara Şaban Ağa yeniden ayağa kalktı: "Şimdi bu meseleyi hallettik. Gaddar zaten elimizde sayılır. Biz bulamazsak bile o gelir bizi bulur itleriyle. Bizim evvela şu ecinniler meselesini halletmemiz lazım!"

Panayot: "O meseleyi halletmedik mi vre? Hortlak kari efsunu bozdu e?"

Kara Şaban yola çıkarken karşılık verdi: "Orası öyle de mütesebbibi bulamadık. Çam kelimesinden gayrı ipucu yok. Arnavut vilayetinin Çam'ı mı, ağaç olandan mı mana çıkaracağız meçhul. Bu aradığımız kişiyi çıkaracak tek kişi bizim Laz Ali'dir. Ona varacağız şimdi!"

Hiçbir şey söylemeden Kara Şaban'ın peşine takılarak ağaç dibinden ayrıldılar. Haliç kıyısına gelerek bir kayığa atlayıp Kasımpaşa'da kıyıya çıkarak Laz Ali'nin mıntıkası sayılan kayıkhanelerin ve kalafat yerlerinin olduğu tarafa vardılar. Kayıkçıların oturup kalktığı biraz daha büyük kayıkhaneden bozma bir hana girerek başköşeye oturdular. Bir tek tedbir kavlinden Mansur ayakta kapının orada dikilmeye başladı.

Normalde böyle silahlı külahlı başka belalıları buranın ahalisi semtlerine sokmazsa da Kara Şaban'ı tanıyan tanımayana söylediğinden bir söz söylemeye çekinmişler, üstüne geçerken selamlayarak ihtiram göstermişlerdi. Kara Şaban, huzuruna çıkan hancıya, "Laz Ali'yi çağırın, Kara Şaban Ağa'sı ziyarete gelmiştir!" diye seslenince hancı hemen dışarıya koşturdu. Bunu başkası

söylese oradan cenazesi dahi çıkmayacağı aşikârdı lakin bir tek Kara Şaban'ın böyle diyebileceğini bildiklerinden kimse bir şey demedi. Üstelik Karagümrüğü gailesinin onun gidişinin ardından bıçak gibi kesildiği haberi daha onlar Kasımpaşa sahiline ayak basmadan erişmiş, "Ağa yeniden meydana inmiştir," diye türlü fısıldaşmalara konu olmuştu.

Kara Şaban'ın Kasımpaşa'ya intikal ettiğini ve kendisini çağırttığını duyan Laz Ali hiç silah falan almaya lüzum görmeden evinden çıkmıştı. Adamları peşinden gelecek iken sadece üç kişiyi yanına almış, "Ula bi'şe edecek olsa ha buriya gelur eder!" diyerek öteki adamları paylamış, yanında gelmelerini istememişti. Her ne kadar bu hareketi saygı gibi görünse de asıl olarak Laz Ali hakkında çıkabilecek korkak olduğu yollu söylentilere neden olmaması içindi.

Laz Ali hana girerken adamlarından ikisi dışarıda kalmış, diğeri de içeriye girerek Mansur'un yanına geçip ayakta beklemeye başlamıştı. Laz Ali, Kara Şaban'ın elini öperek arkasından koşup yetişen hancıya emirler yağdırarak sofra kurmasını emretmişti. Şaban Ağa işi acele olduğundan normalde karşı çıkacak olsa da sabahtan beri taban teptiklerinden karşı çıkmamıştı. Sofra kurulunca Mansur'u da zorla sofraya oturtmuş, gelen mezelerle balıklarla karınlarını doyururken rakı ikramını o an için "gündüz âdetimiz değildir" diyerek geri çevirmişti.

Laz Ali ziyafet sürerken laf arasında sordu: "Karagümrüğü ayaklanmasuni hallettun deduler ağa?"

Kara Şaban: "Doğrudur. Lakin bir sözüm de vardır, size de derim. Bunlara sebep olan Gaddar Siyavuş gayrı ölüdür. Ona kapısını açanı, arka çıkanı peşinden yollarım, bilesiniz!"

Laz Ali: "O vakit ha buriya ne sebeblan geldun? Sormak haddumuze değuldur başimiz üstune yerun var, lakin senun geluşun boşa değildur bilurum!"

Kara Şaban kafasını salladı: "Doğru bildin! Şimdi biz biri-

ni arıyoruz. Senin adamların ekseriya denizci. 'Çam' kelimesiyle alakalı birilerini arıyoruz. Bu bir yer midir lakap mıdır bilemedik. Kırım taraflarında Kulaksız Reis derler bir adamdan işittik."

Laz Ali kafası önde bir müddet düşündü. Ardından bir şey hatırlamış gibi kafasını kaldırdı: "Bu çam lafinun manasini çikaramadum. Hiç işitmedum... Lakin Kulaksiz'i tanirum."

"Adamlarından mıdır?"

"Evvel zamanda adamlarumdandi. Sonra benum kapimdan ayrildi, gidup Tophane'deku Çamur'un tayfasina garuşti."

Kara Şaban elindeki su testisini yavaşça siniye bıraktı: "Çamur... Rüstem Paşa'nın sadaretinin başlarında Tophane'de türeyip bizim Tekgöz Giovanni'nin elini oradan kestiğini duymuştum. Rize limanından gelmiş. Kendisini hiç görmedim ama haracını muntazaman gönderdiğinden bir mevzumuz olmadı. Sizin oralardan mı?"

"Değildur. Rize'den buriya yanuma gelmişdur ama orali da değul. Hamalluk edermuş, Gürci zannederum, kendulerine Kartvel deyiler. Tayfa bile değildu, düz hamalluk ederdu. Lisanumuzi bilmezdu biz yanumuza alup öğrettuk ha oğa. Zorbazliği da oyle bilek kücunen değul, kimse kendusune sataşmasun diye mahsustan zorbaz keçunurdi."

"Tophane'de türeyip nasıl sindirdi peki Giovanni'yi?"

"Orasi az garişuk. Bu sarayla bir iş ettu dediler. Sordurdum, baltacularlan Üsküdar tarafına bi'şeyler taşimuş. Yüksek yerlan iş ettuk, devlet işidur sağa diyemem oni dedu, ben da kurcalamadum. Gürci kölelerlen alakali pis bir işmiş sonradan öğrendum. Sadrazam sarayinin bir sebeplan ölen köleleruni bu kimseye görünmeden atarimuş denuzin ortasuna götürup. Baltacilardan bir köle ayarlamuş işi. Tek seferdur diye ses etmedum. Sonra bir baktum işlerun sayisi artti, cebu akçe gördi. Değirmenun suyi neredan dedum söylemedi. Ben de pis iş eder diye kovdum ha oni kapumdan. Sonra bir baktum Tophane'ye konup zorbaz ol-

miş. Kapumdaki birkaç uşak daha peşunden ayrıldi, işte bu Kulaksiz da o ayrulanlardandur."

"Demek görünmemiz iktiza eden kişi Çamur'dur! Sağ olasın ziyafet için Laz Ali!"

Laz Ali handaki adamları kindar bir edayla gösterdi. "Ağam bir densuzluk mu etmiştur? Emret gidup getursunler ha buriya?"

Kara Şaban Ağa müstehzi bir ifade ile güldü. "O kadar sene kapımda bekledin. Kendi işimi yine kendim hallettiğimi ne çabuk unuttun Ali? Haydi selametle..."

Mansur o vakit Şaban Ağa'sının zanaatının bir yönünü daha görmüştü. Aslan kavlinden kendi işini kendisi görmekteydi. Kendi namını yayacağı zaman da bunun böyle olacağını düşünerek biraz ürperti duysa da Kara Şaban'ın mevcudiyetinden cesaret alıyordu. Yoldan ayrılma tasarrısından oracıkta vazgeçmişti, yine hayran hayran bakıyordu ağasına.

Kara Şaban takımı handan çıkar çıkmaz yalı boyundan hemen Tophane'nin yolunu tuttu. Tophane tarafına geldiklerinde ilkin oranın külhanileri gelenlerin yürüyüşünden şüphelenerek önlerini kesmek istemişse de gediklileri onları durdurarak ayaküstü Kara Şaban'ı ve icraatlarını birkaç cümle ile anlatınca bu niyetlerinden vazgeçerek handiyse yeniçeri misali has durur olmuşlardı. Sağa sola Çamur'un hanesini sordurduğu dedikodusu yayıldığı vakit Tophane külhanileri engel olmak isteseler de Kara Şaban'ın bu kadar az adamla kendi mıntıkalarına gelişinden ürkerek sessiz kalmayı yeğlediler.

Kara Şaban, kendisine tarif edilen bahçeli ve denize nazır yeşil boyalı haneyi uzaktan görür görmez adımlarını sıklaştırdı. Çamur'un kapısında bekleyen fedaileri onları görünce civara seslenerek diğer fedaileri de yanlarına çağırıp kapı önüne dizildilerse de Şaban, Osman ve Mansur'un silleleriyle yumrukları kafalarına kollarına inince çaresiz sağa sola kaçıştılar. Osman kapıya okkalı bir tekme indirerek kapılardan birini yerinden sökünce açık ka-

pıdan dalarak bahçeye girdiler. Evin kapısının önünde bekleyen üç adam bıçaklarına davranmak isteseler de Şaban Ağa'nın gürlemesiyle korkudan sağa sola çekildiler:

"Heeeeyt! Benim mesken tuttuğum şehirde adam harcamak kimin haddine ulan?"

Kara Şaban, evin kapısını omuzlayarak içeriye girende Panayot, Mansur ve Osman da onun ardından eve daldı. Sofayı boş bulan Kara Şaban, selamlığa çıkar çıkmaz tek başına oturan, elindeki kanlı mendile öksürürken ciğerlerinin sızısından muazzep bir adama denk geldi: "Çamur sen misin?"

Adam yattığı yerden yavaş yavaş doğrulurken bir yandan tehditler savuruyordu: "Kimsun necisun bilmem lakin gündüz gözü hanemu basarak başuna iş aldun!"

Şaban Ağa adamı yakasından yakalayarak sırtını dayadığı duvara yapıştırdı. "Ben Kara Şaban'ım! Haracını muntazaman gönderdiğin lakin arkasından kuyu kazdığın, şehrine ecinni saldığın ağan! Şehre musallat ettirdiğin o mahlûkların hesabını vereceksin!"

Çamur müstehzi bir ifadeyle karşılık verdi: "O mesele senu aşar! Kurcalamayasun oni!"

Kara Şaban adamın çenesini sıktı: "O mahlûkları hallettim bile. Artık halas oldular. Sen şimdi bu işe nasıl kalkıştığını anlat?"

"Uy gorbagor! Demek ha o gemu mahzenlerunde tilsimli kafeslerde tuttuğumuz ecunnuler senun yüzunden kaçup gittu he?"

Kara Şaban'ın elinin tersiyle patlattığı bir tokat Çamur'u yere yuvarladı. Yere düşen adamı yeniden yakasından tutup kaldırdı Şaban Ağa: "Bu haltı neden yedin?"

"Sağa diyemem ha oni. Başuna iş alursun. Zira ben da bir emir kuluyum."

"Madem emir kulusun, sahte sadaret mührüyle iş görmek ne demek? Senin yularını tutan kimdir?"

"Biraz daha burada eyleşursen öğrenursun..."

Kara Şaban ne dediğini anlayamadı. Aşağıdaki sofadan gelen ayak patırtıları ve "Yukarıdalardır!" sesleri üzerine merdivenlerin olduğu tarafa dönüp baktılar. Merdivenlerden çıkan âdem ejderhası suretli, vezir kapusu çavuşlarının kılıklarını taşıyan on iki adam bir anda Kara Şaban takımının etrafını sararak Çamur da dahil her birinin kollarına yapıştı. Şaban Ağa ağzını açıp söz söyleyeceği vakit çavuşların en gediklisi adamlara emretti:

"Bunları paşanın kadırgasına götürün."

Şaban Ağa'nın "Padişahımız efendimiz bilir beni!" demesine kalmadan her birini yaka paça evden çıkardılar. Şaban Ağa ve Osman'ın mukavemet göstermemesini Mansur iki şeye yoruyordu. Ya ağaları hakikaten "devletli" idi ve bunun güvencesi altında hiçbir şeyden çekince duymuyorlardı yahut "devletli" olmaları da tıpkı o büyülü "temaşa" gibi alelade bir temsilden ibaretti.

Kara Şaban takımı pek ayak diretemeden çavuşların kolları arasında Tophane iskelesinde demirlemiş vaziyette bekleyen muazzam bir kadırgaya götürüldüler. Kadırganın ambarına indirilerek kandil ışığında görebildikleriyle kadarıyla üzerinde muskalar, kemikler, boncuklar, tasvirler bağlanmış iplerle zincirlerle sarılı insan boyunda kafeslerin arasından geçirilirken, bu iblislerin ecinnilerin mütesebbibini bulduklarını anlamışlardı.

Kafeslerin bittiği yerde paşalara yaraşır kürklü kaftanıyla, hakiki bir paşanın kendilerini beklemekte olduklarını görünce Şaban Ağa gürledi: "Padişahımız efendimiz bilir beni. Bu sahte sadrazam mührünün hesabı sorulur elbet!" Paşa kılıklı adam arkasına döner dönmez koca Şaban Ağa'nın suratına bir şamar patlatıp elindeki mührü gösterdi: "Sahte olduğunu ne bilirsin bre densiz?" Mansur ile Panayot paşanın kim olduğunu anlamaya çalışıyorlarken Ayı Osman'ın dudaklarından dökülen "Rüstem Paşa!" fısıltısı meraklarını epey korkulu bir biçimde dindirdi. Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin koca sadrazamının huzurunda bulunuyorlardı.

Rüstem Paşa gürledi: "Bütün işimi berbat ettiniz! Bu sizin kendi başınıza edeceğiniz halt değildir! Doğru söyleyin. Yoksa Lala Mustafa Paşa'nın hesabına mı iş görürsünüz?"

Rüstem Paşa ile Lala Mustafa Paşa arasındaki çekişme bilinmedik mesele değildi. Güçbela rakiplerini alt edip iki kere sadaret mührünü elde eden Rüstem Paşa'nın dehası, bir tek Şehzade Selim'e karşı Şehzade Bayezid'in galebe çalmasına yetmemişti. Şehzade Bayezid'in yenilgisinin ardından Selim'in tarafına geçmişse de halen Lala Mustafa Paşa ile arasındaki çekişme sürmekteydi.

Ambarın karanlık tarafından ışığın olduğu yere bir anda Deli Haim'in yürüyüp yaklaştığını gören Kara Şaban takımının şaşkınlığı hayli arttı. Haim de en az onlar kadar endişeli görünüyordu: "Sadrazam paşa hazretleri! Zannetmiyorum ki Şaban Aga, Lala Mustafa Paşa hesabına iş yörecek? Şehre musallat olan ecinnileri, kendine rakip olarak yörse gerektir."

Rüstem Paşa alaycı bir ifadeyle baktı Kara Şaban'a. "Zorbaz bozuntusu seni! Padişahın sana destur verdiği günler eskide kaldı. Artık devlet de zorbazların işi de benden soruluyor. Çamur bu vakitten sonra senin göreceğin işi görür. Arkasında ben oldukça... Bundan sonra hiçbir işe karışmayacaksın, yoluma çıkmayacaksın!"

Osman Ağa hırıldadı: "Sen de bizdensin Rüstem Paşa!"

Rüstem Paşa şaşkınlıkla ona baktı. "O ne demek?"

Osman: "Bu ecinnileri tılsımla bağlatmak, cadılarla iş görmek alelade birinin yapacağı iş değildir paşa hazretleri. Biz karanlık âlemin fertleri birbirimizi ya kokusundan ya huyundan suyundan tanırız."

Rüstem Paşa'nın suratında korkutucu bir sırıtış peyda oldu: "Evet, bunu inkâr edemem. İnsanın makamını korumak için yapamayacağı şey yoktur. Kara Şaban bile bu yüzden, şu kocamış haliyle taban tepmiyor mu? Sadaret mührünü kaybetmemek

adına şehirde, sultanın dibinde bir gaile çıkarıp onu sonradan kendi yöntemlerimle halledecektim. Sadaret mührünü bir daha asla kaybetmeyecektim. Yoluma taş koydunuz ama mesele değil. Padişahın huzuruna çıkacak olan nasıl olsa benim, siz susacaksınız. Konuşursanız, en ufak bir söylenti bile kulağıma gelirse bu mesele ile ilgili, çavuşlarımla değil adam boğazlar zebanilerimle yüz göz olursunuz! Atın bunları dışarıya. Sen de çekilebilirsin Haim Efendi!"

Çavuşlar Kara Şaban takımını kadırganın ambarından çıkarırlarken Mansur'un hayalleri de ağasının namına duyduğu itimadı da bir kere daha sarsılmıştı. "El elden üstündür" meselini tecrübe etmekten ziyade nam yolunda sadrazamlara bile çatabilecek olmanın korkunç ihtimali zihnini kemirmekteydi. Sadrazamın sözüyle Deli Haim'in gözü önünde Şaban Ağa'nın rütbesi düşürülmüş, namına halel gelmiş, yerine Çamur'a yol açılmıştı. Böyle mi olacaktı ileride de? Bir paşaya, devletlûya sırt dayayıp ötekinin kuyruğuna basıncaya kadar saltanat sürecek, sonra da namı, şöhreti, raconu, besası gözünün yaşına bakmadan bir çırpıda geri mi alınacaktı?

Çamur pis pis sırıtarak evinin yolunu tutarken, havanın hafiften kararmaya başladığı o vakitte Kara Şaban takımı iskelede kalakalmıştı. Deli Haim sadece, "Senin ecinnileri neden sorduruduğunu merak ettiğinden paşa hazretleri beni de tutup yetirdi. Buraya gelmeseniz sizin burcu basip yetireceklerdi. Affet ağa..." diyerek sessiz sedasız uzaklaştı.

Ayı Osman, "Buraya kadarmış!" diyerek yanlarından ayrılmaya hamle etti. "Kendi üzerimdeki töhmeti kaldırdım. Sizin müşkülünüzü halletmede muavenet gösterdim. Lakin sizin de malumunuz şehir bana göre değil. Benim dünyam gayrı çok başka. Her taşın altında bir zorbazın, bir paşalının eksik kalmadığı bu lanet şehirdense benim kurt insancık'lı ormanım daha evladır. Haydi selametle!" Osman Ağa iskeleden ayrılıp Fındıklı denilen

yere doğru yürüye yürüye uzaklaştı, oradakilerin de onu son görüşleri oldu...

Şaban Ağa, Mansur'un sırtına vurdu. "Asma suratını. Bazen ummadık taş, yarar baş! Neticede şehri kurtardık, bilen bilecek. Nam salmak bir paşa sözüne bakmaz elbet. Evvela bizim burca varmalı, Roza meraklanmıştır. Daha sonra da seninle Siyavuş'un peşine düşeceğiz!" dedi. Panayot da "Ben de sizinle geleyim, oradan geserim meyhaneye..." diyerek onların ardına takıldı.

Kara Şaban takımı Galata Kulesi istikametinde yürüdüğü esnada, onları uzaktan uzağa takip eden birkaç karanlık görünüşlü adamı fark etmemişlerdi. Bunlar harap bir bahçe duvarının ardından Kara Şaban'ı seyretmekte olan Gaddar Siyavuş ile Sarı Azeb'di. Beraberlerinde beş-altı külhani de onlarla bekliyordu. Gaddar Siyavuş öfkeyle yumruklarını sıktı. "Talihe bak! Karagümrüğü'nde benim ölüm fermanımı okuyan Kara Şaban, ağzından ecinnileri hallettiğini kaçırıp Rüstem Paşa'nın çavuşları da ihtiyarı sağda solda sordurunca işi tamam dedik. Cesedini denize atmalarını beklerken yine sağ çıktı deyyus!"

Sarı Azeb: "Şimdi ne yapacağız Siyavuş Ağa?"

Gaddar Siyavuş: "Şaban böyle süklüm püklüm paşa kapuları arasında çıktığına, ne Haim'e ne de Çamur'a dokunabildiğine göre namı sarsılmıştır. Lakin ecinnileri halas ettiğinden yine eski gücüne kavuşur. Yaralı aslan iyileşmeden halletmeye bakmalı... Aslanı beklemediği yerde pusuya düşürüp avlamak iktiza eder. Kesenin ağzını gene aç, bana Anasız ile adamlarını getirt. Sur dibine gelsinler, çetenin kalanına da haber sal onlar da toplansınlar."

Sarı Azeb: "Kalabalık gitmemiz bizim namımıza halel getirmez mi?"

Siyavuş dehşetli bir sırıtmayla karşılık verdi: "Artık nam yiğitliğe değil güce bakıyor Sarı. Ben topluca saldırmayacağım ki? Bıçaklar konuşacak, kim kimi bıçak altından geçirirse. Lakin

Divane Murad'a yaptığımız gibi aslanı önce yormalı. O yüzden Anasız'ı saltanattan pay verme karşılığı muhakkak yanımıza çekmeli, burcun oraya getirmeli!" Uzaklaşmakta olan Şaban Ağa'ya alıcı kuş gibi bakarken burnundan soluyarak söylendi: "Asıl Kara Şaban bir daha bu şehirde sabah ezanını duyamayacak!"

10

Nam Uğruna

"...Bıçak altundan geçürmenin kaidesi budur kim muhasım tarafeyn, boğça altunda muhafaza eyledükleri hususi yatağan bıçak ve sair eslâhı kuşanub, abdest alındıkta Galata'da Hendekbaşı'na varub ol muhitde mudarebe ve mukatele idüb, diğerini mağlup edeler. Ayakdaşlarımızın ve dahi bizden evvel bu yola baş koyan benâm ağalarımızın zikrettiğidir ki ol muhite 'Kanlı Hendek' diyeler ve dahi ta pirimiz Kara Şaban Ağa'dan beru anın besası üzre ol mekânda hasımları ile bıçak bıçağa geleler..."

Pırpırı Osman Beşe, *Defter-i Pırpırı Osman Beşe, 1789*

"İstanbul kadılarına ve yeniçeri ağalarına hüküm ki; nice günler Dersaadet dahilinde her kim ki harami cem edip âdem katl etmiş ise, mesul olanlar alelacele derdest ve mahkeme edileler. Yazıldı. Mahmud Çavuş'a virildi. Fi 14 Zilhicce sene 966. Suretleri İstanbul, Galata, Üsküdar kadılarına ve yeniçeri ağalarına gönderildü."

Topkapı Sarayı Arşivi'nde bulunmuş, Mühimme defterlerinde sureti olmayan bir pusula

"Sene dokuz yüz altmışaltı, Zilhicce'nin onbeşi: Galata'da Gaddar Siyavuş nam eşbehi katl idüb firar eden Yedikuleli Mansur nam cani Galata kadısı eliyle derdest olundı."

Anonim, *Galata Kolluğu Vakayi Defteri*, 1559

Şaban, Mansur ve Panayot, arkalarından dönen dolaplardan habersiz burca vardıklarında gün akşama dönmüştü. Burca girdiklerinde Roza'nın ocağın dibindeki tezgâhın başında, Hagop'un ise sedirde oturduğunu gören Kara Şaban şaka yollu söylendi: "Bre Hagop, sen otursun burcun hanımı hizmet eder, bu nice iştir?"

Hagop saygıyla ayağa kalkıp gelenleri buyur ederken karşılık verdi: "Çok ısrar edoordu agam. Midye aldırdı, ırakı aldırdı, ellerimle hazırlayacağım sen karışmayasın dedi..."

Roza türlü mezenin mevcut bulunduğu kâseleri gösterip, "Ellerimle hazirladim elbet!" deyince Kara Şaban bıyıklarını düzeltti. "Eh! Yarın gündüz gözüyle imam efendiyi çağırıp inşallah nikâh kıydıktan sonra hep sen kuracaksındır ya! Düğün bile ederiz!"

O zamanın örfüne göre yaşı geçkin yahut dul kimselerin düğün yapmalarına pek uygun gözle bakılmaz hatta bekârların da kısmetini kapatır diye kabul ederlerdi. Bu yüzden Roza ilkin itiraz etti: "Bu yasta dügün yapmak münasiptir?"

Kara Şaban gülerek karşılık verdi: "Yahu mesele o olsun. Çifte nikâh yapar, bizim Mansur'un düğünü bahanesiyle biz de nasipleniriz ne var?" Mansur bir an yutkununca, Şaban Ağa sırtına vurdu. "Korkma bre çırak! Senin şu ismini bilmediğin Tatavlalı kuzgunî saçlı dilberi derim, onu Agatni'ye sordurur bulduruz. Sonra da çifte nikâh hem de düğün!"

Mansur sevinçten ne söyleyeceğini bilemediğinden aklına ilk düşen çekinceyi ağzından çıkarıverdi: "Zorbaz kısmının evlenmesi münasip olur mu ağam?" Şaban Ağa kalenderler misali karşılık verdi: "Biz bu yaşa kadar bekâr durduk da ne oldu? Fenalık olacaksa her zaman olur, senin evdeşin olup olmamasına bakmaz felek! Neyse. Madem Roza hazırlığı yapmıştır, sofrayı hazırlayın..."

Hagop, Şaban Ağa'ya bakıp sordu: "Gaddar gayrı yaşamayacak diye haber etmişsin aga. O ne olacaktır? Sağa sola sorup

yerini arayalım mı?" Şaban Ağa merdivenlere adım attığı esnada söylendi: "Sabahtan beri ortalıkta görünmüyor ama elbet çıkar ortaya. Niye peşinde dolaşayım?"

Tam o esnada dışarıdan bir nara sesi işitilince hepsi olduğu yerde dikilip kaldı. Naranın sahibi gırtlağını yırtarcasına bağırıyordu: "Bre Şaban! Adamlarının arkasına saklanma da zorbaz isen karşıma çık!" Kara Şaban, "Kim bre bu?" diye yukarıya fırlarken, Roza da "Aman elini kana bulamayasin!" diye peşinden koşturdu.

Şaban Ağa kaldığı odadaki dar pencereden baktığında karanlığın içinde belli belirsiz fark edilen ekserisi çocuk bir kalabalık gördü. Kalabalığın önünde dikilmekte olan onlara göre daha uzun ve yaşı büyük olanı bir kere daha bağırdı: "Şaban, sen mi gelirsin? Yoksa ben mi geleyim?"

Şaban Ağa olduğu yerde söylendi: "Bu kim ola ki? Sesi Siyavuş'a benzemez, Sarı'ya benzemez?"

Hagop çocukları gösterdi geriden: "Ben biloorum agam! Ka bunlar Bokluca Hamam'ın evsiz barksız kopuklarıdır. Bağırıp duran da bunların başı olan Anasız olmalıdır zo! Buraya ne cesaretle geloor?"

Kara Şaban sırıttı. "Rüyasında görmediği aşikâr! Kabak çekmek uğruna adam öldüren bu it kapımıza beyhude yere üşüşmemiştir. Demek Siyavuş önden bunu gönderdi... Siz burada kalın!"

Kara Şaban Ağa merdivenlere hamle edeceği esnada Roza ayaklarına kapandı. "Gitme Sabanimu! Ölüm bekler vre görmezsin?"

Şaban Ağa, Roza'yı kollarından tutarak ağır ağır yerden kaldırdı. "Asıl gitmez isem ölürüm! Bacak kadar kopuklardan korktuğum lafı çıkarsa asıl o vakit yaşatmazlar beni! Siz içeride kalacaksınız. Topluca saldırmaya kalkarlarsa bıçaklarınızı fora edip saldırırsınız, aksi halde benim haricimde kimse çıkmayacak kapıdan! Çıkanı da dışarıdakilere yapacağım gibi yatırır keserim!"

Kara Şaban burcun kapısını ardına kadar açıp dışarı çıkarak öfkeli gözlerle Anasız'ı süzdü. Roza içerideki taş merdivenlere oturarak korkulu gözlerle Şaban'ı seyrediyor diğer yandan da dua ediyordu. Hagop, Panayot ve Mansur da bıçaklarını hemen çekebilecekleri bir konuma getirerek kapının eşiğinde beklemeye koyuldu.

Şaban Ağa, hamam çocuklarına bakarak her birinin kalabalık olmalarına rağmen kendisinden duydukları korkuyu fark etti. Onları orada tutan Anasız'ın varlığıydı, onu ortadan kaldırınca onların da çekip gideceklerini hesap ediyordu. Nihayetinde Şaban zorbaz olmasının yanında mütekait yeniçeriydi, devletlû ahbaplarına haber salsa her birini tutup şehirden dışarıya sürdürtmez miydi?

O esnada Mansur'un düşündüğü şey ise bu kadar kişiyle bıçak bıçağa gelecek olsa kaçını haklayabileceğiydi. Zorbazlık yolunda daha ilk günden bunca şey görmüş, sabretmişti, ya olur da sağ kalırsa daha neler görecekti?

Anasız, Kara Şaban'ın tam karşısına dikildi. Şaban Ağa ellerini iki yana açtı. "Gideceksen savuş git. Seni üstüme salan Siyavuş'un gırtlağını keseceğimden verdiği para da yanına kâr kalır!"

Anasız apansızın belinden bıçağını çekip Şaban Ağa'ya savurdu. Kara Şaban kenara çekilmese böğrünü delip geçecek çift tarafı keskin bıçak sol kolunun üzerinde fazla derin olmayan bir kesik açmıştı. Anasız korkunç bir sırıtışla haykırdı: "Divane Murad'ı bu bıçakla cehenneme yollamıştım. Seni de bu bıçakla yanına yollayacağım!"

Kara Şaban'ın gözleri öfkeden adeta ateş saçar olmuştu. Sırtındaki Selanik çuhasını eline sarıp yatağan bıçağını çekip gürledi: "Divane Murad'ı kabre koyanı bulup canını almaya yemin etmiştim. Allah karşıma çıkardı! Demek Siyavuş ile bir olup ardımdan iş çevirirsiniz! Artık yalvarsan da boşuna! Canını aldım gitti hamam oğlanı!"

Kara Şaban'ın bu şekilde tahkir etmesi Anasız'a çocukluğunda sokaklarda gezdiği, horlanıp itildiği vakitleri hatırlatınca Anasız bağıra çağıra Şaban'a hamle etti. Kara Şaban hem onun hamlelerine karşı koyuyor hem de ona karşı hamle yapıyor, bazı kereler kolunu vücudunu yaralayabiliyordu.

Ne ki Kara Şaban, altmışına merdiven dayadığından hem yaşından ötürü dinç olan hem de kabak dumanıyla aklını yitirmiş Anasız'ın hamlelerine her zaman karşı koyamıyordu. Şaban'ın nefesi kesilecek gibi olmuşsa da Anasız hınçla bıçağını saplayıp savurmaya devam ediyor, Şaban'ın etrafında pervane misali dönüyordu.

Kara Şaban'ın vücudundaki yara sayısı artmış, hatta yere damlayan kanlar toprakta ince ince yol olup akar olmuştu; bu kanlara Anasız'ın vücudundan sızan kanlar da karışıyordu. Anasız daha pervasız saldırdığından Şaban'ın birçok bıçak darbesine maruz kalmış, kandan kıpkızıla kesmiş siluetiyle yüreklere dehşet saçmaktaydı.

Bir an boşluğuna denk getirince Kara Şaban'ı baldırından bıçaklamaya muvaffak olmuşsa da sonradan bunun kasten Şaban'ın bir oyunu olduğunu anladı. Şaban, sol koluna sardığı çuhayı yere bırakıp Anasız'ın bileğini pençesiyle kavrarken, bıçağı tutan koluyla hamle etti. Anasız'ın yalvaran gözlerini fark edince acımadan edemedi, ne çare ki ağzından söz bir kere çıkmıştı. Bıçağını canını fazla yakmadan tez vakitte alabilmek için saplamaya müsait bir yer aradı. Lakin Anasız o bir anlık tereddütten yararlanarak Şaban Ağa'nın kolunu tutarak kafasını suratına var gücüyle patlattı.

Şaban hem bu darbenin tesiriyle hem de yaraları nedeniyle geriye doğru sendelediği sıra Anasız bıçağını baldırdan çıkararak hasmının karnına sapladı. Şaban, acının verdiği etkiyle hırıltılı bir nefes koyuverdi. Lakin bıçağı tutan elini Anasız'ın elinden kurtarıp böğrüne saplayarak Anasız'ı geriletmeye muvaffak oldu.

Anasız geri geri giderken kanların çamurlaştırdığı toprakta kayarak yere düştü. Bir-iki kıpırdandıysa da yerinden kalkamadı...

Roza'nın gözlerinden yaşlar süzülüp duaları bağıra çağıra okurken, diğerleri korkulu gözlerle olan biteni seyrediyor, Şaban Ağa'nın emri kesin olduğundan yerlerinden kıpırdayamıyorlardı. Şaban Ağa yarasının üstüne yere attığı çuhayı bastırmışsa da akan kanları durdurmaya muvaffak olamamıştı, kanlar elinden ve çuhadan süzülerek toprağa akıyordu.

Tam o esnada çocukların kenara çekilerek gelenlere yol açtığını gördüler. Bunlar suratlarında akbabaları kıskandırır bir iştahla Şaban Ağa'ya doğru ilerleyen Gaddar Siyavuş ile kopuklarıydı. Mansur kapıdan dışarı fırlayacağı vakit Şaban Ağa sendeleyerek ona döndü: "Benim besamı raconumu çiğneyemezsin! Ölürüm de çiğnetmem bre! Geri dur!"

Mansur olduğu yerde beklemek zorunda kaldığından hıncından elindeki bıçağın sapını neredeyse sıkarak parçalayacaktı. Gaddar Siyavuş, Anasız'a döndü. "Aferin aslan parçası. Yiğitlerini de al, ortalıktan kaybol, 'keçeliler' görmesin sizi haydi!" deyiverdi. Anasız'ı karga tulumba taşıyan avanesi ortalıktan sessiz sedasız çekip giderken Şaban Ağa'nın etrafını hilal misali Siyavuş'un kopukları sarmıştı.

Kara Şaban zorlukla nefes alıp ayakta kalmaya çabalarken, diğer adamlardan ziyade Siyavuş'u süzdü. Gaddar Siyavuş, iki eli belinde mağrur bir duruşla Şaban'a baktı. "Seninle bir hesabımız vardı. Şimdi onu görmenin sırasıdır..."

Şaban Ağa küçümser bir ifadeyle karşılık verdi Siyavuş'a: "Benim seninle ne hesabım olacak? Ha... Şu seni etekle oynatmıştım onu dersin herhalde. Yakışmıştı sana halbuki. Lakin kadınlık hasebi ile değil, kıvraklığından ve dönekliğinden!"

Siyavuş belinden çektiği hançeri Şaban Ağa'ya sallayarak öfkeyle haykırdı: "Sana meydan okurum Şaban Ağa! Bakalım kim kimi bıçağı altından geçirecek!"

Şaban Ağa, keçeyi yarasına bastırarak yarasının sızısına rağmen ayağa dikilerek bıçağını gösterdi. "Gel bre! Ya karnı ya sırtı!"

Siyavuş'un yaptığı hamleyi boşa çıkaran Şaban Ağa, takatinin son demleriyle bıçağını üzerine sallayarak geriletiyordu ama yavaş yavaş gücünü de tüketiyordu. Siyavuş, onu daha fazla yormak için etrafında pervane misali dönerken bir yandan da Şaban Ağa'nın hâlâ bıçak savurmasına hayret ediyordu. Şaban Ağa'nın bıçağı bir anda Siyavuş'un kolunda derin bir kesik açınca Siyavuş, "Yandım anam!" diyerek geriledi.

O an için kendi sınavını veriyordu, istese adamlarına öldürtmek kolaydı ne var ki şehre nam salmak için tek başına yapmalıydı. Hem adamlarına yalvarsa kaç kuruşluk itibarı kalırdı onların gözünde? Bu düşünceyle bir anda gözünü karartıp zaten takatsizliğinden yere yıkıldı yıkılacak olan Şaban Ağa'yı böğründen bıçaklamaya muvaffak oldu.

Roza'nın çığlıkları yeri göğü inletirken Şaban Ağa, kandan çamura dönmüş toprağın üstünde dengesini kaybederek yere yıkıldı. Siyavuş, ona duyduğu hınçla Şaban Ağa'nın bıçak tutan elini sıkıca kavradıktan sonra bıçağını defalarca karnına sapladı.

Kara Şaban ağzından kan sızarak hırıltıyla nefes almaya çalışırken Siyavuş üstünden kalktı. Kanlı bıçağı Mansur'lara göstererek haykırdı: "Bundan sonra Kara Davud mirasının bekçisi benim! Burada kalmanıza da destur verdim, ayağıma dolanmadıktan sonra ne yaparsanız yapın!"

Siyavuş, bıçağın üstündeki kanı paçasında temizleyip kınına soktu. Adamlarıyla geri dönüp giderken Mansur hınçla üstüne koşturmak istedi. Şaban Ağa'nın yanından geçerken Kara Şaban ayağından yakalayıp hırıltıyla seslendi: "Öldürür! Roza'ma kıyar! Roza'yı emanete aldıktan sonra işini gör! Ölmeden evvel yaklaş hele..."

Hagop ile Panayot yanlarına gelerek Şaban Ağa'nın kanlar içerisindeki vücudunu burcun girişine taşıyıp sırtını duvara da-

yadılar. Her birisinin gözü yaşlıydı. Roza güç bela Şaban'ın yanına gelerek bu görüntüsüne inanamamış gibi kanlar içerisindeki Kara Şaban'a sarılarak öylece kaldı.

Şaban Ağa hırıltıyla konuştu: "Töreymiş, raconmuş... Haracını, payını alan üstüne söyledi durdu. Geldi bizim de ayağımıza dolaştı nihayetinde..." Kana bulanmış eliyle kuşağından hususi tespihi çıkarıp gösterdi. "Biraz da tespih meselesi... Sabır diye çeksek başkaca olurdu belki. Racon diye besa çektik, nihayetini gördük... İçerideki testilerden birinde rakı olacaktı getirin!"

Hagop koştura koştura testiyi kapıp getirdi. Şaban Ağa, birazını yaralarına döktükten sonra testiyi Panayot'un eline tutuşturdu. Kan bulaşmış tespihin ardından boynundaki hamaylıyı çıkarıp, yanında yerde duran bıçağıyla birlikte Mansur'un eline tutuşturdu: "Ben sana bu nam belası zehirdir demiştim. Sana da bulaştı işte. Ağzına tükürmem iktiza eder. Mirasım artık senindir! Ömür vardır, yüz sene yaşarsın da aynı gün gibi gelir. Ömründe bir gün olur, bir ömürlük sergüzeşt gibi gelir. İşte bizimkisi de o hesap Tatar! Kanımı yerde koymayacağını bilirim, Kuzgunî saçlı güzeli bulacağına emin olduğum gibi..."

Şaban'ın sözlerini boğazından kesik kesik yükselen öksürükler bir müddet yarıda kesti. Mansur, Şaban'ın uzattığı emanetleri aldı ki bu sahneye şehr-i İstanbul'da asırlarca farklı şekillerde pek çok kere tesadüf edilecekti. Şaban Ağa kanlı elleriyle Roza'nın saçlarını okşadı. "Kaderde bir araya gelmemiz yoksa da üzülmeyesin. Seni sahipsiz bırakmazlar... Ölmeden evvel son bir arzum vardır..." Her biri gözlerini o anda Kara Şaban'a dikti. Şaban, Panayot'un elindeki testiye uzanarak seslendi: "Panayot! Ver testiyi! Roza! Oku hele Kadifes'i!"

O esnada sanki bir hüzünlü ayin icra edilmekteydi. Gözü yaşlı Panayot testiyi Kara Şaban'a uzatırken, Roza hıçkırmayı bırakarak en acı, en ağır makamından Kadifes'i okumaya başlamıştı. Kara Şaban, testiden bir yudumu zoraki içtikten sonra testi

elinden düştü. Roza'nın sesinden Kadifes kulağında uğuldarken gözünü yıldızlara çevirip son kez baktı. O anda da boğazından yükselen kanlı bir öksürükle beraber son nefesini vererek kıpırtısız kaldı.

Roza, onun anısına nağmeyi sonuna kadar söyleyip bitirdikten sonra geceyi yırtan çığlıklarla ağlamaya koyulurken Şaban'ın gözlerini Panayot kapattı. Sesleri duyan Galata ahalisi o yana seğirtince Kara Şaban'ın kanlar içinde yerde yattığını görerek gözlerine inanamadılar. Kısa sürede Şaban'ın ölüm haberi gecenin o vaktinde hanelerden konaklara yayıldı. Üzerlerinde gecelik entarileriyle yeniçeri çorbacıları ve sair ağalar kalkıp geldi. Mansur haricinde gözyaşlarını tutamayanlar geride kalanlara bakarak dualarını okurlarken, Mansur gözyaşlarını içine akıtmaktaydı.

Gece bitmeden bizzat fedaileriyle Kara Emre çıkıp gelene dek Kara Şaban'ın cesedine kimse dokunamadı. Karagümrüklüler yanlarında taşıdıkları Divane'nin naaşıyla gecenin o vaktinde korkulu bir manzara oluşturuyorlardı. Kara Emre, Hagop'a yanaşıp bir şeyler söyleyince Hagop Mansur'u gösterdi: "Ağanın mirasını namını taşıyan Mansur'dur. Ona sormalı..."

Kara Emre, Kara Şaban'ın yanına çöküp bir dua okuduktan sonra Mansur'a sordu: "Divane kardaşımızı da henüz gömmedik. Beraberimizde getirdik, Şaban Ağa ile yan yana defnetmek isteriz. Bizim de büyüğümüz olduğundan ne iktiza ederse biz karşılarız." Mansur, sadece kafasını sallayarak kabul edebildi.

O anda uykusundan kaldırılan mermerciler alelacele bıçaklı adamların nazarında evvelce hazır ettikleri bir yeniçeri mezartaşının üstüne yazıları kazırlarken, mevta da Arap Camii'ne götürülerek gassallara bırakıldı. Divane'nin cenazesi de oraya getirilmişti.

Cenazelerin öğle namazına müteakiben kaldırılacağı etrafa duyuruldu. Zincir Süleyman'ın cenazesi de oraya getirilmişti. Galata kadısı entari üzerine kerrakesini geçirip gecenin köründe

oraya gelerek her birini ayaküstü sorguya çekmişti ama hiçbiri besa, racon gereği katili ifşa etmedi. Bu sır ancak yeraltı âlemine ayan olabilirdi ki intikamını devlet eline bırakmaya Kara Şaban takımından kimse yanaşmadı. Onlardan bir ses çıkmayınca kadı da gereken yerlere yazılar göndermek için orada çok dolanmayıp evine döndü.

Öğle namazı vaktine değin ne Panayot ile Hagop'un ne de Mansur'un gözüne uyku girdi. Roza birkaç kere fenalaşmışsa da onların yanından ayrılmamış, beklemişti. Kendi ağasını kaybetmiş Arap Aziz de onların yanındaydı. Cenaze kaldırılırken mütekait gedikli bir alay yeniçeri ve kapıkulu ocağından kimseler, hatta ilmiyeden kimseler orada bulunmaktaydı.

Naaşlar Galata kulesinin dibindeki Müslüman mezarlığına defnedilmek üzere taşınırken şehrin o güne kadar görmediği pek acayip bir cenaze alayına tanıklık etmektelerdi. En önde ilmiyeden ve yeniçeri ağalarından, çorbacılarından mürekkep kimseler gidiyordu. Onları gedikli ve mütekait kapıkulu ahalisi takip ediyor, hemen peşleri sıra Gaddar Siyavuş'un takımı hariç şehrin benâm zorbazları ve külhanileri geliyordu. Bezirgân ve tüccar takımından kimseler de onlarla birlikteydi. Şaban'ın vaktiyle doyurduğu, arka çıktığı sabi sıbyan, dilenci, gariban, fukara takımı en arkadaydı ki velinimetlerinin, ağalarının ardından mahzun bir ifadeyle bir örnek yürüyorlardı. Alayın en arkasında, uzakta ise Galata civarının uygunsuz kadınlarından çamaşırhane kadınlarına, Şaban Ağa'nın hayrını görmüş kimseler yürüyordu. Kendi evlatlarına ağlamamış bu kadınlar, belki de ömürlerinde ilk ve son kez bir erkeğin ardından böylesine kallavi bir hüzne boğulmuşlardı. Onların kolları arasında siyahlara bürünmüş Roza güçlükle yürüyordu. Mansur ve Kara Şaban takımından kalanlar ise cenazelerin peşi sıra gidiyorlardı.

Alay Galata Kulesi'nin dibindeki mezarlığa gelince yan yana kazılmış, taşları bile alelacele hazır edilmiş kabrin civarına doluş-

tu. Ağzını geceden beri bıçak açmayan Mansur, Zincir ile Divane Murad'ın mezarlarına bakmadan direkt ağasının mezarının yanına gelerek kazılmış toprağın içine girdi.

Okuması yazması olmadığından mezarda ne yazdığını merak etti bir an, sonra mütekait yeniçerilerden birinin konuşmasını işitti: "Rahmetlinin şanına yaraşır olmuş. Hem çorbacı kavuklu hem de Otuzbirin gemi çapası remizi işlenmiş. Yatağan bıçağı ile tespihini de nakşetmişler!"

Yanındaki gözlerini kısarak bakıyordu mezara, daha yaşlı gibiydi. "Ne yazmışlar?"

Kulağı da ağır işittiğinden olacak, mütekait yeniçeri bağıra bağıra okumuştu yazıyı: "Hüve'l Hallâkül Baki. Tekaud-i sanadid-i yeniçeriyândan otuzbir bölüğün mütekaid çorbacısı benâm zorbaz Kara Şaban Ağa'nın ruhiyçün el Fatiha Sene 966".

Mansur işaretlere bakınca ağasını tarif ettiğini görmüştü. Adeta ömrünün hikâyesi oraya o birkaç işaret ile nakşedilmişti. Şaban Ağa'nın cenazesini kabre indirdikleri vakit, Mansur naaşının üstüne Şaban Ağa'nın nakışlı testisinin de bırakıldığını gördü. "Ben kendi emanetimi sürdürmeliyim!" diyerek Şaban Ağa'dan kendisine kalan hamaylı, bıçak ve tespihi de kabre bırakıp çukurdan çıktı.

Cenazeleri defnettikleri vakit zorbazların takımı ve uygunsuz kadınların takımından gayrısı dağılıp gitti. Mansur son toprağı da atıp kürek ile mezarın üstündeki toprağa hafifçe birkaç kez vurduktan sonra diğer mezarlara da baktı. Ama gözü ille de Kara Şaban'ın kabrine takılıyordu. "Dün tanıdım bugün gömdüm... Ne dünya..." diye kendi kendine düşünürken küçük bir çocuğun kolunu çekiştirdiğini fark etti. Ona bakınca çocuk hayli geride duran Roza'yı işaret etti. Mansur yaklaşınca Roza onun koluna girerek, "Beni onun yanina götüresin. Son kez toprağına yüz sürezeyim..." dedi.

Şaban'ın kabrinin önüne dek gidip güçlükle toprağa çöküp

kabrin toprağına kapanan Roza, bir müddet sonra kalkıp koynundan çıkardığı bir mendile mezar toprağından bir tutam koyup güçlükle doğruldu. "Benim burada bir isim kalmamistir. Pire'ye gidezeğim, adelfimunun yanina..."

Mansur, Şaban Ağa'nın emanetine sahip çıkmanın en iyi yolunun onun yadigârının uzaklara, emin bir yere gitmesi olduğuna kanaat getirmişti. Belindeki bir ufak para kesesini çıkarıp ona vererek helalleştiler. Roza'nın birkaç kadınla daha söyleştikten sonra ağır ağır, ardına baka baka kabristandan çıkarak rıhtımlara doğru indiğini gördü. Bir daha Roza'yı da şehirde gören kimse olmayacaktı...

Mansur böyle düşünürken yüzü kalın bir tülle örtülmüş, gözleri dahi kapalı pembe feraceli bir hanımın kendisine yaklaştığını görerek duraksadı. Kadın ona usulca yanaşıp, aksansız bir konuşmayla "Dünya hali işte! Gün akşama dönünce Tatavla'ya gelesin. Ahırların bitiminde bir sıra iki katlı, cumbalı evler vardır. Onlardan birinin kafesini açıp bu gördüğün feraceyi asacağım, kapıdan değil çatıdan gelesin!" diye alelacele bir şeyler söyleyip mezarlıktan çıktı.

Mansur kadının kokusundan sermest olsa da ağasının acısıyla muazzep olduğundan kendini çabuk topladı. Kopacak fırtınadan mütevellit ağanın yakını olduğu için kendisine kapı mı açtığını yoksa başka bir maksadı mı olduğunu anlayamadan Kara Emre'nin yanına seğirttiğini gördü.

"Kadı kısmı huysuzlanmadan bu meseleyi bir an önce halletmek lazım. Hesaba çekileceksek de kanımızı aldıktan sonra çekilelim!"

"Kara Emre Ağam, elbet bir gün o da olur. Ama ne vakit hallederiz, nasıl yaparız bilmem. Yiğitliğe baş koyalı iki gün oldu. Şaban Ağa öldükten sonra kolumuz kanadımız kırıldı."

Kara Emre sert bir ifadeyle, "Bu mesele vakit meselesi değildir! Şaban Ağa sana itimat etmiş ki emaneti sana devretmiş.

Karar senindir. Yol yakınken vazgeçmek de senin bileceğin iş, devam ettirmek de..."

Mansur altta kalmayı kendine yediremedi. "Ben ne ağamın kanını ne de raconunu, besasını, hülasa sözünü yerde bırakırım. Ağam ölecek demişti Siyavuş için. Divane'nin kanı sorulacak demişti. Bana düşer. Ben bu hesabı dar-ı bekaya bırakmam ya nasıl tepelerim Gaddar'ı onu bilemiyorum. Haşa huzurdan puştluğun bini bir para adamda..."

"Şaban Ağa haklıydı. Gaddar'ın adamları öldürttüğünden bizim Divane'yi, bizim oraların töresine göre kırkı çıkmadan öldüremem bu iblisi. Dolayısıyla senin bu yolda yürümen bizim için önemli. Emaneti taşıyacaksın, hem ağanın hem benim amcaoğlunun kanını yerde bırakmayacaksın. Zincir Süleyman Ağa'nın da hesabını sormuş olacaksın. Benim elim kolum bağlı, lakin senin değil..."

"İyi de Emre Ağa ya bu yılan misali oynak Gaddar'ı nasıl halledeceğim?

"Orası sana kalmış..."

Kara Emre adamlarıyla, akrabalarıyla mezarlığı terk edince, Mansur yeniden ağasının kabrine dönüp mezarın başına çöktü. Toprağa baka baka düşünürken onun sessiz ve tehlikeye nazır halini uzaktan diğer zorbaz takımı kuşku ile seyretmekteydi. Deli Haim, yanında duran Stavro'ya usulca, "Stavro Aga! Bu oğlanin hali hiç hoşuma yitmez. Kara Şaban'in el verdiği genc imiş!" deyiverdi.

Stavro umursamaz bir tavırla elini salladı. "Bosversene vre Haim! Ben sordurdum, dün sıkıp gelmiş Saban'in yanina. Bir günde zorbaz olunur? Ne yapabilir Siyavus belasina?"

"Gözünü kan bürümüştür görmezsin?"

"Kızip kudursa ne olazak vre? Ne yapazak? Bu âlemde tutunmak kolaydir? İki günde zorbaz olmaya kalksa daha ilk günde harzarlar bunu. Biz simdilik aramizi Gaddar Siyavus ile iyi tutalim neme lazim..."

Tam Topal Hagop'un kavrulacak helva için öteberi aldırtıp Panayot'a havale edip Mansur'un yanına geldiği sırada Sarı Azeb'in yanında birkaç adamla mezarlığa yaklaşmakta olduğunu gördüler. Mansur hırsla ayağa kalktığı sırada Hagop kolundan tutup beklemesini söyledi.

Sarı Azeb umursamaz bir ifade ile mezarın yanından geçip Mansur'la Hagop'u süzdükten sonra zorbazların yanına yürüdü. Zorbazlar kendisine selam vermeden şaşkınca bakıyorlardı, "Selamınaleyküm!" diyerek söze girdi: "Siyavuş Ağamız, Galata kulesi dibindeki malum hanesinde bir ziyafet tertip edecektir. Bir eksik olmadan karındaşlarını sofrasına bekler akşama." Zorbazların kimisi selam verdi, kimisi kafasını sallayıp "Olur, geliriz" babından kelimelerle Azeb'i geçiştirdi. Sarı Azeb ardındaki adamlarla birlikte yine umursamaz ve caka satan bir tavırla mezarlıktan çıkıp gitti.

Tam o esnada Mansur'un kafasında bir tilki uyanmıştı. Onu müteakiben birkaç tilki daha uyanmış, kuyrukları birbirine değmemecesine dolanır olmuştu. Topal'a dönüp fısıldadı:

"Gaddar'ı nasıl halledeceğimi buldum Hagop Ağa!"

"Nedir?"

"Bizim Şaban Ağa gibi bu da burçta kalır değil mi? Hatta hemen iki burç yanındaki yer onun hanesi? Kulenin tepesinden gireceğim içeriye. Ziyafet olacağından hizmet eden saki oğlanlardan gayrısı kalmaz içeride, çoğu adam dışarıda olacaktır."

"O saki oğlanların ekserisi bıçkındır, bela oloorlar! Öyle hafife alma zo!"

"Fark etmez, yıldırım gibi bineriz tepelerine! Kimse içeriye giremeden haklarım Siyavuş iblisini!"

Hagop daha da ciddileşti. "Yakışık almaz. Racona uymaz bir kerem... Ka Şaban Ağa yaşasa idi tasvip etmezdi. Kancıklık oloor!"

"Raconu bozan Gaddar'dı. Şaban Ağa'nın deyişiyle puşt oyununa döndü. Puşta puştluk iktiza eder!

"Adami sırtından vuroorsun bir yerde! Zo yakışı kalır?

"Bunun burca büyük merdivenle tepeden ineceğiz! Sevincinden içip içip sarhoş olur kesin hergele! Kitabına uydurarak halledeceğim onu yine de. Dediğin gibi racon, besa var. Ayakta ve silahı belindeyken! Akşama ağaları toplamayacak mı bu? Bizim saldıracağımızı düşünmüyordur bile. Burçların şekli şemali aynı zaten, inip halledeceğim! Sen de yanımda olacaksın. Ben şimdi buradan tez Ağa Kapısı'na giderim! Beni Panayot'un mekânında bekleyin."

"Ka Ağa Kapısına niye gidoorsun?"

"Madem devlet-i aliyye kapıkulu ocağına önüne gelen adamı kaydediyor, ben de yazılırım ne var? Siyavuş 'ocaklıdır' diye bize ilişmesinler, biz ondan evvel 'ocak' istinadını alalım elinden!"

"Ha deyince aloorlar?"

"Şaban Ağa 'ocak nizamı bozulmaya başladı' dediğine göre alacaklardır! Sen beni Panayot'un meyhanesinde bekleyesin, büyükçe bir merdiven iktiza eder bir de..."

"Ka merdiven kolay. Lağımci Ocağı'ndan Vardan vardır tanıdık, ondan uydururum! Bizim burcun arkasına, hendek dibine saklarım. O en kolayı. Aklında tut! Ağa Kapısına gidersen Şaban Ağa'nın ortasına git, otuzbire yazıl. Onlar kendi ortalarını onun sayoorlar."

Yedikuleli Mansur artık pek bir kimsenin kalmayıp tenhalaştığı mezarlıktan çıkıp sahile indi. Karşıya geçip sora sora Ağa Kapısı'nı bulduktan sonra Şaban Ağa'nın selamını verince yeniçeri ağasının huzuruna çıkardılar. O vakitler yeniçeri ağası Semiz Ahmed Ağa'ydı. Saraydaki hizmetlerinin ardından yeniçeri ağalığına yükseltilmişse de Şaban Ağa misali Arnavut memleketinden devşirildiğinden bir hukuku vardı.

Mansur ağası misali yeniçeri yazılmak istediğini söyleyince, yeniçeri ağası "Zaten Anadolu'ya yasakçı lazımdır," diyerek Mansur'un deftere yazılabileceğini söyledi. Mansur durumunun nazik olduğunu, ölüm tehlikesi altında bulunduğunu söyleyince,

"Tasalanmayasın. Seni de deftere yazar hünkârımıza arz ederiz. Ferman vereceği muhakkak, kendini de ayaktaşlarımızdan say!" karşılığını aldı. Mansur kayd-ı hayatta diretince Ahmed Ağa bir nameye Mansur'un bizzat kendi koruması altında tutulduğunu, nefer olmaya yarar kimse olduğunu yazıp eline tutuşturdu. Mansur bu nameyi muskasının içine sıkıştırıp muskayı sıkıca bağladıktan sonra yeniden Galata'nın yolunu tuttu.

Panayot'un meyhanesine gelir gelmez sağa sola bakmadan doğruca mahzendeki haritalı odaya geçti. Arap Aziz, Hagop ve Panayot sessiz sedasız bekleşiyorlardı. Mansur odaya girer girmez her birine baktı. "Şehre, Kara Davut'un emanetine sahip çıkmaya karar verdim. Esaslı bir cenge gireceğiz. Kim benimle bilmek isterim. Beni az çok tanıdınız, ecinniler meselesini birlikte hallettik. Lakin ben daha dün geldim Şaban Ağa'mın kapısına girdim, yeniyetme görüp yanımda durmak istemeyebilirsiniz, bunu anlarım. O yüzden yollarımız ayrılacaksa şimdi ayrılsın..."

Hiçbirinden ses çıkmayınca Mansur kendisine biat edildiğini anlayarak konuşmasına devam etti: "Benimle iseniz hepinizi yanımda görmek isterim. Şehrin yeni bilek sahipleri olarak çıkmanızın zamanı gelmiştir. Madem ağamızın kanını akıttılar, raconu, besayı çiğnediler, biz de onları çiğneyeceğiz! Şaban Ağamız artık başımızda olmadığından üzerimize geleceklerdir. Kendilerince nam kazanmak isteyen yeni yetmeler de cabası. O yüzden sağlam durmamız lazım. Siyavuş'un çetesi için yapılacak belli. Siz adam toplayıp mekânlarınızı tutun! Ya gece ya sabaha baskına geleceklerdir! Siyavuş'un çetesi kalabalık. Kahvehaneyi ve meyhaneyi tutabilirsek, buralardan yüz geri edilirlerse rezil olurlar cümle âleme!"

Arap Aziz: "Ben gider hemşehrilerimden, Araplardan adam toplarım. Sonra Zincir Ağa'nın eski ayakdaşlarından kahve açan birkaçının çıraklarını, kalfalarını, Tophane kopuklarının bir kısmını ardıma takarım!"

Hagop mağrur bir ifadeyle: "Ka ben de Pera rıhtımlarının Ermeni hamallarını hep tanoorum!"

Panayot söze girdi: "Ondan kolay ne var vre? Ben bizim Arnavut'la bes-alti ayakdasini, meyhaneye gelip giden sergerdelerden bazisini toplarim. Birkaç Rum külhanisi de tanirim, onlar da gelir... Gelirler ama..." Bir anda Galatalı'ya dönüp baktılar hep birden. "İki günde üs zorbaz, kabadayi katledildi. Devlet bu isin pesini bırakmaz endaksi! Tek korkum budur. Yoksa ben bile meyhaneziliği bırakip zorbaz oldu isem yansin Kostantiniyye vre!"

Mansur gürledi: "Aziz, adam toplayıp kahvehaneyi zapt edebilir misin?"

Aziz karşılık verdi: "Gelmeden tarassut altında tutardım. Siyavuş'un kopuklarından üç kişi duruyor sadece. Haklarız biiznillah!"

Panayot da atıldı: "Ben de gidip toplarim bizimkileri..."

"Tamamdır. Hagop benimle geliyor. Gazamız mübarek olsun!"

Mansur ile Hagop, Galata Kulesi'ne ulaştıklarında karanlığın perdesinden istifade ile uzaktan uzağa Siyavuş'un burcunu ve burcun önünde sinilerde yiyip içen zorbazların adamlarını seyrettiler. Adamların mühim bir kısmının ziyafete daldığına kanaat getirince harekete geçtiler. Sur kapıları kapanmış olduğundan kapıyı bekleyen yeniçerilere Şaban Ağa'nın namını hatırlatıp dışarı çıkabildiler.

Hagop'un evvelden hendeğe gizlediği muhasaralara mahsus uzun merdiveni çıkarıp Siyavuş'un burcuna dışarıdan yasladılar. Hagop merdiveni tutarken Mansur çevik adımlarla merdivene tırmanıp burcun tepesine çıktı. Bu denli yükseğe çıkmaktan etkilenmemişti, ağabeyiyle sur dışında avlandıkları vakitlerden ağaç tepesine çıkmaya alışkındı. Dikkatlice eğilerek tekrardan zorbazların adamlarına baktı.

Ardından burcun tepesindeki kapağı yoklayarak açmaya ça-

lıştı. Kalın bir urgan ile alelacele bağlanmış kapağı açmayı başarınca burcun içine girmeye muvaffak oldu. Gözleri karanlığa alışınca usulca taş merdivenden indi. Çift kat bir döşeğin serili olduğu, süslü elbise, avadanlık gibi türlü eşya bulunan bu yerin Siyavuş'un kaldığı yer olduğu belliydi. Aşağıdan kalabalığın sesi geliyordu. Dikkatli adımlarla bir başka taş merdivenden indi lakin karanlıkta kalmaya dikkat etti.

Siyavuş, Rumelili ağalar misali nakışlı elbiselere bürünmüş, Kara Emre ve Çamur hariç diğer zorbazlarla kafa kafaya vermiş ziyafet sofrasının başında caka satmaktaydı. Mansur hırsından yumruklarını sıkarak bir Siyavuş'a bir diğer zorbazlara bakarken bir anda burcun kapısı dikkatini çekti. Ardına üçer tahta yerleştirilmiş, fazladan üç kilit eklenmiş, üstüne bir de zincirler vurulmuştu. Kendi kendine söylendi: "Ya Şaban Ağa yaşarken korkusundan yaptırdı, huy etti. Yahut aklı sıra zorbazlara emin olduğunu göstermek ister!" O anda kapının böyle oluşundan bir güven duydu. Dışarıdan top atılsa kırılmazdı neticede...

Bir anda dehşetli bir nara koyuverip merdivenlerden ziyafet sofrasının başına doğru sıçradı. Zorbazlar şaşkın bakışlarla geleni anlamaya çalışırlarken kaçın kurası Siyavuş ejderha gibi çöreklendiği yerden doğrulup Mansur'un önüne dikildi. "Destursuz haneye girilir mi?"

Mansur yumruklarını beline dayayıp ondan daha mağrur bir ifadeyle diklendi: "Domuz ağılına girerken destur çekmeye ne hacet? Senin defterini dürmeye geldim!"

Siyavuş önce kapıyı sonra zorbazları gösterdi. "Birbirimize besa verdik, silahları dışarı koyduk. Kapıya kilit vurduk, sofraya oturduk. Sen bu kadar silahsızın arasına silahla atılırsın ya bu erkeklik midir?"

Mansur'un gözünü kan bürümüştü. "Erkekliği öğretmek sana mı kaldı bre kancık! Yaralı adam vurursun, sürü gezersin. Ama âleme nam olsun, istediğin gibi olsun!" diyerek belindeki bıçağı

çıkarıp sinilerden tahta olanın tam ortasına fırlattı. Bıçak salhanede kaldığı vakitlerde öğrendiği gibi tahtaya saplanıverince gürledi: "Bıçak orada. Yumruk yumruğa geleceğiz. Kim kimi alaşağı ederse..."

Bu sözü duyan Siyavuş, Mansur'un suratına okkalı bir yumruk savurdu. Mansur'un geri sıçramasıyla boşluğa düşer düşmez hemen toparlanıp bir yumruk daha savurup Mansur'un elmacık kemiğine indirdi. Mansur yumruğun şiddetiyle sendeleyerek merdivenlere doğru geriledi. Siyavuş kaplan misali atikti lakin Mansur henüz gençti ve daha takatini harcamamıştı. Gaddar'a doğru yumruğunu bir kere daha sallayıp boşluğa düşer düşmez Siyavuş fırsatını kaçırmayarak hem karnına hem de suratına yumruğu patlattı.

Mansur merdivene doğru yıkılırken Siyavuş kesik kesik solumasına aldırmayarak okkalı bir sille daha aşk edip Mansur'u ağzı yüzü kan içinde iki büklüm bıraktı. Birkaç tokat daha atmakla siniye saplı bıçağı almak arasında tereddüt edip soluk almaya çalıştığı esnada Yedikuleli iki büklümken bir anda cıda misali atılıp kafasıyla Siyavuş'un karnına tosladı.

Siyavuş, soluğu kesilerek duraksayınca Mansur yakasına yapışıp suratına bir elinin düzüyle, bir tersiyle art arda silleler aşk etmeye başladı. Siyavuş'un nefesi yerine gelse de Mansur'un kendisini yere yapıştırıp suratını dövülmüş et parçasına çevirmesine mani olamıyordu. En son Yedikuleli elini tamamen havaya kaldırıp sertçe suratına indirdiğinde Siyavuş kırılan burnunun acısıyla korkunç bir çığlık koyuverdi. Mansur üstünden kalkıp sinide saplı bıçağı çekip üstüne vardığı sıra yalvarmak istediyse de takat bulamadı.

Yedikuleli, salhanede göre göre öğrendiği şekilde Siyavuş'un üzerine çöküp hayvan boğazlar gibi bağırta bağırta karnını yarmaya başladı. Canhıraş çığlıklar dışarıya aksettiğinden zorbazların adamları beyhude yere kapıyı yumruklarla tekmelerle açmaya, kilitleri kırmaya çalışıyorlardı. Siyavuş'un sağa sola kan sıçrata

sıçrata böğürüp can çekişme seslerine, kapıdan gelen gürültüler karışıyordu. Bir tek bu vahşeti sessiz sedasız seyreden zorbazlarda ses yoktu, bir de kan bürümüş gözleriyle zerre soluk almadan Gaddar'ı doğrayıp parçalayan Mansur'da. En son Siyavuş'un kıpırtıları azalıp da sesi gibi kesilir gibi olunca Mansur bu sefer bıçağı boğazına dayadı, Gaddar'ın boğazından yükselen son ses hırıltıya dönüşmüştü.

Kesik başı ziyafet sofrasının tam ortasına fırlatan Mansur, bıçağının üstündeki kanları Siyavuş'un elbisesinin görece kan sıçramamış kısımlarına sürterek temizleyip zorbazlara baktı:

"Elini eteğini öptüğünüz, önünde kabadayı diye eğildiğiniz Siyavuş bu mu be! Kapısının ardına kırk kilit koydurmuş adamdan zorbaz mı olur? Böylc gcbcrcccği bclliymiş, cccli oldu bu kırk kilit işte!"

Bıçağını kuşağına soktuktan sonra kapının gürültülerine ve Sarı Azeb'in dışarıdan bağırtılarına kulak asmadan zorbazlara konuşmaya devam etti: "Gayrı benim payım belli! Ben Kara Davut'un emanetini gerektiği gibi taşıyacağım. Saltanatınıza ilişmem, eskiden olduğunuz gibi sizindir. Sizin mıntıkanıza bir ilişen olursa zaten karşısında ilk beni bulur. Gavat Siyavuş raconu çiğnedi, cezasını ödedi! Ağamın öğüdü sizlerle iş tutmaktı yine bu devam edecektir. Haydi selametle..." der demez merdivenlerden yukarıya fırladı.

Adım sesleri yukarıda işitilmez olurken ayağa fırlayan birkaç zorbaz güç bela anahtarları üstünde kapının kilitlerini açıp zincirleri ve tahtaları çıkarır çıkarmaz içeriye Sarı Azeb ile adamları doluştu. Yerde yatan şeyi ilk başta tanıyamayan Azeb, o kadar zorbazın arasında Siyavuş'u göremeyince meseleyi anladı. Üstündeki kanlı giysileri tanıyıp öfkesinden ancak kendine gelince zorbazların "Şaban'ın kapısındaki köpek, yukarıya kaçtı, Şaban'ın yeniyetmesi hakladı," diye söyleşmeleriyle adamlarını peşinden gönderdi. "Tutun getirin bana o iti!"

Adamlar yukarıya çıktıkları esnada Mansur'un açık kapaktan çoktan çıkmış olduğunu görerek burcun tepesine baktılar. Mansur'u merdivenden inerken görüp aşağıya seslendiler: "Merdivenle çıkmış! Surların dışında!"

Bu sözü duyar duymaz bir düzine adam Azeb'in emriyle Galata Kulesi'ne doğru koşturdular. Merdivenden inen Mansur, Hagop'a dönerek alelacele gidip adamları toplayıp emin bir yerde beklemesini, kendisinin de bir süre saklanacağını söyleyip Tatavla istikametine doğru koştu. O sırada Topal Hagop sur kapısının oradan yükselen arbede seslerini işitince surlardan öbür tarafa bambaşka bir yöne doğru kısmi topallığının el verdiği ölçüde adımlarını hızlandırdı.

Kapıdaki yeniçerileri ürkütüp zorla sur kapısını açtırıp dışarı fırlayan Sarı Azeb, uzaktan uzağa koşan Topal'ı görünce haykırdı: "Şaban'ın topalıdır bu! Tutun yakalayın! Köpeğin yerini yurdunu bilse bilse na bu bilir koşun!"

Bu hengâme esnasında diğer zorbazlar kanın kokusunu alarak çoktan ayaklanmış, silahlarını kuşaklarına takıp adamlarıyla birlikte o mıntıkadan uzaklaşmaya başlamışlardı. Stavro'nun yanı sıra yürüyen Haim söylendi: "Ben sana dedim oğlanin yözü yöz değil diye beni dinlemedin Dalyanci Aga!"

Stavro ellerini birbirine şaklattı. "Ben ne bileyim vre tepeden gelip Siyavus'u hakliyazağini? Hanginiz akil ederdi? Razona razon koydu gitti..."

Gerilerden Fırıncı'nın sesi duyuldu: "Kara Şaban ölmeden evvel, 'Siyavuş diye biri artık yok. Kovdum şehirden. Eğer bir daha bu şehirde sabah ezanını işitirse duyacağı son sabah ezanı olacaktır,' demişti. Üstüne Divane Murad'ın kanı da benden sorulacak demiş, Siyavuş'u ben bizzat haklayacağım demiş. Kendi öldü ama yetiştirmesi sözünü de raconunu da besasını da yerde bırakmadı. Siyavuş son sabah ezanını duyduktan sonra cartayı çekti. Hem de Divane Murad'ın kabre girdiği günün gecesi, söz

verdiği gibi. Ağasının da kabre girdiği gün... Harbi delikanlı imiş..."

Haim öfkeyle karşılık verdi: "Yeniyetme övmenin zamanidir? Sarı Azeb'in halini hiç beğenmedim! İki günde üç zorbaz öldürüldü, devlet tepemize çökmez ise iyidir! Bizim ne halt yiyeceğimiz bellidir?"

Stavro'nun cevabı dünden hazırdı: "Kostantiniyye'de bir harp basladi gayri. Netizesi ne olur bilmem. Harp demek kan demek ölüm demek. Ölmeye niyetiniz var ise düsün Yedikuleli'nin pesine! Bu kan mahallelerinize sokaklariniza değmessin istiyor iseniz karismayazaksiniz."

Giovanni fırsatı kaçırmayarak Stavro'ya arka çıktı: "Doğru der Stavro. Eğer bu harp akıl işi olsa Karagümrüklüler işi bu yeniyetmeye bırakmazdı. Koca Kara Emre bile doğrudan müdahil olmaya çekinip Yedikuleli'nin sırtını sıvazladığına göre..."

Haim de inceden Stavro'dan yana çark etmeye başlamıştı. "O da bir yerde hakli canim. Muvazene eskisi gibi kalsin, bozulmasin istiyor. Kara Davut emaneti diye tutturmasi bu yüzden, yeni nizama ayak uydurcak değil a? En âlâsı alırsın Yedikuleli Tatar'i koyarsın Kara Şaban'ın yerine, hem doğrudan da destek olduğun için kendi işini de yaptirirsin arada."

Stavro herkesin kendisinden yana olduğunu görünce hakiki niyetini ifşa etti: "Ama o bile bu harbin netizesi ne olur bilemez. Artik kan gövdeyi götürezek. Ortalik sakinlestiğinde ayakta kalan da bas olazak mevzu bundan ibaret. Kimse bas olmaya niyetlenmez Yedikuleli ile Sari harizinde. Biri ötekini götürezek!"

Bu esnada Tophane'den elini ayağını kestiren Çamur'a öteden beri diş bileyen Giovanni, hasmını tepelemeye bir fırsat bulmuş gibiydi. "Peki ya Çamur? Giderayak Kara Şaban'a postasını da koydu? O baş olmak istemez mi?"

Haim, Giovanni'ye tehditkâr bir ifadeyle baktı. "Sen artik

unutasin Çamur'u, şu sıra pek bulaşmasan daha iyidir. Bizzat Sadrazam baş olacak demiştir."

Stavro güldü. "Sana eksik söylemis sadrazam. Camur dediğin nereye bas olazak?"

İleride kendi mıntıkasına el atmasından çekinen Laz Ali, aralarındaki hasımlığa rağmen Giovanni'ye arka çıktı. "Arkasunda Sadrazam'in oldiği ayan beyan duyuldi. Bizzat muhafaza edeyi. Ona kim değebilur artuk, daha da pervasızlaşur."

Stavro gürledi: "Camur korkağin teki endaksi? Kendi mintikasına kimseyi sokmaz ama baskasina bulasmayi zesaret edemez. Yürek meselesi bu Ali Reis! Adam korkak olduktan sonra elinde padisah fermani olsa da bir halt edemez. Rahmetli Saban Aga kendisinin sirtinin sivazlanmasini iyi değerlendirdi ama Camur'da o istida yoktur. Zaten posta koymusluğu falan da yok Haim'in dedigine bakılır ise. Saban Aga evini basinza vezir kapulari sürükleyip sikarmislar sadrazamin huzuruna. Yoksa Saban alazakti zanini. Sadrazam niye arka sikar bilmem ama korkaktir Camur. Kavganin asil taraflari belli iste. Sari ile Yedikuleli..."

Onnik, daha ilerisi için tasalanmaktaydı: "İyi de bizim hakkımız ne vaziyette oloor?"

Stavro'nun ona da bir cevabı vardı ki Onnik'in bunu aslında hasmı Çağanoz Kevork'a karşı vaziyet almak için sorduğunu biliyordu: "Hangimiz hangimize üstün gelebiliriz? Tas yerinde agirdir derler. Biz ayakta kalana biat edip isimizi görmeye bakazağiz. Yarin sehirde kan gövdeyi götürezek, ya kadi sopasindan ya kabadayi biçağindan vre..."

Giovanni araya girdi: "Kadı sopa gösterecekse biz çok ortalıkta görünmeyelim. Kimse evine gitmesin, bizim gemiye binip havayı koklayalım. Eğer iş birisinden birinin temizlenmesiyle çözülürse çıkar biat ederiz. Yok, kadı efendi falakasını duvardan indirecekse tez vakitte demir alır açılır gideriz bir süre."

Stavro: "Ela vre Giovanni! Yasayasin. Tam benim kafadasin!"

Bu zorbaz takımının acayipliğiydi ki birbirlerine güvenmeyip sürekli ölümlerini kollasalar da belki de bu güvensizlikten hep bir arada olmaya, yekdiğerini gözden yitirmemeye gayret ederlerdi.

Onlar böyle tıngır mıngır inerlerken Galata rıhtımına, Sarı Azeb'in adamları ile Topal Hagop arasında kıyasıya bir kovalamaca peyda olmuştu. Hagop hafif aksayan adımlarına rağmen yolunu sur dışından Kasımpaşa tarafına doğru çevirmiş, ara sokaklara saparaktan adamlarla arasını hayli açmıştı. Lakin Sarı Azeb öfkesinden "Kaçırırsanız onu değil sizi yatırır keserim!" diye tehdit edince, adamlardan birkaçı nefeslerini tutup tulumba taşıyan yeniçeri neferleri misali rüzgâr gibi esip geçmişti. Topal Hagop'u bir çıkmaz sokakta kıstırdıkları vakit hiçbirinde takat kalmamıştı. Herkes yere çömelmiş soluklanırken bir tek Sarı Azeb alıcı kuş gibi sokağın başında dikilmişti. Sesi sokaklarda çınladı:

"Yeniyetmenin yerini söylersen canını bağışlarım!"

Hagop, "Bilmoorum! Ka bilsem de söylemem! Gel de söylet!" diyerek kuşağından bıçağını çekti. Sarı Azeb'in suratında kıyıcı bir ifade peyda oldu. Adamlarına dönerek, "Çıkarın piştovlarınızı!" diye gürledi.

Karanlıkta namluları meşaleler altında parlayan yedi piştov kuşaklardan çıkarak Topal'a döndü. Hagop sırıttı. "Bıçaklı bir adamı barut ilen mi hakloorsunuz?"

Sarı Azeb yüzünde zerre merhamet emaresi görünmeksizin kendi piştovunu da çıkarıp ona doğrulttu. "Kadı gelir madı gelir diye patlatmaktan imtina edeni ben mıhlarım! Racona uymaz, eli bıçaklıyı vuramam diyeni ben vururum! Delik deşik edin!"

Kimi aynı anda kimi art arda sekiz piştov karanlıkta gürleyerek ejderha misali namlularından duman saçarken Topal Hagop bedenine saplanan misketlerle ardındaki duvarın dibine yığılıp kaldı. Şehrin barutla haklanmış ne ilk ne de son külhanisi olarak o da bu dünyadan geçip gitmişti. Kanları sokağa yayılırken Sarı

Azeb de adamlarını sokaklara saçmaya niyetlendi. "Yedikuleli'yi bulun getirin! Leşini yahut dirisini getireni hazineye boğacağım yemin olsun!" Lakin emri boğazında tıkandı kaldı.

O civardan olup da Kara Şaban'ı ve bilhassa has adamı Topal Hagop'u tanımayan yoktu. Hagop'un bağırtısının akabinde patlayan barut sesleriyle evlerinden fırlayan ahalinin, ilk önce hangisinin hamlesiyle bilinmez, "Hagop'a kıymışlar!" sesinin çınlamasıyla birlikte: "Kansızlar!", "Ciğersizler!" ile başlayıp galiz küfürler eşliğinde evlerinden döküldüğüne tanık oldular. Hırsız uğursuz için kapı diplerinde sakladıkları sopaları, baltaları, bıçakları kapıp öfkeli bağırışlarla Sarı Azeb takımına doğru koşturmaktalardı ki o devirde görülmüş şey değildi.

Delikli demirlerinin dumanı dağılmadan sağdan soldan insanlar dökülmeye başlamış, adeta bütün Kostantiniyye can alma maksadıyla kıyama gelmişti. Kara Şaban her ne kadar zorbaz da olsa belli bir hak hukuk gözettiğinden ve esnafından başıbozuğuna herkes adaletinden emin olduğundan onun hatırasına vefasını böyle göstermişti.

Sarı Azeb ve kopukları sırt sırta verip ellerindeki pîştovları beyhude yere kalabalığa doğrultarak umutsuz bir savunmaya giriştilerse de ahalinin sopa ve yumruk darbelerinden kendilerini kurtamadılar. Tekmelerin, yumrukların, sopaların inip kalktığı o boğuşmanın haberi sokakta kol gezen asesler ve bekçiler aracılığıyla Galata kadısının evine kadar aksedince, kadı efendi entarisinin üzerine alelacele kerrakesini geçirip elde sopa adamlarıyla hadisenin vuku bulduğu yere koşturdu. Ferman tanımaz, öfkesi dönmez kalabalığın elinde sıfatları hercümerç olmuş rezilleri güç bela fark eden kadının adamları, kâh sopayla kâh falakayla korkutarak onları ahalinin ellerinden kurtarmışlardı. Sarı Azeb'in adamları kadının evinin avlusuna götürülürlerken bu sefer de adalet elinden kötek yemekteydi.

O esnada Yedikuleli Mansur, Tatavla tarafına doğru koşturmuş

ahırların olduğu yere varınca bir süre soluklanmıştı. Nefesi yerine gelince uzakta sökün eden bir fenerin ışıltısıyla kimseye görünmemek adına ahırlardan birinin çatısına çıkarak kendisine gündüz vakti o kadının tarif ettiği iki katlı evlerin sırasının başına yöneldi.

Şansına çatıda denk geldiği bir merdiven yardımıyla birleşik çatıların tepesine çıkarak merdiveni de yanına aldı. Sokaktan gelen adım gürültülerini dinleyerek, evlerin cumbalarına gizli gizli bakınarak yürüyordu. Tam karşı sırada gerçekten de bir cumbanın kafesinin açık olduğunu ve pembe bir feracenin asılı olduğunu gördü. Yanılmamak adına diğer cumbalara da bakınıp bu halde olan başka bir cumba görmeyince merdiveni dikkatlice karşı çatıya yerleştirdi. Cambaz misali sık adımlarla hızla karşıya geçip dikkatlice sarkarak cumbadan içeriye atladı.

Doğrulduğu vakit kör bir kandilin ışığında, duvar dibinde bir döşekte saçı başı açık bir kadının uzanmış olduğunu fark etti. Kadın içeri gireni görür görmez yattığı yerden doğrulduğunda Mansur şaşkınlıktan neredeyse küçük dilini yutacaktı. Kendisini mezarlıkta çağıran kadın, daha önce Tatavla tarafında gördüğü o adını sanını bilmediği afetti! Kandilin loş ışığında kuzgunî saçlarının akça tenine saçılmış zülüflerinden yansıyan tuhaf ışıltı yeniden Mansur'un kalbini çelmişti.

Dilber yine o şehvetli gülümsemesini takınıp, "Geleceğini bilirdim!" diyerek ayağa kalktı. Mansur adı meçhul aşüftenin incecik ayak bileklerini ve salınışını fark edince soluğu kesilmiş bir halde hiçbir şey söyleyemeden seyre koyuldu. Tam o esnada dışarıdan koşturmakta olan iki kişinin ayak sesi duyulunca Mansur cumbanın kenarına eğilip sokağa baktı. Koşturanlar kendi aralarında konuşuyorlardı: "Yedikuleli mi ne karın ağrısıysa gelir mi ki buraya? Hem koca Siyavuş Ağa'yı hakla hem de aşüftelerin koynuna gir, olacak iş midir?"

Mansur, afete hovarda bir sırıtışla bakarak, "Beni arıyorlar..." deyiverdi.

Aşüfte, Mansur'u ellerinden tutup kendine çekerken güldü. "O gün de rıhtım kopuklarıyla kavga etmiştin. Hiç gürültüsüz patırtısız işin olmaz mı senin?"

Mansur kuzgunî saçlı dilbere sarılarak bir anda ciddileşti. "Ağamın öcünü aldım!"

Aşüfte de ciddileşmişti. "Senin ne kıratta bir yiğit olduğun daha ilk gördüğüm günden belliydi zaten. İsteyen istediği kadar arasın ben saklarım seni buracıkta..." diyerek o da Mansur'a sarıldı. Mansur tam onu öpecekken bir an duraksadı. "Senin adını sanını bilmemek içimi kemirip durdu. Seni bir daha bulamam diye korkardım!" deyiverdi.

Aşüfte gülerek, "Kuzgunî derler bana!" deyip Mansur'u öpmeye başladı. Döşeğe uzanıp "Daracık sokakları duman bürüdü/ Külhan da beyler kızları aldı sürüdü/Sürüden ayrılan sürmeli koyun/Yataklar serdiydim gel yârim soyun"* türküsü misali birbirlerinin oldular.

Mansur bir anlığına gözlerini açtığında vakti de mekânını da şaşırdığını fark etti. Hava inceden aydınlanmaya başlamış, uzaktan uzağa horoz ötüşleri göğü doldurur olmuştu. Koynunda sızdığını varsaydığı Kuzgunî'yi yanında göremeyince içini bir korku kapladı. Yattığı yerden tamamen doğrulup etrafına bakınca pencere pervazındaki ferace dahil Kuzgunî'ye dair hiçbir emarenin olmamasına içi sıkıldı. Kalkıp bulunduğu haneyi arayacaktı lakin üzerine öyle bir yorgunluk çökmüştü ki gerisingeri devrildi. Gözlerinin kapandığı esnada sokaktan bazı gürültüler patırtılar gelmeye başladı. Uzaktaki evlerin kapıları gürültüyle açılıyor, kadınların bağırışları, birtakım adamların naraları işitiliyordu. İlkin umursamadı, lakin "Galata kadısı yaman geldi! Tüyelim imanım!" diye bir söz işitince korkuyla toparlandı.

Meğer Galata kadısı dahil birçok kimse üst üste bu kadar ci-

* Kurgu icabı dahil edilmiştir o döneme uzanıp uzanmadığı elbette meçhuldür.

nayet vakasının olmasından mülhem bizzat padişahtan "Gereği yapıla!" emri geldiğinden zaten diken üstünde oturmaktaydı. Azeb ve adamlarının tüfenkli cinayetinin ardından ahalinin sopalarla bıçaklarla üzerlerine hücum edip arbede çıkmasıyla kadılar da harekete geçmişlerdi. Mansur'un Siyavuş'u hakladığı, kadı neferlerinin sokakta ahalinin hışmından güç bela kurtardıkları Azeb'in kopuklarından birinin konuşturulmasıyla öğrenilince kadı emrindeki adamlarla pür silah olup bu vakte kadar "görme bizi bahşişi" ile ilişmedikleri fena evlere dahil girilmesini, zanlıların bir an önce yakalanmasını emretmişti.

İşte Galata kadısının gönderdiği kollardan biri Tatavla'da evlere tek tek bakarken Mansur'un olduğu haneye de o esnada girilmiş, kendilerine verilen eşkâle uyduğundan o da yaka paça tutularak Tersane Zindanı'na götürülmüştü. Tabii ondan evvel daha gece vakti, yine kendilerine gelen ihbarla çoğu zorbazın Galata'da Giovanni'nin gemisinde olduğunu öğrenince orayı da basıp alayını Tersane Zindanı'na yaka paça götürmüşlerdi. Bir tek bulamadıkları zorbaz Kara Emre için İstanbul Kadısı'na haber salınmış, sadrazam paşadan gelen "Çamur ve Haim nam kimesnelere ilişmeyin" emrine binaen Tophane tarafına da uğramamışlardı.

Sarı Azeb kadının falakasında can havliyle, "Ben bu işleri tek yapmadım, Anasız nam rezilin de eli vardır!" deyince Bokluca Hamamı'nda yaralı yatan Anasız da adamlarının kadının askerleriyle cansiperane dövüşmesine rağmen paçayı ele vermişti. Onlar da diğer zorbazlar gibi Tersane Zindanı'nı boylamışlardı. Tatavla'da hovarda koynunda yakalanan aşüfteler de Baba Cafer Zindanı'na atılmıştı. Böylece sabaha kadar esen fırtına zorbazları aşüfteleri bir bir tutmuş, sağanaktan kurtulabilenler, dehlizlere, mezarlıklara, sur dışındaki koruluklara can atarak saklananlar olmuştu.

Mansur, Galata zindanının bir hücresine kendisinin yakalan-

dığı evde bulunan aşüftelerin mahkeme maksadıyla getirildiğini demir kafes ardında gördüğü esnada pembe feracesini anımsadığı Kuzguni'ye bakınmıştı ama yoktu. Sekiz kadının da vücutları Kuzguni'den ziyadece uzun yahut kısa olduğundan onun bunların içerisinde olmadığına hükmetmişti. Belki kaçmıştı, belki de peri kızları gibi vuslatın ardından sırra kadem basmıştı. Yahut Allah'ın, kıydığı canlara ve işlediği günahlara karşılık ceza kavlinden gösterdiği bir rüyaydı. Vuslata bir daha nail olamayacağı o güzelin suretini ömrü boyunca hatırlamakla lanetlenmiş bir bedbaht olduğuna hükmetti.

Öğle namazını müteakiben İstanbul kadısı, ardında Kara Emre ve birkaç fedaisiyle tersane zindanına gelince kimse onun böyle elini kolunu sallayarak gelişine akıl sır erdirememişti. Onlar gelince kadıların kararı ile tez vakitte mahkemeye başlanıldı. Hadiselerin asıl vuku bulduğu yer o mıntıka olduğundan mahkemenin hâkimliğini Galata kadısı yapıyordu. Mansur, Sarı Azeb ve Anasız'ın yanı sıra diğer zorbazlar ve kafesli bir kısımda birkaç uygunsuz kadın da mahkemenin görüldüğü geniş avluda yerini almıştı. Mühim bir mahkeme olduğundan halka açık bir yerde yapılabileceği halde firar ihtimali yüzünden duvarların ve kulelerin tepesinden seyreden nöbetçilerin nezaretinde, Tersane zindanının avlusunda yapılması uygun görülmüştü.

Stavro bir aralık Haim'e yanaşıp fısıldayarak sordu: "Camur niye gelmemis? Yoksam duyduğum dogrudur? Sadrazam buyrugu mu korur?"

Haim sırıttı. "Sen artik unutasin Çamur'u, şu sıra pek bulaşmasan daha iyidir. Zira Rab belasını vermiş. Yelmeden uğradım ağzi yüzü eğrilmiş, sankim incir ağacina bevlederken çarpilmiş! Nüzul inmis gibi ağzi yüzi yamuk yatayordu!"

Stavro müstehzi bir ifadeyle güldü. "Demek söylenenler dogru? Eh. O kadar efsun ile ugrasir ise olacagi o!"

Haim sağı solu kolaçan ederek fısıldadı: "Sadrazam paşami-

zin tılsımları bile koruyamamiştir kendisini. Ecinnilerini derdest ettikleri o Kirimli cadinin işidir zannederim! Eh! Sadrazama diş yeçiremedi, yitti Çamur'u çarptı!"

Zorbazlar kadıların avlunun bir ucunda görünmeleriyle sessizleşip kafalarındaki kırk tilki hesaplarına geri döndüler.

Mansur'un hemen yanında el pençe divan bekleyen, suratı ahaliden yetiği kötekle çarşamba pazarına dönmüş Sarı Azeb insanlara şöyle bir göz gezdirdikten sonra söylendi: "Herkesi buraya topladıklarına göre hüküm şimdiden belli..."

Mansur, elinden gelse elleriyle parçalayacağı hasmının böyle demesiyle şaşırdı: "O ne demek? Kadı pençesinden kurtulacağını mı zannediyorsun?"

Sarı Azeb zorbazların olduğu tarafı gösterdi: "Ne kurtulması? Aseslerden duydum, Kara Emre adamlarıyla birlikte kadıya nezaret etmiş gelirken. Hadi Çamur yok, o sadrazam paşanın kolu kanadı altında. Geri kalan cümle zorbaz burada el pençe divan."

"Eee? Ne demeye getiriyorsun?"

"Üçümüzün üstüne yıkıp her biri kenara çekilecek görürsün!"

"Bre zaten failleri biz değil miyiz? Hem racon belli, konuşmaz kimse."

"O daha fena ya! Bunların bizi fişteklemesi, bu kadar bokun çıkması hep bunların sessiz kalması yüzünden oldu. Gör bak susmaları bile racondan değil başımızı yakmak için olacak!"

"Kötek yiyince akıllandın herhalde?"

Sarı Azeb öfkeyle baktı Mansur'a. "Ben kötekle akıllandım ama sen anlaşılan siyaset edilip kellemiz uçurulduğunda akıllanacaksın!"

Mahkeme başladığında kadı kalabalığa susmalarını söyleyince Mansur ile Sarı Azeb arasındaki münakaşa da son buldu.

Galata kadısı tek tek zorbazlara aynı soruları sordu:

"Ases Ahmed'in katline dair malumatınız var mıdır? Şaban ağanın, Murad adlı şahsın, Topal Hagop adlı şahsın katline dair

malumatınız var mıdır? Süleyman Ağa'nın ölmezden evvel kahvesi cebren gasp olunmuş mudur? Süleyman Ağa'nın vefatında kasıt var mıdır? Siyavuş nam eşbehin katline dair malumatınız var mıdır?"

Zorbazların her biri görünüşte "racon" nedeniyle gerçekte ise başlarına iş almamak için hiçbir şey bilmediklerini, öldürülen kimseleri tanımaları haricinde bir bağları olmadığını söyledi. Onların susmaları ilkin Mansur'un hoşuna gitmişse de sonradan sonraya o da şüpheye düşmüştü. Sarı Azeb'in son sözleri zihninde dönüp dolaşıyordu.

Kadının, Kara Emre hariç herkese soru sorup doğrudan Anasız'a geçmesi ile iş şüpheden geçmişti. Sanki Galata kadısı Mansur ile Sarı Azeb'in ne ettiğini bilir gibi onlara sormayıp ötekilere sorarak bildiğini teyit ettirmeye çalışıyordu.

Zihni kabak çekmeyeli hayli vakit geçtiğinden açılan ancak bu sefer de uyku mahmuru misali büsbütün sersemleşmiş olan Anasız, kadının sorularını duyunca kendine gelir gibi oldu. Sanki biraz önce süklüm püklüm duran kendisi değilmiş gibi birden dikleşip mağrur bir ifadeye büründü: "Ases Ahmed Ağa'yı, Süleyman Ağa'yı, Siyavuş Ağa'yı, Topal Hagop dediğinizi kim hakladı bilmiyorum. Ama Kara Şaban'ı da Divane Murad'ı da ben hakladım!"

Sarı Azeb sırıtarak fısıldadı: "Âlemde namım yürüyecek diye hesap ediyor aklınca. Zindan yüzü görmediğinden. Oğlan kollar zebanilerin eline düşünce gelir aklı başına!"

Mansur alçak sesle hayıflandı: "Vay rezil! Kara Emre'nin hışmından da mı korkmaz bu?"

Sarı Azeb: "Ölümden öte köy yok! Bu kadar haltı itiraf ettikten sonra idamdan aşağısı sürgündür, elinden kaçarım diye düşünüyor herhalde..."

Galata kadısı hiddetle sordu: "Niye yaptın?"

Anasız bir anlığına kendisine öfkeyle bakmakta olan Kara

Emre'ye dönüp müstehzi bir bakış attıktan sonra kadıya döndü. "Yolda yürürken omzuma çarptı. Hem görmedi hem kör dedi bana. Ben de çektim hançerimi gerekeni yaptım!"

Kadı hiddetinden neredeyse elindeki diviti kıracaktı. "Ya Kara Şaban?"

"Bizim hamamın önünden pek sık geçmeye başlamıştı. Suretinden rahatsız oluyordum. Onu da hançerimle vurdum!"

Mansur susup kalmıştı. Bir anda atılıp, "İftiradır! Ağamı vurması Siyavuş eliyledir!" dese hem cinayeti hem onun cinayetini ifşa edecek, raconu besayı çiğneyecekti. O yüzden kendini tuttu. Döküldüğü bu yolun karanlığını bir kere daha görerek öfkesini içine akıttı.

Galata kadısının tam kendilerini sorguya çekeceğini zannederken Kara Emre'ye aynı soruları sorması üzerine Sarı Azeb'in yüz ifadesi değişti. "Kara Emre'de kopacak galiba iş!"

Kara Emre el pençe divan ağır ağır konuştu: "Allah bilir kadı efendi, şayet bu hadiselerle bir alakam olsa falakaya yatırsan konuşmaz idim. Biz rahmetli Şaban Ağamızdan böyle gördük neticede. Lakin Şaban Ağa aynı zamanda icap ettiğinde kolluğa, kanuna, adalete muavenet göstermeyi de belletti ki işte şimdi konuşmam bunun üzerinedir. Sultanımız dahi bu hadiselerden rahatsız olduğundan gayrı konuşmam iktiza eder. O yüzden buradaki diğer karındaşlarım hesabına, onların yerine elimi ateşe sokmaktayım. Takdir Allah'ın! Biz zorbazlar, dayılar arasında usul susmaktır. Ama padişahımız efendimiz bile bizim patırtımızdan rahatsız olmuşsa, rezillerin rezaletini ifşa etmekte beis yoktur. Hem ben Kara Davud emanetinin de bir nevi türbedarı isem, bunu söylemeye hakkım vardır: Din ve padişah yolundan sapanı karındaştan saymazız!"

Sarı Azeb'in betinin benzinin attığını Mansur ayan beyan gördü. Tükürür gibi çıktı Sarı'nın ağzından "Sattı bizi!" sözü.

Kadı: "Ne biliyorsan anlat..."

"Bu reziller zorbaz olsa kafamı kesseler konuşmaz idimi ama artık yetişir! Eşkıyanın yediği herzeyi padişahımızdan kadımızdan adaletten saklayacak değilim. Ases Ahmed'in katilini bilmiyorum. Lakin Kara Şaban, Zincir Süleyman, Siyavuş ve Topal Hagop'un ölümleri birbirine bağlıdır. Öteden beri Şaban ile Siyavuş birbirlerine hasımlık güderdi. Ases Ahmed ölünce yekdiğeri öbürünün bu cinayeti işleyip hasmının meydan okuduğunu zannetti. Siyavuş hepimize hâkim olmak istediğini açıklamış Ases Ahmed'in öldüğü sabah. Ben gitmemiştim, yerime amcaoğlum Divane Murad'ı göndermiştim tabi. Divane Murad ağzının payını verince önce Anasız'ı tutup bıçaklatmışlar, sonra da bu Azeb rezili barut ile haklamış biçareyi! Kara Şaban, zorbazları habersizce cem ettiğini öğrenince tabi şehirden kovmuş Siyavuş'u. Ama koca eşkıya durur mu? Gitmiş Şaban'ın ahbaplarından Zincir Süleyman'ı haklamış. Sekte-i kalpten ölmesine sebebiyet vermiş. Ardından yine Anasız'la gidip Şaban Ağa'yı haklamış. Dün de işte Şaban Ağa'nın kapusunda bekleyen Yedikuleli Mansur dedikleri bu delikanlı Siyavuş'u öldürmüş. Gece vakti Sarı Azeb ve adamları Mansur'u ararken Topal'a denk gelip öldürdüklerinde de size yakalandılar zaten. İşte bütün mesele budur. Eşkıyanın elinden biz dahi çektik, daha kimse çekmesin. Hüküm adaletindir!"

O esnada Stavro ancak yanındaki birkaç kişinin duyabileceği bir sesle mırıldandı kendi kendine: "Kadi efendinin ardinda salina salina gelisinden, hamam oğlaninin dahi yedigi halti korkmadan söylemesinden belliydi zaten. Meydan Kara Emre'ye kalmistir vre!" Bunu duyabilen zorbazlar, hasımlarının birbirlerine çatmasıyla ayakta kalan Kara Emre'ye, birkaç hamle ile kendilerine biat ettirecek olan dayıya hayranlıkla bakıp kafalarını salladılar.

Sarı Azeb olanca öfkesiyle Kara Emre'ye döndüğünde, adamın gözlerindeki öfke neredeyse Mansur'u bile korkuttu. Elini

kaldırıp bağırdı: "Bre zorbazım diye gezersin. Bizi siyaset ederler de padişah çerisine kazan kaldıran seni sağ mı bırakırlar? Anasız rezilini konuşturup, bizi harcatıp kendin Kara Davud emanetine çökeceksin demek! Ağzı gevşek adam bozuntusu!"

Daha kadı ağzını bile açamadan Kara Emre karşılık verdi: "Tüfenkendazlıkla sırtından adam vurup, bıçak bıçağa gelmeye korkarsın. Adamlık sana mı kaldı deyyus?"

O kısacık anda daha kadı müdahale edemeden, bekçiler asesler araya giremeden Sarı Azeb aniden Kara Emre'nin olduğu yere doğru sıçradı. Aralarındaki birkaç adımı hızla geçip üzerine atılacağı sıra aseslerden biri elinde sopasıyla önüne geçti. Azeb adamın elinden sopayı kapıp kenara iteledikten sonra Kara Emre'ye savurdu. Saldırının şaşkınlığını atlatan asesler sopa hedefini bulmadan Sarı Azeb'in başına üşüşüp vurmaya başladılar. Mansur her ne kadar hasmı olsa da birden fazla darbenin altında eğilip kalan Azeb'in o halini kaldıramadı. Hançeresini parçalarcasına boğazından çıkan nara Tersane Zindanı'nın avlusunu çınlatıp kadının öfkeli haykırışına karışırken kendisini aseslerin ortasına fırlatıverdi. Bir-iki asese yumruğunu sillesini denk getirebilse de o da vücuduna inen darbelerle Sarı Azeb gibi iki büklüm yere çöktü.

Mahkemedeki hengâmeyi Galata kadısının tehditlerinden ziyade bir anda avluya giren pür silah yirmi kadar yeniçerinin mevcudiyeti kesti. Yeniçeriler nizami bir şekilde dizilip durunca ister istemez asesler de dayak faslına son verdi. Yeniçerilerden biri sıradan ayrılıp kadının huzuruna çıkıp önüne bir kâğıt parçası bırakıp el pençe divan durdu. Galata Kadısı yeniçerilere baktıktan sonra kâğıt parçasını okuyunca yerde yatmakta olan Mansur ile Azeb'e dönüp tükürdü:

"Tüh ervahınıza reziller! Ahalinin ırzını namusunu size emanet etsinler, din ü devlet uğruna yeniçerilik edeceğinize haramilik edin! Sizin mahkemeniz gayrı yeniçeri ağasıyla. Götürün bu rezilleri!"

Yeniçerilerden birkaçı Mansur ile Sarı Azeb'in kollarından tutarak güç bela yerden kaldırıp karga tulumba Tersane Zindanı'ndan çıkardılar. Üç ayrı kayığa dağılan yeniçerilerle birlikte Haliç'i aşıp yine yeniçerilerin kolları arasında Ağa Kapusu'na getirildiler. Ellerine yüzlerine su vurup kendilerine gelir gelmez Yeniçeri Ağası'nın hazır beklediği alelacele bir mahkemeye çıkarıldılar.

Semiz Ahmed Ağa hükmü tez verdi: "Marifetlerinizi söylediler. Maşallah yemediğiniz herze kalmamış! Gaddar Siyavuş'u da iyi bilirim. Kara Şaban'ı da... Lakin bu sefinenin reisi benim! Ben ne dersem onu emir bileceksiniz. Burada besa benim, racon da benim dediğimdir! Sizi siyaset etmek istersem bir emrime bakar! Dua edin ki Şaban Ağa ile de Siyavuş ile de bir hukukum vardı. Aksi olsa zaten evvelce senin, sonra da geçen gün Mansur'un yeniçeri yazılmasına müsaade etmezdim. Sizin gibi eşkıya mukallitlerinin burada kalması sıkıntılı olur, rahat durmayıp kadı kapusuna düşersiniz yine! Bu yüzden tedib maksadı ile sizi Silistre'de ikamete memur ediyorum. Birbirinize kininizi kenara bırakıp küffara kin duyacaksınız. Ayakdaşlarınızla birlikte yola revan olana değin bir odada hapsedileceksiniz."

Yeniçeri ağasının huzurunu terk ettikleri esnada Sarı Azeb yeniçerilerden birine sordu:

"Benim bildiğim Silistre hudut değil, niye küffara kin duyacaksınız dedi ağamız?"

"Yukarısı Eflak, Boğdan voyvodalarının mıntıkası. Onlar rahat dursa, Tuna'nın şakileri, ötekiler durulsa Yedisan'dan kopup gelen Tatar çeteleri rahat durmaz diye duydum..."

Mansur ile Sarı Azeb mahkeme ardından götürüldükleri odada bir müddet sızıp kaldılar. Mansur rüyasında Kuzgunî'nin peşinden koşup durdu. Bir ara Şaban Ağa'yı gördü, ölmemiş gibi Galata Kulesi'nin tepesine çıkıp saz takımı eşliğinde demlendiler. Ardından Şaban Ağa bir anda kanlar içerisinde kalıp kulenin tepesinden atladı, Mansur da peşinden atladı. Gecenin içine

düşerken, gecenin Kuzgunî'nin siyah saçlarına, büklüm büklüm zülüflerine dönüştüğünü gördü. Zülüfler yılan misali vücuduna sarılıp kendisini boğduğu vakit korkuyla yerinden sıçradı. Uyanır uyanmaz ilk düşüncesi Şaban Ağa'nın durumunu öğrenmek olduysa da öldüğünü hatırlayarak rüyasına şaştı. Şaban Ağa ile dünya gözüyle kadeh tokuşturamayışına hayıflandı.

Olduğu yerde doğrulan Mansur etrafına bakındı. Sarı Azeb onun sıçrayışı karşısında hiçbir tepki vermeden oturduğu yerden tavanı seyretmekteydi. Ortalık kör bir kandil ışığı haricinde karanlıktı, vakti hiçbiri kestiremiyordu. İki düşman yan yanaydı ama ne için birbirlerinin gırtlaklarına sarılmadıkları meçhuldü. Birbirlerini umursamıyor gibilerdi.

Bu gece kadar ağır ve vakitsiz uzun sessizliği odanın demir kapısının açılması bozdu. Bir yeniçeri neferi tepsi üstünde iki tas çorba ile fodula ekmeği getirmişti. Tepsiyi kapının yanındaki hasır oturağın üstüne bırakıp, "Hazır durun, ayaktaşlarla rıhtıma gideceksiniz" dedikten sonra çıktı.

Mansur hiçbir şey söylemeden tepsiyi alıp tam ortalarına bıraktı. Fodlaya el sürmeden çorbayı içmeye koyuldu. Sarı Azeb fodlayı alıp ikiye böldükten sonra birini tepsiye geri koydu. Azeb bir-iki kaşıktan sonra Mansur'a baktı. "Asesler etrafımı çevirince koşup atıldın. Hasım demedin. Mert adamsın, sağ olasın..."

"Zorbazlık yolunda yeniyim ama ağam rahmetli olmadan iyi belletmişti. Lakin seninle hesabım da henüz görülmüş değil bilesin!"

"Benim de sana kinim baki! Baki ama... Yolu batsın! Gördün değil mi Kara Emre'nin konuşmasına hiçbiri ses etmedi. Şimdi o zorbaz diye gezecek, biz sürgüne!"

"O da bana kalırsa şüpheli. Bir seferinde duymuştum yeniçeriden kabahat işleyenleri boğup denize atıyorlarmış. Bizim akıbet de öyle olmasın?"

"O işi yapacak olsalar zaten ağa karar verirdi."

"Bizim ölmememizde bir iş var gibi."

"Sevinmiyor gibisin? Herhalde beni ellerinle gebertemeyecek olmana üzülüyorsundur."

"Orası ayrı ama kasttetiğim o değil. Sanki hayatta kalmamız icap ediyormuş gibi... Ölü bir mütekait yeniçerinin, yeniçerilikten tard edilmiş bir haydudun hatırına affetmedi ya ağa bizi?"

"Benim ağam haydut da senin mütekait dediğin ağan camii bahçesinde vakit geçirir beybaba mı? Belki onların hatırına belki değil. Sürgüne yollayıp orada da siyaset ettirebilirler bizi, taşrada olduğum vakitlerde denk geldim. Sadrazam paşaya dek dokunduğunuz için, yine onun müdahalesiyle rakipleri kurcalamasın diye çıkmış olabilir bu sürgün. Ölüp ölmeyeceğimiz Silistre'de yahut yolda belli olur."

"Ben ölümden değil de tüm bu olanların bir senin bir de Kara Emre'nin yanına kâr kalmasından korkuyorum."

"Hesabımız belli, bıçakla görürüz fırsat doğarsa! Ama Kara Emre... Zorbazların vaziyeti bir yana mahkemede ettikleri duyulursa eskisi kadar destek görmez. Karagümrüğü ahalisi böyle şeyleri pek kabullenemez. Kara Emre yahut biz eğer ölmez de sağ kalırsak, yolumuz da bir gün buraya düşerse ödeşiriz elbet. Tabi bizim hesabımızdan kim sağ çıkarsa! Ama inan olsun korktuğumdan demiyorum, biz Siyavuş Ağa'yla yanlış adamı haklamışız. Öteden beri bu Kara Emre'den zaten hazzetmezdik keşke onu aradan çıkarsaymışız. Neyse... Daha görecek günü var demek."

"Yahut eceli bizim elimizden olmayacak..."

"Allah korusun ama siyaset edilir isek öyle..."

Çorba ve fodula ekmeğini bitirdikten bir müddet sonra haber gelince odadan çıktılar. Vücutlarına tam uymayan ölçülerde getirilen yeniçeri urbalarını giyerlerken asıl giysilerinin ve silahlarının Silistre'de teslim edileceğini öğrenince bir ihtimal yolda sessiz sedasız siyaset edilebilecekleri ihtimalini düşünerek hayıflandılar. Ölümden çok yarım kalmış bir hesabı arkalarında

bırakıp koca şehirden böyle süklüm püklüm gidecek olmaları yüzünden müteessirdiler.

Vakit geceydi. Ağa Kapusu'ndan çıkıp Bağçe Kapusu'na ne vakit vardıklarını anlayamadılar. Sanki her adım onları ölüme yaklaştırıyordu. Bağçe Kapusu iskelelerinden birinde beraberlerindeki beş-altı yeniçeri neferi ve bir çorbacı ile birlikte bir kayığa doluşup Eminönü tarafına doğru ağır ağır kürek çektiler.

Mansur ile Azeb bir anda yeniçerilerin üzerlerine atılıp derya ortasında boğulacaklarını zannettilerse de uyku mahmuru neferlerde bir kıpırtı görmediler. Huzursuz halleri, tecrübeli çorbacının dikkatini çekmiş olmalıydı ki Mansur'un omzuna vurdu. "Korkmayın, ben ağamızı da bilirim sizin ağalarınızı da tanırım. Siyaset edilmeyeceksiniz, hep birlikte vasıl olacağız Silistre'ye!" Yine de teskin olmadılar zira idama götürülecek kimseleri rahatlatmak kavlinden söylenen sözler olabileceğine kanaat getirmişti ikisi de.

Kayık Eminönü açıklarında bir kadırgaya yanaşınca urgandan merdivene tırmanıp güverteye çıktılar. Tayfadan birkaç kişinin "Gün doğmadan açılacağız!" gibisinden lakırdılarını işitince en azından şehirden uzaklaşmadan ölmeyeceklerine kanaat getirdiler. Kimse bir şey söylemeyince ikisi de son kez Kostantiniyye'yi, bilhassa Galata'yı görmek için gayriihtiyari kadırganın bir diğer ucuna yürüdüler. Belki de ömürlerini çalacak olan şehre bir ihtimal son kez baktılar.

Mansur gecenin siyahının Kuzguni'nin saçlarına benzediği zannıyla bir tuhaf oldu. Ölmeden önce bir kere daha vuslata erebilmeyi dileyip üzüntüsünü içine akıttı. Gecenin saçları vardı sanki ve rüyasındaki gibi boğmaktaydı. Tayfalardan biri Rumeli ağzıyla yanık yanık "Yalı kenarına serdim postumi/Gelen geçer çiğner benım üstümi/Şimdı bildım düşmanimi dostumi aman!"* türküsünü okumaktaydı.

Sarı Azeb ölüp giderse yerde kalacak olan kinini, intikamını

* Bir Rumeli türküsü olup kurgu icabı dahil edilmiştir, o dönemde de söylendiği meçhuldür.

düşünmekten Galata'yı doğru dürüst seyredemiyordu bile. Ölmez de sağ kalırsa bu cenk sürecek, kapışmaları kaldığı yerden devam edecekti. Belki avdet edebilir ise Kara Emre ile ondan önce de şimdi yanında dikilip durduğu hasmı ile. Onlar böyle kenarda beklerken kadırga yükünü almış inceden Boğaz'a doğru hareketlenmeye başlamıştı. Silistre'ye Tuna yalısından vasıl olacaklardı. Yanlarına yanaşan yeniçeri neferlerinden biri, "Yola çıkmadan iyi gelir. Deryada seyahat ile insanın içi dışına çıkar..." diyerek bir kırba uzattı.

Sarı Azeb kırbayı alıp tereddüt göstermeksizin koca bir yudum aldı. Neşe bulmuş gibiydi: "Slivoviça! İçmeyeli yıllar var belki de..." Kırbayı adama geri uzattı. Adam kırbadan bir yudum aldıktan sonra bu sefer Mansur'a uzatınca sordu: "Ne bu?"

Sarı Azeb, adamın söylemesine fırsat vermeden cevap verdi: "Rakija. Erik rakısı da derler. Bizim oralardan... Belki bir daha içme fırsatın olmaz, tatmadan gittim dünyadan demezsin!"

"Merak etme, kabrine bolca boca ederim vakti gelince!"

Birbirlerine kısa bir an öfkeyle baktıktan sonra yeniden Kostantiniyye'yi seyre koyuldular. Mansur, Kuzguni'nin saçlarını andıran geceden ve Kara Şaban Ağa'nın can verdiği mekânın tam karşısında olmaktan müteessir oldu. Boğazı düğümlenir gibi olsa da ağlayamadı. İçmeden önce kırbayı Galata Kulesi'nin olduğu tarafa uzatıp belli belirsiz mırıldandı: "Senin namına, şanına Kara Şaban Ağa!"

Kadırga boğazın suları üzerinde yol alırken fark edemediler ama o esnada onlardan uzakta Galata Kulesi'nin dibinde taze kazılmış malum kabirden, kan ve toprak lekeli kefene dolanmış, işlemeli şarap testisi tutmakta olan bir el fırlayıverdi. Kabirden çıkan el, toprak dolu ancak hâlâ rakı kokan testiyi boğaza doğru uzatmıştı...

SON

28 Ekim 2015 – Edirne

KANLI PENÇE

(30 Zilhicce 948 – 16 Nisan 1542)
(Kostantiniyye - Devlet-i Al-i Osmaniyye'nin Payitahtı)

Tarihsel olaylar, tarihte geçen kişiler gerçek olaylardan alınmışsa da birçoğu hayal ürünüdür.

1

Karanlık ve Kanlı Sokaklar

Gizemcilik konusundaki kitapları ile tanınan Fransız Roland de Villeneuve, kurt adamları ve vampirleri araştıran bir çalışmasında 1542'de İstanbul'da sürü halinde gezen kurt a*damlardan söz ediyor. Villenevue, 17.yüzyıl yazarı Jacques d'Autun'un "Sihirbazlar ve Büyücüler Konusunda Bilimsel İnançsızlık ve Cahil Saflık" adlı çalışmasından aşağıdaki alıntıyı veriyor.* ***"Sultan, has askerleri ile birlikte, silahlanıp saraydan çıktı; kurt adamlardan yüz elli kadarını surlara dizdi, fakat bunlar, toplanan halkın gözleri önünde, surlardan atlayıp kayboldular."***

Giovanni Scognamillo'nun
"İstanbul Gizemleri" adlı eserinden...

Gecenin uğursuz karanlığında bedbaht bir adam, şehirde ilk doğanların artık doksanlık kocalar ve kocakarılar olduğu Kostantiniye'nin kadim sokaklarında koşturuyordu. Henüz taşlarla döşenmemiş toprak yolda, fethinden sonra Sultan Mehmed Han'ın emriyle yaptırılan iki katlı ahşap evlerin arasından geçip kendisini kovalayanlardan kaçıyordu. Arkasından koşturmakta olan üç gölge vardı. Adımları toprak yolda sanki dolu yağmuru misali işitiliyordu. Sokak köşelerinde yanan fenerlerden görüldüğü kadarıyla başlarındaki keçe börklerden ve o dönemde kentte silah taşımasını yasak eden Sultan Mehmed Han'dan beridir taşıdıkları hançerlerden yeniçeri

oldukları anlaşılıyordu. En önlerinde koşan ilerlemiş yaşına rağmen hâlâ dinç sayılabilecek olan ellilik Başkarakullukçu (Başçavuş) İsmail Beşe'ydi. Sultan Bayezid-i Sâni (İkinci) Han zamanında ihdas edilen Ağa Bölüklerine mensup 19. Bekçi Ortası'nın başkarakullukçusuydu. Peşinden aynı ortaya mensup iki yeniçeri takipteydi.

Adam çıkmaz bir sokağa saptığında yolunu kestiler. Hepsi soluk soluğa kalmıştı. Adamı ay ışığının altında gördüklerinde neredeyse sıtmaya tutulmuş gibi titremekte olduğunu fark ettiler. Gözlerinin feri solmuştu. Başkarakullukçu yanındakilere söylenmekteydi:

"İllallah yetişir artık bu yeni devşirmelerden bre! Bizim zamanımızda bokumuza kadar bakarlardı. Havaleli mi eserekli mi ne olduğunu bilmeden tutup atmışlar taşodaya!"

Başkarakullukçu tam ona yaklaşacağı sırada havaleli gibi olduğu yerde titreyip silkinmekte olan adam gökte duran dolunaya bakarak acı acı ulumaya başladı. Titremesi ve kasılması artarak yere kapaklandı ve yerde titremeye başladı. Tekrar dört ayağı üzerindeymişçesine kalkarak yine ulumaya başladı. İsmail Beşe öfkeyle üzerine yürüyerek ağzına okkalı bir tokat yerleştirip adamı yere yıktı. Yerde titremekte olan adama gürledi:

"Çorbacı ağa öğrensin bir hele! *Ocakta bir gün bile tutmazlar seni!*"

O anda başkarakullukçu ve yanındaki iki yeniçerinin gözleri önünde tuhaf şeyler vuku bulmaya başladı. Adamın bedeni sanki genişliyordu da derisi yırtılıyordu, acıyla iki büklüm yere kapandığında kollarında ve ayaklarında elbisesinin parçalandığını ve kıllarının garip bir şekilde hızla uzamaya başladığını gördüler. Teni kapkara kesilmiş gibiydi. Başını kaldırdığında uzamakta olan dişlerini ve ateş kızılı gözlerini gördüler. Köpüklü ağzından korkunç hırıltılar gelmekteydi. Yeniçerilerden biri hançerini sıyırarak haykırdı:

"Pir aşkına! Erenler aşkına! Uğramış bu uğramış!"

Başkarakullukçu ona bakarak kafasını salladı. Hançerini çekerek adama döndü. Son gördüğü şey, burnunun hemen dibinde biten lağım kadar kötü kokan bir nefes ve cehennemden çıkma kızıl gözlerdi.

2

Bir Tuhaf Cinayet

Saraçhane içerisinde ve şehri Kostantiniyye'de dehşetli bir haber yayılmıştı sabahtan. Daha cinayetin hikâyesi kahvelere ve dükkânlara düşmeden, bir kalabalık kafile Bizans'tan kalma Yedikule'ye uzanan meşhur Meşe Yolu üzerinden gelerek İstanbul'un ilk semti Saraçhane'ye, İstanbul'u sallayan korkunç cinayetin vuku bulduğu yere doğru yaklaşmaktaydı. Takribi 880'de (1475) Sultan Mehmed'in emriyle buraya kurulan büyük saraç imalathaneleri açılmış, burada çalışan usta ve kalfaların torunlarıyla birlikte bu mahalle oluşmuştu.

Nisan ayının ortasında, kıştan kalma hafif bir sabah sisi sarmıştı ortalığı. Ziyadesiyle esrarlı ve korkutucu bir hava sokağa hâkimdi.

Sokakta çınlayan sesler maiyetiyle birlikte Sultan Süleyman Han'ın oraya doğru geldiğini haber veriyordu. Koşturarak sokağa giren solaklar ahaliyi uzaklaştırıp her biri bir ev kapısını ve sokak başlarını tutarak beklemeye başladılar. İnsanlar evlerinin pencerelerine, cumbalarına çıkarak sokağa doluşan kalabalığı seyrediyordu. Sokağa iki kişinin koşar adım girdiğini gördüler.

Birisinin üstünde kurt postu vardı, altına deriden mamul bir tür yamçı giymişti ki onun da altında zincir zırh sarkıyordu. Belinden ucu eğik tatarî bir kılıç sallanıyordu. Kuburluğu ok doluydu, yayı da tatarîydi. Kenarı kürklü, ucu mücevher sorguçlu, demirden bir miğfer takıyordu. Orta boylu, esmer tenli, çekik gözlü, Tatar tipli, ince bıyıklı bir adamdı. Onun yanındaki ise biraz daha yaşlıca, ama oldukça iri görünümlü, sırtına Bosna sancağının Deli alaylarının erleri gibi kaplan postu geçirmiş, başına da keçe külah takmış pazu ve pençe sahibi bir adamdı. Sağ belinden; büyükçe, avrupai bir meç sarkıyor, irili ufaklı birçok bıçak ve kama, deriden avcı zırhının orasında burasında asılı duruyordu. Kendi boyunun yarısı büyüklüğünde bir topuz taşımaktaydı.

O sırada evlerin birinde pencere önünde oturan iki ihtiyar gelenleri tanımış gibi kafalarını bilgiççe sallamaya başlamışlardı. İkisi de doksanına merdiven dayamış bu ihtiyarlar şehr-i İstanbul'un en yaşlı birkaç sakininden biriydi. Babaları Feth-i Mübin de denilen Feth-i Kostantiniyye'ye katılmış Karesi vilayetinden gelme gönüllerdendi ki, fetihten sonra ailelerini alıp şehre yerleşerek, bu ilk semtin saraç esnafları arasına karışmışlardı. Bir müddet orducu esnafından olup, Ordu-yu Hümayun'un ardından nice sefer yolları teptikten sonra baba yadigârı bu eve geri dönmüşlerdi. O nedenle bu iki adam sokağa girer girmez, büyük bir merakla sokağı seyreden hane ahalisine dönüp bakmadan kendi aralarında konuşmaya başlamışlardı zira o senelerden tanıyorlardı ikisini de.

"Fedailer geldi! Ben sana dedim büyük iş bu diye. Sultan bile sarayından çıkıp geldiğine göre..."

"Yahu sultanımız tabii ki gelecek, şehr-i Kostantiniyye'de böyle kaç vaka görülmüş? Adamlar gecenin ortasında çığlık çığlığa üç yeniçeriyi parçalamış. Canımız tehlikede. Saraya bile girilmez artık."

"Sen öyle san. Fedaileri bilmezmiş gibi konuşma. Sultanın eli ayağıdır bunlar, uzandıkları başı da kesmeye muktedirdirler!"

"Bilmez miyim? Na şu kurt postuyla gezen namlı yiğitlerden Kırımlı Sinan değil mi? Atadan dededen akıncıdır, ok çeker Nogay süvarilerindendir. Nemçe Seferi'nde yiğitliğiyle küffarı bile sindirdi. Bir gece Sultan'dan destur alıp serdengeçti yoldaşlarıyla baskın verdi küffar ordugâhına. O Nemçelilerin namlı yiğitlerinden, şövalyelerinden karşısına kimse çıkamadı, donlarını bırakıp kaçtılar. '*Kırım'dan gelirim adım da Sinan'dır, Gizlenme Nemçeli meydan da burdadır*' diye adına türkü yaktılar."

"Ya öteki, ya öteki? Bosna Sancakbeyi'nin kapularından, Deliler Ocağı'ndan çıkma Matlı Fehim'e ne demeli? Bosna'dan orduya katılıp Sultan'la birlikte Rodos'ta savaşıyorlar. Bir bölük Cermen şövalyesi Sultan'ın çadırına girende ne yeniçeri sağlam kalıyor ne silahdar. Matlı durur mu? Baba yadigârı meçi sıyırıyor kınından dalıyor Cermen keferesinin arasına. Sekizinin kellesini alıyor, kalan üçü yaralarından bitap düşüyor. Babası da akıncı taifesinden derlerdi..."

İhtiyarlar anılarını tazeledikten sonra iki fedainin sokağa girişini seyretmeye devam ettiler.

Kırımlı Sinan cesetlerden geriye kalanların olduğu kanlı çıkmaz sokağa koşar adım girerek etrafa bakındı. 19. bekçi ortasının çorbacısı Ayı Osman'ın durgun bir halde yeniçerilerin kopartılmış uzuvlarını seyrettiğini gördü. Ayı Osman, Kırım'ın kuzeyindeki Rutenya bozkırlarında yaşarken çocuk yaşta ailesinden koparılmış ve hediye olarak birkaç köle ile birlikte Sultan Bayezid-i Sani'nin huzuruna çıkan Moskova Knezliği elçileriyle birlikte İstanbul'a gelmişti. Sağlam yapısı ile kısa sürede acemoğlanlığından yeniçeriliğe girmiş, Yavuz devrinden beri bir nice sefere katılmış bir koca kurttu. Lakabı görünüşünden ziyade densiz sayılabilecek yapısından kaynaklanıyordu. Birisine sinirlendiği zaman kim olduğuna bakmadan kamçıyla girişip en sunturlu

küfürleri sıralayacak kadar patavatsızdı. Sessiz sakinken aniden vuku bulan sinir kriziyle esip gürleyen bir deli yiğitti. Aslında kethüdalığa hatta ağalığa kadar yükselebilecekken, Alman Seferi sırasında askeri yanlış yönettiği gerekçesiyle yeniçeri ağasıyla tartışınca araya girenlere rağmen rütbesi çorbacıda kalmıştı. Padişah'ın ve ordunun İstanbul'a dönüşünün ardından apar topar asıl kılıç salladığı 29. ortadan çıkarılarak Kostantiniyye'nin asayişinden sorumlu 19. bekçi ortasına sürülmüştü. Kostantiniyye'de ve karşısındaki Pera'da on yıldır it uğursuz takımını kovalamaktaydı. Gerginliğini belli etmeden yerdeki kan izlerine bakıyordu.

Çevredeki birkaç yeniçeri de hem korku hem de intikam isteyen bakışlarla yoldaşlarının canını alanları parçaladıklarını hayal ediyorlar. Yumruklar sıkılı vaziyette beklemektelerdi. Kırımlı sokaktan çıkarak sokağın başında bekleyen Matlı Fehim'e el sallayınca Fehim arkasına dönerek Sultan'a gerekli işareti verdi. Üç kıta yedi düvelde at oynatan şahbazların ve mamur karyelerin hâkimi cihan padişahı Sultan Süleyman Han, türlü çeşit mücevherle süslü at koşumunu solaklardan bir askere bıraktıktan sonra atından inerek altı solağın muhafızlığında sokağa girdi. Kırımlı Sinan'la Matlı Fehim çıkmaz sokağın bir köşesine giderek el pençe divan beklemeye başladılar. Sultan Süleyman çıkmaz sokağa girer girmez tiksinerek yeniçeri kullarından arta kalanlara baktı.

Sultan, Çorbacı Osman'a bakmadan sertçe sordu:

"Kullarımın bu ahvali nedir? Nice iblisin işidir bu?"

Çorbacı Osman sesinde hiçbir titreme olmaksızın el pençe divan cevapladı:

"Belli değil sultanım. Kaç kişilermiş veya tek kişi miymiş bilmiyoruz. Ezan vaktine yakın, sabaha karşı fenerleri söndürmeye gelen fenerciler görmüşler. Haber gelir gelmez sokaklara kollar saldık, yabancıları, şüphelendiklerini topluyorlar. Biz gelir gelmez sokaktaki evleri tek tek gezdik. Gece bazı sesler duymuşlar.

Çığlıklar ve böğürtüler varmış. Sokak o kadar karanlıkmış ki hiçbiri bir şey görememiş."

"Şehri Kostantiniyye çalkalanıyor. Böyle vahşet görülmüş müdür? Benim kullarım katledilmiş siz burada eğleşir misiniz?"

"Affedin hünkârım. Karındaşlarımızın kanı yerde kalmayacaktır. Evelallah yapanları bulup kadı karşısına koyacağız."

Tam o sırada bazı ayak sesleri duydular. Ardında birkaç nefer olduğu halde 5. Ağa Bölüğü ortasının başkarakullukçusu Kara Şaban gelmişti. Ortası gibi geçmişi de netameliydi. Çorbacı Osman'la yaşıt olmasına rağmen, 1525'teki yeniçeri isyanına karıştığı için önce yoldaşlarıyla birlikte idam edilecekken, rica ile rüşvet ile kendilerini affettirmiş ama sürgün misali göz önünde dursunlar diye kâffesi 5. ortaya gönderilmişti. Birçoğu seferlerde baş vermiş, onlardan yadigâr Kara Şaban tek kalarak ortanın başına geçmişti ama isyandan dolayı rütbesi başkarakullukçu rütbesinden öteye geçmemişti. Yeniçeri ocağı içerisinde ne kadar netameli adam varsa, göz önünde bulunup icabında halledilebilmeleri için bu ocağa toplanmıştı. İstanbul'un en korkulu adamları ve ilk kabadayıları bir şekilde bu ortayla bağlantılı işlerini yürütüyordu. Kara Şaban sicilli olmasına rağmen, şehirde azabilmesi muhtemel haydut namzetlerini kontrol ettiği için yaptığı ufak tefek işlere göz yumuluyordu. Üstelik bu yükselişinde, 1523'te Kanuni'nin Yahudi sarrafların alacaklarını tahsil etmeleri karşılığında yeniçerilerin maaşlarını işletme hakkını vermesinde etkili oluşu ve bizzat Pera bölgesindeki Yahudi sarrafların eli kolu olması da etkiliydi. Cinayetin haberini ve Sultan'ın intikalini haber alır almaz adamlarıyla cinayet mahalline gelmişti.

Sultan Süleyman Han, fedailerine:

"Vakayı 19. orta soruşturacak. Çorbacı mesuldür. Sizi de onun yanına verdim, bu vahşeti yapanın hakkından gelmesini bilirsiniz. Katili bulursanız yakalamadan önce bana tez haber

edesiniz," dedikten sonra arkasına döndü. El etek öpüp el pençe divan bekleyen Başkarakullukçu Kara Şaban'a:

"Kostantiniyye'nin it uğursuz takımını iyi bilirsin. Karındaşlarınızın maktulünü bulmada, sen de aynı şekilde mesulsün."

"Emredersiniz hünkârım!" dedi Kara Şaban Ağa başı eğik vaziyette. Sultan Süleyman Han bir hışımla geldiği gibi çıkmaz sokaktan çıkarak atına binip solakların korumasında, muhafız alayıyla birlikte mahalleden çekildi. Çorbacı, başkarakullukçu, fedailer, 15. bekçi ortasının ve 5. Ağa Bölüğü ortasının neferleri, yoldaşlarından arta kalanların çevresinde akbabalar misali dikiliyorlardı. Onların gergin bekleyişinden ürken ahali, pencerelerinin ardına çekilerek sessizliği dinlemeye başlamışlardı.

Kara Şaban kafasını iki yana sallayıp ceset parçalarına bakarak kabak dumanından kesikleşmiş sesiyle:

"Yazık! O kadar savaş meydanı gezdim, yetmiş iki buçuk milletten adamla cenk edip kılıç tokuşturdum, böyle vahşet görmedim. Hangi ortadan?"

Ayı Osman:

"Bizimkilerden. Üç kişi, bir karakullukçu iki nefer. Sayılarını yerdeki hançerlerden tespit ettik. Bir de dün gece ocaktan firar eden bir acemoğlanının peşinden gidenleri biliyorduk. Firariyi buldular mı bilmem ama ecellerini bulmuşlar."

Kırımlı Sinan ile Matlı Fehim ceset parçalarından arta kalanların üzerine eğilerek incelemeye başladılar. Tatar sordu:

"Peşinden gittikleri firarinin işi olmasın?"

"Daha neler!" diye gürledi Kara Şaban. "Acemoğlanının teki, civelek başına iki neferiyle koca karakullukçuyu haklayacak. Hak yazdıysa bozsun cihan görmüş mü duymuş mu?" diyerek cesetleri inceleyen Tatar'a ters ters bakmaya başladı. Ayı Osman sıkıntıyla ensesini sıvazlayarak söylendi:

"Onu bilmem ama bu iş Kostantiniyye'de ilk."

Kara Şaban kaşlarını çattı:

"Nasıl ilk? İstediğin cinayet olsun. Sen bana destur ver ben gidip ne kadar katil varsa getireyim dikeyim karşına!"

"Adi cinayet değil bu. Pera'daki gemicilerin karı cinayetine, Sulukule'dekilerin mal kavgasına, Yedikule çayırındaki keşlerin birbirini kesmesine benziyor mu bir bak? Bu muhitte böyle şeyler olmazdı. Ben şehrimi tanımaz mıyım? Benden önce Mehmed Han'dan bu yana on dört bekçi çorbacısı eskitti bu sokaklar. Tam on dört! Al bak kaydı kuydu bizim ortada duruyor! Kostantiniyye'nin Pera'nın iti uğursuzu, katili, orospusu hepsi orada. Ben böyle cinayet görmedim. On dört tanesinde o kadar isyan oldu, suikast oldu, bu boktan katliam geldi on beşincisi buldu anasını satayım!" diye gürledi Çorbacı Osman. Bu sırada Kara Şaban ve diğer neferler, ocak dışından fedaileri gergin bakışlarla süzmekteydiler. Kara Şaban evlere bakındıktan sonra sordu:

"Bu karakullukçu veya neferler nereden devşirildi?"

Neferler, fedailer, Çorbacı Osman hemen dönüp çehresinde garip bir şey görmüşler gibi baktılar Kara Şaban'a. Çorbacı Osman sordu:

"Ne alakası var?"

"Karakullukçu Arnavutsa veya Kafkas kabilelerinden devşirilmişse kan davası olabilir."

"Gürcü, Çerkez taifesinden kul devşirilmez; töredir. Bizim ortanın ekserisi Arnavut devşirmesidir. Bugüne kadar da kan davası diye bir tanesi vurulmamıştır."

Matlı Fehim ağır Arnavut aksanıyla konuştu:

"Arnavutlar kindardır more lakin vardır kan davasının da türesı. Kafkas kabileleri gibı aileler arasına girmişse kan, çekılırler vadilerdeki kulelerina. Aralarında savaşırlar more. Aileler eğer başka yere giderlerse gitmezler peşinden. Arnavut memleketinde kalırlarsa ne pahasına olursa olsun bırakmazlar sağ. Olsun gerek Lek Dukakin'e ve Arnavut töresine binaen. Olsa kin bes-

leyen bir düşmani, sanmam işlesın böyle cinayet. İnsan işi değil pek bu..."

"Tağm üğstüne bastığnız mösyö!" sesini duyar duymaz geldiği tarafa baktı cinayet mahallindekiler. İlginç görünümlü bir adam sokağın başında dikilmiş yeniçerileri seyrediyordu. Kahverengi kadifeden bir pelerin, mavi renkte kenarı siperlikli ve tüylü frenk serpuşu kuşanmış, baştan ayağa frenk kıyafetlerine bürünmüştü. Belinden tığ gibi uzun bir şövalye meçi sarkıyor, iki belinde gümüş hançerler parlıyor, sırtında asılı bir tatar yayı ve siyah deriden kolluklu bir çanta duruyordu. Sırtına kadar uzanan saçları, kara kuru sıfatı, karga burnunun altından fırlayan ucu ince ve kıvrık siyah bıyıklarıyla her haliyle bir Frenk'ti. Çorbacı Osman üzerine yürürken gürledi:

"Surların içinde silah taşımak yasak bre gavur, bu ne böyle avcı taburu gibi?"

Frenk görünüşlü adam koynundan iki parşömen çıkardı. Parşömenlerden birinde hem Frenk dilinde hem de Türkçe yazılar yazılmıştı. Françe eyaletiyle yapılan ahitnameye binaen, bir Frenk paşasının Osmanlı topraklarında söz konusu şahsın gezebilmesi için kapitülasyon hükümlerince izin verdiği yazıyordu. İkincisinde ise Türkçe olarak bu kişinin Fransız sefirinin güvenliğinden sorumlu olarak şehirde silahlı gezebilmesine dair verilen izniydi. O tarihlerde İstanbul'da şehirde silah taşımak yasaktı, yeniçeriler bile sur içinde hançerden gayrı silah taşımazlardı ki kadılık iznine tabi tutulurdu silah taşıma.

Frenk parşömenleri geri alıp koynuna soktuktan sonra başıyla hafifçe kefere selamı vererek:

"Bendeniğz Jean Jacques de Montegeu. Sizin deyiminizle Françe vilayetinden geliyoruğm. Françe Kralı'nın okültistiyim. Siz nasığl diyoğr müneccimbaşı. Ama astrologie yok, ben daha çok gizli ilimleri araştırıyoğrum."

Kara Şaban önce Frenk'e bakarak: "Üfürükçü müsün birader?" diye sordu. Ardından Çorbacı'ya dönerek: "Frenkin bizim kurşuncu karılar gibi muska yazanını da ilk kez görüyorum ha!" dedi. Frenk kafasını iki yana sallayarak:

"-Hayığr mösyö! Ben biliyoğrum sizi, ne üfüğrük ne muskacı değil ben. Ben daha çok havvas ve gizli ilimleri araştırıyorum, müellif diyoğr siz. Kitaplağrı topluyor, olaylağrı inceliğyorum."

Çorbacı Ayı Osman, dövecekmiş gibi sordu:

"Françe elçisinin konağında görevin varsa burada ne işin var? İşimiz gücümüz var gavur, eğlenme buralarda!"

"-Mösyö size tam anlağtmadım pardonez mua! Venediğk balyoğsunun (elçisinin) sağrayındaydım, is janissaireslerin başına gelenler duyulduğ. Dehşeteğ düştüğnüzün farkındağyım."

"Bu Venedik balyosu da bize meslek bıraktıracak yakında. Sadrazam azledilse, azilden önce git haberini balyostan al. Ne tez duymuşlar?"

Kara Şaban:

"Öyle deme Çorbacı ağa, bir Yahudi bankerler bir de bu Venedik keferesi, şehr-i Kostantiniyye'nin cümle gizli saklı işini duyarlar. Bunlarla ahbaplık eden bir şey duymadığını iddia edemez."

Frenk Jean:

"Mösyöğ lafınızığ böldüğm. Kusurağ bakmayınğ ama buraya gelme nedenğim, bu yaşadığnız olayın ilginçliğidir. Kralımın verdiği yetkiğ ile cihanığ geziyor ve bir nice garip olay örneği topluyorum. Şu anda kesin bir şey söyleyemeğm ama bunu yapan şeyin insan olmadığı kesin."

Kırımlı Sinan cesetleri göstererek konuştu:

"Frenk haklı Çorbacı ağa. Yara izleri hem derin hem de tırtıklı. Köpek ya da aslan dişi gibi. Sağlam kalan yerlerinde pençe izleri var. Bir de et parçaları eksilmiş. Yani bunu yapan ya bunları yemiş ya da yanında götürmüş. Hançerlerde bazı kanlı tüyler

var. Keferenin dediği gibi insan işi değil. Köpeklerle saldırmış olabilirler."

Çorbacı Osman:

"Birkaç kere uluma sesi duymuşlar bağrışma arasında. Ama köpek olacağını sanmam. Burası Saraçhane. Yan tarafı bizim eski odalar hemen. Bu muhitin köpekleri bizimkileri tanır. Yabancı yerden saldırıya mahsus köpek getirebilirler belki, Sırpların evvelden yetiştirdiği gibi. Lakin bu izler köpek parçalaması değil. Kurt desen o da burada gezinmez, Haramidere ya da Istranca taraflarına bakacaksın. Kurt sürüsü olsa iz miz bulurduk, hem böyle parçalamaz. Daha büyük bir şey olmalı siz de hayvan diyorsanız."

Matlı Fehim:

"Aslan, kaplan diyecegım, ama ne gezsın Kostantiniyye'de. Ama izler olsun büyük bir şeye ait more..."

Kara Şaban:

"Bizans dehlizlerinden fırlayıp gelen bir ejderha parçalamıştır belki. Yahu görmüyor musunuz? Bu boku kim yediyse sırf kafa karıştırmak için kasten yapmış bunları. İnsan değil diyorsunuz, hayvan değil diyorsunuz ecinniler mi gelip üç yeniçeriyi tepeledi!"

Frenk Jean sırtındaki çantasını yere indirdikten sonra açtı. İçinden bir bez bir de içi boş cam bir şişe çıkardı. Yeniçerilerden arta kalanların başına giderek baltada kalan kılları şişeye atarken, kanlı baltalardan birine beze sardı. Neferlerin ve başların garip bakışlarıyla karşılaşınca:

"Ben çoğk yer gezdiğm mösyö. Bu olay alelade bir cinağyet değil. Beğn her türlüğ bu olayığ çözeğbilirim. Ama takdir edersiniğz ki pek çoğk yaratığk ve canavağr mevcut. Bunuğ çözmek için bu konulağrdan daha iyi anlayan biri lağzım. O teşhis edeğrse ben de katletmeğe muktediğr olabiliğrim!"

Çorbacı Ayı Osman, çaresiz bir şekilde Kara Şaban'a ve fedailere baktı. Kara Şaban çıkışa yönelerek:

"Sizinkiler mevtalardan kalanları kaldırsınlar artık. Biz de Peralı Panayot'a gidelim."

Çorbacı Ayı Osman:

"Panayot kim?"

"Pera'nın gavurlarından. Asıl namı Vladic, Prag memleketinin simyacılarından ders almış, Cermen vilayetinin Yahudi sihiribazlarından da feyz almıştır. Enigizisyon bokuna memleketinden buraya kaçmış zamanında."

"Engizisyon nedir bre? Kafirin beglerinden midir de Panayot gavurun peşine düşmüştür?"

"Ne begdir ne paşadır ama diyarı küffarda kıranlardan, kırallardan büyüktür! Frenk vilayetlerinde bir tarikat vardır derler, cadı büyücü dediklerini ateşe verip adam yakıyorlar. Onlar işte. Burada Panayot ismini aldı bu Vladic. Pera'nın en namlı büyücüsüdür. Üfürükçüden muskacıdan farklıdır, sanatını daha iyi bilir. Lakin bize muavenet etmek isteyen Frenk Jean'e sormalı... Koca Frenk de hele! Sen şimdi Katoliksin, bu adam engizisyondan kaçmış, Heretik falan diyormuşsunuz onlara rahatsız olmayasın?"

Frank Jean aldıklarını çantasına yerleştirirken kafasını hayır manasında salladı. Çorbacı Ayı Osman, adamlarına cesetleri kaldırmasını söyledikten sonra Kara Şaban, Frenk Jean, fedailer ve 5. ortanın neferleri, çıkmaz sokaktan ayrılarak Pera'ya vasıl olmak için sahil tarafına doğru yürüdüler.

3

Peralı Panayot, Sulukuleli Kurşuncu Kör Satiye...

Cinayeti araştıran kafile kafalarında binbir soru karşıya geçmek üzere vakti zamanında Cebe Ali Bey'in sancağını diktiği sur kapısını geçerek o muhitin kayıkhanelerinden birine yanaştılar. Çorbacı Ayı Osman, Kara Şaban, Frenk Jean, Kırımlı Sinan ve Matlı Fehim koca kayığa bindiler. 5. ortanın neferleri kıyıda kalmışlardı.

"Karşıya!" diye gürledi Kara Şaban. Ta Bizans'tan beridir ya Pera ya karşı derlerdi ki Pera da Bizans keferesinin lisanında "karşı" demekti. Julianopolis ismi ise çoktan tarih sayfalarında unutulmuştu. Gerçi Galata ismi daha yaygındı, İtalyan keferesinin taktığı isimdi ama oranın ahalisinden ötürü yeniçeriler gibi emniyet taifesi de Pera'yı alışkanlık haline getirmişti.

Kayığa doluşmuşlardı, içlerinde tuhaf ve esrarlı olaylara dair bir emare olmasa da yine bir şeyler bulunur diye umuyorlardı. İnsan işi değilse, hayvan işi değilse cinlerin perilerin işi miydi? Kara Şaban, ocakta toyluk zamanlarında akranlarının kimisinden öğrendikleri Sırp lisanında Frenk'e bir şeyler sordu. Frenk

cevap veremeyince onun Sırpça bilmediğine kanaat getirerek Ayı Osman'a dönerek Sırpça:

"Frenk anlamaz. Sırpça konuş. Sence bu keferenin bu olayı çözmek için böyle çıkıp gelmesi normal midir?"

"Ne bileyim? Bana da tuhaf geldi. Gerçi gelmesi iyi oldu. Adam böyle işlerden anlıyor gibi."

"İyi de neden bizim yoldaşlarımızın derdine düştü?"

"Bizim münneccimbaşılar ve hüddamlar nasıl cinlerin, yıldızların, ifritlerin sırrını arıyorsa bu da onları kurcalıyor. Kendi krallarının emriyle cihanı dolaştığına göre aradığı bir şey var."

"Birazdan öğreneceğiz. Adam tekin değil. Saraçhane'den beri bizi takip eden üç kişi var. Denizci taifesinin kılıkları var ama belli uzaktan bu adamı korurlar. Keferenin cinle periyle ne işi olsun başka bir şey var kesin. Bekle hele, kayık bir sislerin içine girsin!"

Hafif sabah sisi halen kentin üzerinde asılıydı. Minareler, evler, surlar, kuleler, tepeler ve köşkler hafif siluetlerle seçiliyordu. Yeniçeri taifesinin devşirilmeden önce nenelerinden dinledikleri 'upir'li, 'kukudhi'li, 'krvopijac'lı, 'vrolok'lu, 'volkoslak'lı, 'strego-ika'lı, 'moroi'li, 'nosferatu'lu, 'ordoğ'lu korku masalları bu sisli esrarengiz Kostantiniyye manzarasında ve şahit oldukları kanlı cinayetin kalıntıları hâlâ gözlerinin önünden gitmediğinden tuhaf duygular uyandırmıştı. Kayık Haliç suyunun ortasına gelip sisler dört bir yanı sardığında Kara Şaban kayıkçıya durmasını söyledikten sonra kuşağından çektiği hançeri Frenk'in gırtlağına dayayarak tıslar gibi sordu:

"Anlat bakalım kefere maksadın nedir?"

"Mösyöğ ne yapıyoğrsunuz? Bu şekildeğ hareğket edemezsiniz kralğın fermanı var!"

"Bak a gavur burası Haliç. Çok deyusu çuvala koyup taş bağlayıp bu suların dibine gönderdik. Burada ferman geçmez! Seni takip edenler kim? Neden yoldaşlarımızın katli meselesine burnunu soktun?"

"Oh mösyö! Bunuğ size söyleyemem bu devleğt sırrıdır!"

"Bre başlarım senin sırrına sadrazam mı seçiyorsun ne sırrı? Sen kalk cin peri davasına ta Frenk vilayetlerinden buraya gel..."

"-Mösyöğ aradığım şey siziğ hiç ilgilendirmeğz. Bu yaptığınız yanlış! Ben kralın korumağsı altındağyım! Françe tebaasındanım!"

"Françe dediğine bizde vilayet diyorlar bre ne kralı ne hükümdarı. Söyle çabuk neden bu cinayetin peşine düştün!"

"Mösyöğ size bunuğ anlatamam benim de hayatım tehlikeğ altında! Ama sizeğ şu kadarınığ söyleyeğbilirim. Aradığım şey, sizin arkadaşlağrınızı öldüren şey olabilir. Bir canavarın peşindeğyim. Ama size anlatamam."

"Ne canavarı?"

"Bu herkezeğ anlatılağmaz. İnanmayağbilirsiniz amağ dinledikten sonrağ bir dahağ dünyaya aynı gözle bakamazsınız. Gece yatağnızağ giremezsinizğ!"

"Sen anlat hele, yatağı yorganı bize kalsın..."

"-Pekalağ size anlatığrım ama inanıp inanmamak sizin elinizdeğ. Françeğ kralının kızınağ bir vampiğr siz nasılğ diyor, musallat oldu."

"-Vampiğr ne?"

"Görüp görebileceğiniz canavarların en korkuncu mösyöğ. Gece olunca mezarından çıkarak ölümlülerin kanlarını içen bir iblis! İlk başta kimseğler anlamadı. Boynunda yaralar vardığ. Böcek sandığlar. Sonra kâbuslar ve kan kaybı başladığ mösyö. Bir gün öldü ve mezara koyduğk. Üç gece sonra oradaki nöbetçilerin saçlarığ beyazladı. Mezarından bu dünyaya ağit olmayan sesler geliyordu mösyö. Lahiti açtığımızda gördüğümüz şey prenses değildiğ. Gözlerini, sivri dişlerini, pençelerini görseydiniz kâbuslarınızdan çıkmazdığ!"

Kayıktakiler o tuhaf sabah sisinde istemsizce titrediler. Tüyleri diken diken oldu ayazda. Kırımlı ağır ağır konuştu:

"Bizim Kırım'da obur derler. Arnavutlar kukudi yahut lugat derler. Hortlak, hortlak..."

Frenk:

"Kralın kızığ vampir olduğ. Zindanda tutuluyoğ. Onu düzeltmenin tek yolu onu bu haleğ getiren vampiğri bulmak ve kafasını keseğrek küllerinig bir suyun içinde prensese tekrar içirmek. Başkağ türlü değişmez. Tam on yıldığr onun peşindeğyim mösyöğ. Cihanığ gezdim. Başkağ canavarlar, gariplikler gördüm. Umarım peşindeğ olduğumuz şey o katildir mösyöğ. Bu biğr devlet sırrıdığr. Umağrım saklığ tutarsınız."

"Niye sır peki?"

"Vatikan. Eğer prensesğin vampiğr olduğu öğreniliğrse rahipler onu sağ bırakmazlağr."

"Ya bizi takip edenler?"

"-Venediğk balyosunun adamlarığ. Olayığ onlardağ merağk ediyoğr benle alakalarığ yok."

"Türki lisanı nerede öğrendin?"

"-Altı yıl evvel İstanbul'ğa geldim mösyö. Ama çok kalmadım. Dört yıl önce yolum İzmir'e düştü oradağ altı ay kadar kaldığımda Rumca ile birlikte öğrendim."

Kara Şaban hançerini Frenk'in gırtlağından çekerek sustu. Eliyle kürekçiye yola devam etmesini belirtti.

Kürek suda şıpırdarken, sis gözlerini bulandırmışken her birinin sağdan soldan işittiği hortlak hikâyeleri akıllarına üşüştü. Balkan seferlerinin birinde dinledikleri Canik sipahilerinden Reşit Ağa'nın Eflak ecinnilerinden bir kızın peşine düşüp kayıplara karışması, kırk gün sonra Ordu-yu Hümayun seferden dönerken bir grup akıncının beti benzi atmış bir şekilde sipahiyi kanlı kefenle Erdel (Transilvanya) ormanlarında gördüklerine yemin etmelerini düşündü Kara Şaban. Ayı Osman'ın aklına Macar Seferi sırasında bir dağ yolunda denk geldikleri kara su-

retli yıkık şato düştü. Dağ çingeneleri orada geceleri ecinnilerin ışıklar yakıp şarkılar söylediklerine yeminler etmişlerdi. Kırımlı Sinan'ın aklına düşmüştü, Akmescit'in köylerinden birine musallat olan, sevdiği kızı dağa kaldıran uğursuz bir obur hikâyesi. Köyün ihtiyar imamı oburun kızın cesedini dişleyerek kanını çektiğini, kızın na'şını mezarlıkta bulduklarını anlatmıştı gözlerinin önünde. Matlı Fehim'in yâdına düştü Bosna sancağının delilerini bile korkudan yüz geri eden Volkoslak Duşan'ın öyküsü. Volkoslağın kellesini almaya gitmiş ama ormandan çıkan cadının okuyup üflemesiyle atları çıldırmış kendi gözlerinin feri kaybolmuş o koca yiğitlerin ağlaşmalarını anımsadı.

Her biri aklında birbirinden korkunç ve uğursuz hikâyelerle, dibi yosunlu üstü baykuşlu Pera surlarının rıhtımına yanaştılar. Kara Şaban'ın bir iki mangırı kayıkçıya bırakmasından sonra rıhtıma çıkarak Pera'ya girdiler. Denizcilerin, hamalların, kürekçilerin, tüccarların, ayyaşların, keşlerin, dilencilerin, fahişelerin ve hırsız uğursuz takımının aralarından sıyrılarak Galata Kulesi'nin dibindeki surlara doğru yürüdüler. Kulenin dibindeki surlardan birine bitişik durur gibi, Cenevizlilerden kalma iki katlı ahşap bir binanın bahçesinden içeri girdiler. Kara Şaban evin eşiğine varır varmaz evi sarsarcasına kapıyı yumrukladı. Bir süre sonra kapı hafif aralandı. Kapıyı açan karşısında iki yeniçeri zabitiyle, üç silahlı kimse görünce kapıyı ardına kadar açtı. Kıvırcık saçlı, köse sayılabilecek denli tüysüz ve beyaz suratlı, ince yapılı Peralı Panayot, Frenk'in göğsündeki Katolik haçını görür görmez korkuyla diz çökerek yalvarmaya başladı:

"Sonunda buldular e? Lütfen beni bu engizisyonzuya teslim etmeyin ağalar, vergimi öderim, kimsenin tavuğuna kis demem ben vre!"

Kara Şaban şaşkınlıkla sordu:

"Ne oldu be adam betin benzin attı ne engizisyoncusu?"

"Yanındakini görmezsin vre? Boynunda istavrozla durur?"

"Hay Allah iyiliğini vermesin şaşkın gâvur, kalk ayağa kalk! Ne engizisyonu, Françe kralının bendelerindendir."

Panayot ayağa kalkarken:

"Oh efharisto poli! Ben de böyle silahli külahli görünze engizisyonzu sandım vre!"

"-Tabii Panayot gâvur tabii. Koca Vatikan işi gücü bıraktı, Papa hazretlerinin gönlü soğusun diye ta anasının nikâhından engizisyoncu gönderdi. Fesupanallah! İşimiz düştü be adam çekil de geçelim, kapıyı ardımızdan kapat fevkalade mühim bir iştir."

"Basimin üstüne vre paşamu, gesin içeri!"

Panayot'un çekilmesiyle birlikte önce fedailer ardından yeniçeri zabitleri girdiler içeri. Frenk Jean girmeden Panayot'a bakarak sordu:

"Mösyöğ sizin Prag'dan geldiğinizi söylediğler. Ama siz Grekler gibi konuşuyorsuğnuz?

"Beyimu benim aile Türklerin buraya geldiği sene kasmis, ta Prag'a yerlesmis. Simyazidir babam, alsimi elixir ustasidir. Bizim ailede hep böyle konustuk. Engizisyon cadi diye yakazakti beni kastim geri dönüp buraya yerleştim."

"Sormayığn mösyöğ kralın koruması olmasa beni de yakağrlar! Ben değ occultistim mösyöğ. Prag'a gittim zamağnında. Simyağ biliriğm ben."

"Katalava. Prag'ta kabalazilari tanirsin o zaman. Loew Ben Bezalel'i tanir misin?"

"Tanığmam mı mösyöğ! Ama kitaplarından tanığrım. Şağnını çok duydum. Kilden bir golem yapan kişiymiş, tüm mistiğkler öyle diyoğr."

"Doğri diyorlar vre, ben gözlerimle görmüsümdür heyula gibi bir sey."

Kara Şaban kapıdan kafasını uzatarak gürledi:

"Avrat gezmesindeymiş gibi kapı önünde dedikodu yapacağınıza içeri geçin içeri!"

İki gizli ilim meraklısı bu uyarıyla irkilerek içeriye girdiler. Duvarlar raflarla, kalan boşluklar envai çeşit gâvur işi masalarla sehpalarla doluydu. Üstlerinde tip tip kavanozlar, hendese ve cebir aletleri, feylesofların kullandığı cinsten edevat, müneccimlerin kullandığı bir nice çeşit usturlab, kum saati, güneş saati ve sair tuhaf cihaz, bitki ot parçaları, kök parçaları, formül kazınmış duvarlar ve tuhaf ecinnilerin resmedildiği kâğıtlarla, acayip ve gizli ilimlere ait korkulu büyü kitaplarından cinlerin isimlerinin yazıldığı davet kitaplarına bir nice sihirbazlık edevatıyla doluydu. Kazanlar ve imbikler fokurduyor, şişeler içinde renk renk sıvılar duruyor, bazı şişelerde ve kafeslerde canlı hayvanlar korkulu gözlerle gelen ziyaretçilere bakıyordu. Ebat ebat cam kapların içinde türlü çeşit yılanlar, akrepler, çıyanlar, her nevi mahlûkat, böcekler, su dolu kaplarda kıskaçlı kollu püsküllü deniz mahlûkları dolanıyordu. Evin görülmedik kısımlarında da kafes içinde baykuşlar, maymunlar, insana, hortlaklara, cinlere ve deniz kızlarına ait mumyalar, bir nice bulunmuş tılsımat ve sihirli eşya duruyordu. Frenk Jean şaşkınlıkla sordu:

"Osmanlı'da büyüğ yasak değil?"

Panayot:

"Efendimu yasak değildir ama günahi vardir derler. Lakin saray ahalisinden, konaklardan ve hanelerden büyü bozmaya, kısmet açmaya çağiranlar vardir, üfürenler muskaziler vardir. Ben simya ilmini bilirim, onlarin isine karismam."

"Günah ama yasğak değil?"

Kara Şaban:

"Bizde işler başkadır Frenk. İbadet de kabahat de gizlidir. Vergini verdikçe, padişaha isyan etmedikçe, yaramaz işlere sapmadıkça, kafanı yerden kaldırmadıkça kimseye ilişmezler. Ha bir de

rüşvet var. Bu kefere misal bizimkilere haracını eksik göndersin, mezardan ceset yürütür diye tuttuğum gibi Galata'daki Frenk kilisesinin avlusuna atarım, cadı diye yakarlar. Değil mi Panayot?"

"Neler diyorsun pasamu ne rüsveti? Koruma isin veririz it kopuktan yoksa ne rüsveti ne hirsizliği efaristo pasamu."

Kırımlı Sinan:

"Saraya çok üfürükçü girip çıkar. Seni hiç görmedim ama naamını duymuşluğum var."

"Ah vre pasamu demek saray halkindansiniz? Demin ki rüşvet müsvet konusmalarımiz sizi yanlis dusunzelere sevk etmesin vre! Koruma üzreti."

"Simyacıyım dedin. Altın yapabiliyor musun?"

Kara Şaban:

"Ohoo bir altın yapar değme Yahudi tüccar anlayamaz. Ama yeminli hem de ipi bana bağlı. İstanbul'da bu işi en iyi yapabilen o ve deneme amaçlı yaparsa yapar, başka yapmaz, yapamaz. Piyasayı bozdu diye Yahudi tüccarlar bunu yaşatmaz. Bir de devlet nezdinde sahte akçe yasak malumunuz."

Ayı Osman bir anda gürledi:

"Çene çalmayı bırakın da meseleyi soruşturalım!"

Panayot:

"Emredin pasamu, emredin!"

"Saraçhane cinayetinden haberin var mı?"

"Sabaha karsi bizim karsida oturan Mois'in evine gelen bir adam söyledi bir seyler, paramparça edilmis bir sürü insan naasi bulunmus. Ama o kadar. Gerisini duyamadim."

"İki nefer bir zabit üç yeniçeri öldürüldü. Cesetler paramparça edilmiş. İnsan işi değil dediler. Bu Frenk de sizin meslektenmiş, kendisi söyledi. Bu işin ustasına danışmak gerek dedi, sana geldik. Bu nice canavarın işidir?"

"Ah efendimu anladim. Hep bu merakli komsularimin laf sıkarmasi. Efendimu bir dedikodu sıkarmisler neymis ben evimin

komürlüğünde zanavar saklarmisim. Vre malaka kendim zor siğiyorum bir de koynuma ejderiya mi alazayim?"

"Ateş olmayan yerden duman tütmez derler sen yine de bir bakın kömürlükten kaçan çıkan olmuş mu diye."

"Pasamu inan ki ben zanavar felan beslemem, ceneleri sekilesi kozakarilerin uydurmasidir. Kömürlükte sadece bir kac insan mumyasi var o kadar. Bir de ecinnilerle deniz kızlarinin mumyaları bir iki tane, öyle canavar filan yok. Olan da soktan ölmüstür kale."

"Ceset yürütüyormuşsun yasak değil midir? Belki taze insan etine ihtiyaç duydun?"

"Pasamu Saban Ağamu sadece latife yapmistir. Ben simyaziyim, benim isim madenle mumya ile ne isim olur cesetle, nekromansi üstadi miyim ben vre? Ama zehirden yaradan anlarim pasamu."

"Kostantiniyye'de hayli iri, üç yeniçeriyi parçalayabilecek denli vahşi cinsten bir mahlûkat bulunur mu?"

"Vre pasamu Kostantiniyye'de zanavar eski dönemlerde varmis ama artik pek kalmadi. En son Ahirkapi zivarında, babamlar muhasara zamani büyük bir ejderiya görmüsler, dev bir yilan kafasinda horoz ibiği varmis. Ondan baska görmemisler. Ama ilim sahipleri der ki pasamu Kostantiniyye'nin altında dev dehlizlerde hala vardir."

Kara Şaban:

"Ben biliyorum. Upuzun dehlizler. Bir ucu bizim sarayın altındaki Rum kayserinin sarayının dehlizlerine, bir ucu Ayasofya'ya, Molla Zeyrek Camii'ne Fatih Camii'ne uzanan dehlizler. Adalar'la Sarıyar'a kadar uzandığı rivayet edilir. Kadim dönemde isyanlarda kâfir krallarıyla melikleri saklanırlarmış. Bizim gençlikte isyan ettiğimiz zaman bazı kâtipler Ayasofya'nın altından Yerebatan sarnıcına geçerek birkaç gece saklanmışlar onlardan duymuştum."

"Ohi vre pasamu benim bahsettiğim Kostantantin ve Rum kayserliği dönemindeki dehlizler değildir. Kostantiniyye'nin en diplerinde, arzin merkezine dek uzanan dev tüneller ve yeraltı sehirleri vardir. Gören yokur ama anlatilir, insan elinden sikmadığı belli dev kapilar, sütunlar vardir derler. Sehrin zümle yaratiği, hortlaği, cadisi, büyücüsi o yeraltı sehrinde yasarlar vre pasamu. Daha da gerisini bilmem, görmedim. Zanavar ararsaniz oradadir. Yeryüzünde gezinenlerden, okidiğim kitaplardan yegane bildiğim, tek insan parsalayabilezek yaratik çöl bozkir gulyabanisidir. O da Kostantiniyye'de gezmez."

"Biz kurt veya köpek olarak tahmin ettik. Aslan bile olabilir. Frenk bazı kalıntılar getirdi. Biri insan parçasına benzemeyen bir tutam tüy. Bir de yaratığın kanı diye tahmin ettiğimiz kanlı bir balta, karakullukçunun..."

Frenk Jean çantasına aldığı emanetleri çıkartarak Panayot Usta'ya bıraktı. Esrarlı işlerin piri olan Panayot onları masalarından birine dikkatlice koyduktan sonra raflara uzandı. Ufak bir cam şişenin içine birkaç kutudan birkaç farklı sıvı ekledi. Karıştırdıktan sonra tüylerden bir parçayı içine atıp tekrar karıştırdı. Alnını buluşturdu:

"Koyulasiyor. Koyulastiğina göre bu hayvana aittir vre. İnsan tüyüne benzemez. Simdi bir de kana bakazağiz."

Panayot elindeki şişeyi masaya bıraktıktan sonra raflara uzanarak kafes içinde bekler irice bir yarasa indirdi. Kapağını açarak baltayı kafesin içine uzattı. Yarasanın diliyle bir süre sonra kanı yaladığını gördüler. Hayvan bir süre sonra kudurmuş gibi çırpınmaya başladı kafesin içinde. Panayot güç bela kafesin kapağını kapatarak rafların üstüne kaldırdı. Sonra diğerlerine dönerek:

"-Sok garip vre pasamu! Yaratik koklayip yaladiğine göre insan kanidir. Ama tadina bakinca delirmistir. Bu korkulu bir canavar olduğuna isarettir!"

Kara Şaban gürledi:

"Dünyanın işine bak! Koca koca adamlar anlayamadı afedersin kıç kadar yarasa mı çözdü vakayı?"

"Pasamu bu normal yarasa değildir vre. İnsana saldirir vampir yarasa derler ben buni ta Yeni Dünya'dan getirttim kale. Ama ben de anlamadım pasamu bu mahlûkat nedir? Hem hayvan hem insan kani tasiyorsa bu kesin hortlak olmalidir."

Frenk Jean:

"Mösyöğ ben de ondan şüpheleniyoğrum. Çok köy gördüğm vampiğr ya da hortlağk saldırmış ama hiç birindeğ parçalamağ göğrmedim!"

"Normaldir pasamu, hortlak dedim ama hortlak kismi et yemez ki adam parsalasin! Süphelendiğiniz birisi var mi? Bu yeniseriler bir ziveleğin pesindelermis diye duydum vre kasmis odalardan!"

Ayı Osman:

"Kaçan hâlâ kayıp, o olabilir. Hastalıklı bir şey. Aldea mı Valdea mı ne adı. Eflak'ın dağlarından gelmiş bir oğlan. Yaşı geçkindi Türk'e de veremedik. Köle pazarına geri koyacaktık. Kaçtı birden, yoldaşlarımız da peşine düştü, akçe eder diye. Gidiş o gidiş."

"Pasamu ben simyaciyim. Zanavardan hortlaktan pek anlamam. Her türlü ilaci bilirim ancak..."

"Mösyöğ bir şey sorağcaktım. Birisini vampiğr yahut hortlağk ısırdığında o kişide hortlak oldu ise nasğıl düzğeltilebilir sağlığına kavuğşur?"

"-İki yoli vardir pasamu. Ya oni öldiren vampirin kalbini yakip küllerini bir suda isireceksin o kişiye. Ya da kalbine kaziği cakazaksin kurtulus yoktur vre."

Frenk'in suratında belli belirsiz bir hüzün gölgesi oluştu. Yeniçerilerin dikkatinden kaçmadı bu ruh halinin değişimi. Panayot Usta diğerlerine bakarak:

"Bu kasan pensik oglaninda bir maraz olmali. Bu ise ruhlar karisir artik. Tüyleri ve baltayi alin. Buradan doğruca Sulukule'ye

gidesiniz. Orada Kursunzu Kör Satiye vardir, selamimi söylersiniz. Böyle esrarli seyleri iyi bilir."

Kara Şaban:

"Allah o yoldaşlarımızı parçalayan canavarın canını alsın, tahtalara gelsin inşallah! Kaynanasının ağzını bağlamaya çalışan yeni gelin gibi kocakarıların falcıların eline kaldık. Sağ yakalarsam, and olsun ben bu iblise etek giydirir Kasımpaşa çayırında oynatır karşısına geçip âlem yaparım!"

Ayı Osman, Kara Şaban, Matlı Fehim, Kırımlı Sinan ve Frenk Jean, Panayot'un evinden çıkarak bu kez yokuş aşağı geldikleri sahile doğru yürümeye başladılar. Şaban usulca Frenk'in yanına sokularak sordu:

"Senin bize anlatmadığın şeyler var Frenk söyle bana. Bak sen bize yardımcı oluyorsun biz de sana yardım ederiz. Buraya geldiğine göre aradığın bir şey var. Bu şehir benim sayılır. Sen hikâyeni anlat ben sana aradığını bulayım."

"Şaban aga canınızı sıkmağk için anlatmadığm. Şimdiğ işler vardır. İşler bitsin, durulup oturduğumuzdağ anlağtırım."

Kara Şaban sadece sırıtmakla karşılık verdi. İçinden kendi kendine konuştu: "Ulan Frenk sen istediğin kadar sus. Ben seni bir içki sofrasına oturturum. Dayadıkça rakıyı açılırsın kefere!"

Cinayeti araştıran kafile sahile vardıktan sonra koca kayıkla sisler arasında yeniden İstanbul yakasına geçti. Saraçhane üzerinden asırlık Meşe Yolu'na saparak Sulukule semtinin yolunu tuttular. Halkı ta Rum kayserleri döneminden beridir bu civarda meskûn bulunan Romanlardı. Rivayet oydu ki, asırlar evvel Hind diyarından gelen Romanlar büyü ve sihirle uğraştıkları için kara surlarının dışında bu mevkie yerleştirilmişlerdi. Fetihten sonra da bir kısım Roman dışarıdan gelerek bu mıntıkaya yerleşmişti. İşte Panayot'un verdiği tarife bu yüzden gönülden inanıyorlardı. Bu karışık meseleyi çözebilmelerinde yardımcı olabilecek, esrar âleminin kapılarını aralayabilecek birileri varsa

bunlar ancak namları sarayı tutmuş Roman bakıcıları ve falcıları olabilirdi.

Sulukule'ye yaklaştıkça belli başlı değişiklikler gözlerine çarptı. Çeşitli dönemlerden kalma, renkli, alacalı bulacalı irili ufaklı ahşap evler ve kulübelerle bitişik bahçeler vardı. Kâh sepet ören, kâh kalay satan bir iki tane de ayı tutan bir sürü esnaf vardı. Kalanlar ise çalgıcı takımından kimselerdi. İçlerinde mehteran kıyafeti giymiş, kösler ve zurnalarla genç mehteranları talim eden kimseler vardı. Çoğunluğu darbukalarla, def ve zillerle, zurnalarla neşeli havalar çalıyor, kimi bu havanın demine uyarak çabuk adımlarla hora tepiyor, göbek atıyordu. Her tipten her cinsten âdem geliyor gidiyordu, sokaklardan geçiyordu. Ama bunlar şehrin sonradan sur içi kısmında inşa edilen yakasındaki Sulukule'ydi.

Panayot'un tarifine göre Kurşuncu Kör Satiye surların ötesinde kalan ve gayri Müslim Kıptilerin yaşadığı Eski Sulukule'deydi. Sulukule'nin yanındaki geniş kapıları geçtikten sonra bambaşka bir dünyaya adım attılar. Bizans döneminden kalma bina yıkıntılarının üzerinde yükselen eğri büğrü kulübeler ve bazı ahşap binalar vardı. Diğer mahalleye göre daha karanlık ve kasvetli bir görüntüsü vardı. Bazı çalgıcı ve elekçi esnafı gelip gidiyordu ama sokakların genelinde köşe başlarında oturup tekinsiz bakışlarla yeniçerileri kesen gençler hâkim gibiydi. Kara Şaban:

"Bunlar eski Sulukule ahalisi. Fetihten beridir pek uyuşmazlar sur içiyle. Kimseye gözlerinizi dikip bakmayın, pek tehlikeden çekinmezler!"

Panayot'un tarifine göre yolun köşesinde üç katlı, ahşap daracık kule benzeri, ufak bahçesi olan bir evde oturmaktaydı. Bir müddet ilerledikten sonra tarife uyan bir yapı gördüler. İki taraftaki binalara yaslanmış, upuzun, kule gibi, temel kısımları Bizans yadigârı çöktü çökecek bir binaydı. Çalılarla kaplı, demir parmaklıklı ufak bir bahçesi de vardı. Kapının önüne geldikten

sonra Kara Şaban neredeyse yıkacakmış gibi yumrukladı kapıyı. Kapı kulak tırmalayan bir gıcırtıyla kendiliğinden açıldığında ardında kimseyi göremediler. Her biri kendi lisanlarında içlerinden birbiri ardına dualar okudu. Evin yukarı katlarından boğuk ve ihtiyar bir ses geldi:

"Yukarı çıkasınız! Yukarı!"

Ayı Osman, Kara Şaban, Kırımlı Sinan, Matlı Fehim ve Frenk Jean ihtiyatlı bir şekilde tozlu merdivenlere adım atıp kapıyı arkalarından kapattılar. Merdivenlerin en tepesinde tavan arasına açıldığını tahmin ettikleri bir odaya girdiler. Yarı karanlık odada bir köşede dev anası benzeri, kara suretli ihtiyar bir kadın oturmaktaydı. Duvarlarında tuhaf yazı ve resimlerin çizilmiş olduğu, kadının oturduğu döşekle yanındaki sandıktan başka bir eşyası olmayan ürkütücü bir odaydı. Kadın oldukça yaşlı görünüyor, dağınık beyaz saçları başörtüsünün altından zemine kadar uzanıyor, bir dudağı yerde bir dudağı gökte bir tuhaf duruyordu. Koca çakır gözleriyle adeta etrafa nazar okları saçıyordu. Kalın boğumlu parmaklarında bakırdan gümüşten envai çeşit yüzük, üstünde bir sürü deli işi düğme, incik boncuk asılıydı. Tek gözü bembeyazdı ki lakabı buradan gelirdi. İhtiyar kadın:

"Sabah süleđiler bana, gelecek kapına kanun diye. Duğru sülerlermiş 'er zamanki gibi!"

Frenk Jean saf bir şekilde Kara Şaban'a dönerek sordu:

"Mösyöğ Şağban, ben anlamadığm madama geleceğimizi kimler söyleğmiş?"

"Fazla deşeleme Frenk, iyi saatte olsunlar söylemiştir. Panayot usta gönderdi bizi ana."

Kurşuncu Kör Satiye:

"Galatalı simyacı olanı mı dersin?"

"O işte. Belki seninkiler söylemiştir, sabaha karşı Saraçhane'de bir cinayet vuku buldu."

"-Süleđiler bana. Şehre gelen musibetin dokundukları. Bir

yerde kan döküldü, musibet kan döktü dediler ama güremedim. Benim gürebileceğim şeylerin sınırı vardır. Yaşım geçmiş yüzü. Sultan Mehmed şehri aldığında geldim arabalan kondum surların dibine. Sordu bana "Şehir ne zaman düşecek" diye, dedim "Senin torunların çıkıp te bu şehri sattığında". O zamanlar genç kız idim. O gün bugündür buracıkta fal bakarım, bana söylerler ben size anlatırım."

"-Ana biz o musibeti arıyoruz. Sana bir im, bir işaret getirdik. Frenk, musibetin tüylerini versin sana."

Frenk ihtiyar kadına çantasından çıkardığı tüyleri uzatır uzatmaz kadın ihtiyatla aldığı tüyleri avcunda sıkı sıkı tuttu. Yanındaki eskimiş ceviz ağacından sandığı açarak içinden orta boyda bir örtü çıkardı. Bu yamalı alacalı bulacalı örtüyü tam önünde yere açıp serdikten sonra sandıktan orta boy bir bakır çömlek çıkardı. Çömleğin içindeki bakla, pirinç, kırıntı, kemik, zincir, yılan dişi, kıl tüy, incik boncuk, eski para, iğne ve bir sürü zımbırtının bulunduğu şeyi bir anda örtüye gelişi güzel fırlatarak bakla falını açtı. Sonrada avucundaki tüyleri yığına gelişi güzel fırlattı. Gören tek gözünün karardığını gören, ötelerden gelen fısıltıları işiten yeniçeriler, fedailer ve Frenk tüylerinin diken diken olduğunu hissettiler.

Kurşuncu Kör Satiye uzun tırnaklı, kalın boğumlu parmaklarını örtünün üzerine gezdirerek konuşmaya başladı:

"-Bir vakit önce gelmiş... Getirmişler onu, ellerinde zincir varımış... Musibet kaçmış, aramışlar, bulduklarında eceli görmüşler... Musibet çok azgın... Musibet çok öfkeli... Musibet saklanıyor... Kendisi gibi olanları yanına çekmeyi bekler... Musibeti şimdi gördüm..."

Frenk Jean atıldı:

"Hortlağk?"

"-Bu değil 'ortlak. Buna eskiler adamcıl kurt derler. Kurt suretinde gezer 'erif bu."

Kara Şaban:

"İn midir cin midir?"

Kurşuncu Kör Satiye:

"-Aslı insandır. Ama bu bir çeşit musibettir, lanettir. Derler ki ya bir ulu kişinin bedduası alına ya'ut başka bir kurt âdemin ısırmasına uğraya lanet ona geçer. Kalbi temiz, namazında niyazında biri bile dolunay zamanı te bu lanetin tesiriyle yarı kurt yarı insan bu acayip mahlûka dönüşür. Bunlar insan etine aç, mezarlık gulyabanilerine benzerler ve sürü gezerler. Buraya getirdiğiniz kızancık daha önceden ısırılmış ve lanet ona sirayet etmiş. Onu ısıran ise en güçlülerinden biriymiş. Kurt postuna bürünebilen, ecinni soyundan bir sihirbazın ısırmasıyla bu hâle gelmiş."

"Peki nerede bulabiliriz?"

"Önce gümüş silahlar bulasınız. Bunlara sarımsak süresiniz. Sonra geceyi bekleyesiniz. Yeditepe'nin birinden acayip, dehşetli bir uluma gelecek. Tüm adamcıl kurtlar onu takip edecek. Sesin kaynağını bulursanız o musibeti de bulursunuz."

Kırımlı Sinan:

"Bunu Sultan'a nasıl anlatacağız. İnanmayacaktır kesin, kurt âdem desek ecinni desek bizi Edirne Darüşşifası'ndaki delilerin yanına gönderir!"

Kurşuncu Kör Satiye:

"Sultan'a büyük dedesinin Eflak seferini 'atırlatasınız. Deyin ki o seferden yadigâr silahlara yeniden ihtiyacımız var. O zaman size inanacaktır."

Satiye örtünün içindekileri toplamaya başlarken Kara Şaban adet olduğu üzere birkaç mangırı yaşlı kadının önüne bıraktı. Cinayetin sırrını araştıranlar dışarı çıktıklarında, hala etkisini sürdüren sisin kasvetinde mezarlık gulyabanilerinin ve kurda dönüşenlerin tuhaf gerçekliğini bilmenin huzursuzluğunda yollarına devam ettiler. Yolda giderken Frenk Jean birden söze girdi.:

"Benim aradığım canavağr çıkmadığ mösyö. Ama bu şehirdeğ biliyoğrum. Sizeğ katığlamayacağım için üzgünüm."

Kara Şaban o esnada yolda surdaki nöbetlerinden dönerken rastladığı iki yeniçeriyi çağırdıktan sonra Fren Jean'a karşılık verdi:

"Hiçbir yere gidemezsin!"

"Mösyöğ bu ne demek oluğyor?"

"-Frenk! Bizimle sabahtan beri taban tepiyorsun. Seni gözüm hiç tutmadı. Alın bunu, silahlarına el koyun, kimseye görünmeden bizim odaların dehlizlerinden birine kapatın. Şu işler bitsin gelip bizzat sorguya çekeceğim!"

"Mösyöğ silahlarımı almağyın, istediğiniz yereğ kapağtın ama bunuğ yapmayın! Hayağtım söz konusuğ!"

"Senin gibileri çok gördük. Dediğimi yapın götürün bunu!"

Yoldan geçen iki yeniçeri daha Frenk'in derdestine iştirak etti. Silahlarını ve tılsımlı dediği eşyalarını alarak Frenk'in çantasına tıktıktan sonra, ellerini arkadan bağlayıp kafasına çuval geçirerek Frenk Jean'ı hızlı bir şekilde Saraçhane yönüne doğru sürüklediler. Yeniçeri zabitleri ve fedailer de çoktan sarayın yolunu tutmuşlardı.

5

Sultan'ın Gümüş Kılıçları

Kanuni Sultan Süleyman Han'ın önünde el pençe divan bekleyen kullarının söylediklerini dinledikten sonra ağzından çıkan ilk cümle, fedaileri ve yeniçerileri bir hayli şaşırtmıştı:

"Cazu karı, benim ecdadımın gizli cebehanesini nereden biliyor?"

Ayı Osman olayı araştıranların başında geldiği için gözünü yerden kaldırmadan konuştu:

"Haşmetlü ve devletlü hünkârım! Kurşuncu cazuyu gözümüzle gördük kendisi yüz yaşı aşkındır. Genç kızlığımda rahmetli atanız cennetmekân Sultan Mehmed Han-ı Sani'yi gördüğünü söylemişti. Şu meşhur kehaneti söyleyen falcı kendisiymiş. Şehri Kostantiniyye'de her falcı kadın buna binaen yaşını büyük gösterir, ahali arasında bir itikattır. O falcı kadın benim der çoğu. Rivayette Fatih Han'ın gördüğü falcı kocakarıdır denildiği halde!"

"Bir garip acuze Fatih Han'ın cebehanesini ne bilir o halde? Rahmetli ceddim fi tarihinde Eflak seferine çıktığında gümüşten yapılma kılıçlara ve zırhlara gerek duymuş, bazı akıncı kullarına

mahsus yaptırmış. Maksadını bilmiyorum ama o silahlar ve cebehane halen saklanmaktadır. Yirmi takım kadar var. Bu iş çok uzamadan hallolunsun. Bana on beş adam getirin. Beş yeniçeri, beş Arnavut kullarımdan beş de Tatar kullarımdan. Birde biz beşimiz. Tam yirmi cengâver o iblislerin başını tepeleyip kökünü kurutacağız!"

Fedailer ve yeniçeriler hep bir ağızdan "Emir sultanımızındır!" dedikten sonra Kanuni'nin verdiği desturla arz odasından ayrıldılar. Ayı Osman'la Kara Şaban sarayın dışında görev yapan yeniçerilerden beş tanesini yanlarına aldılar. Matlı Fehim sarayın bostancılar ocağına giderek bekçilikte mahir zebella timsali Arnavutluk'tan devşirilme beş bostancıyı yanına aldı. Kırımlı Sinan da Kırım hanlarının Sultan'a gönderdiği maiyet askerlerinden olan hem ok çeker hem kılıç sallar beş Nogay çerisini yanına aldı. Beraberindekilerle sultanın arz odasına girip el pençe divan durdular.

Sultan'ın emriyle gizli mahzenden çıkarılan göğüs zırhları, miğfer, kalkan ve çeşitli sayılarda ok ucu, kılıç, hançer, gürz, topuz, balta olarak yapılmış gümüşten silahlar çıkartılarak yeniden elden geçirtildi. Akşama doğru avluda bostancılarla birlikte taam eden bu takım, yine sultanın emriyle silahlarını ve cebelerini kuşandıktan sonra Bab'üs-Saade kapısının önünde beklemeye başladılar. Hava karardığında eli meşaleli çeriler sokaklara dağıldı. Uluma sesi ne yandan gelirse haber vereceklerdi. Sultan ve beraberindeki on dokuz kişi sarayın en yağız atlarına binerek, sultanın ardı sıra saraydan çıktılar. Çoluk çocuk tüm Kostantiniyye ahalisi ve dedikoduları duyup Galata ve Üsküdar'dan gelenler dahi çoktan yollara dökülmüş, insanlar evlerin pencerelerine, çatılara yayılmışlardı. Dolunayın göğe yükseldiği sırada neferler pür dikkat geceye kulak kesildi.

Yatsı ezanından sonra, ahalinin artık gelen giden olmaz diye uyukladığı esnada, gecenin karanlığında duydukları tüyleri diken

diken eden, uğursuz bir uluma sesi sarayın önündeki atları neredeyse çıldırtacaktı. Yeryüzünde yürüyen hiçbir hayvana ait olmayan, yabancı ve korkutucu bir ses Kostantiniyye sokaklarından yankılanıyordu. Gümüş silahı kuşananlar atlarını son anda toparlayarak seslerin geldiği yere doğru koşan meşaleli yeniçerilerin ardından Saraçhane'ye doğru at sürdüler. En önde padişah at sürüyordu. Onlar dörtnala ilerlerken, İstanbul ahalisi ağızlarında dualarla bekleşiyordu. Şehrin başka başka noktalarında aynı uğursuz tonlamalarda ulumalar başlamıştı. Mahalle köpekleri kulak tırmalayan seslerle uluyor, atlar oldukları yerde tepinerek ahır kapılarını toynaklarıyla dövüp delice kişniyor, tımarhanelerdeki deliler daha da çıldırmış bir halde kendilerini duvardan duvara vuruyorlardı.

Saraçhane'ye giden yokuşlardan birinin başında Sultan ve beraberindekiler canavarı görmüştü. Siyah suretli, kıllı tüylü, uzun pençeli ve sivri dişli, ateş kızılı gözlü bir tuhaf hilkat garibesiydi. Sultan'ın emri üzerine atlardan inen yiğitler kenarlarda korkuyla bekleşen yeniçerilere gemleri verdikten sonra silahlanarak saf oluşturdular. Kurt âdem denilen acayip mahlûkun etrafında birkaç tane daha kendi gibi yaratık toplanmıştı ama hiç biri onun kadar iri ve korkutucu değildi. Sultan'ın emriyle oku olanlar yaratıkları oklamaya başladılar. Gümüş uçlu oklar ejderha zehri gibi ıslık çalarak birkaç kurt âdemin derisini delerek zayi ettiler.

Acıdan deliren kurt âdemler önderleriyle birlikte gümüş zırhlı çerilerin üstüne atıldılar. Kılıçlarını çeken yiğitler, naralar savurarak içlerindeki korkuya rağmen gümüşten yapılma tılsımlı silahların verdiği güvenle onları karşıladılar. Gümüşe dokunan yahut darbesini alan yaratıklar dumanlar çıkararak ve uluyarak yere düşüyordu. Yere düşüp ölenler eski insan hallerine dönüşüyordu ki her biri esnaf yahut garibandan kimselerdi. Onları gören ahali kendi hallerine şükrederek durumlarına şaştılar.

Kurt âdemlerin en azılısı gümüş kalkanlara rağmen vurdu-

ğunu yere yıkıyor, zerre darbe almıyordu. Kara Şaban Ağa erlerden birinden kaptığı gümüş mızrağı mahlûkun tam sırtından saplayarak duvara doğru mıhlamaya muvaffak olunca iş değişti. Kırımlı Sinan gümüşten bir kılıçla yaratığın kollarından birini kesince yaratık o acıyla yürek titreten iğrenç bir tıslama saldı ortalığa. Acıdan kudurmuş bir halde mızraktan kurtularak üç ayağı üzerinde surlara doğru kaçmaya başladı. Kırımlı Sinan okçu Nogay erlerine oklarını çekmelerini emredince yaratık sırtından giren üç beş gümüş uçlu okla yaralandı. Ayı Osman o esnada mahlûkun durmasından yararlanıp elindeki gümüş uçlu baltayı koşarak yaratığın kafasına indirdi.

Kalan kurt âdemler liderlerinin düşmesiyle birlikte korkuya kapılarak ahalinin gözü önünde surlara doğru kaçtılar. Sultan Süleyman Han çerileriyle peşlerine düşerek bir iki tanesini daha zayi eyledi. Kalanlar surlardan aşağı atlayarak gözden kayboldular. Kurt âdemlerin başının cesedini yeniçeri odalarının girişinde bir ağaca alınan öçlerinin bir işareti olarak astılar. Sultan cesur adamlarına ihsanlarına bulunduktan sonra, ileride yine gerekir diye gümüş cebeleri ve silahları sarayın odacılarına teslim ettirdi.

Olaylardan sonra sabaha doğru Kara Şaban Ağa'nın aklına Frenk Jean geldi. Sanki onu rüyasında korkulu bir düşte görmüştü. Yerinden kalkar kalkmaz giyinip adamlarına Frenk Jean'ı emrettiğini söyledi. Yeniçeri neferleri süklüm püklüm Frenk Jean'ı kollarından bağlı olduğu halde Kara Şaban'ın huzuruna getirdiler. Kara Şaban Frenk'e kendilerinden sakladığı olayı sordu. Eğer söylemezse Frenk Jean'ı öldürteceğini söyleyerek tehdit etti. Frenk Jean gerçeği söyleyemeyeceğini, anlattığı halde ona zaten inanmayacaklarını söyledi.

"Şaban aga! Sanağ anlağtırım, ama ya inanmazsın yahut bu gerçek karşısındağ kafayığ yersin!"

Kurt âdemlerin paşasına mızrak saplamış Kara Şaban oturduğu yerde kurumlanarak hiçbir şeyden korkmadığını söyledi.

Frenk Jean, Kara Şaban'ın isteği üzerine çantasının getirilmesini söyledi. Yüzünde sinsi bir sırıtma vardı. Kara Şaban işkillenmesine rağmen çantayı istetti.

Frenk Jean çantayı açtıktan sonra içinden orta boyda bakırdan bir kutu çıkardı. Sonra anlatmaya başladı:

"Mösyöğ kralınğ kızı hikayesiğ uyduğmadır. Ama aramızdağ kalmasınığ temenniğ ediğyorum! Zaten anlatsanız da kimse inanmağz! Ben hayağtın ve ölümğün sığrlarının peşindeğyim! Büyü ve tılsım adınağ dünyadağ ne varsa arağştırıyorum. Üzerindeğ çalıştığım büyülerden biri için bir malzeme eksiktiğ. O yüzden bir kuğrt insan aradığm. Canlığ bir kuğrt insan! Onun taze kanığ işimeğ yarayacaktığ. Aradığımı buldum da! Kanlığ baltayı benden alamadığnız. Çantama koyağrken bu kutudaki şeye verdiğm."

"Bizden niye sakladın, hangi felaketin peşindesin?"

"Soylulardan birinin kızığ hortlağk olmuştu eskiden. Ölümsüzlüğü arayan ben bunu isteğdim ama çok güçsüzdüğ. Balkan hikayeleriğ duydum. Kurt âdem kanı içen vampirin güçlü olacağı söylenirdiğ. Bu kutudağ bir vampiğrin ruhu var, hortlağk, yarasağ kılığında. Beni serbest bırakın, bu büyüyü başka yerdeğ yapayığm size zarar gelmesin!"

"Hortlak gördük mü bir ağızdan dua okuruz helak olursun! Aç şu kutuyu da göster şeytanlığ..."

Ağa sözünü tamamlayamadan Frenk kutuyu açarak içindeki pis kokulu yeşil sıvıyı bir dikişte içti. Yeniçerilerin şaşkın bakışları altında adamın küçülüp ufaldığını gördüler. Elbiselerinin içinde kaybolacak denli ufalmıştı. Şaban ağa bu olay karşısında hayretini gizleyemedi. Yanlış büyü sonucu yok olduğuna kanaat getirerek eşyaları ve elbiseleriyle birlikte cellat mezadına götürüp satabileceklerini söyledi.

Yeniçerilerin yağmalarcasına kapışıp dışarıya götürdükleri eşyalar arasında fark etmedikleri şey elbise yığının arasından fır-

layarak tavan döşemelerindeki yarıklardan birine gizlenen ufak bir yarasaydı. Kızıl gözleri ateş gibi parlayan yarasa, kana olan susuzluğunu dindirmek için geceyi beklemek zorunda olduğunu biliyordu.

Rivayet edilir ki, o tarihten itibaren Kostantiniyye'de pek az kurt âdem gördüler. Ama yine Balkan köylülerinden bir söylenti yayıldı. Ölen kurt âdemlerin vampir olarak hortladıklarını söylüyorlardı. Eski odalar civarında insanlara musallat olan kan emen bir varlığın hikâyesini buna dayandırıyorlardı. Şaban Ağa'nın "Bizim Frenk bizi atlattı vampir olup hortladı teres!" sözlerini de bir tek yeniçeriler duymuş ama onlar da akıl sır erdirememişlerdi.

Mehmet Berk Yaltırık
15 Eylül 2011 – İstanbul

Galata Kulesi'nin akbabayı andıran gölgesi. Bıçak parıltıları, şarap kokuları, sarhoşların koynunda yattığı eğri büğrü sokaklar, bükülen kaytan bıyıklar, kadı neferlerinin ayak patırtıları, külhani topuk vurmalar, başlayan ve biten efsaneler, zorbaların kanunu, kanunun falakası...

Sultan Süleyman Han'ın saltanatının son senelerinde, zorbazların ipinin ucunu çoktan kaçırmış Kara Şaban Ağa, zorbazlığa namzet Mansur, simyaya tövbeli meyhaneci Panayot, insan kaçkını ve daim karanlıkta yürüyen Ayı Osman Ağa, zorbazların rüzgârında savrulan Roza ve bir nice tılsımlı, efsunlu, ürpertili mekân ve mavra...

Yedikuleli Mansur, Pangea Kitaplığı'na önceki baskılarda bulunmayan "Kanlı Pençe" adlı tamamlayıcı öyküsüyle beraber geçiyor. Kısmen korkulu, ziyadesiyle fantastik ve tarihi bir sergüzeşt...

"Kurt âdem, oburu yere çökertip suratını parçalamaya hamle yaptığı sırada Panayot, yerine gelen şuurunun ve güven duygusunun tesiri ile bir şeyi fark etti. Oburun boynunda iple asılı, ancak kendisinin görebileceği, erguvan renkte şualar saçan bir bebek mumyası vardı. Uğursuz mumyada, yaydığı cehennemî kükürt kokusundan ve insanı manen çökerten tuhaf bir ağırlık hissi yaratmasından bir tılsım olduğu üç günlük yoldan belli olmaktaydı. Bir anda ayağa fırlayıp bağırdı: 'Osman Agamu! Öldürmeyesin vre! Bunun derdi baskadir! Boynundaki muskanın iplerini kesin, efsun vardir!'"

www.ithaki.com.tr
ithaki
9 786057 762108
/ithakiyayinlari
PANGEA KİTAPLIĞI